

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Jacobi

Jacopo Sannazaro, Gabriele Altilio,
Giovanni Antonio Volpi

1215

Nov. 10. 1917

RE ^{24/4/20}

858
522
1719

Sannazaro, Jacopo

JACOBI, SIVE
ACTII SYNCERI.
SANNAZARII.

NEAPOLITANI, VIRI PATRICII, .

POEMAT A

Ex antiquis Editionibus accuratissime descripta .

Accessit ejusdem Vita, Jo. ANTONIO VULPIO Auctore,

I T E M

GABRIELIS ALTILII,

E T

HONORATI FASCITELLI

CARMINA NONNULLA.

PATAVII. MDCCXIX.

EXCUDERAT JOSEPHUS COMINUS

Superiorum Permissu.

Bates
Liberm.
4-28-25
11666

Illustrissimis atque Excellentissimis Viris,
A L O Y S I O P I S A N O
Equiti, ac Aedis D. Marci Procuratori,
J O A N N I P A S C H A L I C O,
M I C H A E L I M A U R O C E N O,
R E I L I T E R A R I A E M O D E R A T O R I B U S

Joannes Antonius Vulpius S. P. D.

I quis est, cui mirum forte videatur, ACTII SYNCERI
SANNAZARII, elegantissimi
hominis, poemata, sublati mea cura librario-
rum erroribus, in lucem rursus prodeuntia, a
a 2 me

me VOBIS offerri, VIRI AMPLISSIMI; is profecto aut ea numquam legit, aut oscitanter, minimeque intento animo legit. Quum enim poëta ille recti amantissimus, de immortali VENTORUM REPUBLICA omnia egregia & praeclara sentiret, diligenter providit, ne sententia haec sua paucis tantummodo familiaribus nota esset, ac deinde oblivione deleretur. Splendidis itaque magnificisque carminibus, audiente atque invidente reliquo terrarum orbe, admirandae URBIS VESTRAE dignitatem, VESTRORUMQUE clarissimorum CIVIUM libertatem ornavit. quae carmina quanto in pretio habenda sint, & insigni liberalitatis exemplo SENATUS eo tempore declarare voluit, & ex ipsius poëtae natura facile colligi potest: non enim is erat SANNAZARIUS, qui libenter assentaretur, sed potius, qui hominum vitia acerrime exagitaret, neque illos quidem intactos abire sineret, quibus opes & potentia, scelerum impunitatem quodammodo peperisse videbantur. Haec est demum vera laus, quae a magni & excelsi
ani-

animi viro proficiscitur, neque spe, neque metu extorta: ad hanc improbis, & pusillis hominibus omnino aspirare non licet. Quapropter ad neminem alium, nisi ad Vos hujusmodi scripta deferenda erant, VIRI AMPLISSIMI, qui publico VENETORUM PATRUM decreto, gravissimae studiorum procurationi praefecti estis, disciplinas autem quae ab humanitate nomen habent, praecipuoque urbibus ornamento sunt, vel in primis diligitis, & coli gaudetis. POETAM igitur VESTRUM benignae atque hilare excipite, ejusque carminibus legendis, MAJORUM gloriam agnoscite, quae tamquam hereditate ad Vos usque pervenit. stat enim, DEI OPT. MAX. beneficio, RESPUBLICA VESTRA, ac tamdiu stabit, quamdiu genus ipsum hominum permanebit. Utinam vero aliquid non contemnendum ipse ingenii mei viribus, praestare possem, nec semper, ad meam erga Vos observantiam significandam, alieno adminiculo indigerem: nemo profecto esset, qui Virtutes VESTRAS majore studio atque alacritate cele-

celebraret . At quoniam eloquentia excellere , per-
paucorum est , neque id mihi natura concessit ;
hoc qualecumque munusculum aequi bonique
consulite , VIRI AMPLISSIMI , meosque cona-
tus , quaeso , patrocinio ac benevolentia V E-
S T R A profsequimini . Valete .

Patavii . Idibus Novembris . c l b cc xvi i i .

ERU-

ERUDITO LECTORI

S.

 Quod polliciti sumus anno superiore, nos videlicet daturos operam, ut cultissimi quique probatissimi scriptores, qui saeculo post CHRISTUM ortum decimosexto Latinas literas a barbarie vindicavere, novo quasi lumine illustrati, in manus hominum pervenirent, id sedulo praestare pergimus, erudite Lector. Ecce tibi ACTIUS SINCERUS SANNAZARIUS, poeta merito suo ab omnibus fere celebratus, atque illis tantummodo ignotus, quibus vita elabitur dormitantibus, & quos nulla de rebus optimis cura umquam attingit. Ex hujus carminibus, antiquarum editionum ope, menda typographica passim sustulimus; quae res ad institutum hoc nostrum potissimum spectat. Quidquid autem de clarissimo genere, de fortuna, de studiis, de amicitiiis, ceterisque casibus tanti viri, memoriae proditum est, non mediocri labore ac diligentia ex variis libris collegimus, perpetuaque narratione contexuimus; est enim doctis hominibus jucunditati, quorum ingenium admirentur, eorum eventus moresque cognoscere. Gravissimos etiam laudatores excitavimus, qui SANNAZARIO singularis eruditionis doctrinaeque testimonium tribuerent; ut scilicet auctoritatem, qua ipsi caremus, ex aliorum sententiis

mi-

*mutuaremur. Indicem quoque rerum memorabilium adjunxi-
mus, iis qui totum volumen perlegere noluerint, prope neces-
sarium. Denique GABRIELIS ALTILII EPITHALAMIUM,
exquisite venustatis poemata, sed in quibusdam libris foede cor-
ruptum, emendatius multo exhibemus; nonnulla item HONO-
RATI FASCITELLI carmina, Catulli elegantiss affluencia,
excudenda curavimus: quos poetas ACTIO SYNCERO adjice-
re, non abs re visum est; ambos enim regio Neapoli finitima
protulit, ALTILIUS vero SANNAZARIO sodalitate etiam
conjunctus fuit. Haec volebamus, ne ignorares, amice Lector.
Vale, frueri, ac fave.*

J A-

JACOBI, SIVE
ACTII SYNCERI
SANNAZARII.

N E A P O L I T A N I,

V I R I P A T R I C I I,

V I T A,

A JOANNE ANTONIO VULPIO

C O N S C R I P T A.

Laeumellina Cisalpinæ Galliae regio est, in Ducis Mediolanensis ditione. Ejus fines ab Oriente, Ticino flumine; a Meridie atque ab Occasu Solis, Pado & Sicida; a Septemtrionibus, Novariensi agro terminantur. Ea quum pluribus castellis & vicis distincta est, tum pagum continet nobilissimum, fossis, aggeribus, portisque munitum, opibus vero frequentiaque incolarum cum paucis conferendum, ut omnino urbis instar esse videatur: SANCTUM NAZARIUM appellant. Nomen invenit (nisi conjectura fallor) e Viro fortissimo, qui patre Africano natus, Neronis Caesaris temporibus

b

bus

bus maximos cruciatus toleravit, seque acriter morti obtulit, ut pro CHRISTI doctrina, quae tum primum proferebatur, contra veterem gentium superstitionem propugnaret. Hujus reliquiae corporis, quum diutius ignoratae latuissent, Mediolani tandem a Divo Ambrosio, illius civitatis Anástite, repertae sunt, statimque a populo summa religione coli coepit: qui cultus adhuc non in urbe solum, sed etiam in finitimis locis, festis institutis diebus, constantissime retinetur. In eo pago, stirpis antiquitate, divitiarum splendore, rerumque gestarum gloria, ceteris longe praestitit SANNAZARIORUM familia; quae ab ultimis Hispaniae regionibus illuc profecta, eas copias paullatim eamque amplitudinem consecuta fuerat, ut immoderatae Vicecomitum potentiae sola obsistere posse videretur. Hoc genere procreatus NICOLAUS SANNAZARIUS, Carolum III. Dyrrachinum, ex Andegavensibus principibus, qui anno post CHRISTUM ortum dccc lxxx. ab Urbano Pontifice evocatus, eo consilio in Italiam venerat, ut regno Neapolitano potiretur, tribunus militum secutus est; pulsisque demum hostibus, ob singularem virtutem, praeclaraque in eo bello edita facinora, nonnulla in Lucanis castella a Rege victore, beneficii loco accepit. JACOBUS vero NICOLAI F. Ladislao Caroli F., strenuo adolescenti, cui patris morte regnum obvenerat, tristissimo ac difficillimo ejus tempore, utilem adeo operam praebuit, eique ad fugandum Ludovicum Andegavensem ita praesto fuit, ut Petrinum, seu Montis Draconis Rupem, apud quam olim Sinuessæ sita erat, bonam item Falerni agri partem, Massicos montes, oppidulumque ad Vulturini ostia, prope Linternum illud vetus, P. Cornelii Scipionis Africani secessu & sepultura nobilitatum, amicissimi Regis voluntate possidere coeperit, remque paternam aequae, ac veterem avorum gloriam, mirum in modum amplificaverit. Sed, ut rerum quae ex fortuna pendent, varia commutabilisque ratio solet esse, paucis post annis Ladislaus, vigenti admodum aetate, nullis relictis liberis, excessit e vita. quo defuncto, Joanna soror ejus, impotenti animo mulier, & cujus

cujus mores plurimum a fraternis abessent, regni administrationem suscepit. Haec, quum sentiret, se odiosam esse illis, qui, vivo fratre, honoribus & gratia in aula floruisent, eos infectari numquam destitit, donec dignitate omni per summam injuriam spoliatos, bonis avitis & patriis funditus everteret. JACOBUS igitur ex beato repente miser, tenuissimum patrimonium JACOBO NICOLAO filio reliquit, quo vix principis civis personam, amplissimaque familiae nobilitatem tueri posset. Is tamen, casus adversos, ut poterat, sapienter modesteque ferens, uxorem duxit MASELLAM A SANCTO MANGO, civem Salernitanam, vetusto & nobili genere ortam, ex qua JACOBUM, cujus potissimum causa haec omnis mihi instituta narratio est, ac MARCUM ANTONIUM liberos procreavit. Natus est JACOBUS hic noster Neapoli, anno a CHRISTI adventu dcccclviii. festo die SANCTI NAZARII, v. Kal. Sextilis: quod ipse clarissimis carminum suorum monumentis non semel testatum esse voluit. Per id tempus Alfonsus Aragonius, Rex Neapolitanus, cognomento Victor, qui a Joanna Regina adoptatus fuerat, vir bellica laude maxime praestans, pacisque artibus ornatissimus, mortem obiturus, Ferdinando filio ex nobili concubina suscepto regnum tradidit. Tum & stellae crinitae, quas Graeci cometas appellant, & prodigia multa in caelo visa; quae tamquam futurarum signa calamitatum vulgi animos perterrebant. Bellorum deinde motus tota Italia excitati sunt: quibus privatorum bona direpta; liberi homines in servitutem abducti, exercitus saepe magni occidione occisi. Multa praeterea oppida terraemotibus corrue-
re, florentissimisque urbibus pestilentiae vi solitudo & vastitas illata est. SANNAZARIUS igitur pessimis auspiciis vitam exorsus, quum per aetatem nondum ipse sibi prospicere posset, patrem amisit; matrique in tutelam traditus una cum fratre natu minore, fortunae iniquitatem experiri coepit. Mater ejus, virilis animi femina, quum se in tantas rei familiaris angustias adductam videret, neque haberet, unde sibi suaeque familiae sumtus liberales suppeditarentur, maxime pro urbis Neapolis

opulentia & dignitate, extrema filiorum pueritia in Picentinos concessit, Nuceriaeque Paganorum domicilio collocato, ibi parce admodum continenterque vivebat. Eo in oppido JACOBUS, ut erat eximio ingenio, & ad colendam poësim aptissimo, Librum illum suum vernaculo sermone fertur inchoasse, quem pastorum lusibus amoribusque refertum, ARCADIAM inscripsit. Antequam vero Neapoli excederet, Juniani Maji, celebris eo tempore ludimagistri, domum frequentaverat, a quo Latinis Graecisque literis diligenter imbutus est. Is porro quanto in honore semper fuerit apud gratum memoremque beneficii discipulum, SANNAZARII Carmina passim declarant, in quibus Majus doctissimis hominibus annumeratur, & ob singularem prudentiam, rerumque usum, miris laudibus in caelum tollitur. Dolebat sane optimo praeceptori, summam vim ingenii, qualem scilicet in puero perspexerat, situ veluti quodam ac paedore obsolescere, neque in principum virorum conspectu, pulcherrimaeque urbis luce positam esse; idcirco MASELLAE auctor fuit, ne tam egregiae indolis filium in abdito diutius manere pateretur; sed potius, copiolis omnibus quae illi reliquae essent, contractis, JACOBUM Neapoli ingenue liberaliterque educandum curaret. brevi enim fore aiebat, ut sumtus in ea re facti, amplioribus longe commodis, quae plerumque studiosorum adolescentium industriam consequi solent, abunde compensarentur. Paruit fideli consilio materfamilias, & primo quoque tempore cum liberis Neapolim venit. Florebat ea tempestate in celeberrima urbe Joannes Pontanus, vir disciplinis omnibus, & praecipue illis, quibus juvenum animi ad humanitatem informantur, praeter ceteros excultus atque expolitus. Ad hujus domum, tamquam ad certissimum Musarum & Sapientiae templum, flos nobilitatis & juventutis Neapolitanae undique confluebat: & cuicumque adolescenti bona de ingenio suo spes esset, is neminem alium, nisi Pontanum, studiorum suorum hortatorem quaerebat. Quapropter non defuerunt, qui Pontani Academiam (sic enim ipse lectissimorum ingeniorum concilium illud coetumque appellabat)

bat) equi Trojani simillimam fuisse dicerent; ex qua scilicet non quidem belli duces, urbiumque expugnatores, at egregii poëtae, summique oratores plurimi in apertum prodierint. Consuetudo autem erat, ut quicumque bonarum artium cupiditate inflammatus ad maximum virum se applicuisset, novum sibi nomen imponeret, ex antiquitate depromptum. putabant etenim, ejusmodi nomina & plus dignitatis in se continere, & blandius quodammodo jucundiusque in aures influere posse. Quo tamen facto nonnulli censoriae gravitatis homines vehementer offensi sunt; quibus nimirum Christiana laedi pietas, & majorum instituta convelli videbantur, si, nominibus quae sanctissimorum virorum olim fuissent, penitus abjectis, in eorum locum alia supponerentur, quae profanarum gentium memoriam renovarent. Sed pleraeque res in hominum vita, quae neque summam honestatem, neque rursus insignem turpitudinem adjunctam habent, perinde sunt, ut accipiuntur; nec quidquam adhuc in eo genere vel a sapientissimis excogitari potuit ita elegans atque perfectum, ut nullos omnino reprehensores invenerit. Pontanus igitur, quo reliquos exemplo excitaret, Jovianus appellari voluit: SANNAZARIUM vero jam pridem in familiaritatem receptum, ACTIUM SYNCERUM ex eo nominavit, quod ille princeps ex Latinis bucolico poëmate piscatores de amoribus suis in *acta* colloquentes induxisset, & quod sine fuce & fallaciis vitam ageret, nec aliud clausum in pectore, aliud in lingua promptum haberet; amaretque puram & simplicem dicendi formam, in qua scilicet ipsius ingenium & mores apertissime elucebant. Quae vero argumenta impulerint Paullum Jovium, ut monumentis traderet literarum, a SANNAZARIO avitum gentiliumque nomen repudiatum fuisse, equidem ignorare me fateor. Nam licet JACOBUS, ubi conventus amicorum iisdem studiis gaudentium, aut festiva aliqua scriptio, hilaritatem & jocos postulare videbatur, illo altero nomine saepius uteretur, non tamen ad eas ineptias umquam descendit, ut proprium clarissimae familiae vocabulum aspernaretur. immo vero, id sibi ma-

gno

gno ornamento esse, & apud posteros fore, existimans, optimis verbis commemorare ac celebrare non destitit. Quum igitur ad eximiam ingenii suavitatem eas artes adiunxisset adolescens, quae duros etiam & agrestes homines mollire ac mitigare consueverunt, incidit in amorem formosissimae puellae, nobili genere ortae, quam Carmosinam Bonifaciam appellabant. SANNAZARII autem, & Bonifacii, quod ejusdem vicinitatis essent, in idem quoque concilium Portae Novae adscripti erant. Hujusmodi concilia Neapolitani *sedes* vocant. quum enim propter urbis magnitudinem cives nobiles domiciliis inter se distantes, vix unum in locum convenire possent, de republica consultaturi, urbs in quinque regiones distributa est, quarum singulis suam veluti curiam esse voluerunt, in qua viri primarii proxima loca incolentes, sententiam dicerent, & suffragia ferrent. Ut autem omnis ejusmodi amor anxius & sollicitus est, variasque animis perturbationes afferre solet, SANNAZARIUS noctes atque dies miserrime afflictabatur, non enim illi puella mutuam voluntatem tribuebat, sive id pudicitiae custodiendae causa faceret, sive quod ad formosam pertinere arbitraretur, amatorem saevitia excruciare. In tanta igitur acerbitate postremum illud adolescenti perfugium relinquebatur, plenis querelarum carminibus modo levitatem suam, modo puellae crudelitatem, modo fortunae vim atque imperium accusare; quod quidem egregie praestitit magno breviorum poematum numero, hac recentiori Italica lingua scriptorum, quae maxime omnium Latino epigrammati respondere existimantur. Aliud etiam genus frequentavit, argutis concinnisque sententiis cum superiore fere conveniens, quod vero ad circuitum verborum, numerorum varietatem, figurarumque splendorem attinet, longe copiosius. Hoc veteres Graeci *ᾠδὴν*, Itali multis post saeculis *cautionem* dixere. Utroque genere SANNAZARIUS ita excelluit, ut scriptores fere omnes, quicumque a Francisci Petrarchae obitu usque ad sua tempora lyricam Italorum poesim excoluerant, de gloriae possessione deturbaverint. Non minimum enim desciverant illa aetate ab elegan-

gantia scribendi, contemtisque antiquiorum exemplis, novam quamdam rationem excogitaverant demulcendi aures imperitorum, quae, corruptis judiciis, longe lateque diffundebatur. Acute quidem rem inveniebant, (id quod etiam barbari persaepe faciunt) sed inventam expolire nequaquam poterant, in quo vis omnis eloquentiae sita est. Sententiae plerumque improbabiles erant, contortae, nimis exquisitae; verba inculta, horrida, ex trivio arrepta; numeri laxi, fluctuantes, dissoluti; tota denique oratio neque nervis colligata, neque articulis distincta, ut rudem inopemque consilii scriptorem facile agnosceres. Magna igitur SANNAZARIO laus debetur, quod & quanto in errore homines versarentur, aut unus, aut certe cum paucis animadverterit, & ad veterem penitusque insitam opinionem ex eorum animis evellendam summo conatu aggressus fuerit. quae quidem res ipsi ex sententia successit; paullatim enim sanum ac splendidum orationis genus non juventuti solum, sed etiam iis qui turpiter aberraverant, vehementer probari coepit. & quod a SYNCERO tamquam primis lineamentis inchoatum, adumbratumque fuerat, id postea Petrus Bembus incredibili studio, labore, diligentiaque perfecit. Quum haec SANNAZARIUS meditaretur, matre optima orbatum est; cuius immaturum interitum in ARCADICIS lusibus elegantissime deploravit. Ut autem puellae, propter quam curis vigiliisque angebatur, si posset, memoriam omnem deponeret, in ultimam Galliam profectus est; quam regionem ARCADIAE nomine ferunt ab eo involutam fuisse. Ibi quum aliquamdiu moratus esset, sentiretque in dies aegritudinem augeri, neque amicae, patriaeque desiderium ferre amplius posset (quae amantium inconstantia est) magnis itineribus Neapolim rediit. At huic gravi diuturnoque morbo tristiores medicinam fortuna opposuit; SANNAZARIO enim absente, Carmosina, nondum aetate provecta, de vita migraverat. Qui casus quantum amatori luctum attulerit, satis indicant ELOGIA Italica, Latinaque lingua conscriptae, quibus Phyllidis mortem deflet; sic enim ipsi amores suos obducere
ac

ac velare placuit. Quum itaque ejus ingenii fama, quae per omnium fere civium aures pervaserat, in domum Ferdinandi Regis pervenisset, Federicus Regis filius natu minor, juvenis poetarum studiis mirifice deditus, eum ad se cupide arcessitum lectis ac sedibus suis recepit, praecipuaque benevolentia prosecutus, in intimis & familiarissimis semper habuit. Prae ceteris autem poetarum generibus, regium adolescentem spectacula illa capiebant, quae veteres mimos quodammodo salibus & jocis exprimerent. quapropter SANNAZARIUS, ut erat ingenio ad excogitandum promptissimo, novis lepidisque fabulis fingendis docendisque, ei quotidie gratior acceptiorque fiebat. Proavorum temporibus adhuc in manibus erat libellus quidam a SYNCERO exaratus, facetiarum ac festivitatis plenissimus, quem vulgus Neapolitanum, GLOMERUM appellabat. in eo scilicet collecta erant rudia & obsoleta verba, argutae item brevesque sententiae, quae olim populari sermone jactabantur. his auctor multa ridicula addiderat de suo, ut qui opus legissent, ab ingenioso doctoque homine profectum, haud temere suspicari possent. Iisdem artibus & officiis paullatim effecit, ut ipsum Isabella de Baltio, quae cum Federico nupta erat, & Constantia ex Havalorum gente mulier ornatissima, bonarumque artium supra muliebrem imbecillitatem studiosa, plurimum diligerent atque admirarentur. Haec quum Federico, germano Isabellae fratri, in matrimonium data esset, quo die Pyrrhi Ducis Altamurani, soceri sui, domum introivit, totum nuptiarum apparatus a SANNAZARIO optima ratione dispositum descriptumque invenit. Ob eandem ingenii praestantiam, Ferdinando Regi, & Alfonso Calabriae Duci, ad quem regni haereditas pertinebat, familiaris factus est. Hunc porro imperatoria laude florentem, bello Etrusco secutus, in ejus exercitu militavit. Comitem etiam illi se praebuit ad Hydruntum recipiendum, fugandosque Turcas, qui oppidum illud suis praesidiis occupaverant. Mox quum Ferdinandus pro Hercule Ferrariensi Duce, socer nimirum pro genere, contra Sixtum Pontificem, ejusque foederatos arma cepisset,

idem

idem Alfonsus ad Nomenti, Tiburisque expugnationem SAN-
 NAZARIUM secum duxit; tametsi prope Lanuvium praelio
 superatus, de gloria, quam maximis rebus gestis adeptus fue-
 rat, nonnihil amisisse vilus est. Si quid autem poëtae sub
 ipsis pellibus otii relinquebatur, id totum in scribendis epi-
 grammatis consumebat; ex quibus unum praecipue celebra-
 tur, quo Ladislai, Regis fortissimi, & de SINCERI majori-
 bus optime meriti, facinora complexus est. Ita, quod mira-
 bile omnino videri debet, bellicam laudem cum literarum stu-
 diis conjunxit; quum plerumque contingat, inscitia milites,
 ignavia literatos homines laborare. Consecuta sunt deinde
 ejusmodi tempora, quae florentissimam Aragoniorum fami-
 liam in extremum discrimen saepius adducerent, regnoque
 tandem spoliata, exiliis, continuisque regum funeribus pe-
 nitus perderent atque delerent. Carolus enim Ludovici F.
 Galliae Rex, acerrimo ingenio adolescens, & qui totius Ita-
 liae dominatum appeteret, induxerat in animum, regnum
 Neapolitanum Ferdinando eripere, & ad id facinus maximas
 copias brevi tempore comparaverat. Sed tanta malorum mo-
 le impendente, Ferdinandus, exacta jam aetate, mortem obiit.
 Alfonsus vero, qui in patris locum successerat, quum poten-
 tissimi hostis adventum formidaret, neque in populi principum-
 que civium auxilio spem ullam poneret, quibus nimirum pro-
 pter crudelitatem invisum se esse intelligebat, pristinae virtu-
 tis oblitus, ac fortunae cuncta permittens, in Siciliam confu-
 git, ibique haud multo post e vita excessit. Ferdinandus ita-
 que ejus filius, cujus mores paternis moderatiores erant, re-
 gni administratione suscepta, quantum potuit, Gallorum cona-
 tibus restitit; quibus quum par esse non potuisset, avitumque
 imperium amisisset, nequaquam tamen animo fractus, rei feli-
 cius gerendae occasionem captabat. Accidit autem peroppor-
 tune, ut Carolus in Galliam reverteretur; a cujus discessu
 strenuus adolescens incredibili virtute, celeritate, prudentia,
 hostes praelio fudit, remque amissam recuperavit. Sed per-
 turbatum regni statum componere molienti acerba mors inter-
 venit.

venit. Ad Federicum igitur, ejus patrum, omnis potestas translata est. Existimabant homines, nec injuria, SANNAZARIUM, qui in Regis clientela semper fuisset, neque in tantis calamitatibus ad florentem hostium fortunam umquam ab eo descivisset, summum locum & dignitatis & gratiae apud ipsum obtenturum. sed eventus omnium opinionem fefellit. Etenim Federicus Robertum quidem Bonifacium, Balthasarem Pappacodam, & Antonium Grisonem, viros nobilitate insignes, quibus familiariter utebatur, donis oppidorum ac vetigalium locupletavit, SANNAZARIO autem pensionem tantummodo largitus est, qua illi sexdecim millia HS quotannis ex aerario solverentur, rus item suburbanum, in Pausilypi montis latere situm, cui Mergilline nomen est, ob amoenitatem magis, pulcherrimumque Tyrrheni maris prospectum, quam ob fructuum ubertatem, a superioribus regibus in pretio habitum. Aegre admodum tulit JACOBUS, officiorum suorum, diuturnique servitii tam exiguam sibi mercedem tributam, seque illis posthabitu, quos ipse fide benevolentiaque adversus dominum (ut quidem arbitrabatur) aut superasset, aut certe adaequasset. nec sibi temperare potuit, quominus arguto epigrammate muneris tenuitatem Regi exprobraret, agricolam ab eo se factum, non obscure conquestus. At postea loci deliciis captus, Mergillinem suam laudibus in caelum extulit, Regemque ipsum liberalitatis nomine celebravit. Otiosam tamen & quietam aetatem sine periculis & laboribus ei diutius agere non licuit; etenim quadriennio post, Ludovicus, qui e Duce Aurelianensi Rex Galliae in locum Caroli creatus fuerat, & Ferdinandus Hispaniae Rex, Alexandro Pontifice Maximo suadente, contra Federicum conjurationem fecere, ut eum communibus copiis regno pellerent. Oppressus itaque hostium viribus Federicus, ac regni possessione spoliatus, in Galliam ad Ludovicum abire maluit, quam apud Ferdinandum exulare. hunc enim, ob consanguinitatis jura nefarie violata, vehementer oderat. Eo casu praeclarissimum fidei, constantiaeque exemplum a SANNAZARIO proditum est.

est. Nam quum pauci omnino Regem in exsilium secuti essent, & ex his quoque nonnulli, eo relicto, domum rediissent, ipse ab ejus latere numquam discessit, cumque eo tamdiu fuit, dum ille curis ac moerore confectus, mortem oppeteret. Quodque incredibile multis videri possit, antequam iter ingrederetur, quum oppidula duo, & portorium, quod sexro ab urbe lapide collocatum incolae Gaudellum appellabant, vendidisset, quadringenta viginti fextertia ex venditione collecta, libentissime Regi obtulit, vix exigua tantae pecuniae parte ad vitae necessitates sibi reservata. Neque vero extincti memoriam colere umquam destitit, sed & in ejus funere ingentem lacrimarum vim profudit, & qui in eo perdendo operam suam omnem studiumque posuerant, in hostium numero habuit, apertissimoque odio semper persecutus est. Verisimile autem videtur, Elegiam illam tertii libri, quam ipse tamquam ad Federicum missam in vulgus edidit, post Regis mortem conscriptam fuisse; in ea enim de ejus exsilio ac sepultura mentio fit. sed fortassis Poëta ideo simulatione usus est, ut scilicet Cajetae vaticinium majorem iis qui legissent, admirationem moveret. Jam omnibus pietatis officiis diligentissime persolutis, quum patriae desiderio teneretur, Neapolim rediit, anno post CHRISTUM ortum c1511. Non est autem silentio praetereundum, vetustissimos codices, multisque antea saeculis invisos, a SYNCERO e Gallia in Italiam fuisse alatos; particulam videlicet Ovidiani poematis de piscibus, Gratii Falisci, & Olympii Nemesiani carmina de venatione, Rutilii Numatiani itinerarium; necnon Valerii Martialis, Ausonii, & Solini scripta, iis quae vulgo circumferri solerent, emendatiora. Neapoli porro (ut erat insigni morum elegantia, quam ex principum virorum familiaritatibus hauserat) Joannam Reginam praecipue coluit atque observavit. Quum autem regia in domo assidue versaretur, Casandrae Marchesiae, ingenio ac forma praecellentis puellae, e comitatu nobilium mulierum quae circum Reginam erant, amore captus est. Haec sibi Joannae voluntatem pudoris ac

modestiae significatione prae ceteris conciliaverat. Non tamen, ut saepius fit, foedis perturbationibus agitabatur S A N N A Z A R I U S, aetatem illam jam praetergressus, quae maxime libidinum imperio subjecta est, at veterum Platoniorum more, occultam animi pulchritudinem ex corporis dignitate conjiciens, in ejus potissimum contemplatione mentis oculos defigebat. Igitur omni dictorum factorumque turpitudine procul amota, ea tantummodo puellae praestabat officia, quae virtuti nihil officere posse viderentur. Nec rivales moleste tulit. quum enim Alfonsus Castriota, vir primaria nobilitate, eodem tempore Casandram amaret, & ut firmitus puellae animum sibi adjungeret, pollicitus ei esset, se illam uxorem ducturum, ipsumque postea promissi poenitisset; omnes nervos contendit S A N N A Z A R I U S, ut LEO X. Pontifex Maximus, matrimonium ratum haberet, neque Alfonsum juramento solveret, usque in eo est auctoritate Petri Bembi, qui tum Pontifici ab epistolis erat. sed quum ob nimiam adversariorum potentiam, optata impetrare non potuisset, iniquiore in Leonem animo postea fuit. Quem admodum vero iis iratum se praebeuit, quorum consilia & mores plurimum a suis distare cognovisset, ita multorum amicitia floruit, qui eodem studio literarum, veritatis, & constantiae tenebantur. Caros ideo in primis habuit e Neapolitanis civibus, Franciscum Pudericum, acerrimo judicio virum, qui quamvis oculis captus, quid pulchrum, quid rectum esset in scriptis poetarum oratorumque, egregie dijudicare poterat: Lucium Crasum, antiquitatis studiosissimum: Petrum Compatrem, Hieronymum Carbonem, Thomam Fuscum, Rutilium Zenonem, Joannem Franciscum, & Marinum Caracciolos, Joannem Sangrium, Antonium Garlonium Allifarum Ducem, Trajanum Cabaniliu Trojae ac Montellae Dominum, Chariteum, Andream Matthaeum, & Belisarium Aquivivos, alterum Hadriae, alterum Neritinarum Ducem; qui omnes elegantioribus Musis mirifice dediti erant: Petrum item Summontium, qui res Neapolitanorum literis mandavit, Alexandrum ab Alexandro, Juriscon-

risconsultum, hominem liberalibus doctrinis politissimum, Hieronymum Seripandum Cardinalem, Ferdinandum Havalum, Piscariae Ducem, imperatoremque fortissimum; a quibus contra impense diligebatur, maximique fiebat. Summa etiam illi necessitudo fuit cum Joanne Pardo Hispano, Philosopho praestantissimo, & cum Antonio Galateo Appulo, qui medicinae operam dabat. Coluit praeterea omnibus officiis Joannem Pierium Valerianum Bellunensem, Julium Senensem, Michaëlem Marullum Byzantinum, Bartholomaeum Scalam Florentinum, Gabrielem Altilium in Lucania natum, Petrum Gravinam Siculum, Elysium Calentium Appulum, Aegidium Viterbiensem Cardinalem, Ludovicum denique Montalium Syracusanum, viros ingenii laude, vitae innocentia, morumque suavitate spectatissimos. Ex Venetis, Petro Bembo, qui tum in literis regnabat, & Marco Antonio Michaëlio, plurimum tribuit. Aldi quoque Manutii, hominis de politiori antiquitate praeclare meriti, industriam atque eruditionem valde suspexit, cui & ARCADIAM suam tradidit, typis divulgandam. Dilexit & complures alios; quos singulos enumerare nimis longum, atque adeo injucundum foret. Quos autem semel in amicitiam recepisset, iis usque ad extremum spiritum inviolatam fidem servavit; neque umquam commisit, ut aut beneficiorum oblitus, aut in difficultatibus periculisque amicorum lentus ac negligens videri posset. Hanc sane fidelitatis constantiaeque laudem, tamquam ipsius propriam & singularem, omnes, ne inimicis quidem exceptis, ACTIO SINCERO tribui debere, una voce praedicabant. Erga Jovianum Pontanum, quo studiorum suorum impulsore in juventute usus erat, ita semper animatus fuit, ut erga semetipsum; & quamquam illum carminis dignitate, Latinique sermonis elegantia procul dubio superavisset, nihilominus, quoties occasio oblata esset, de illius ingenio, eruditione, sapientia, cum familiaribus honestissime loquebatur. Hujus etiam scripta e domesticae bibliothecae tenebris primus in lucem evocavit; adhibitis ad eam rem Francisco Aelio, Petroque Summontio,

viris eruditissimis. multorum profecto dissimilis, qui postquam sine cortice natate didicerunt, ut in veteri proverbio est, ac nonnullam dicendi facultatem adepti sibi videntur, eos quorum opera profecerunt, non solum prae se contemnere, sed etiam vehementius insectari solent. Ea praeterea SANNAZARI probitas fuit, ut quadam epistola ad M. Antonium Michaëlium data, se pluribus quidem saluti fuisse, nemini vero umquam nocuisse, gloriari potuerit. quae laus una ceteris omnibus merito anteponenda est. A litibus summo pere abhorruit; videbat enim, nihil magis animi tranquillitati, studiisque rectoribus adversari, quam strepitum fori, vulgariumque hominum concerrationes. Justitia quantum ab ipso culta sit, non uno argumento cognosci potest. Quo primum tempore Gallica natio, Neapolitanum regnum invaserat, nulla aequa judicia fiebant, qui provinciis praeerant, maleficio & scelere pascebantur, nobilium bona publicabantur, cuncta denique ex victorum libidine, non ex legis ratione gerebantur. SANNAZARIUS tanta rei atrocitate commotus, egit sedulo cum Petro de Roccaforti, cujus fidei negotia regni Galliae commissa erant, ut ejus apud Regem auctoritate modus injuriis aliquando statueretur; ad quem etiam Elegiam misit, in qua scilicet Astraeam cum ipso conquerentem inducit. Caesarem Borgiam, Ducem Valentinum, Tyrannorum crudelissimum, quem praeceps atque effrenata regnandi cupiditas ad pessima quaeque suscipienda facinora quotidie impellebat, probrosis carminibus maledictisque vexavit; & de ejus tandem perniciem laetitiam apertissime tulit. Nebulones, parasitos, comessatores, & qui ad caedem faciendam pretio conducti latrocinia in urbibus exercent, ac noctu diuque cum telo ambulant, maxime oderat. Nec eorum mores probare poterat, qui licet ingeniosi, doctrinaque exculti, reliquos tamen omnes infra se ducerent. quamobrem & Politiano infensior fuit, eumque binis epigrammatis laceravit, quod nimirum, vir alioqui doctissimus, se insolenter efferret, (ut SYNCERO quidem videbatur) &, quemadmodum olim Quintus

tus ille Palaemon, secum natus, secumque morituras literas arbitraretur. at diffiteri nolim, inimicitias, quas cum Michaële Marullo, & Bartholomaeo Scala, Marulli socero, Politianus gerebat, praecipuam SANNAZARIO odii causam fuisse. Pietate ac religione in Superos nemini concessit. Quum enim Aegidium Viterbiensem, Augustinianae familiae Monachum, improbos homines acerrima concione objurgantem audisset, ac nescio quo Virgilii versiculo, quo ille opportune ad faciendam fidem usus erat, mirabiliter se affici sensisset; gravem illum virum diligere, omnique officiorum genere prosequi coepit: ac deinde rerum divinarum amore inflammatus, egregium illud DE PARTU VIRGINIS poëma inchoavit, quod omnium saeculorum posteritas admirabitur. Ne autem aliquid praetermitteret, quod ad cultum sanctissimae DEI OPTIMI MAXIMI Genitricis pertineret, in scopulis Mergillinae templum aedificavit, ejus divini partus memoriae sacrum, cui templo Monachorum Collegium adjunxit, qui se MARRIAE Servos appellant; illique praedia reliquit, ex quibus octo millia HS in singulos annos perciperent, ad festos dies anniversarios agendos, & ut Federici Regis, AGII SYNCERI, ejusque parentum peccata, DEUM quotidie precando, expiarent. DIVO quoque NAZARIO sacellum exstruendum curavit. Prae ceteris vero caelestibus, Augustinum maximum illum Theologum, Gaudiosum, Jacobum Picenum, atque Antonium Lusitanum, cujus sepulcrum Patavii positum toto orbe terrarum celebratur, a SANNAZARIO in honore habitos fuisse, quum ex ipsius poëmatibus apparet, tum ex aliorum testimoniis constat. Non tamen pietate impediabatur, quominus in studiis humanitatis ac literarum versaretur; sed amicis, qui ad eum ventitabant, semper novum aliquod epigramma, salis atque urbanitatis plenum, aut elegiam recitare solitus erat, quae nitore atque elegantia cum antiquorum scriptis certare posset. In hoc genere Propertium sibi ad imitandum proposuit, candidum sane poëtam, Graecorumque ornamentis abundantem; cujus transmarinos lepores nativa quadam

dam Tibulli, & Ovidii suavitate passim temperavit. Quum vero ad heroicum poëma aggressus fuisset, nusquam a Virgilio magnitudine dejiciebat oculos, quem adeo admirabatur, ut ejus natalem diem quotannis solenni convivio cum familiaribus celebraret. Numerorum scientiam, ei qui in scribendo carmine excellere velit, maxime necessariam, at multis antea saeculis ignoratam, unus perfecte calluit, ac reliquis exemplo monstravit. de qua ipsum disputantem, quamvis eo tempore admodum adolescentem, Pontanus inducit in eo dialogo, cui Actio nomen est. Qua potissimum re, tanta SANNAZARIO deberi gloria mihi videtur, quantam consecutus est Bembo, quod homines ad M. Tullii scripta diligentius evolvenda primus excitaverit. In opus DE PARTU VIRGINIS perpoliendum infinitos paene labores infumfit, illudque perpetuis annis viginti accuratissime castigavit; lucubrationum suarum tristis ac morosus omnino censor. Et quamquam subtili judicio praeditus esset, quo & a pravis recta, & a mediocribus optima discernere posset, ipse tamen sibi diffusus, ad Franciscum Pudericum, doctissimum senem, assidue veniebat, cumque illo de versibus a se nuperrime factis communicabat. Quem ferunt auribus adeo fastidiosus fuisse, ut a SYNCERO decem interdum versus in eandem sententiam recitarentur, antequam illi plane satisfaceret. Ob hanc nimiam in scribendo diligentiam, statarium poëtam nonnulli SANNAZARIUM nominavere, qui videlicet manum de tabula tollere nesciret. Neque ulli, dum vixit, iratior fuit, quam cuidam, qui scripta ejus nondum satis emendata furtim abstulerat, eaque Venetiis edere constituerat. Quum autem LEO X. Pont. Max. de tam praeclaro poëmate audisset (erat enim res in omnium sermone) incredibilem animo voluptatem cepit, non solum quod literatorum hominum conatibus favere solitus erat, sed etiam quod e re Christiana fore existimabat, si pia hujusmodi atque elegantia scripta impiorum quorundam scriptis opponerentur, qui religionem a majoribus traditam, eo potissimum tempore labefactare, ac funditus delere cupiebant. Itaque ad

S I N-

SYNCRUM literas dedit, admodum honorifice scriptas, quibus ei singularem in DEUM pietatem, vimque ingenii admirabilem gratularetur, eumque ad perfectum jam opus quamprimum edendum hortaretur. Verum, offensione exorta, quam supra commemoravimus, SANNAZARIUS poema apud se continuit, dum Leo e vita migraret. quo mortuo, opus tandem typis descriptum, ab Antonio Seripando CLEMENTI VII. ex eadem Mediceorum familia Pontifici, auctoris nomine oblatum est. Pergratum ac perjucundum sibi munus fuisse, & se tam egregii scriptoris de facie cognoscendi cupidissimum esse, Clemens humanissimis verbis Seripando significavit; eique, ut justas debitasque SANNAZARIO gratias ageret, imperavit. Quod etiam ipse per literas praestitit, quibus immortalis beneficii se affectum ab illo confessus est; cui pariter aequaliterque respondere, licet in amplissimo statu collocatus, nulla unquam ratione posset. Ne autem iis dignitatibus SANNAZARIUS ornaretur, quas fortasse, pro meritorum suorum magnitudine, speraverat, Columnensium bella, quibus Pontifex distinebatur, & ejusdem in praemiis tribuendis lentitudo quaedam, in causa fuere. Ceterum in ELOGIIS quoque PISCATORIIS ACTII judicium cognitum est. Testatur enim Julius Scaliger, unam ex iis, quae nimirum secundo loco posita est, apud se extitisse, in qua multa legerentur, quae postea scriptor diligentissimus immutaverit. Decem ab eo hujusmodi poemata scripta fuerant, si Paulo Manutio fides habenda est; sed quum ex ulteriore Gallia in patriam longo intervallo reversus esset, quinque tantum in scriniis invenit; reliquis aut furto surreptis, aut negligentia suorum amissis. ARCADIAM suam, opus juvenili quodam fervore effusum, aetate provectus minus probavit, eamque multorum efferri laudibus, indigne tulit. Quamvis autem poetarum sui temporis princeps a doctis omnibus haberetur, neque ipse in eo genere mediocritati ullum esse locum existimaret, quos tamen scribendi carminis gloria olim insignes futuros conjecisset, eos magnopere coluit; in quibus Joannem Cottam: cu-

d

jus

xviii S A N N A Z A R I I

jus etiam mortem epigrammate dessevit. De ceteris ejus moribus haec feruntur. Magno atque erecto animo fuit, & qui pusillos quosdam obrectatores tamquam e superiore loco, despiceret. Quapropter Lucium Joannem Scopam, ludimagistrum, qui plurima antiquorum scripta numquam in vulgus edita in bibliotheca sua servari, falso gloriabatur, ineptum sane hominem, atque in ipsum ridicule insultantem, adeo contempsit, ut indignum omnino esse duceret, cum quo decertaret; ejusque audaciae jacula levi, ut ita dicam, lateris flexu semper declinavit. Hanc animi magnitudinem nonnulli pejorem in partem interpretabantur: superbum enim & contumacem esse, aiebant. Nec minore constantia, Consalvi Cordubensis, qui Magnus Dux a rerum gestarum amplitudine appellabatur, amicitiam repudiavit. Ab hoc enim, quod Ferdinandum, Federici Regis filium, ex arce Tarentina extractum, contra datam fidem, in Hispaniam ire coëgisset, ubi postea miser consenuit, alienum animum habebat. Qui nihilominus gloriae cupiditate adductus, quum omnia frustra expertus esset, ut egregium poëtam sibi conciliaret, id tandem consilii cepit, ut ad visendum Puteolanum agrum, veterum aedificiorum ruderibus, ac subterraneis ignibus admirandum, cum sibi potissimum ducem itineris deposceret. SANNAZARIUS itaque tanta fortissimi viri comitate victus, ejus voluntati morem gessit. Quum itaque Consalvus iter ingressus, de recentibus Hispanorum victoriis magnifica oratione locutus fuisset, jamque ad speluncam, in ipso Pausilypo monte excavatam, qua Puteolos itur, appropinquassent, tempus est, inquit poëta, ut postquam res Hispanae satis a nobis verbis ornatae sunt, de rebus gestis ac virtute Italorum pauca dicamus. Atque ibi de infinito prope servorum numero, quem Romani olim ad id specus effodiendum adhibuissent, narrare coepit; multa de veteri historia depromens; eoque tandem, sermonis cursu, devenit, ut diceret, Hispaniam, quae olim Italorum imperio paruisset, longinqua conversione temporum, victoribus suis jugum imposuisset. Hujusmodi narrationibus de-

lini-

finitus Consalvus, ab eo die **SANNAZARIUM** majore in pretio habuit, ejusque amicitiam studiosissime coluit. Incredibile est, quantum immortalis **VENETORUM REIPUBLICAE** **SYNCERUS** faverit. Hanc scilicet tamquam unicum antiquae libertatis exemplum, venerabatur; multaque de ejus magnificentia & splendore honorate & graviter praedicabat. Eum contra **VENETI**, quasi unum ex suis civibus, diligebant; quumque ille argutum Hexastichum scripsisset, quo illorum Urbem Romae anteferendam esse affirmaverat, tria millia **H-S** pro singulis versibus Poëtae persolvi jusserunt. Ejus quoque effigies apud ipsos in veteri curia conspiciebatur, a Titiano depicta, prope reliquas summorum virorum; quae omnes coorto incendio, miserabiliter absumtae sunt. Quum ille in rerum omnium abundantia viveret, neque ei deesset, unde largiorem sumtum facere posset, habitus est ad rem attentior, quam satis esset; duo enim tantummodo mancipia domi alebat, quorum alteri honestiora officia, alteri culinae curam commiserat. Quum autem Comes Sanseverinus, qui tum loco Regis Neapolim obtinebat, ut nimiam poëtae parsimoniam perstringeret, mirari se dixisset, quomodo ille cibum capere posset, quem servus adeo foedus parasset, hujusmodi a **SANNAZARIO** responsum tulit: duo in illo mancipio prae ceteris munda esse, mentem nimirum, ac manus. Fallitur Joannes Baptista Crispus, Callipolitanus, a quo **SANNAZARI** res gestae accurate quidem, sed omnino impolite, monumentis literarum traditae sunt, quum scribit, famulum illum cubicularium, Hiempsalem, coquum vero, Sannazarium, herili nomine, vocatum fuisse. res enim contra se habet; siquidem Alexander ab Alexandro in libris Genialium Dierum, narrat, servum illum ex Aethiopia, qui Sannazarius appellaretur, scitissimum adolescentem, & ob morum elegantiam libertate donatum, liberalibusque disciplinis a domino eruditum, Propertii elegias suavissima voce ad tibiam cantare potuisse; quae omnia quantum a coqui moribus distent, facile quivis perspicere potest. Jocis ac facetiis mirum in modum delectabatur,

tur, quae rerum graviorum tristitiam ac severitatem mitigarent. Nos ejus aliquot festiva & acuta dicta commemorabimus. Quum aliquando in conventu medicorum, eo praesente, quaesitum esset, quid praecipue oculorum sensum acuere posset, aliudque ab aliis magis idoneum judicaretur, ipse *invidiam* aptissimum collyrium esse dixit; nonnullosque Ovidii versus protulit, quorum hujusmodi sententia est: alienam segetem semper videri fertiliorem, ac vicinorum gregibus ubera esse majora. Nullum inveniri morbum, aiebat, quo plures homines perirent, quam febris tabifica, igniculo spei excitata. Eos qui ob generis claritatem magnos sibi spiritus fumerent, histriionibus comparabat regali trabea indutis. Librum quemdam Poggii Florentini, scriptoris alioqui non contemnendi, Judaei domum appellabat, quod alienis pignoribus refertus esset. Interrogatus a quodam, cur tam raro nobilium coetibus interesset, qui de republica consultabant, ideo, respondit, quod suffragia numerari, non appendi solerent. Dicebat praeterea, cogitationes & consilia magnarum rerum, quae difficillime effici possent, eorum militum esse simillima, qui missionem accepissent: iis enim saepenumero, quamvis usui esse desierint, stipendium tamen ex aerario numeratur. Antiquis familiae insignibus, quae discoloribus ludi latrunculorum tessellis continebantur, proprium signum addiderat, urnam videlicet, in quam candidos nigrosque scrupos veteres immittebant, ad felices infelicesque dies notandos. Ex hac SANNAZARIUS magnum nigrorum lapillorum numerum, uno tantum candido immisso, pellucere voluerat, hoc urnae inscripto versiculo:

AEQVABIT. NIGRAS. VNA. SED. ALBA. NOTAS

quumque a Bembo admoneretur, antiquorum urnam haudquam pellucidam, sed fictilem fuisse, lepide respondit: suam e crassiori vitro constare. Statura fuit procera, & ad dignitatem apposita, membris solidioribus, facie subtristi, quae studio-

diosum hominem indicaret. Valetudine autem usus est minus prospera, perpetuoque stomachi languore laboravit. Ex nimis etiam angoribus, assiduaque meditatione, canitiem praematuram contraxit. Paulo post direptam Romam a Borbonii militibus, Neapolim atrox pestilentia invaserat; qua ferocius in dies grassante, SANNAZARIUS, exacta fere aetate, ad vicum illum confugit, qui olim ad radices Vesuvii situs erat, antequam subitis ignium cinerisque eruptionibus penitus obrueretur. Eo jampridem seceserat Cassandra Marchesia, atque ibi caelibem vitam agebat. Hujus domum, quamvis a suis aedibus mille passus distantem, poeta quotidie, mulierem salutatam, veniebat; ut tantam amoris in sene constantiam omnes vehementer admirarentur. Haud multo interjecto tempore, quum Franciscus Galliae Rex cum Carolo Caesare de Neapolitano regno dimicaret, SANNAZARIUS tristem omnino nuntium accepit: jussu nimirum Philiberti Aurantii, Caesariani exercitus Ducis, villam suam Mergillinae, caesa prius Gallorum cohorte, quae illic ad excubandum confederat, a militibus fuisse dirutam, ne rursus ab hostibus occuparetur. Ea res acerbissimum poetae dolorem inussit, maxime quod Monachos, de quibus antea diximus, honesto illo domicilio excipere cogitaverat. Scribit Jovius, ob hujusmodi factum, ACTIUM SYNCERUM tanta in Philibertum iracundia exarsisse, ut quum tandem eum in pugna occisum, audisset, ipse graviter aegrotans, mortique jam proximus, libenter se de vita migrare testatus fuerit, postquam barbarus ille imperator violatis Musis, quibus villa sacra erat, interitu suo poenas dedisset. Mortuus est SANNAZARIUS Neapoli, omnibus quae ad religionem pertinerent, rite sancteque persolutis, anno ab humano genere servato cl^o lxxx. annum agens lxxii, in domo Cassandreae; si fides Rainerio Gualando, viro nobili, habenda est, qui se morientis lectulo adstitisse, ejusque cadaver, in aviram SANNAZARIORUM domum transferendum curasse, affirmare solitus erat. Non enim audiendus Trajanus Boccalinus, qui poetam, ex animi acerbitate morbo contracto, in sum-

summa rerum omnium inopia, Romae obiisse, scriptum reliquit. Antequam vero ad sepulturam efferretur, quidam poetarum, doctorumque hominum studiosissimus, formam capitis ejus effingi mandavit, quae ipsius monumento marmoreo, opera Joannis Angeli Florentini, excellentissimi artificis, affabre sculpto, demum imposita est. Eidem tumulo Petrus Bembus hujusmodi carmen inscripsit:

DA. SACRO. CINERI. FLORES. HIC. ILLE. MARONI
SYNCERVS. MVSA. PROXIMVS. VT. TVMVLO

In bibliotheca quoque Hieronymi Seripandi, Cardinalis, a quo maxime colebatur, vera SANNAZARII effigies, in tabula picta, olim exstabat. Sepultus est in templo, quod ipse Beatissimae Virgini, DEI Genitrici, vivens dicaverat; funus procurante Cassandra. Nullos omnino reliquit liberos. Unicum vero filium, quo se orbatum, in epigrammatis queritur, ex qua muliere susceperit, incertum est; quum ceteroqui, uxorem ab eo numquam esse ductam, satis constet. Gens etiam SANNAZARIORUM, quae Neapoli floruit, mortua nepte Marci Antonii, fratris ACTII SYNCERI, quam Camillus Morumilius, Patricius Neapolitanus, in matrimonio habuerat, tota deleta est. Ita mortalium res omnes definitis temporibus conclusae circumscriptaeque sunt, quibus & incipiant, & sensim augeantur, & demum intereant: ea tantum quae virtute atque ingenio paratur, gloria, numquam senescit, unoque orbis terrarum excidio videtur posse aboleri. Maximo in pretio habita sunt ad hanc usque diem SANNAZARII scripta, non a vulgo solum; cujus judicium leve, fallax, varium, instabile; sed etiam a doctissimis viris, & ab iis qui alienam industriam parce admodum laudare solent, ne suae quodammodo detrahere videantur. In primis vero ELOGIA PISCATORIAE omnium admirationem promeritae sunt. Elegancia certe poematum SANNAZARII plerosque a scribendo Latino carmine deterruit: Bembusque ipse, quamvis id opti-

optime facere potuisset, libris ejus perlectis, ad Etruscam poësim colendam totum se contulit. Quicumque postea heroicum poëma attingere voluerunt (si Fracastorium, & Vidam excipias, homines doctrina atque ingenio singulari) longe infra SINCERUM subistere. Aegre ferebat Seripandus, Cardinalis, opus DE PARTU VIRGINIS tanta cura elaboratum, non a pueris in scholis edisci, quum Aeneidi Virgilianae, orationis majestate prope par esset, argumenti autem dignitate etiam antecelleret. Non me fugit, Desiderium Erasmus Roterodamum, cui subinvisa erat Italorum gloria, nodum in scirpo quaesivisse, ac SANNAZARIUM reprehendisse, quod rem sacram fabulis antiquorum inculcandis commaculaverit; sed quum Franciscus Floridus Sabinus in libris Succisivarum Lectionum pro egregio poëta causam dixerit, qui amborum argumenta perpenderit, utri potius assentiendum sit, ii facile dijudicabunt.

Corrigenda in Indice poematum Sannazarii.

Pag. 241. columna 1 *dele* Rex Neapolitanus P. 242. col. 2 *pro* Claudius Princeps
lege D. Claudii mons P. 243. col. 1 *pro* Siciliae & Neapolis *lege* Neapolis

S E L E C T A
DOCTORUM VIRORUM
DE ACTIO SYNCERO
SANNAZARIO.
E T V S Q U E S C R I P T I S
T E S T I M O N I A .

Petri Bembi Epistola ad JACOBUM SYNCERUM SANNAZARIUM, quae exstat Lib. IV. Epistolarum Familiar.

ET te amabam antea plurimum: nam saepe in tua scripta incidi quum vernacula, tum Latina; quibus in omnibus felicitatem illam ingenii tui ad Poëtices facultatem sum vehementer admiratus: & nunc quidem Aegidius Monachus Viterbiensis, & Antonius Agnelkis effecerunt, ut nihil me uno sit in te amando, observando, colendo plane ardentius. Ex ipsorum enim oratione cognovi; praeter ea, quae dixi, utriusque linguae studia literarum, delatumque jam pridem in illis tibi a Musis atque ab Apolline principatum; quam sis etiam in ipso usu vitae, quum humanitate, & suavitate; tum hercle, omni virtutum genere, atque illa in primis vel probitate, vel morum animique, si Latine satis possum dicere, sinceritate, quae quidem virtus tibi etiam agnomen dedit, politissimus. Itaque haec ad te volui scribere primum, ut tibi notum facerem hunc ipsum animi mei sensum in te, ac voluntatem: jaceremque, tamquam fundamenta benevolentiae; futuraeque nostrae necessitudini, quasi quoddam vinculum adhiberem; amorem summum erga te meum: In quo quidem pergratum mihi erit; si me sic amandum susceperis, ut utare; sic fueris
e
usus,

xxvi TESTIMONIA.

usus, ut plane tuo. Deinde ut scires, me videndi tui desiderio magnopere teneri: nam fruendi quidem non audeo dicere: qui neque salutari te permiseris, quum nuper e Gallia rediens, ut audio, de itinere Venetias ivisses. Quod si tua culpa effectum est, ut, quum fieri utriusque commodo potuerit, ut te viderem, me tamen latueris: dabo ipse operam, ut id aliquando fiat, etiam si non poterit sine magno incommodo meo. Interea tamen, etiam atque etiam a te peto; ut quoniam hoc tempore in secessu isto Neapolitano tuo, puto te otio mirifice abundare; mittas aliquid ad nos de tuarum Musarum penu; quo minus a nobis moleste videndi tui desiderium perferatur. Quod ut libentius facias, hoc te genere officii etiam provocabo. Asulanos enim meos habebis cum his litteris, qui quidem quamquam libri, amicorum meorum assiduis postulationibus, ac prope etiam impulsu, exire jam in vulgus, atque haberi coeperint; ad te tamen veniunt non minus, ut eos emendes, si qua tibi non probabuntur; quam si, quod mallet, placuerint, ut probes. Vale. Idibus Aprilis. M. D. V. Venetiis.

*Joannis Pierii Valeriani Epistola ad Clarissimum ACTIUM
SYNCERUM in Hieroglyphicorum Librum XX.*

Tibi vero, SYNCERE ACTI carissime, *Phoenicem*, & *Pelecanum*, quique in ipsam historiae seriem quibusdam veluti laqueis detenti se se invicem implicuerunt, sociatique in hunc locum aptissime convenerunt, *Noctuanam*, *Cornicem*, & *Passerem*; dedicare consilium fuit. Ac *Phoenicem* quidem ea de causa, quod veluti ille admirabili quadam insignis pulchritudine, visu rarissimus, post longissima temporis intervalla conspicitur: ita Latinae linguae nitor, & eloquentiae cultus, ornatusque per tria ferme *Phoenicis* saecula desiderati, aetate demum nostra, beneficio, opera, & labore plurimum tuo suscitati, spectandos se se theatri jam omnibus exhibere. *Pelecanum* ob eam, qua praecipue commendaris, in amicos

. T E S T I M O N I A . xxvii

cos omnes charitatem atque beneficentiam, ut nemo unus hodie magis amico amicus, quam SYNCERUS ACTIUS esse praedicetur. *Noctuum*, quae tuarum indicium sit lucubrationum, quas Minerva haudquaquam invita, elegantissimas elaborasti. *Cornicem*, ob diuturnitatem, quae scriptis debetur tuis, non modo uno plus saeculo, sed perpetuo summa omnium commendatione victuris. *Passerem* ob orationis tuae veneres, cupidinesque, quae nihil suavius neque jucundius excogitari potest. Sedenim quae multa atque praeclara de ingenii tui sublimitate dici possent, ea consulto praetereo, quia tu longe major es quam mea te capere possit commendatio: quis enim Soli lumen afferre, nisi fatuus quispiam aggrediatur? Igitur quum tu ipse sis splendore clarus, principatum hinc in literaturae candore tuum, suo se praesidio tuentem inissum faciemus, quodque nostrum est institutum, ad animalium quae interpretanda suscepimus, significationes convertemur, quae quidem quales & cujuscumque sint quamvis tu eas tum ex Graecis Latinisque scriptoribus non ignoras, tum ex admirabili illa venerabilis antiquitatis Tabula aenea, quam simul apud Bembum inspeximus, potes edoceri, quae omnem Aegyptiorum historiam antiquiorem, argento atque auro delineatam ostentat; quid tamen & nos super his compererimus, ex ipso *Phoenice* indicare incipiemus.

Alexander ab Alexandro Genialium Dierum Libro II. Cap. I.

Locus ex Propertio, ab ACTIO SYNCERO Neapolitano in convivio familiari commode emendatus.

Saturnalibus quum ego & familiares mei complusculi, sub idem tempus Neapoli conveniremus: quumque a forensibus negotiis feriarum causa aliquando quies foret: ad ACTIUM SYNCERUM, virum ingenii cultu & facundia singulari, cum quo mihi per vetus consuetudo fuit a puero, nonnumquam venturabamus: cum eoque vel honestis deambulationibus, vel

xxviii . T E S T I M O N I A .

sermonibus lepidissimis, id quod erat temporis, ad multam saepe diem conferebamus, quotidianoque ejus congressu & assiduo comitatu perfruebamur. Accipiebatque nos homo ille suavitatem insigni, plerumque novo Epigrammate, aut Elegia, versibus mundis & graphice factis, multo cum nitore & cultu. nonnumquam festivissimis epulis & laetiore convictu, coenaeque non vulgari nec protrita, sed aut veteris cucurbitae ferculo cum lactucae thyrsi minutim caeso, & acino uvae passae insperso: aut olentibus pomis, anni frigore servatis, & ficis sicca Sinuessana cum rosaceo ex Petrino suo, quae ipse appellabat *Petrinia*. Velut fuit illa die, quum mihi & plerisque doctis viris caena exhibita, Sannazario ex Aethiopia bonae frugis liberto, scitissimo adolescenti, quem libertate & gentilibus cognomento donaverat, liberalibusque disciplinis instruxerat, ita ut cuivis ingenuo non impar videretur, demandavit ut Propertii Elegias a se pluribus in locis castigatas, summissim leniterque cantaret. Quod quum ille cupide faceret, versusque ad tibiam modulis dulcissimis, scita & canora voce canere inceperet: nosque & proferentis verba, & conceptum, numerosque admodum suaves summa cum voluptate captaremus: & jam millibus modulatis versibus, ventum esset ubi Cynthiam Bajas demorantem, diu absuisse conqueritur, his verbis:

Ecquid te mediis cessantem, Cynthia, Bajas,

Qua jacet Herculeis semita litoribus:

Et modo Thesproti mirantem subdita regno

Proxima Misenis aequora nobilibus?

Actus carminibus pausam fieri iussit, & ad me conversus: Quid tu, inquit, qui orbis situm tam diu legendo perscrutaris, Misenum aut Bajas cum Thesproti regno commune habere vidisti? Numquid in memoriam venit, Thesprotium agrum in Epiro juxta Chaones & Acarnanes, aut (sicut Herodotus ait) Ambraciis & Leucadiis proximum longe à Cumano abesse? Quid enim isto in loco hic Poëta senserit, qui regno Thesproti aequora Miseno proxima subdita esse dixit, quum tanto maris terrarumque recessu discreta sint, non equidem intelli-

TESTIMONIA. xxix

telligo. Neque enim Thesprotios in Cumanum venisse, aut in Italiam colonias deduxisse, vel armis novas sedes conquississe, umquam, quod meminerim, legi: nisi tu forte, qui meliore memoria es, aliter sentis. Quumque me id arbitrari respondissem, quod plerique studiosi sentire, ut Poëta loci confinio & quasi commercio ductus, quum ex Chalcide & Euboea profecti, multum in ora maris posent, lateque fines propagassent, illosque Cumanum tenuisse, & illuc colonias deduxisse, auctores tradant: siquidem Hypocles Cumaeus, & Megasthenes Chalcidensis, multo emenso mari, huc colonias deduxere, moniti oraculo, quippe quum nullam coloniam sine consilio Deorum Graeci transmitterent: vel ut multi ferunt, duce Parthenope Eumeli filia, quae solum Neapolitanum delegit, columbae augurium sequuta, in cuius rei monumentum, Apollini statuam Neapolitani erexere, columba humero insidente, quam ipsa inspicere & adorare videbatur: Thesprotiumque agrum ab Euboea haud multum distare certum sit, quasi ad hoc alludens Poëta, subdita regno Thesproti aequora Miseno proxima affirmarit: scilicet quia ex Chalcide Thesprotis proxima & Cumaeis profecti, agrum Miseno finitimum, hoc est, ipsas Cumas tenuerunt, propterea ea loca subdita videri: solereque non ignobiles poëtas loca & recessus circumscribere, illaque non exposte & aperte, sed quasi per tegmenta & figuras obliquis orationibus denotare: idque sensisse doctos viros, itaque versus interpretatos fuisse dixi. Numquam, inquit Actius, quod ego scio, tam hispida & agrestis aure Propertius fuit, ut quum Chalcidem aut Cumaeos dicere contenderet, Thesprotium agrum quasi finitimum illorum loco nuncuparit, quum praesertim nulla societas aut communio cum Thesprotiis agro Cumano fuerit: constetque, si omnes sinus, promontoria, litora, insulas, & urbes maritimas, ac maria vasta, & terrae infusa ex omni antiquitate percensere velis, Thesprotios magno litorum flexu & multiplici sinu, longe a Chalcide Euboeae & Cumaeis abesse: nec ita finitimos, ut forsitan arbitraris. Neque ego huius Poëtae praestantis

xxx TESTIMONIA.

tis ingenii vim, hos nitidissimos & mundissimos versus optime editos, tam abstruso & recondito significato verborum conculcasse putarim. Etenim si Chalcidenses & Heretrienſes ex Euboea, claſſe huc adveſtos Cumas condidiſſe, & pulcherriſſam Campaniae oram, ac loca Miſeno proxima tenuiſſe fama fert, ſicut Japygiam, Phaliſcos, Nolaſ, & Abellam tenere, cur loca Miſeno finitima potius Theſprotiis quam Chalcidenſibus, quam Heretrieniſibus ſubdita dixerit, equidem ignoro: quum & hi veri incolae ſint, & longe aptius convenientiusque fuit, iſtos, quam illos, cum quibus nullum erat commercium, nominariſſe. Verum, inquit Acrius, ſi verſus iſtos bene penſitare, & verba ac ſenſus aure attenta rimari volumus, non *Theſproti*, ut communis error habet, ſed *Prochytae* a Poëta ſcriptum fuiſſe facile contenderim. Idque ita eſſe, in quodvis pignus vocarim, non aliter ſcriptum carmen ab eo editumve fuiſſe. Sed hic error ita aliquibus inſedit penitus, ut divelli haud facile queat. Quod tamen ita eſſe, inclinatus probabili argumento. Quum Prochytaſ & Pithecufaſ a continente aeſtu marino evulſas, quandoque circumfluum mare inſulas feciſſe, liquido conſtet, ſicut Capreas, Leucoſiam, Sirenes, & Oenotrias: ſeu quod multi tradunt, Inarimen montem fuiſſe, qui motu terrae diſcluſus a continente, Prochytaſ fecit inſulam, anguſto freto interfluente, quae Graecis ab effuſione dicta eſt: ipſamque & Pithecufaſ diſcluſas montis partes, proximas Cumanorum finibus tamquam moles obſeſtas ante agrum Cumanum & Miſenum exſiſtere, antiqua monumenta annalium prodidere: quod & nunc videre licet. Subdita ergo Prochytae regno Miſeni proxima aequora Poëtam dixiſſe crediderim, quum ipſa litora facili trajeſtu apta & cohaerentia ſint, quippe quum ante ipſam parvo freto diſtinſta jaceant: propterea ſubdita videri potius, quam Theſprotios, cum quibus nullum commercium fuit, extimos & remotiſſimos intellexiſſe. Inſulas quoque regna nuncupari, Virgilii teſtimonio probatum eſt VII. Aeneidos, dum inquit: *Fertur Thelebonum Capreas dum regna teneret*. Huiusque erroris illud quo-

quoque specimen est , quod alio in loco communi opinione, pudendo errore receptum erat, navitam hunc Poëtam fuisse: quod quidem ita fuit in confesso, ut in ejus vitae commentariis plerique id pro certo posteris tradere non dubitarint, ut altero versiculo constare videbatur: *Et quamvis navita dives eram*: quo imperitius dici profecto nihil potuit, quum neque hoc usquam gentium tradatur, ut elegantissimus Poëta & honestissimus, vitae genus poëtarum studiis piaculari & portentosum, nautae munus concupiverit. Et portenti ac prodigii simile est, haec commenta in tanti ingenii viro opinari. Sed quod a vero minime abest, mendum etiam in hoc versiculo facite, inquit, ostendimus: siquidem ubi legebatur *perperam: Quamvis navita dives eram, non ita dives eram*, dicendum fuit. Hujus quoque rei haud improbabile documentum videri, quod Jovianus Pontanus vir multae eruditionis, antiquissimo firmabat testimonio, Propertii Elegias patrum nostrorum aetate, & se adolescentulo primum in lucem prodiisse, quum antea incitiae temporum incompertae forent & incognitae: opusque oblitteratum & longissimo aevo absumtum, corrosis & labentibus literis in cella vinaria sub doliis inventum apparuisse, & quum libelli vetustate, verbis & nominibus absumtis longo situ & senio, quod in diuturna obscuritate latuerant, veram lectionem assequi nequirent, effectum ut mendosi inde codices prodirent: paullatimque discuti errores, & corrigi coepti sunt: nec tamen effici quisse, ut posteris omnino integri inoffensique darentur. Ad hunc modum ACTIUS SYNCERUS noster, scite admodum apud complusculos qui aderamus, sermocinabatur: itaque mendaces libellos deprehendebat, erroresque dijudicabat, ac perpenso judicio vitia rimabatur.

D. Erasmus Roterodamus Dialogo, qui inscribitur Ciceronianus.

No. Pontano successit ACTIUS SYNCERUS, qui PARTUM VIRGINIS MATRIS mire felici carmine descripsit, cui supra modum applausum est a Romano Theatro. *Bw.* Testantur
hoc

xxxii TESTIMONIA.

hoc abunde LEONIS, & CLEMENTIS Brevia (sic enim hodie vocant) tum Aegidii Cardinalis addita Praefatio, ne caeteros commemorem: nec sine causa tantopere placuit. Mihi certe magna cum animi voluptate perlectum est opus utrumque. Nam & Eclogas scripsit Piscatorias. Quis autem talem Indolem in Juvene Patricio non exosculetur? Hoc nomine praeferendus est Pontano, quod rem sacram tractare non piguit, quod nec dormitanter eam, nec inamoene tractavit. Sed meo quidem suffragio plus laudis erat laturus, si materiam sacram tractasset aliquanto sacratius.

L. Gregorius Gyraldus Dialogo I. de Poëtis suorum temporum.

A Pontano nonnulli profluxere, tum in Poëtica, tum in Arte dicendi celebres. Unde & Pontani Academia nunc vulgo, ut Trojanus equus, dicitur, in qua nunc senescit, ni potius floret, ACTIUS SYNCERUS SANNAZARIUS, cujus ingenii exquisita quaedam monumenta legi, & in primis Piscatorias Eclogas, nonnullasque Elegias, & Epigrammata; in quibus quaedam sunt omni laude digna. alia praeterea ejus, praeter vernacula non vidi, & quosdam Virginei Partus, ut ipse appellat, Heroicos: in quibus, ut sic dicam, *stasarius* Poëta videri potest. Non enim verborum volubilitate fertur, sed limatius quoddam scribendi genus consecratur, & lima in dies atterit, ut de illo non ineleganter dictum illud Apellis de Protogene Pontanus usurpare solitus esset: *Eum manum de tabula tollere nescire*. Praeter diligentiam, curamque ACTII, acerrimum quoque ejus judicium, & numerorum scientiam in poëtica facultate cognoscimus, quare ejus reliqua, quae condidit summopere desideramus, quae longius ille jam aetate proventus suppressit. Quare non satis mirari possum, virum quemdam alioqui eruditum desiderare in Pontano, & si Diis placet in SANNAZARIO elocutionem, hoc est barbaram. Sed hic cum sua censura qua homines Italos perstringit, non diutius permanebit.

Lo.

TESTIMONIA. xxxiii

Lodovico Ariosto nel Canto XLVI. del suo Furioso Stanza 17.

Veggio i sublimi, e sopr'umani ingegni
 Di sangue, e d'amor giunti, il Pico, e il Pio.
 Colui che con lor viene, e da' più degni
 Ha tanto onor, mai più non conobb'io.
 Ma se me ne fur dati veri segni,
 E' l'uom che di veder tanto desio,
 GIACOCO SANNAZAR, ch'a le Camene
 Lasciar fa i monti, ed abitar l'arene.

Paulus Jovius in Elogiis Virorum literis illustrium.

JACOBUS SANNAZARIUS equestris ordinis Poëta, Neapolitatus atque educatus, quum praeclarum fecundi atque felicitis ingenii specimen daret, repudiato avito gentilitioque nomine, ACTIUS SYNCERUS appellari voluit, adhortante Pontano, qui Joviani cognomen, amicorum imitatione desumerat. Sed origo vetustae stirpis e Sancto Nazario, Laumellini agri oppido, inter Padum & Ticinum non ignobili, unde majores adveniant, non obscure petebatur. Floruit amicitia Federici Regis, senescente Pontani gratia: qui Aragonum nomen vehementer offenderat, quum veluti personae oblitus, victorem Carolum invidiosa vel intempestiva oratione publice laudasset. Permanfit in ea belli procella in officio ACTIUS, redeuntique Ferdinando Juniori armatus inter fideles cives operam praestitit: unde ei conspicuus in aula gratiae locus. Sed infestius demum urgente Fortuna, quum Federicus regno pelleretur, constanti studio atque integra fide eum exulem in ulteriorem Galliam secutus est: qua gratissimi animi testificatione singularem laudem promeruisse, vel ejus inimici judicabant. Scripsit, tamquam ambidexter, Etrusca simul atque Latina carmina, pari lepore saepeque, arridentibus utrimque Musis, quum multo felle odii subamarus praepilata jacula jambis intorqueret: aut amorum suorum dulcedine resolutus tenerime lasciviret. Gravi autem

f

tem

xxxiv TESTIMONIA.

rem & sacro Poëmate De Partu Virginis, viginti annorum lima perpolito, summum decus frustra expectasse videri potuit: quum illae quae juveni exciderant Piscatoriae Eclogae, publico exceptae plausu reliquorum Operum famam oppresserint: ita ut eam publici tamquam iniqui iudicii querelam aperto cum pudore, nec tamen sine tacita voluptate devoraret. Vixit annos septuaginta duos, peramoeno, virentique semper ingenio, accuratoque & plane juvenili cultu inter amatorias oblectationes: numquam non festivus & hilaris. Ex dolore autem indignantis animi supremum concepit morbum, quod Philibertus Aurantius dux Caesaris Mergillinae villae suae delicias, temere excisa turre deformasset. ea ad Pausilypī radices conspicitur. Sed Aurantio demum acie interfecto, quum hora fatalis adveniret, audito ejus interitu se se in cubitum erigens: Excedam, inquit, e vita hoc meo non inani voto laetus, postquam barbarus Musarum hostis, ultore Marte, immanis injuriae poenas perfolvit. Sepultus est juxta villam Mergillinam in templo Deiparae Virgini ab se dedicato. Marmoreo autem tumulo Bembus hoc carmen inscripsit:

DA. SACRO. CINERI. FLORES. HIC. ILLE. MARONI
SYNCERVVS. MVSA. PROXIMVS. VT. TVMVLO

*Romulus Amasaeus de Latinae Linguae usu retinendo
Schola II. pag. 139.*

Quod si Poëtarum, in hoc quasi Latini nominis censu habenda ratio est: quis in ACTII SANNAZARII hominis prudentissimi ac doctissimi elimatissimis versibus (nihil nunc de carminis dignitate, ac gravitate: nihil de rerum dispensatione, nihil de numero, & compositione, nihil de ornamentis loquor) sed quis in ejus versibus verbum unum, aut sententiam unam offendat, quae non e medio Latinitatis fonte hausta videatur?

TESTIMONIA. xxxv

Jovita Rapicius Libro V. de Numero Oratorio.

At enim, dicat aliquis, desuetudinem ipsam hujus rhythmī, & diurnam apud multos rei hujus ignorantiam, desperationem afferre posse. At mehercule Pontani Urania, & Horti Hesperidum: Fracastorii Syphilis, & SINCERT de Virginis Partu libri, & pauca Andreae Naugerii, pauca item Cottae poemata facile declarant, non esse desperandum, quin intermissa, & diu desueta in consuetudinem revocari aliquando possint. quum enim poematum recte scribendorum ratio diu latuisset; & malos versificatores Latini plurimos, Poëtam nullum haberent, hi quasi de Caelo demissi sunt, qui desitae, & prope obsoletae artis observatione, pertinaci bonorum imitandorum studio, multaque, & jugi exercitatione tantum profecerunt, ut cum antiquis Poëtis conferri jure possint. itaque horum poemata, ut primum perspecta sunt, quasi quaedam Phidiae signa, statim ab omnibus ita sunt probata, ut artem poëticam, quam prius quasi sopitam, ac jam prope extinctam, lugebamus, eam nunc tantorum, & tam excellentium virorum ingenio, & arte suscitaram gaudeamus. &c.

*M. Antonius Flaminius Carminum Libro III.
Elegia de se proficiscente Neapolim.*

Pausilypi colles, & candida Mergillina,

Et myrteta sacris confita litoribus,

Si mihi post tantos terraeque marisque labores

Contigerit vestrae limina adire Deae,

Limina, quae Vates specula fundavit in alta

Acrius Eois clarus, & Hesperiiis,

His ego pilcolum figam, & calcaria, & ense,

Et quaecumque vagus arma viator habet.

xxxvi TESTIMONIA.

*Bernardinus Parthenius de Poëtica Imitatione Libro II. inducens
Triphonem Cabriellium cum Manutio loquentem,
iudiciumque de Poëtis ferentem.*

Sed unde initium duci vis? A SANNAZARIO, inquit Manutius. De quo quid, obsecro, sentis? Equidem, inquit, mirificum semper hunc existimavi, sive gravitatem, sive verborum sonum, aut eorum delectum spectarem. Magnificentiam vero, spiritusque sublimitatem numquam satis ab ullo ingenio extolli posse putavi. Numquam praeterea in ejus scripta incidebam, quin Virgilii ipsius imaginem viderer intueri. Tunc necum ipse cogitabam, si idem argumentum sibi Poëta summus proposuisset, neque magnificentius, neque splendidius tractaturum fuisse. Dispositione autem illa, ac decoro, sententiarumque dignitate, tum numero nihil fingi, aut excogitari absolutius posse statuebam. De quo adjungere & illud liceat, inter illum, ac veteres Poëtas nihil, quum a saeculo, atque aetate discesserimus, interesse. Elaborati ac perpoliti versus, praecipueque limati. Quamobrem Pontanus, ex cujus Academia una cum tot excellentissimis ingeniis fluxit, de eo idem dicere solitus erat, quod de Protogene Apelles. Nempe, quod numquam manum de tabula tolleret, quum nimiam illius artificis diligentiam accusaret. Magno fuit iudicio, scientiaque numerorum ita excelluit, ut exactam eorum legem solus tenere videretur.

Idem in Oratione pro Lingua Latina.

Sed circumstant Poëtarum nobilissimi coetus, quos in tanto numero ne totum diem illis recensendis conteramus, in mentem veniat saltem JACOBUS SANNAZARIUS, quem divinitus in Divinis versatum, nemo non intelligit antiquitatem vario scribendi genere provocasse.

L. Ma

TESTIMONIA. xxxvii

*2. Marius Corradus Uritanus Epistola ad Fulvium Constan-
tium, quae exstat pag. 525. Librorum de Lingua
Latina ejusdem Corradi.*

Paullo superiore aetate duo fuerunt lumina hujus urbis, (*Neapolis*) Latinique sermonis, & eloquentiae, ACTIUS SYNCERUS, & Jovianus Pontanus. Quid hos fuisse putas quum viverent, in tanto hominum, & civium reliquorum splendore, nobilitate, potentia? Crede mihi, a bonis paucisque hominibus aliquo numero habiti, a caeteris, vel non cogniti erant omnino, vel fortasse etiam ridebantur. Nunc vero duos tantum haec urbs videtur illa aetate cives habuisse, quos infinita etiam posteritas hominum, externarum quoque gentium sit admiratura. Ubi sunt enim qui tum principes civitatis putabantur? Ubi Reges etiam illi, quorum fama, amplitudo, & gloria, duobus privatis hominibus par esse non potuit?

*Julius Caesar Scaliger Poëtices Lib. VI. qui & Hypercriticus,
SANNAZARII Scripta perpendens.*

Reliqui duo sunt, ACTIUS SYNCERUS SANNAZARIUS, & Hieronymus Fracastorius. Quorum uterque, quum praeter illa quatuor a nobis toties decantata (*nervum scilicet, mimos, candorem, venustatem*) etiam castigatissima fluat vena, atque moderatissima, non potest committi, quin aut alter, aut ambo, pari aequalique gloria nomen suum tueantur. De SYNCERO igitur prius.

Qua tempestate melioris vitae officia Bononiae auspicatus sum, habui studiorum socium Pacium Aquilium civem Romanum, qui antea militiae quoque fuerat contubernalis. E Calabria igitur commeatus gratia Neapolim quum venisset, decedens inde, secum attulit Eclogam SANNAZARII, cui titulus est, *Lycon*, ac praeter eam ex *Christeide* (sic enim appellabat) aliquot carmina sane quam luculenta. Quorum mihi nunc quum in mentem venit, non possum non didicisse ex
judi-

xxxviii TESTIMONIA.

judicio tanti viri, qui Opus divinum illud suum mutato consilio postea non *Christeidem*, sed de *Partu Virginis*, inscriptum maluit. Quare vero prioris inscriptionis titulum repudiarit, cognoscere satis in promptu est. Etenim vitam aetnaeque Christi quum in eo neutiquam narret, sed natalia tantum canat, simplicissime profecto Latinis verbis expressit Operam suam. Injuvare fuisset, *Parthenotocia*, & *Theotocia* *post multa*: Ecloga vero Galatea longe optima est. Eam ante etiam, quam ederetur, manu nostra descriptam habuimus. Non igitur operam perdimi. Quod enim nunc legitur v. 5. *Aequora collustrant flammis*, ita scriptum fuit: *Aequora rimantur flammis*: ut intelligas magni Viri judicium. Item v. 33. -- -- *plures Nefis mihi servat echinos*: legebatur -- -- *totidem virides mihi Nefis echinos*

Servat adhuc. Quae sequebantur, in memoria non habeo. Restant vestigia tamen judicii castigati, quum redegit ad pauciora &c.

Il Cardinal Seripando in una sua Lettera scritta a Scipione Ammirato inserita tra le Lettere memorabili impresse dal Manuzio Lib. IV. a c. 99.

Io mi sono doluto, e dorrò sempre, che avendo voi un Poema tale, quale è il Parto della Vergine del vostro SINCERO, ove niente manca, che possa desiderarsi da un'artificiosissimo Poeta, ove non v'è cosa, che possa contaminare i buoni, e civili costumi, ove solo tra i Poeti si trova la verità della Religione, ove il verso ha tutti quei numeri, che hanno avuto i più perfetti Poeti antichi, da lui prima avvertiti, e poi dal Pontano ancor vostro scritti, ove le fizioni sono dolcissime, ove finalmente è tutto il vostro Dedalione (1) cioè l'Ufficio del vero Poeta, mi sono doluto, e dorrò sempre, che si legga da' Maestri della Gioventù, e che si veda nelle mani de' vostri giovani altro Poeta.

Sixtus

(1) Questo è un Dialogo dell' Ammirato trattante del Poeta.

TESTIMONIA. xxxix

Sixtus Senensis Bibliothecae Sanctae Lib. IV.

JACOBUS SANNAZARIUS, Patricius Neapolitanus, qui & ACTIUS SYNCERUS Parthenopaeus, vir ad illustrandam Sacrosanctam Christianorum Poësim felicissimo fidere natus, scripsit in secundum Lucae capitulum de Partu Virginis libros heroicis carminibus, ita Virgilianum candorem, sublimitatemque praeferebant, ut Virgilium ipsum te legere, audireque existimes. Operis initium est: *Virginis Partus, magnaque aequaeva Parenti*. Claruit anno Domini 1530.

Antonius Possevinus Mantuanus Societatis Jesu, Bibliothecae Selectae Tom. 2. Lib. XVII. qui est de Poësi, & Pictura, Editionis Venetae pag. 509.

A SANNAZARIO quidem paucissimis demtis (quae voces illas Ethnicorum Poëtarum sapiunt) divinum habemus Poëma, ut merito Belisarius Aquaviva Neritiorum Dux eidem scribens dixerit; *cum orationis splendore contendere brevitatem: cum rotunditate ornatum: cum fluxu carminum pulchritudinem: atque ita demum omnia numeris, & sententiarum gravitate commendata videri, ut ad cujusvis scriptoris antiquissimi, candidissimi laudem accedant.*

Robertus Cardinalis Bellarminus Libro de Scripturibus Ecclesiasticis ad annum 1500.

JACOBUS SANNAZARIUS eodem tempore scripsit egregium Carmen de Partu Virginis.

Franciscus Schottus, Andreae Viri Doctissimi frater, Itinerarii Italiae Lib. III.

Nec procul inde a Pausilypo ACTII SYNCERI SANNAZARII Poëtae, Virgilii aemuli, domus visitur, quae ex testamento

xl. TESTIMONIA.

stamento in Coenobium vertit, Templumque B. Virgini dictum. Est ibi marmoreum sepulcrum, affabre sculptum. Hinc Orpheus seu Apollo, illinc Sibylla sive Musa e marmore candelenti: cum hoc Petri Bembi Cardinalis Epigrammate:

DA SACRO. CINERI. FLORES. HIC. ILLE. MARONI
SYNCERVS. MVSA. PROXIMVS. VT. TVMVLO
VIXIT. ANNIS. LXXII. OBIT. ANNO. CIO. IO. XXX.

Ludovicus de la Cerda Soc. Jesu in VII. Aeneidos.

(SANNAZARIUS) poëtica laude floruit prae mortalibus sui aevi. Sed quid sui aevi? Quid si Neapoli maiorem gloriam attulit SANNAZARIUS, quam Statius Papinius? Non erit iniquus censor qui hoc censeat.

Boissardus in Iconibus.

(SANNAZARIUS) Neapoli natus, Patre equestris ordinis viro, claro inter suos & luculentarum facultatum. Hic AGTIUS prius vocabatur JACOBUS SANNAZARIUS, quod nomen gentilitium mutavit jam adultior. Is propter doctrinam, facundiam insignem, morumque facilitatem Ferrando Aragonum Regi factus est amicus, & inter cariores aulicos, & familiares receptus, cujus amicitiam singulari fide, & constantia coluit quamdiu vixit. Expulsum enim Neapoli Regem in Galliam usque exsulem secutus est: unde reversus ab eo multis honoribus & beneficiis affectus est. At inter aulica munia, serialesque occupationes non desuit bonas sequi Musas, & doctissimis lucubrationibus augere, & promovere Rempublicam literariam: potissimum illo insigni Poëmate de Partu Virginis: in quo de perfectione Poëseos videtur cum antiquis decertare. Composuit & Lamentationem de Morte Christi, & Eclogas aliquot, & Epigrammatum perfectissimorum librum.

Olaus

TESTIMONIA. xli

Olavus Borrichius de Poëtis pag. 105.

ACTIUS SYNCERUS SANNAZARIUS Neapolitanus initio saeculi **XVI.** clarus, Poësin Latinam ad illud fastigium evehit splendore ingenii, imitatione optimi cujusque Veterum, apta fictionum Poëticarum inventionem, & acumine, ut paucis admodum ex eo tempore altius eniti concessum sit. Clauditur tumulto ad Pausilypum, vicinus cineri Virgiliano, ut qui arte pares, & studiis, etiam monumentis conjungantur. Docet vel Epos illud illustre, quod de Partu Virginis libris tribus complexus est, nihil fere illius versibus inveniri castigatius — — — ad summam digna omnia **SANNAZARII**, quae Poëseos Candidatis attente legantur, ita ubique in quocumque argumento regnat: cultae ejus Eclogae, faciles & numerosi Elegi, æguta Epigrammata & libera.

*Gerardus Joannes Vossius de Poëtis Latinis Capite VII.
pag. 257. Editionis novissimae.*

*Nec multo post Pontani obitum grande merito nomen fuit
ACTII SYNCERI SANNAZARII:*

Inprimis vero id sibi peperit libris tribus de Partu Virginis: ob quos luculentum **LEONIS X.** elogium meruit anno **clb lxxi.** iterumque a **CLEMENTE VII.** an. **clb lxxvi.** quo ipso & Romae in lucem prodire cum Lamentatione de Morte Christi, & Piscatoriis Eclogis.

*Uti vero a Petrarca initium est Poëseos renascentis: ita temporibus **SANNAZARII** eadem jam videtur pervenisse ad vigorem. Illum consecuti praestantium Poëtarum alii: & quidem nonnulli pares, aliqui supiores.*

Uti Hieronymus Vida, Balthasar Castilioneus, & alii multi, qui avorum, patrum, ac nostra fuerint, vel sint aetate &c.

Scaligerana Prima pag. 131.

SANNAZARIUS tersus Poëta, & optimae inventionis, lectione dignissimus.

Giovan-Mario de' Crescimbeni, Custode d' Arcadia, nel Lib. VII. della Par. II. del Vol. II. de' suoi Comentarj intorno all' Istoria della Volgar Poesia, a carte 393.

Tra gl' infiniti Scrittori, che celebrano l' Opere del SANNAZARO, ci piace qui riferirne uno, che molto aggiustatamente dà giudizio sì delle Latine, come delle Volgari; ed è egli il P. Alberto le Roy Agostiniano, il quale ne' Comentarj a Pietro Scolorio (1) scrive così: *Splendidissimum juxta pedem Pausilypi exstat aedificium, seu Villa ACTII SYNCERI SANNAZARII, quam Mergillinam vocant, ubi ille cum amicis doctis versari, & rusticari quandoque solèbat. Scripsit Etrusca, & Latina Carmina, pari lepore utrobique, & sale, sacro Poëmate de Partu Virginis, & Piscatoriis Eclogis apud posteros immortalis. Virum natalium, animique nobilitate illustrem commendat Paullus Jovius, apud quem exstat Epitaphium, quod marmoreo tumulo inscripsit Bembus: &c.*

DI

(1) Serm. famil. Lib. 3. pag. 37.

DILECTO FILIO
ACTIO SYNCERO
SANNAZARIO

LEO PAPA X.

DILECTE fili, salutem. & Apostolicam benedictionem. Quum forte de claris ingeniis aetatis nostrae apud nos verba fierent, affuere qui quum te, tum Opus tuum de Partu Virginis diuinis prope laudibus cum admiratione attollerent, atque praedicarent. Quae res expectata quidem diu nobis (nihil enim non excultum, non elaboratum, non singulari tuo ingenio dignum proficisci a te posse arbitramur) verum eo nunc carior & iucundior visa est, tum quod quae futura expectabamus, accepimus jam facta esse, & quae superent omnem expectationem, tum quod & si nullo non tempore fuissent acceptissima, hac praecipue tempestate erunt longe gratiora. qua quidem, quo doctiores videantur, Ecclesiam stilo iniquo petant, qui exactissima eruditione commendent, non desiderentur. Dicitur non potest, quum haec audiremus, quantum voluptatis acceperimus, & quum ipsi legemus, accepturi simus: quod persuasi simus, diuina factum providentia, ut diuina Sponsa tot impiis oppugnantibus, laceratoribusque laceffita, talem, tantumque nata sit propugnatorem, & quum illi impia facundia abusi frangant in rem sacram genuinum, tu unus Opus edideris, quo

rem sacram omnibus (ut dici solet) nervis attollendam , excolendamque procuraveris sancto consilio , eventu felice , quum dictitent , qui legere , si rem quaeramus , nihil nisi CHRISTUM atque ejus Sponsam sonare : si pietatem , undique religionis enitere studium : si judicium , nihil ungue signandum relinquere : si figuras artisque conatus , veterum vatum nulli cedere , multos anteire . gratulamur itaque tibi , quod tantum unus praestes , quantum antea nemo : Ecclesiae , quod quum vexetur lancineturque ab aliis , a te uno in Caelum efferatur : nostro saeculo , quod fiet tui carminis luce celeberrimum : nobis denique ipsis , quibus imminente hinc Goliade armato , hinc Saule a furiis agitato , affuerit pius David illum funda a temeritate , hunc lyra a furore compescens . Hortamur itaque te , jam Opus edas , ut qui dolent , quum illa legunt , quae adversus pietatem venena ficti Christiani evomere , ad tua conferant se se , quae veluti praesens antidotum sint opposituri . Tu ita tibi persuadeas volumus , nos te et tua omnia perinde ac nostra complexuros esse , nec nos , nec hanc Sanctam Sedem umquam tui vel affectus vel operae immemores futuros . Datum Romae apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris Die VI. Augusti . M. D. XXI. Pontificatus nostri anno nono .

B E M B U S .

Per Favonium De mandato .

D I L E -

DILECTO FILIO
 ACTIO SINCERO
 SANNAZARIO
 CLEMENS PAPA VII.

DILECTE fili, salutem et Apostolicam benedictionem. Accepimus Librum gratissimo munere, quem tu ad nos de DEI, et DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI rebus scriptum misisti, cuius argumentum praeclaram, atque nobile quum in te parem ostendat animi pietatem, atque ingenii gloriam, sitque in eo nomen quoque nostrum ad memoriam eorum qui lecturi sunt, qui quidem innumerabiles futuri sunt in longa posteritate, immortalitati quasi commendatum, muneris tui magnitudinem hoc magis sentimus, quod quomodo parem referamus gratiam, habere nos non arbitramur. Si enim immortalitas optata, et grata est omnibus, qui praesertim animo vegetiore atque erectiore sint, permagnae sunt illius partes nobis a te tributae. Quamquam enim ea est appetenda maxime, illique elaborandum praecipue, quae post discessum ex hac vita, in illa altera vita felici et sempiterna nos cum DEO ipso collocat, tamen ne haec quidem non libenter adsciscenda, quae producit ad posteros nostri nominis perpetuitatem. pro qua, qui illam caelestem et

divinam immortalitatem non plane cognoverunt, maximis saepe tamen contentionibus, & acerbissimis discriminibus vitam, & caput suum obicere. quod profecto non fecissent, nisi a natura ipsa admoniti, summum quoddam bonum existere conjectati fuissent, cujus in imagine & simulacro tam multas partes experirentur esse delectationis, & gloriae. Est enim profecto haec famae & laudis ad commemorationem hominum celebrandas, imago illius verae immortalitatis, quae eximio dono Omnipotentis DEI, uni Christiano generi, per DOMINUM NOSTRUM JESUM CHRISTUM proposita est, ad quam potissimum aspirare debemus, hanc vero ita caram, jucundamque ducere, si proborum & prudentium testimonium nobis deferatur, quod quidem in te nobis egregie contigit. Non enim ingenio solum tuo honorati, illustratique sumus, sed (quod nobis etiam gratius est) judicio comprobati, & si enim ingenii gloria concedis nemini, vel omnibus potius praestas, qui in hoc scribendi genere cum laude versati sunt, tamen quam ipso scriptoris argumento ostendas, qua sis pietate, sapientia, religione praeditus, jucundius etiam accepimus testimonium optimi, & religiosissimi viri, quam studium doctissimi. Quapropter maxime virtute tu quidem, id enim es consecutus, quo nullum majus homini bonum in hac vita existere posse videatur. maximorum enim donorum, quibus te affecerat DEUS, gratia illi (quoad mortali homini licuit) relata, illud jam summum, & incomparabile verae immortalitatis

litatis donum es promeritus, cui deinde jam gratia nulla esse par potest. qui talentum acceptum multiplicatis mercedibus, eidem Domino reddidisti a quo acceperas. Ex quo quum fructum quoque non mediocre tui Libri dicatione, ad nominis nostri laudem, ac memoriam redundare volueris, tantam tibi habemus gratiam, quantam capere grati, et memoris Pontificis tanto devincta officio mens potest, sicut et re ipsa tibi ostendere parati sumus, et ut experiare etiam adhortamur. Datum Romae apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris Die V. Augusti. M.D.XXVII. Pontificatus nostri anno tertio.

JAC. SADOLETUS.

A E G L

A E G I D I U S

TIT. S. MATTHAEI

S. R. E.

PRESBYTER CARDINALIS

ACTIO SYNCERO

SANNAZARIO S.

DIVINUM de Partu Virginis Poëma mihi tuo nomine redditum quum legissem, velat attonitus ac lucis impatiens, statim ad te nescio quid, sed quale ab iis, qui lolio (ut ajunt) victitant, proficisci potest. Neque enim de eo posse arbitror quemquam judicare, praeter eum, qui ad eruditionem tuam proxime accedat, quique (quod fieri vix posset) tui sit quam maxime similis. Verum quum absurda quaedam & ἀπυστα scripserim, meae tamen literae (quae tua est humanitas) undique expetitae, lectae, exscriptae istic a plerisque omnibus sunt. Quumque (ut audiebam) earum literarum exemplum in tuorum fere omnium civium manibus esset, ecce a te mihi literae redduntur. demissa Caelo Ancyliam mihi visa sunt, nullum enim ornandi me locum praetermittis. Nam dum mea probas, Neapoli cum admiratione legor, & item Romae: dum rescribis, quo munere beasti me, SYNCERE, diis hominibusque irvidentibus! Sed ut ad Poëma redeam, divina quidem illa omnia, verum haëtenus ita omni ornatu caruerunt, ut humanis inferiora, nunc a te ita omnium Musarum muneribus exculta, ut divinis (si dicere fas sit) vel potiora esse videantur. Nam quum a praescripta linea digrederis velut liberum dicendi genus nactus, ita ingenii vires explicas, ut anti-quorum nemini sit tibi concedendum, rursus quum ea narras, unde

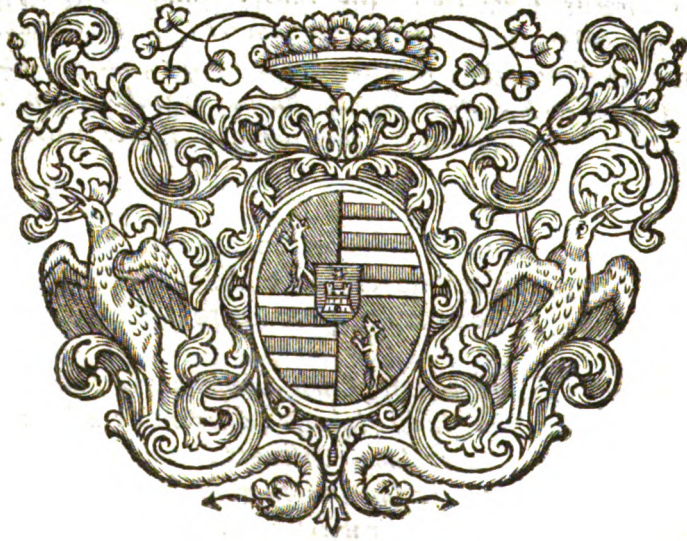
unde ne transversum quidem unguem, quod ajunt, quaeque majores nostri divinarum rerum scriptores Latinis literis ornari haud posse arbitrabantur, ita oratione illustras, ut omnium argumenta, quum Graecorum, tum Latinorum Poëtarum, longo post se intervallo relinquunt. Quid enim, immortalis DEUS, (ut ordiar ab initio) invocatione elegantius? quid conceptu altius? quid Caelo, terra, inferis rei novitate obstupefcentibus mirabilius? quid lacto Simeone jucundius? quid infantum intereptione saevius? quid DEO moriente horribilius? quid ab Orco redeunte gratius? quid spolia referente beatius? quid agente in Caelo triumphum te canente felicius? Adde alterius libri Musas certatim divina carmina modulantes, adde pictum Orbem, adde Specum. De Partu vero quid ipse loquar? quum ea de re deinceps vel tacendum, vel tuis dumtaxat verbis loquendum sit. Praetereo qua oratione Heros ille tuus e somno excitus, divinaque adflatus aura DEUM natum adoret. Nec referam e tertio illustrata Puerperia, non Divorum cantus, non carmina, non pastorum vaticinia, non felicitis fluvii oracula, non urnam, non columbae alas argenteas, non denique Protei vatis miracula recensebo.

-- -- -- Non fi mihi ferrea centum
Ora sonent, totidemque aerato e gutture linguae,
Carminis ACTIACI laudes percurrere possem.

Verum quum tu solum pietate, non humanarum laudum cupiditate accensus, tantum studii, laboris, diligentiae ad scribendum contuleris, ea tibi summa laus censeatur, quae uno omnium ore praedicabitur, tantum esse laudum tuarum cumulum, ut ne ipsi quidem eloquentiae, qua mirabiliter excellis, locus ad te laudandum relinquatur. Nam de laboris praemio, ad nos, id est mortales, nihil attinet cogitare. Quid enim tibi tribuere homines possent, & si omnia simul congesserint, quo tuum meritum expleretur? DEUS ille DEUS, cujus numine adflatus, tam doctum, tam sanctum, tam pium Carmen cecinisti, te digno munc-

munere remunerabitur. Non quidem Elysiorum aut piorum campis, insulisve fortunatorum, quas Lino, Orpheo, Musaeo, ceterisque Deorum filiis sedes antiquitas falso statuit, sed Caelo, digna quidem tantarum vigiliarum mercede. Reliquum est, ut tibi gratias agam, quod Augustini personam inserueris, quae reliquis tam apte, tantaque harmonia cohaeret, quanta Philosophi ajunt in caelo sidera. proinde recte ad te pertinet Homericum illud:

Ο δ' ὀλβιῶν ὄντινα μῦσαι φίλωνται.
Γλυκερὴ οἱ ἀπὸ στόματός πέει αὐδὴ.

P E.

P E T R U S G R A V I N A .

ON sine providentia deligunt sibi Immortales quandoque ex mortalibus nonnullos, quorum opera, ad venerandam Divinam dignitatem, decentius utantur. hinc nostra Christiana Veritas, tot Sanctorum Virorum, sanctarumque Virginum testimonia, ac ministeria in sui gloriam agnoscit. an fortuito igitur evenisse existimabimus, ut temporibus nostris, nascentis divini caelestisque Operis de Partu Virginis imprimendi, ac promulgandi curam, **VIRGO** ipsa **DEI PARA**, quasi ex destinatu, primariae feminae **Cassandrae Marchesiae**, nobilitate, facundia, pudicitia insigni demandaverit: qua quidem alumna tantum sibi placet docta Neapolis, ut cum **Gratiis Gratiam**, cum **Musis Musam** esse affirmet. Hac itaque veluti quadam honestissima obstetrice curante, divinus hic novi carminis partus veterem nostram salutem, ac lucem, tamquam renascentem nobis expectantibus repraesentavit.

CLE

CLEMENTI SEPTIMO

PONTIFICI MAXIMO

ACTIUS SYNCERUS.

MAGNE PARENS, CUSTOSQUE HOMINUM, CUI JUS DATUR UNI
CLAUDERE CAELESTES, ET RESERARE FORES:

OCCURRENT SI QUA IN NOSTRIS MALE FIRMA LIBELLIS,
DELEAT ERRORES AEQUA LITURA MEOS.

IMPERIIS, VENERANDE, TUIS SUBMITTIMUS ILLOS:
NAM SINE TE RECTA NON LICET IRE VIA:

IPSE MANU, SACRISQUE POTENS PŌDALYRIUS HERBIS
ULCERA PAEONIA NOSTRA LEVABIS OPE.

QUIPPE MIHI TOTO NULLUS TE PRAETER IN ORBE
TRISTE SALUTIFERA LENIET ARTE MALUM.

RARUS HONOS, SUMMO SE PRAESIDE POSSE TUERI:
RARIOR, A SUMMO PRAESIDE POSSE LEGI,

ACTII

ACTII SYNCERI
SANNAZARII

NEAPOLITANI

VIRI PATRICII

DE PARTU

VIRGINIS

LIBRI TRES.

ACTII SYNCERI
 SANNAZARI
 NEAPOLITANI
 DE PARTU
 VIRGINIS
 LIBER PRIMUS.

IRGINEI Partus, magnoque aequaeva Pa-
 renti

Progenies, superas caeli quae missa per auras
 Antiquam generis labem mortalibus aegris
 Abluit, obstructique viam patefecit Olympi,

Sit mihi, Caelicolae, primus labor: Hoc mihi primum
 Surgat opus. Vos auditas ab origine causas,
 Et tanti seriem, si fas, evolvite facti.

Nec minus, o Musae, vatum decus, hic ego vestros

A 2

Opta-

4 DE PARTU VIRG.

Optarim fontes, vestras ~~memora~~ ardua rupes:
 Quandoquidem genus e caelo deducitis: & vos 10
 Virginitas, sanctaeque juvat reverentia famae.
 Vos igitur, seu cura poli, seu Virginis hujus
 Tangit honos, monstrate viam, qua nubila vincam:
 Et mecum immensi portas récludite caeli.
 Magna quidem, magna, Aonides, sed debita posco; 15
 Nec vobis ignota: etenim potuistis & antrum
 Adspicere, & choreas: nec vos orientia caelo
 Signa, nec Eoos Reges latuisse putandum est.
 Tuque adeo spes fida hominum, spes fida Deorum,
 Alma Parens, quam mille acies, quaeque aetheris alti 20
 Militia est, totidem currus, tot signa, tubaeque,
 Tot litui comitantur, ovantique agmina gyro
 Adglomerant: niveis tibi si solennia templis
 Serta damus: si mansuras tibi ponimus aras
 Exciso in scopulo, fluctus unde aurea canos 25
 Despiciens, celso se culmine Mergilline
 Adtollit, nautisque procul venientibus offert:
 Si laudes de more tuas, si sacra, diemque,
 Ac coetus late insignes, ritusque dicamus,
 Annua felicitis colimus dum gaudia partus: 30
 Tu vatem ignarumque viae, infuetumque labori,
 Diva, mone, & pavidis jam laeta adlabere coeptis:
 Viderat aetherea Superum Regnator ab arce,
 Undique collectas vestari in Tartara praedas:

TM.

Tisiphonemque imo conantem cuncta profundo 35
 Vertere, & immanes stimulantem ad dira Sorores:
 Nec jam homini prodesse, alto quod semina caelo
 Duceret, aut varios animum excoluisset ad usus:
 Tantum letiferæ poterant contagia culpæ.
 Tum pectus Pater aeterno succensus amore, 40
 Sic secum: Ecquis erit finis? tantisne parentum
 Prisca luent poenis feri commissa nepotes?
 Ut quos victuros semper, Superisque creatam
 Pene pares, tristi patiar succumbere leto,
 Informesque domos, obscuraque regna subire? 45
 Non ita: sed Divum potius revocentur ad oras,
 Ut decet, & manuum poscunt opera alta mearum:
 Desertosque foros, vacuique sedilia caeli
 Actutum complere parent: légio unde, nefandis
 Acta odiis, trepidas ruit exturbata per auras. 50
 Quumque caput fuerit, tantorumque una malorum
 Femina principium, lacrimasque, & funera terris
 Intulerit: nunc auxilium ferat ipsa, modumque,
 Qua licet, afflictis imponat Femina rebus.
 Haec ait: & celerem stellata in veste Ministrum, 55
 Qui castae divina ferat mandata Puellæ,
 Adloquitur, facie insignem, & fulgentibus alis.
 Te, quem certa vocant magnarum exordia rerum,
 Fide vigil, pars militiae fortissima nostræ,
 Te decet ire, novumque in saecula jungere foedus: 60

Nunc

6 DE PARTU VIRG.

Nunc animum huc adverte: atque haec sub pectore serva.
 Est urbes Phoenicum inter, lateque fluentem
 Jordanem, regio nostris sat cognita sacris,
 Judaeam appellant, armisque, & lege potentem.
 Hic claris exorta atavis, Vatumque Ducumque 65
 Antiquum genus, & dignis licet aucta hymenaeis,
 Pectoris inlaesum Virgo mihi casta pudorem
 Servat adhuc, nullos non servatura per annos:
 (Mirus amor) seniumque sui venerata Mariti
 Exiguis degit thalamis, & paupere testro, 70
 Digna polo regnare, altoque effulgere Divum
 Concilio, & nostros aeternum habitare penates.
 Hanc mihi virginibus jampridem ex omnibus unam
 Delegi, prudensque animo interiore locavi:
 Ut foret, intacta sanctum quae Numen in alvo 75
 Conciperet, ferretque pios sine semine partus.
 Ergo age, nubivagos molire per aëra gressus:
 Deveniensque locum, castas haec jussus ad aures
 Effare: & pulchris cunctantem hortatibus imple:
 Quandoquidem genus e Stygiis mortale tenebris 80
 Eripere est animus, faevosque arcere labores.

Dixerat: Ille altum Zephyris per inane vocatis
 Carpit iter, scindit nebulas, atque aëra tranat
 Ima petens, pronusque leves vix commovet alas.
 Qualis, ubi ex alto notis Maeandria ripis 85
 Prospexit vada, seu placidi stagna ampla Caystri,

Prae-

Praecipitem se se candenti corpore cygnus
Mittit agens, jamque implumis, segnisque videtur
Ipse sibi, donec tandem potiat^rur amatis

Victor aquis: sic ille auras, nubesque secabat. 90

Ast ubi palmiferae tractu stetit altus Idumes,
Reginam haud humiles volventem pectore curas
Adspicit: Atque illi veteres de more Sibyllae
In manibus: tum siqua aevo referenda nepotum
Fatidici casto cecinerunt pectore Vates.

95.

Ipsam autem securam animi laetamque videres
Auctorem sperare suum: Namque adfore tempus,

Quo sacer aethereis delapsus Spiritus astris

Incorrupta piaecompleret viscera Matris,

Audierat. Proh quanta alti reverentia Caeli

100

Virgineo in vultu est! oculos dejecta modestos

Suspirat: Matremque Dei venientis adorat:

Felicemque illam, humana nec lege creatam

Saepe vocat: ne dum ipsa suos jam sentit honores:

Quum subito ex alto Juvenis demissus Olympo,

105

Purpureos retegⁱt vultus: Numenque professus

Incessuque habituque, ingentes explicat alas:

Ac testis late insuetum diffundit odorem.

Mox prior haec: Oculis salve lux debita nostris,

Jam pridem notum caelo jubar, optima Virgo:

110

Cui se se tot dona, tot explicuere merenti

Divitiae Superum: quidquid restique, probique

Aeter-

8 D E P A R T U V I R G.

Aeterna de mente fluit: purissima quidquid
 Ad terras summo veniens Sapientia caelo
 Fert secum, & plenis exundans Gratia rivis. 119
 Te Genitor stabili firmam sibi lege sacravit,
 Perpetuos Genitor cursus qui dirigit astris:
 Mansuramque tuo fixit sub pectore sedem.
 Idcirco coetus inter veneranda pudicos
 Una es, quam latis caeli in regionibus olim 120
 Tot Divum celebrent voces. proh gaudia terris
 Quanta dabis! quantis hominum succurrere votis
 Incipies! Stupuit confestim exterrita Virgo:
 Demisitque oculos: totosque expalluit artus.
 Non secus, ac conchys si quando intenta legendis 125
 Seu Micone parva, scopulis seu forte Seriphi
 Nuda pedem virgo, laetae nova gloria matris,
 Veliferam advertit vicina ad litora puppim
 Adventare, timet: nec jam subducere vestem
 Audet, nec tuto ad focias se reddere cursu: 130
 Sed trepidans filet, obrutuque immobilis haeret.
 Illa Arabum merces, & fortunata Canopi
 Dona ferens, nullis bellum mortalibus infert:
 Sed pelago innocuis circumhaeret armamentis.
 Tum rutilus caeli Alipotens, cui lactea fandi 135
 Copia, divihique fluunt e pectore rores
 Ambrosiae, quibus ille acres mulcere procellas
 Possit, & iratos pelago depellere ventos:

Exue,

Exue, Dia, metus animo, paritura verendum
 Caelitibus Numen, sperataque gaudia terris, 140
 Aeternamque datura venis per saecula pacem.
 Haec ego siderea missus tibi Nuncius arce,
 Sublimis celeres vexit quem penna per auras,
 Vaticinor, non insidias, non neçtere fraudes
 Edoctus: longe a nostris fraus exfulat oris. 145
 Quippe tui magnum magna incrementa per orbem
 Ipsa olim Partus, Virgo, Sobolisque beatae
 Adspicies. vincet proavos: proaviraque longo
 Extendet jura imperio: populisque vocatis
 Ad solium, late ingentes moderabitur urbes: 150
 Nec sceptri jam finis erit, nec terminus aevi.
 Quin justis paullatim animis pulcherrima surget
 Relligio. Non monstra piis, sed Numina, templis
 Placabunt castae diris sine caedibus arae.

Dixerat. Illa animum sedato pectore firmans, 155
 Substitit, & placido breviter sic ore locuta est:
 Conceptusne mihi tandem, partusque futuros,
 Sancte, refers? mene attactus perferre viriles
 Posse putas? cui vel nitenti matris ab alvo
 Protinus inconcussum, & ineluctabile votum 160
 Virginitas fuit una: nec est, cur solve re amatae
 Jura pudicitiae cupiam, aut haec foedera rumpam:
 Immo istas, quod tu minime jam rere, per aures,
 Excipit Interpres, foecundam Spiritus alvum

10 D E P A R T U V I R G.

Influet, implebitque potenti viscera partu, 165
 Flammitero veniens caelo, atque micantibus astris.
 At tu virgineum mirata tumescere ventrem,
 Haerebis pavitans: demum formidine pulsa
 Gaudia servati capies inopina pudoris.
 Neve haec vana putes, dictis aut territa nostris 170
 Indubites: serae dudum concessa senectae
 Dona oculos pone ante tuos. Nam sanguine avito
 Juncta tibi Mulier, sterilis licet illa, gravi-
 Pressa aevo, haudquaquam speratum hoc tempore pignus
 Fert utero, & felix sexto sub mense laborat. 175
 Usque adeo magno nil non superabile Caelo est.
 His dictis, Regina oculos ad sidera tollens,
 Caelestumque domos superas, atque aurea tecta,
 Adnuit, & tales emisit pectore voces:
 Jam jam vince, fides, vince, obsequiosa voluntas: 180
 En adsum: accipio venerans tua jussa, tuumque
 Dulce sacrum, Pater omnipotens: nec fallere vestrum est,
 Caelicolae. nosco crines, nosco ora, manusque,
 Verbaque, & aligerum caeli haud variantis Alumnum.
 Tantum effata, repente nova micuisse penates 185
 Luce videt: nitor ecce domum complerat: ibi illa,
 Ardentum haud patiens radiorum, ignisque corusci,
 Extrimuit magis. At venter (mirabile dictu!
 Non ignota cano) sine vi, sine labe pudoris,
 Arcano intumuit verbo. Vigor actus ab alto 190
 Irra-

L I B E R I.

11

Irradians, Vigor omnipotens, Vigor omnia complens
 Descendit, Deus ille, Deus: totosque per artus
 Dat se se, miscetque utero. quo tacta repente
 Viscera contremuere: filet Natura, pavetque
 Adtonitæ similis: confusaque turbine rerum 195
 Insolito, occultas conatur quaerere causas.
 Sed longe vires alias, majoraque sentit
 Numina. succutitur tellus: laevumque sereno
 Latonuit caelo, rerum cui summa potestas,
 Adventum Nati Genitor testatus: ut omnes 200
 Audirent late populi, quos maximus ambit
 Oceanus, Tethysque, & raucifona Amphitrite.
 Hos inter medios caeli, terraeque fragores
 Aequatis properans Volucer pulcherrimus alis,
 Omnia dum trepidant, discesserat, altaque nabat 205
 Per loca: quum Virgo celsis in nubibus illum
 Alternantem humeros videt, arque immensa secantem
 Ventorum spatia, & jam versicolore per auras
 Fulgentem pluma, ac caeli convexa petentem.
 Quem demum tali adspectans sermone secuta est: 210
 Magne Ales, celsi decus aetheris, invia rerum
 Qui penetras, longeque & nubila linquis, & Euros
 Antevolans, laeto seu te felicia tractu
 Sidera, quaeque suos volvuntur signa per orbes
 Expectant redeuntem: alti seu certa reposcit 215
 CrySTALLI domus, & vitrei plaga lucida regni:

B 2

Seu

12 D E P A R T U V I R G .

Seu propiora vocant supremo testa Tonanti,
 Qua patet in summum regio flammantis Olymphi,
 Teque amor, & liquidis flagrans alit ignibus aura:
 I precor, i nostrum testis defende pudorem. 220
 Nec plura his: Tum vero aciem deflectit, & omnes,
 Haud mora, sollicito percurrit lumine montes:
 Adgnatamque animo, conceptaque pignora versat,
 Multa putans: serumque uteri miratur honorem.
 Interea Manes descendit fama sub imos, 225
 Pallentesque domos veris rumoribus implet:
 Optatum adventare diem, quo tristitia linquant
 Tartara, & evictis fugiant Acheronta tenebris,
 Immanemque ululatum, & non laetabile murmur
 Tergemini Canis: adverso qui carceris antro 230
 Excubat insomnis semper, rictuque trifauci
 Horrendum, stimulante fame, sub nocte profunda
 Personat, & morsu venientes adpetit umbras.
 Tum vero Heroës laetati, animaeque piorum
 Ad caelum erectas coeperunt tendere palmas. 235
 Atque hic insignis funda, citharaque decorus;
 Insignis sceptro Senior, per opaca locorum
 Dum graditur, nectitque sacros diademate crines;
 Dum legit effoetos Lethaeo in gramine flores,
 Qua tacite labuntur aquae, mutaeque volucres 240
 Ducunt per steriles aeterna silentia ramos:
 Adtonita subitos concepit mente furores,

Di-

Divinamque animam: & consueto Numine plenus,
Intorquens oculos, venientia fata recenset.

Nascere, Magne Puer: nostros quem solvere nexus, 245
Et tantos Genitor voluit perferre labores.

Magne Puer, cui se haec tandem spolianda reservant
Regna, tot heu miseris hominum ditata ruinis:

Nascere, venturum si te mortalibus olim
Pectore veridico promissimus: igneus ut nos 250
Viribus adflatos caelestibus ardor agebat.

Insinuans: si sacra peregrinus, & tua late
Jussa per immensum fœta vulgavimus orbem.

En ridet Pax alma tibi: simul ecce potentes
Impulsi caelo, Divisque auctoribus acti, 255

Orbe alio properant Reges! Salvete, beati
Aethiopes, hominum sanctum genus, astra secuti:

Scilicet huc vestris adfertis munera regnis.

Accipe dona, Puer: tuque, o sanctissima Mater,
Sume animos: jam te populique, ducesque frequentant 260

Litore ab extremo, & odoriferis Nabathæis.

Ille autem aurata fulgens in veste Sacerdos

Jam canus, jam maturo venerabilis aevo,

Quid sibi vult? sacras Puerum qui sistit ad aras,
Sic venerans? lætoque inspectans aethera vultu? 265

Seque dehinc facili clausurum lumina fato,

Exclamat: quod speratum per saecula munus,

Promissamque diu pacem, certamque salutem

Ter-

Terrarum, exorta liceat sibi luce tueri
 Optanti, seniumque ideo, Parcasque trahenti. 270
 Sed quid ego heu dira conspersos caede penates
 Infantum, & subito currentes sanguine rivos
 Adspicio? tristisque meas vagitus ad aures
 Fertur? io scelus est, partus jugulare recentes
 Crudelis, quid agis? nihil hi meruere: neque illum, 275
 Quem petis, insano dabitur tibi perdere ferro.
 Nunc nunc, o matres, scelerata abscedite terra,
 Dum licet, inque sinu pueros abscondite vestros:
 Nam ferus hostis adest. propera jam, regia Virgo,
 Inque Paraetonias transfer tua pignora terras: 280
 Admonet hoc magnum Genitor qui temperat orbem.
 Tuta domus, tutique illic tibi, Dia, recessus.
 Verum ubi bis senas hiemes, bis senaque Nati
 Solstitia, & tantos superaveris anxia casus:
 Ingentes imo duces de pectore questus, 285
 Aureaque assiduis pulsabis sidera votis.
 Nam Puerum, quamvis per compita saepe vocatum,
 Saepe expectatum consuetae ad gaudia mensae,
 Perquires nequidquam amens: nec cara petentem
 Oscula, nec fera redeuntem nocte videbis. 290
 Tresque illum totos maerenti pectore soles,
 Et totidem trepidas somni sine munere noctes
 Omnia lustrantes, questu omnia confundentes
 Flebitis indigno perculsi corda dolore

Tuque

Tuque , Senexque tuus . Quarto sed Lucifer ortu 295

Purpureos tremulo quum tollet ab aequore vultus

Inventum dabit , & quaerentibus offeret ultro .

O quas tunc lacrimas , o quae tunc oscula , Mater ,

Quos dabis amplexus , misto inter gaudia fletu !

Quum Natum ante aras Patris , & delubra sedentem , 300

Mulcentemque Senes dictis , animosque trahentem

Adspicies gavisa , ipso admirante senatu

Primitias Pueri ingentes , nec inane sagacis

Pectoris indicium , nataeque ad grandia mentis .

Tu vero quid in arma ruis , scelerata Juventus ? 305

Quid galeas , ensesque virum , & fulgentia cerno

Agmina ? scutatasque procul sub nocte cohortes

Obscura , & crebris radiantes ignibus hastas ?

Totne unum telis petitur caput ? heu furor , heu mens

Caeca hominum , semperque odiis adincta nefandis ! 310

Jamque oleas , montemque sacrum circumque supraque

Cinxere , & longa lucum obsedere corona .

Quo feror ? ecce trahunt manibus post terga revinctis

Insontem : modo quem latas mira illa per urbes

Edentem , Patrisque palam praecepta docentem 315

Adtoniti stupuere , illum Regemque Deumque

Humanaeque ducem vitae , fontemque salutis

Haud veriti populo circum plaudente fateri .

Heu facinus ! mortemne etiam , & crudele minantur

Supplicium ? saevos stringunt in vulnera fasses , 320

Hor-

Horrentesque parant paliuro intexere dumos,
 Tormenti genus: & capiti premere inde coronam
 Vulnificam: Viden', alternos ut arundinis istus
 Incutiunt? geminantque truci convicia lingua?
 Parte alia ingentes video de stirpibus imis 325
 Everti palmas, altas ad sidera palmas,
 Infelix opus: unde hominum Lux illa, Decorque
 Pendeat: Ah trepidis dirum, & miserabile terris!
 Quum Patri aethereo moriens liventia pandet
 Brachia, turpatosque atra de morte capillos, 330
 Oraque, demissosque oculos, frontemque cruore
 Jam madidam, & lato patefactum pectus hiatu.
 At Mater, non jam Mater, sed flentis, & orbae
 Infelix simulacrum, aegra, ac sine viribus umbra,
 Ante Crucem demissa genas, effusa capillum, 335
 Stat lacrimans, tristisque irrorat pectora fletu.
 Ac si jam comperta mihi licet ore profari
 Omnia: defessi spectans morientia Nati
 Lumina, crudeles terras, crudelia dicit
 Sidera: crudelem se se, quod talia cernat 340
 Vulnura, saepe vocat: tum luctifono ululatu
 Cuncta replens, singultanti sic incipit ore:
 Incipit, & duro figit simul oscula Ligno
 Exclamans: Quis me miseram, quis culmine tanto
 Dejectam, subitis involuit, Nate, procellis? 345
 Nate, Patris vires, sanguis meus, unde repente

Haec

Haec fera tempestas? quis te mihi fluctus ademit?
 Quae manus indignos foedavit sanguine vultus?
 Cui tantum in Superos licuit? bella impia Caelo
 Quis parat? hunc ego te post tot male tuta labores 350
 Postque tot infelix elapsae incommoda vitae
 Adspicio? tunc illa tuae lux unica Matris?
 Tunc animae pax, & requies, spesque ultima nostrae
 Sic raperis? sic me solam, exanimemque relinquis?
 O dolor: extincto jam te pro fratre sorores, 355
 Pro natis toties exoravere parentes:
 Ast ego pro Nato, pro te Dominoque Deoque
 Quem misera exorem? quo tristia pectora vertam?
 Cui querar? o tandem dirae me perditae dextrae:
 Me potius (si qua est pietas) immanibus armis 360
 Obruite: in me omnes effundite pectoris iras:
 Vel tu (si tanti est hominum genus) eripe Matrem,
 Quae rogat, & Stygias tecum duc, Nate, sub umbras.
 Ipsa ego te per dura locorum, inamoenaque vivis
 Regna sequar: liceat rumpentem cernere portas 365
 Aeratas: liceat pulchro sudore madentem
 Everforem Erebi materna abstergere dextra.
 Hos illa, & plures fundet de pectore questus.
 Quod scelus Eois ut primum cernet ab undis
 Sol, indignantes retro convertere currus 370
 Optabit: frustra que suis luctatus habenis,
 Quod poterit tandem, auratos ferrugine crines

C

Infi-

18 D E P A R T U V I R G .

Inficiet, moestamque diu sine lumine frontem
 Ostendet terris : ut qui jam plore^t ademptum
 Auctorem, Regemque suum : quin ipsa nigranti 375
 Fratris ab ore timens, & tanto concita casu
 Cynthia, caeruleo vultus obnubet amictu,
 Avertetque oculos, lacrimasque effundet inanes.
 At contra horrifono tellus concussa tremore,
 Cum gemitu fremet : & ruptis excita sepulcris 380
 Emitteret simulacra. Quid, o, quid abire paratis,
 Illustres animae? non omnibus haec data rerum
 Conditio : paucis remeare ad lumina vitae
 Concessum. Sed tempus erit, quum Martia rauco
 Mugitu caelum quatiet tuba : quumque repente 385
 Corpora per terras omnes late omnia surgent.
 Nunc autem sat Tartarei si claustra Tyranni
 Effringat Rex ille : & caligantia pandat
 Atria : diffugiant immisso lumine dirae
 Eumenidum facies jactis in terga colubris. 390
 Quas atro vix in limo Phlegetontis adustum
 Accipiat nemus, & fumanti condant in ulva.
 Tum variae pestes, & monstra horrentia Ditis
 Ima petant : trepident Briareia turba, Ceraestae,
 Semiferumque genus Centauri, & Gorgones atrae, 395
 Scyllaeque, Sphingesque, ardentisque ora Chimerae,
 Atque Hydrae, atque Canes, & terribiles Harpyiae.
 Ipse catenato fessus per Tartara collo

Du-

Ducetur Pluton: tristi quem murmure circum
Inferni fractis maerebunt cornibus amnes. 400

At nos virginea praecincti tempora lauru,
Signa per extentos caeli victricia campos
Tollemus, laetoque Ducem clamore sequemur.
Victor io, bellator io, tu regna profunda,
Tu Manes, Erebumque, Potestatesque coërces 405

Aërias, Letumque tuo sub Numine torques.
Ille alto temone sedens, levibusque quadrigis
Lora dabit, volucresque reget placido ore jugales,
Non jam cornipedum ductos de semine equorum,
Nec qui consuetas carpant praesepibus herbas. 410

Primus enim valido subnixus eburnea collo
Fert juga formosi pecoris custodia Taurus:
Stellatus minio Taurus: cui cornua fronti
Aurea, & auratis horrent palearia seris:

Perque pedes bifidae radiant nova sidera gemmae. 415
Torva Bovi facies; sed qua non altera caelo
Dignior, imbriferum quae cornibus inchoët annum,
Nec quae tam clavis mugitibus astra laceffat.

Et juxta nemorum terror, rexque ipse ferarum
Magnanimus nitet ore Leo: quem fusa per armos 420
Convestit juba: pectoribus generosa superbit
Majestas: non jam ut caedes, aut praelia saevus
Adpetat (innocuis armantur dentibus ora:
Grataque tranquillo ridet clementia vultu)

20 D E P A R T U V I R G .

Sed caelo ut spatietur; & alta ad sidera tendat . 425
 Hos post insequitur pulchros pennata per artus
 Alituum Regina: sacrae cui vertice plumae
 Adfurgunt: flavoque caput diademate fulget.
 Ipsa ingens alis, ingentis fulminis instar
 Supra hominum testa, ac montes, supraque volucres 430
 Fertur: & obstantes cursu petit obvia nubes.
 Ultimus humana sociat cervice laborem
 Alatus tergo Juvenis: cui lutea laevo
 Ex humero chlamys Eois inspersa lapillis
 Pendet: eam variant centum longo ordine Reges, 435
 Antiquum genus, & Solymae primordia gentis,
 Ostro intertexti. veros cognoscere vultus
 Est illic: veros montes, & flumina credas:
 Et vera extremo Babylon nitet aurea limbo.
 Tali fidereas curru subvectus in auras 440
 Indutos referens spoliis pallentibus axes,
 Perveniet: recto qua panditur orbita tractu
 Lactea, & ad sedes ducit candentis Olympi.
 Illic auratae muros mirabimur urbis,
 Aurataeque domos, & gemmea testa, viaeque 445
 Stelliferas, vitreosque altis cum montibus amnes.
 Atque ibi, seu magni celsum penetrale Tonantis,
 Sive alios habitare lares, ac testa minorum
 Caelicolum dabitur, stellas numerare licebit:
 Surgentemque diem pariter, pariterque cadentem 450
 Sub

Sub pedibus spectare, & longos ducere soles;

Longaque venturis protendere nomina saeculis.

Haec ubi dicta: Patres plausu exceperere frequentes

Fatidicum Vatem; sublatumque aggere ripae

Adtollunt humeris, laetumque per avia ducunt,

455

Intremuere Erebi sedes, obscuraque Ditis

Limina. suspirans imo de corde Megaera

Dat gemitum, & torvas spectat sine mente Sorores.

Tum caudam exululans sub ventre recondidit atram

Cerberus, & fontes latratu terruit umbras:

460

Commotisque niger Cocytus inhorruit antris:

Et vaga Sisyphiis haeserunt faxa lacertis.

ACTII

ACTII SYNCERI
 SANNAZARII
 NEAPOLITANI
 DE PARTU
 VIRGINIS
 LIBER SECUNDUS.

REGINA ut subitos imo sub pectore motus
 Sensit, & adflatu divini Numinis aucta est:
 Haud mora, digressu volucris suspensa Ministri,
 Exsurgit; montesque procul contendit in altos
 Festinans. ea cura animo vel prima recurfat: 5
 Matronam defessam aevo, cui nulla fuissent
 Dona uteri (mirum dictu) jam segnibus annis
 Foecundam, sextique gravem sub pondere mensis
 Protinus adfari, vocemque audire loquentis,

Et

Et spectare oculis sterili data Pignora Matri. 10
 Ergo adcincta viae, nullos studiosa paratus
 Induitur, nullo disponit pectora cultu:
 Tantum albæ crines injectu vestis inumbrans;
 Qualis Stella nitet, tardam quæ circuit Arcton
 Hiberna sub nocte: aut matutina resurgens 15
 Aurora: aut ubi jam Oceano Sol aureus exit.
 Quaque pedes movet, hac casiam terra alma ministrat,
 Pubentesque rosas, nec jam moestos hyacinthos,
 Narcissumque, crocumque, & quidquid purpureum ver
 Spirat hians, quidquid florum per gramina passim 20
 Subgerit, immiscens varios Natura colores.
 Parte alia celeres sistunt vaga flumina cursus:
 Exsultant vallesque cavae, collesque supini:
 Et circumstantes submittunt culmina pinus:
 Crebraque palmiferis erumpunt germiua silvis. 25
 Omnia laetantur. cessant Eurique, Notique:
 Cessat atrox Boreas. tantum per florea rura
 Regna tenent Zephyri, caelumque tepentibus auris
 Mulcent, quaque datur, gracilem voce salutant.
 Ut ventum ad sedes, vultu longæva verendo 30
 Obcurrit Conjux justî Senis: atque repente
 Plena Deo, subitoque uterî concussa tumultu,
 Excipit amplexu venientem, ac talibus infit:
 O decus, o laudis, Mulier, dux prævia nostræ,
 Caelitibus sola humanum quæ digna reperta es 35

Con-

24 DE PARTU VIRG.

Conciliare genus, coctusque ad tollere ad astra
 Femineos: gremium cujus divinus obumbrat
Palmes, inexhaustis terras qui compleat uvis:
 Quis me, quis tanto Superum dignatur honore?
 Tune procul visura humiles, Regina, penates 40
 Venisti? tune illa mei pulcherrima Regis
 Mater ades? viden', ut nostra Puer excitus alvo,
 Quum mihi vix primas vocis sonus ambiat aures,
 Jam salit, & dominum ceu praecursurus adorat?
 Felix, Virgo, animi, felix, cui tanta mereri 45
 Credulitas dedit una: in te nam plena videbis
 Omnia, quae magni verax tibi dixit Olympi
 Aliger, arcano delapsus ab aethere cursu.
 Illa sub haec: Miranda alti quis facta Tonantis,
 O Mater, meritis caelo quae tollere laudes 50
 Vox queat? exultant dulci mea pectora motu
 Auctori tantorum operum: qui me imma tenentem,
 Indignamque humilemque suis respexit ab astris.
 Munere quo gentes felix ecce una per omnes
 Jam dicar: nec vana fides: ingentia quando 55
 Ipse mihi ingenti cumulavit munera dextra
 Omnipotens, sanctumque ejus per saecula nomen,
 Et quae per magnas clementia didita terras
 Exundat; qua passim omnes sua jussa verentes
 Usque fovens, nullo neglectos deserit aevo. 60
 Tum fortem exsertans humerum, dextramque coruscantem,
 Infa-

Infanos longe fastus, mentesque superbas
 Dispulit, afflixitque super: solioque potentes
 Deturbans dedit in praeceps, & ad ima repressit:
 Extollensque humiles, aliena in sede locavit: 65
 Pauperiemque, famemque fugans, implevit egenos
 Divitiis: vacuos contra, nudosque reliquit,
 Qui nullas opibus metas posuere parandis.
 Postremo Sobolem (neque enim dare majus habebat)
 Aeternam Gemitor Sobolem, sacellisque priorem 70
 Omnibus, aequalemque sibi, de sanguine fidi
 Suscepit Pueri (tantis quod honoribus unum
 Deerat adhuc) non ille animi, morumque suorum
 Oblitus. quippe id medians promiserat olim
 Sacrificis proavorum aravis, stirpique nepotum? 75
 Haec Virgo: At Senior, nullus cui vocis ademptae
 Usus erat, supplex nunc gressum observat eantis,
 Virgineosque pedes, tactaque dat oscula terrae:
 Nunc laetus tollit duplices ad sidera palmas:
 Quoque potest, solo aetatorum gaudia nutu: 80
 Ostenditque manu Varum tot scripta priorum:
 Quae quis agente Deo, quondam, dum viva manebat,
 Edidit, & populis liquit celebranda futuris:
 Scilicet effusum tacitis de nubibus imbrem
 Lanigerum in tergus: germenque e stirpe vetustae 85
 Arboris exurgens: incombustumque sonoro
 Igne rubum: & priscis stellam de patribus ortam.

D

Quae

Quae dum cuncta gravi venturi haud infcia visu
 Percurrit relegens: alto cum corde volutat
 Conceptus Virgo insolitos, & ab aethere lapsam 90
 Progeniem, pluviae in morem, quae vellere molli
 Excepta, haud ullos sonitus, nec murmura reddit.
 Seque Rubum, Virgamque, alto se denique missam
 Sidus grande mari prorsum agnosque, videtque.
 Non tamen ausa loqui, tanto aut se dicere dignam 95
 Munere: sed tacito affectu tibi, maxime Divum,
 Grates, Rector, agis, mentemque ad sidera tollit,
 Et jam Luna caelum ter luce repleverat orbem,
 Ter solitas de mpre intrarat caeca latebras:
 Quum Virgo in patriam reditum parat, omnia quando 100
 Certa videt. subeunt dilectae grata Parentis
 Adloquia: adhaerentque piis sermonibus aedes:
 Quaeque salutantis voces, sacra verba Ministri
 Audiit, & primos excepit cella volatus:
 Cella choris Superum lustrata, & cognita Caelo. 105
 Ergo iter inceptum caris digressa propinquis
 Adcelerat: relegitque viam per nota locorum.
 Nec mora, nec requies usquam: nec lumen fletit,
 Caelicolum quamvis sacro circumdata coetu,
 Donec ad optatum pervenit sedula limen. 110
 Atque ibi, dum consueta suo cum pectore versat
 Gaudia: paullatim maturi tempora ventris
 Adventare videt. scires jam Numen in illa

Gran-

Grande tegi: nullos adeo sentire dolores.
Dat Superum Genitori, nulla que ex parte gravari.

Interea terra parva jam pace, marique
Augustus pater acris bella impiâ portis
Clauserat, & validis arctarat vincla catenis
Dumque suas Regnator opes, viresque potentis
Imperii, exhaustasque armis civilibus urbes
Nosse cupit; magnum censei jusserrat orbem,
Describi populos late, numerumque referri
Cunctorum ad se se caput, quæ maxima tellus
Sustinet, & rapido complectitur æquore Nereus.
Ergo omnes lex una movet: sua nomina mittant,
Qui montes, Aurora, tuos, reges illa fetacis
Armeniae, qui convalles, atque alta Niphatae
Saxa tenent, longe pectus gens nota pharetris,
Gens fines lustrare suos non segnis, & arcu,
Qua vagus Euphrates, qua devius exit Araxes,
Felices tractus, & late thynere Divum
Concessos defendere agros bene olentis amomi,
Censetur Tauri passim, censetur Amani
Incola: praedatorque Cilix: & Ifaurica quisquis
Rura domat: quicumque tuas, Pamphylia, silvas:
Quique Lycaoniam, felicia jugera: quique
Flaventem curvis Lyciam perrumpit aratris.
Jam clari bello Leleges, populi que propinqui
Jussa obeunt: gens quæque suo dat nomina ritu.

28 D E P A R T U V I R G .

Qui Ceramon, bimaremque Gnidon: quique alta tueretur 140
 Moenia, dispositis ubi circumsepti columnis:
 Tollit se nivei moles operosa sepulcri,
 Barbara quam rapto posuit Regina Marito.
 Et quos Maeandri toties ludente recurfu
 Unda rigat, rigat ipse suo mox amne Cayster, 145
 Herbofo niveos dum margini pascit olores.
 Quosque metalliferis veniens Pactolus ab antris
 Circuit: & rutila non parcior Hermus arena.
 Myforum manus omnis: Apollineaeque Celaenae:
 Idaque, Rhoetaeaeque arces, celebrataque Musis 150
 Pergama, Sigaeumque jugum, Priamœa quondam
 Regna armis, ducibusque, ducum nunc nota sepulcris.
 Quae nauta, angustum dum praeterit Hellespontum,
 Ostendens sociis: hoc, inquit, lirore flentes
 Nereïdes steterant, passis quam moesta capillis 155
 Ipsa suum de more Thetis clamaret Achillem.
 His & Bythinae classes, & Pontica late
 Adcedit regio: paret scopulosa Carambis:
 Parendi studio fervet simul alta Sinope:
 Fervet Halys: quique immensis procul amnibus auctus 160
 Cappadocum medios populos discriminat Iris:
 Thermoodoonque: Halibesque: adtritaque saxa Prometheo.
 Praeterea qua se Thracum Mavortia tellus
 Pandit, & algentem Rhodope procurrit in Aemum:
 Qua Macedum per saxa ruis torrentibus undis: 165

Axius,

Axius, umbrōsaeque tegunt Halyachmona ripae:
 Quaque jacet diris omen Pharsalia bellis,
 Et bis Romana ferales clade Philippi,
 Conveniunt populi certatim, & jussa faceſſunt.
 Vos etiam veſtros his adjunxiſtis alumnos, 170
 Vicinae paſſim vacuis jam moenibus urbes,
 Antiquae Grajorum urbes, gens optima morum
 Formatrix, clara ingeniū, & fortibus auſis:
 Seu quae litoreos tractus, montesque tenetis:
 Seu quae per medias diſperſae exſurgitis undas. 175
 Tum latus Epiri, qua formidabile natitis
 Adtollunt ſummo caput Acroceraunia caelo,
 Urget opus. jamque Alcinoi dat regia cenſum:
 Illyricaeque manus: impacatque Liburni:
 Litoraue Ionio paſſim pulſata profundo. 180
 Nec tu, cui late imperium terraeque, mariſque
 Bellatrix peperit virtus, & Martius ardor,
 Non populos, non ipſa tuas, Terra inclyta, gentes
 Deſcribis, Terra una armis, & foera triumphis,
 Una viris longe pollens, atque aemula Caelo: 185
 Nubiſerae quam praeruptis anfractibus Alpes
 Praecingunt, mediamque pater ſecat Apenninus,
 Et geminum rapido fluctu circumtonat aequor.
 Deſcribere ſuos, quamvis non axe ſub uno,
 Hinc Rhenus pater indigenas, hinc latior undis 190
 Danubius: qui ſilvarum per vaſta volutus,

Paſce-

30 DEPARTU VIRG.

Pascere non populos, non lambere definit urbes,
 Donec ad optatam rapido venit agmine Peucen,
 Quin & proceras scrutatur Gallia silvas,
 Gallia Caesareis Latio dignata triumphis: 199
 Quam Rhodanus, quam findit Arar, quam permeat ingens
 Sequana, pisosoque interluit amne Garumna.
 Tum quas piniferis gentes praecepta Pyrene
 Rupibus, Herculeas prospectat ad usque columnas,
 Cogit Anas, cogit ripa formosus utraque 200
 Duria, & albenti Baetis praecinctus oliva,
 Auratamque Tagus volvens sub gurgite arenam,
 Quique suo terras insignit nomine Iberus.
 Parte alia vastas circumvocat Africa vires:
 Getuli, Maurique duces rimantur opaci 205
 Atlantis nemora, & dispersa mapalia silvis.
 Scribitur & vacuis ut quisque inventus arenis
 Seu pastor, seu subcinctis venator in armis
 Observans saevos latebrosa ad resqua leones.
 Malsylum quicumque domos, quicumque repositos 210
 Hesperidum lucos, munitaque montibus arva
 Incolit, & ramis nativum decutit aurum:
 Et qui vertentes immania saxa juvencos
 Flectit arans; qua devictae Carthaginis arces
 Procubuerunt, jacentque infausto in litore turre 215
 Eversae. Quantum illa metus, quantum illa laborum
 Urbs dedit insultans Latio, & Laurentibus arvis!

Nunc

Nunc passim vix reliquias, vix nomina servans,
 Obruitur propriis non agnoscenda ruinis.
 Et querimur genus infelix humana labare 220
 Membra aevo: quum regna palam moriantur, & urbes.
 Jamque Macas idem ardor habet: venere volentes
 Barcaei: venere suis Nasamones ab arvis:
 Navifragas qui per Syrtes, infidæque circum
 Litora, moerentum spoliis onerantur, & altos 225
 Insiliunt nudi cumulos exstantis arenae,
 Inque suas vertunt aliena pericula praedas.
 Postremo Psilli, Garamanticaque arva tenentes:
 Quique Cyreneas suspendunt vomere glebas,
 Laudatasque legunt succis praestantibus herbas. 230
 Quique Jovis palmata, Hasbytarumque recessus:
 Marmaricas qui late oras: qui pascua servant
 Aegypti, Meroëque, facer quos Nilus inundat,
 Nilus ab aethereo ducens cunabula caelo.

Nec minus & casta senior cum Virgine Custos 235
 Ibat, ut in patria nomen de more, genusque
 Ederet, & jussum non segnis penderet aurum.
 Ille domum antiquam, & regnata Parentibus arva
 Invisens, secum proavos ex ordine Reges,
 Claraque facta Ducum, pulchramque ab origine gentem 240
 Mente recensēbat tacita: numerumque suorum,
 Quamvis tunc pauper, quantivis incognitus ipsis
 Adgnatis, longe adveniens explere parabat.

Jam

32 D E P A R T U V I R G .

Jam fines, Galilaea, tuos emensus, & imas
 Carmeli valles, quaeque altus vertice opacat 245
 Rura Thabor, sparsamque jugis Samaritida terram
 Palmiferis; Solymas a laeva liquerat arces:
 Quum simul e rupulo muros, ac tecta domorum
 Prospexit, patriaeque agnovit moenia terrae.
 Continuo lacrimis urbem veneratur obortis: 250
 Intenditque manus, & ab imo pectore fatur:
 Bethlemae turres, & non obscura meorum
 Regna Patrum, magnique olim salvere penates:
 Tuque o Terra parens Regum, visuraque Regem,
 Qui Sol, & gemini famulantur carinis axes, 255
 Salve iterum. te vana Jovis cunabula Crete
 Horrescet, ponetque suos temeraria fastus:
 Moenia te Dircaea tremant: ipsamque pudebit
 Ortygiam geminos Latonae extollere partus.
 Parva loquor: prono veniet diademate supplex 260
 Illa potens rerum, terrarumque inclyta Roma:
 Et septemgeminos submitter ad oscula montes,
 Dixit, & extrema movit vestigia voce;
 Maturatque viam Senior: tardumque fatigat
 Vectorem: & visas gressum molitur ad oras. 265
 Et jam prona dies fluctus urgebat Iberos,
 Purpureas pelago nubes, aurumque relinquens.
 Ecce autem magnis plenam conventibus urbem
 Protinus, ut venire, extremo e limine portae

Adspi-

Adspiciunt, Mistum confluxerat undique vulgus, 270
 Turba ingens. Credas longinquo ex aequore vestas
 Ad merces properasse: aut devastantibus arva
 Hostibus, in tutum arpidos fugisse colonos.
 Cernere erat perque anfractus, perque arcta viarum
 Cuncta replese viros, confusoque ordine matres: 275
 Permissos pecori agricolas, hos jungere plaustra:
 Hos intendere vela: alios discumbere apertis
 Porticibus: resono compleri cuncta tumultu:
 Accensos variis lucere in partibus ignes.
 Quae Pater admirans, tacito dum singula visu 280
 Percurrit, circumque domos, & limina lustrat,
 Nec superesse locum tecto videt: ibimus, inquit,
 Quo Deus, & quo sancta vocant. Oracula Patrum.

Est specus haud ingens parvae sub moenibus urbis,
 Incertum, manibusne hominum, genione potentis 285
 Naturae formatus, ut haec spectacula terris
 Praeberet, tantosque diu servatus in usus,
 Hospitio Caelum acciperet: cui plurima dorso
 Incumbit rupes pendentibus undique faxis
 Aspera: & exesae cingunt latera ardua cautes: 290
 Defunctis operum domus haud ingrata colonis.
 Huc Heros tandem superata ambage viarum
 Sic monitus, ducente Deo, cum Coniuge sancta
 Devenit, multaue Senex se nocte recepit.
 Ac primum siccis ramalibus excitat ignem: 295

E

Stra-

Stramineoque toro Comitum locat: aegra cubantis
 Membra super vestem involvens: mox adligat ipsos
 Permulcens, jam non duos, jam sponte sequentes
 Quadrupedes: ut forte aderat foenile saligna
 Subfultum crate, & palmarum vimine textum. 300

Nunc age, Castaliis quae numquam audita sub antris,
 Musarumve choris icelebrata, aut cognita Phoebus,
 Expediam: vos secretos per devia calles,
 Caelicolae, vos, si merui, monstrate recessus
 Intactos: ventum ad cunas, & gaudia Caeli, 305
 Mirandosque ortus, & recta sonantia sacro
 Vagitu. stat ferre pedem, qua nulla priorum
 Obvia sint oculis vatum vestigia nostris.

↓ Tempus erat, quo nox tardis invecit quadrigis.
 Nondum stelliferi mediam pervenit Olympi 310
 Ad metam, & caetero scintillant sidera motu:
 Quum silvaeque, urbesque silent: quum fessa labore
 Accipiunt placidos mortalia pectora somnos:
 Non fera, non volucris, non picto corpore serpens:
 Dat sonitum. jamque in cineres confederat ignis 315
 Ultimus: & fera perfusus membra quiete
 Scruposo Senior caput adclinaverat antro.

Ecce autem nitor ex alto novus emicat, omnemque
 Exsuperat veniens atrae caliginis umbram:
 Auditique Chori Superum, & caelestia curvas. 320
 Agmina pulsantum citharas, ac voce canentum.

Agno-

Agnovit sonitum, partusque instare propinquos
 Haud dubiis Vingo sensit laetissima signis
 Protinus erigitur stratis, caeloque nirentes
 Adtollit venerans oculos, ac talia fatur:

Omnipotens Genitor, magno qui sidera nutu,
 Aëriosque regis tractus, terrasque, fretumque,
 Ecquid adest tempus, quo se sine labe serenam
 Efferat in lucem Soboles tua? quo mihi tellus
 Rideat, & teneris depingat floribus arva?
 En tibi maturos fructus, en reddimus ingens
 Depositum: tu nequæ pio jactura pudori
 Obrepat, summo defende, & consule Caelo.
 Ergo ego te gremio reprobantem, & nota petentem

Ubera, care Puer, molli studio fovebo
 Amplexu: tu blanda tuæ dabis oscula Matri
 Adridens: colloque manum, & puerilia nectes
 Brachia: & optatam capies per membra quietem,
 Sic memorat, fruiturque Deo, Comitumque micanti
 Agmine divinisque animum concentibus explet.
 Atque olli interea revoluta fidere felix

Hora propinquabat. Quis me rapit? accipe vatem,
 Diva, tuum: rege, Diva, tuum. feror ardua altas
 In pubes: video totum descendere Caelum
 Spectandi excitum studio. Da pandere factum
 Mirum, indictum, insuetum, ingens. absistite curæ
 Degeneres, dum sacra cano. Jam laeta laborum,

Jam non tacta metu, saccli Regina futuri
 Stabat adhuc, nihil ipsa suo cum corde caducum,
 Nil mortale putans, illam Natumque, Patrumque,
 Quisque prius quam Sol caelo, quam Luna niteret,
 Spiritus obscurasibat super igneus undas,
 Stant circum, & magnis permulcent pectora curis.
 Praeterea redeunt animo quaecumque verendus
 Dixerat Interpres: acti sine oppondere menses,
 Servatusque pudor: clausa quum protinus alvo
 (O noctem Superis laetam, & mortalibus aegris!)
 Sicut erat foliis, stipulaque innixa regenti,
 Divinum spectante polo, spectantibus astris,
 Edit onus. Qualis rorem quum vere tepenti
 Per tacitum matutinus defudat Eous:
 Et passim teretes lucent per gramina guttae:
 Terra madet: madet adpersa sub veste viator
 Horridus, & pluviae vim non sensisse cadentis
 Admirans, gelidas udo pede proterit herbas.
 Mira fides! Puer aethereas jam lucis in auras
 Prodierat: foenoque latus male fultus agresti,
 Impulerat primis resonum vagitibus antrum:
 Alma Parens nullos intra praecordia motus,
 Aut incurfantes devexi ponderis ictus
 Senferat: haerebant immotis viscera claustris.
 Haud aliter, quam quum purum specularia Solem
 Admittunt: lux ipsa quidem pertransit, & omnes

Irrum-

Irrumpens laxat tenebras; & discutit umbras:

Illa manent illaesa, haud ulli pervia vento, 375

Non hiemi, radiis sed tantum obnoxia Phoebi.

Tunc Puerum tepido Genitrix involvit amictu,

Exceptumque sinu, blandeque ad pectora pressum

Detulit in praesepe. Hic illum mitia anhelu

Ore foveat jumenta. O rerum occulta potestas! 380

Protinus agnoscens Dominum procumbit humi Bos

Cernuus: & mora nulla, simul procumbit Asellus

Submittens caput, & trepidanti poplite adorat.

Fortunati ambo: non vos aut fabula Crerae

Polluet, antiqui referens mendacia furti, 385

Sidoniam mare per medium vexisse Puellam:

Aut sua dum madidus celebrat portenta Cithaeron,

Infames inter thyasos, vinosaque sacra

Arguet obsequio Senis insudasse profani.

Solis quippe Deum vobis, & pignora Caeli 390

Nosse datum, folis cunabula tanta tueri.

Ergo dum refugo stabit circumdata fluctu

Terra parens; flum praecipiti vertigine caelum

Volvetur; Romana pius dum templa Sacerdos

Rite colet: vestri semper referentur honores: 395

Semper vestra fides nostris celebrabitur aris.

Quis tibi tunc animus, quae sancto in corde voluptas,

O Genitrix, quum muta tuis famulantia cunis,

Ac circum de more sacros referentia ritus

Adspi-

Adspiceres domino genua inclinare potenti, 400
 Et sua commotum trahere ad spectacula Caelum?
 Magne Pater, quae tanta rudes prudentia sensus
 Leniit? informi tantos quis pectore motus:
 Excivit calor, & pecudum in praecordia venit?
 Ut quem non Reges, non accepere tot urbes, 405
 Non populi, quibus una aras, & sacra tueri
 Cura fuit: jam Bos torpens, jam segnis Asellus
 Auctorem late, possessoremque salutem?
 Vocibus interea sensim puerilibus Heros
 Excitus, somnum expulerat, noctemque fugarat. 410
 Ex oculis: jamque Infantem videt, & videt ipsam
 Majorem adpectu, majori & lumine Matrem
 Fulgentem, nec quoquam oculos, aut ora moventem,
 Sublimemque solo, Superum cingente caterva
 Aligera. Qualis, nostrum quum tendit in orbem, 415
 Purpureis rutilat pennis nitidissima Phoenix:
 Quam varie circum volucres comitantur euntem.
 Illa volans, Solem nativo provocat auro
 Fulva caput, caudam & roseis interlita punctis
 Caeruleam. stupet ipsa cohors: plausuque sonoro 420
 Per sudum strepit innumeris exercitus alis.
 Miratur lucem insolitam: miratur ovantes
 Caelicolum cantus Senior. tum victus, & amens,
 Adtonitusque animi, tantisque ardoribus impar
 Corruit, & geminas vultum demisit in ulnas: 425

Ad-

Adfususque diu telluri, immobilis haesit:
 Hic illum Superi juxta videre jacentem,
 Vidit Dia Parens: nec longum passa seniles
 Obduci tenebris oculos: dat surgere, & aegrum
 Sustentare genu, tremulisque insistere plantis, 439
 Divinosque pati vultus, superique nitorem
 Ignis, & aethereas, vibrantia lumina flammæ.
 Ille ubi paullatim vires, animumque resumit:
 Nodoso incumbens baculo, modulantiæ primum
 Agmina, Reginamque Deum de more salutat. 435
 Mox ipsum adcedens præsepe, ulvaeque palustri
 Impositum spectans Dominum terræque, marisque,
 (O timor, o mentis pietas!) puerilia membra
 Non ausus tractare manu, cunctatur. ibi auram,
 Insperatam auram divino efflantis ab ore 440
 Ore trahens, subito correptis Numinis haustu,
 Adflatumque Deo, sic tandem voce quieta
 Incipit, & lacrimis oculos subfundit obortis:
 Sancte Puer, non te Phariis operosa columnis
 Atria, non variata Phrygum velamina textu 445
 Excepere (jaces nullo spectabilis auro)
 Angustum sed vix stabulum, male commoda sedes,
 Et fragiles calami, lectæque paludibus herbae
 Fortuitum dant ecce torum. laqueata tyrannos
 Tecta, & regifico capiant aulaea paratu. 450
 Te Pater aeterno Superum ditavit honore

Illu-

Illustrans: tibi fiderei domus aurea caeli
 Plaudit, inextinctosque parat Natura triumphos.
 Et tamen hanc sedem Reges, haec undique magni
 Antra petent populi: longe quos caerulea Calpe 455
 Litore ab occiduo, nigrisque impellet ab Indis
 Sol Oriens: quos & Boreas, & fervidus Auster
 Diverſo inter ſe certantes cardine mittent.
 Tu paſtor, tu diſperſas revocare per agros
 Miſſus oves late, peſtusque obferre periclis, 460
 Prodigus ah nimium vitae, per tela, per hoſtes
 Obſcurum nemus irrumpens, rabida ora luporum
 Compelſces, ſaturumque gregem ſub teſta reduces.
 O mihi certa fides Superûm, decus addite terris,
 Nate Deo, Deus ipſe, aeterno e Lumine Lumen. 465
 Te te ego, te circum Genitrix, lactique Miniſtri
 Conciniſ, primique tuos celebramus honores,
 Longaque perpetuis indicimus orgia ſaſtis.

ACTII

ACTII SYNCERI
 SANNAZARII
 NEAPOLITANI
 DE PARTU
 VIRGINIS
 LIBERTERTIUS.

AURATUM interea culmen bipatentis Olympi
 Conscendit Genitor, rerum inviolata potestas,
 Laeta fovens tacito sub pectore: mox jubet
 omnes
 Ad se se acciri Superos: quique atria longe
 Observant, quique arcânis penetralibus adstant:
 Praeterea quos Eos Aurora per ortus,
 Et quos occiduae propior vider Hesperus orae.
 Namque ferunt olim leges quam conderet aequas

F

Rex

42 DE PARTU V

Rex Superûm, & valido mundum suspens
 Diversas statuisse domos, diversaque Div.
 Hospitia, & dignos meritis tribuisse pena
 Ordine cuique suos. Illi data tecta frequ
 Armaque, & aeratis adfigunt nomina val
 Haud mora fit. celerant iussi: volat aeth
 Caelicolum glomerata manus: pars igne
 Tota rubens, pars stelliferis innexa coron
 Ipse sedens, humeris chlamydem fulgentibus aptat
 Ingentem, & caelum pariter, terrasque tegentem.
 Quam quondam, ut perhibent, vigilans noctesque, diesque
 Ipsa suo nevit rerum Natura Tonanti:
 Adjecitque sacrae decus admirabile telae,
 Per medium, perque extremas subtegminis oras
 Immortale aurum intexens, grandaeque zmaragdus.
 Illic nam varia mundum distinxerat arte
 Gnara operum Mater, certisque elementa figuris,
 Et rerum species, animasque, & quidquid ab alta
 Fundit mente Pater. Generis primordia nostri,
 Cernere erat limum informem. jam praepete penna
 Deferri volucres liquidum per inane videres:
 Jam silvis errare feras, pontumque natari
 Piscibus, & vero credas spumescere fluctu.
 Hic postquam Aligeros gemmata sedilia Coetus
 Accepere: Pater folio sic inquit ab alto:
 Aetherei Proceres (neque enim ignoratis & ausus

In-

43

Infandos, dirumque acies super alstra frementes, 35
Si mecum juvat, antiquos ab origine morus
Inspicere, & veterum pariter meminisse laborum:
Quandoquidem haec vobis peperit victoria laudem:
Huc animos, huc pacatas advertite mentes.
Vos, quum omne arderet caelum servilibus armis, 40
Arctoumque furor pertenderet impius axem
Scandere, & in gelidos regnum transferre Triones:
Fida manus mecum mansistis: & ultima tandem
Experti, caelo victricia signa tulistis:
Aeternumque alta fixistis in arce trophaeum. 45
Quos ego pro meritis insigni munere palmae
Donavi: regnique in partem, operumque recepi:
Praecipuosque habui, lectosque ad jussa Ministros:
Usque adeo fixa antiqui stat gratia facti.
Nec minus & nostras audistis saepe querelas: 50
Vidistisque graves flammari pectoris aestus:
Tunc quum prima novas egit dementia gentes
Arboris auricomae caelestia carpere poma:
Poma gravi seros gustu laesura nepotes.
Munere quin Superum indignas spoliastis, & umbra 55
Sacrorum late nemorum: assiduoque labore
Multastis miseras, vitae & brevioribus annis.
Quid repetam veteri sumtas de crimine poenas?
Exsiliumque informe Erebi, tenebrasque repostas?
Quae tacito mecum spectastis lumine: & iidem 60

F 2

Ter-

44 D E P A R T U V I R G .

Terrarum sortem maesti indoluistis acerbam.
 Aut etiam ut nostri longo post tempore tandem
 Pectoris indomitas clementia vicerit iras?
 Visque arcana levès sensim demissa per auras
 Foecundam intactae complerit Virginis alvum? 65
 An temere hoc, nullaque actum ratione putatis?
 Quippe ita manfuras decuit me ponere leges:
 Quo terraeque, polusque, homines, Divique vicissim
 Foederibus starent certis, & pignore tanto
 Servarent memorem cognatae stirpis amorem. 70
 Quare agite, & jam nunc humana capeffite fata:
 Ac primum duris parvi sub cautibus antri
 Gramineos lustrate toros: lustrate beatam
 Pauperibus sedem calamis: cunctique recentes
 Submissi cunas adcedite; dum pia Mater 75
 Complexu in molli Natum fovet, ubera pernox
 Indulgens teneris Pueri rorantia labris:
 Nec procul in stipula demisso pectore mutum
 Procumbit pecus: & Domini vestigia lambens
 Pervigilat, longos fundit dum tibia cantus. 80
 Hic faustos ortus Pueri, noctemque verendam
 Discursu per inane levi, passimque canoris
 Laudibus excipite, & plausu celebrate faventes
 Omnia felicem ventura in saecula pacem,
 Certatimque renascentis cunabula mundi, 85
 Victum Anguem; victumque Anguis furiale venenum.

Sic

Sic placitum, sic averſos conjungere tērris
 Caelicolas: ſic ferre homines ad ſidera cœcum effuſum.
 Haec ubi dicta: novum Superis inſpirat amorem;
 Quo ſubito veteres deponant pectoris iras:
 Obliti ſclerum; Patriſque exempla ſecuti;
 Terrarum flagrant ſtudio; & mortalia cudent
 Nec mora: Laetitiā choreis tum forte vacantem
 Advocat: haec magni motuſque; animoſque Tonantis
 Temperat, & vultum diſciſſa nube ſerenat:
 Laetitiā, quae Caelicolum per limina ſemper
 Diſcurſat, raroque ſinas petit hoſpita terras:
 Curarumque experta, lacrimaſque exoſa Viſago,
 Exultat, totoque abigit ſuſpiria cœlo.
 Ut ſterit ante Patrem, terraſque adcedere juſſa eſt:
 Mobilibus pictas humeris adcommodat aſas
 Lenimenque viae comites vocat. Illic adſuāt
 Jucundae viſu facies, Cantuſque, Choriſque,
 Gaudiaque, Plauſuſque, & honeſtis ignibus ardens
 Rectus Amor: quem nuda Fides, Speſque incia luſtuſ
 Vadentem, mira unanimes pietate ſorores
 Obſervant. Sequitur mox inculpata Voluptas,
 Gratiaque, & niveam ſuadens Concordia pacem.
 Quumque propinquaffet portae, quae maxima cœlo
 Dicitur, aeternumque micat radiata conuſcis
 Aſtrorum ſignis: quando mortalibus aegris
 Dant nimboſ æſae, & damnant caligine terras

Sub-

Subcinctae occurrunt Horae properantibus alis:
 Insomnes Horae: namque his fulgentia Divûm
 Limina, & ingentis custodia credita caeli. 115
 Protinus aeratos impulso cardine postes
 Cum sonitu, magnoque polos quassante fragore
 Praepandunt obnixae humeris. Volat illa per auras
 Obscura sub nocte nitens. gratantur eunti
 Sidera: jam festas meditatatur Luna choreas. 120
 Exsultant Hyades: gaudet mutata Bootes
 Plaustra auro, totosque auro fulgere Juvencos.
 Tunc primum visa est, miseri post fata Parentis,
 Risisse Erigone, & longum posuisse dolorem:
 Armatoque ensis subducitur Orioni. 125
 Ut vero umbrosis posuit vestigia silvis:
 Culmina conscendit pastorum; atque omnia late
 Perlustrans tacitis oculis loca, concutit alas
 Adplaudens: pictosque sinus sub nocte coruscans,
 Subrisit laetum, puraque in luce refulsit. 130
 Primi illam sensere canes: sensere jacentes
 Haedorum passim per dura cubilia matres:
 Balatuque ovium vallis sonuere propinquæ,
 Saxaque, & adtoniti caput erexere magistri.
 Tunc ait: O parvi vigilēs gregis, o bona pubēs 135
 Silvarum, Superis gratum genus, ite, beati
 Pastores, ite antra novis intendite sertis:
 Reginam ad cunas, positumque in stramine Regem

(Cer-

(Certa fides) alti jam jam Moderator Olympi
 Cernere dat. properate: novique tepentia lactis 140
 Munera, cumque suo date condita subere mella:
 Insuetum & silvis stipula deducite carmen.
 Nec plura effata, in nubes taciturna recessit:
 Et penitus nigra noctis se condidit umbra.
 Olli inter se se vario sermone volutant, 145
 Quid Superum mandata velint, quas quaerere cunas,
 Quos jubeant Reges, quae cingere frondibus antra.
 Continuo variis innectunt tempora ramis:
 Nectitur. & lentiscus, opacaeque arbutus umbrae,
 Rosque maris, buxusque, & densa comas terebinthus: 150
 Cunctaque frondenti redimitur turba corona.
 Mox silvam exquirunt omnem: saltusque repostos
 Flammiferis lustrant taedis. Ardere putares
 Arva procul, totamque incendi lumine montem.
 Tandem inter dumos fessi, sub rupe cavata 155
 Speluncam adspiciunt: vocemque rudentis Aselli
 Auribus accepere. Vident ipsumque, Bovemque,
 Longaevumque Senem, stantemque ad lumina Matrem
 Insomnem, & pressis refoventem Pignus in ulnis.
 Ergo insperatae gavisi munere sortis, 160
 Ocyus ingentem procero stipite laurum,
 Avulsamque solo: palmam ab radicibus imis
 Adtollunt humeris: perque intervalla canentes
 Cum plausu, choreis, & multifono modulatu

Vesti-

Vestibuli ante aditum statuunt: omnemque coronant. 165
 Fronde locum: grandes oleas, cedrosque comantes
 Adfigunt: longisque advelant limina fertis:
 Et late Idaliam spargunt cum baccare myrtum:
 Quos bonus ex antro dictus adgressus amicus
 Compellat Senior: placidaque haec voce profatur: 170
 Dicite, Pastores (neque enim sine Numine, credo,
 Tam certum tenuistis iter) cui tanta paratis
 Munera? cui virides ramis frondentibus umbras
 Textitis? anne aliquis Superum Patre missus ab alto
 Has docuit sedes, locaque haec accedere iussit? 175
 Sic memorans, se se laetum venientibus obfert.
 Illi autem: Nova per tenebras, nova lucis imago,
 O Genitor, media visa est modo lumina silva.
 Spargere, & in nostras diffundere gaudia mentes:
 Sive Deus caelo veniens, feli forte Deorum 180
 Nuncius, in dubio est: nos vultum, habitumque loquentis
 Vidimus: & motas per noctem audivimus alas.
 Sic fati, jungunt dextras: mox ordine longo
 Antrum introgressi, calathis silvestria plenis
 Dona ferunt: Matrem & laeto simul ore salutant, 185
 Tum Puero adstantes Lycidas, & maximus Aegon,
 Aegon, Getulis centum cui pascua campis,
 Centeni per rura greges Malsyla vagantur:
 Ipse caput late, qua Bagraa, qua vagus errat
 Triton, Cinyphiae qua devolvuntur arenae, 190

In-

Ingens agricolis, ingens pastoribus Aegon.

At Lycidas vix urbe sua, vix colle propinquo

Cognitus, aequoreas carmen deflexit ad undas :

Et tamen hi non voce pares, non viribus aequis,

Inter adorantum choreas, plaususque Deorum

195

Rustica septena modulantur carmina canna :

Hoc erat, alme Puer, patriis quod noster in antris

Tityrus adtritae sprexit rude carmen avenae ,

Et cecinit dignas Romano Consule silvas :

Ultima Cumaei venit jam carminis aetas :

200

Magna per exactos renovantur faecula cursus.

Scilicet haec Virgo est, haec sunt Saturnia regna :

Haec nova Progenies caelo descendit ab alto,

Progenies, per quam toto gens aurea mundo

Surget, & in mediis palmes florebit aristis.

205

Qua duce, siqua manent sceleris vestigia nostri,

Irrita perpetua solvent formidine terras :

Et vetitum magni pandetur limen Olympi :

Occidet & Serpens, miseros quae prima Parentes

Elusit, portentificis imbuta venenis.

210

Tunc Deum vitam accipies ? Divisque videbis

Permistos Heroas, & ipse videberis illis ?

Pacatumque reges patriis virtutibus orbem ?

Adspice felici diffusum lumine caelum,

Camposque, fluviosque, ipsasque in montibus herbas.

215

Adspice, venturo laetentur ut omnia saeclo.

G

Ipsae

42 D E P A R T U V I R G.

Rex Superûm, & valido mundum suspenderet axe,
 Diversas statuiffe domos, diversaque Divis 10
 Hospitia, & dignos meritis tribuiffe penates
 Ordine cuique suos. Illi data tecta frequentant:
 Armaque, & aeratis adfigunt nomina valvis.
 Haud mora fit. celerant jussi: volat aethere toto
 Caelicolum glomerata manus: pars igne corusco 15
 Tota rubens, pars stelliferis innexa coronis.
 Ipse sedens, humeris chlamydem fulgentibus aptat
 Ingentem, & caelum pariter, terrasque regentem.
 Quam quondam, ut perhibent, vigilans noctesque, diesque
 Ipsa suo nevit rerum Natura Tonanti: 20
 Adjecitque sacrae decus admirabile telae,
 Per medium, perque extremas subtegminis oras
 Immortale aurum intexens, grandaeque zmaragdos.
 Illic nam varia mundum distinxerat arte
 Gnara operum Mater, certisque elementa figuris, 25
 Et rerum species, animasque, & quidquid ab alta
 Fundit mente Pater. Generis primordia nostri,
 Cernere erat limum informem. jam praepete penna
 Deferri volucres liquidum per inane videres:
 Jam silvis errare feras, pontumque natari 30
 Piscibus, & vero credas spumescere fluctu.
 Hic postquam Aligeros gemmata sedilia Coetus
 Accepere: Pater solio sic infit ab alto:
 Aetherei Proceres (neque enim ignoratis & ausus
 In-

Infandos, dirumque acies super astra frementes, 35
 Si mecum juvat, antiquos ab origine motus
 Inspicere, & veterum pariter meminisse laborum:
 Quandoquidem haec vobis peperit victoria laudem:
 Huc animos, huc pacatas advertite mentes.
 Vos, quum omne arderet caelum servilibus armis, 40
 Arctoumque furor pertenderet impius axem
 Scandere, & in gelidos regnum transferre Triones:
 Fida manus mecum mansistis: & ultima tandem
 Experti, caelo victricia signa tulistis:
 Aeternumque alta fixistis in arce trophaeum. 45
 Quos ego pro meritis insigni munere palmae
 Donavi: regnique in partem, operumque recepi:
 Praecipuosque habui, lectosque ad jussa Ministros:
 Usque adeo fixa antiqui stat gratia facti.
 Nec minus & nostras audistis saepe querelas: 50
 Vidistisque graves flammati pectoris aestus:
 Tunc quum prima novas egit dementia gentes
 Arboris auricomae caelestia carpere poma:
 Poma gravi feros gustu laesura nepotes.
 Munere quin Superum indignas spoliastis, & umbra 55
 Sacrorum late nemorum: assiduoque labore
 Multastis miseras, vitae & brevioribus annis.
 Quid repetam veteri sumtas de crimine poenas?
 Exsiliumque informe Erebi, tenebrasque repostas?
 Quae tacito mecum spectastis lumine: & iidem 60

Terrarum sortem maesti indoluistis acerbam.
 Aut etiam ut nostri longo post tempore tandem
 Pectoris indomitas clementia vicerit iras?
 Visque arcana levès sensim demissa per auras
 Foecundam intactae complerit Virginis alvum? 65
 An temere hoc, nullaque actum ratione putatis?
 Quippe ita mansuras decuit me ponere leges:
 Quo terraeque, polusque, homines, Divique vicissim
 Foederibus starent certis, & pignore tanto
 Servarent memorem cognatae stirpis amorem. 70
 Quare agite, & jam nunc humana capeffite fata:
 Ac primum duris parvi sub cautibus antri
 Gramineos lustrate toros: lustrate beatam
 Pauperibus sedem calamis: cunctique recentes
 Submissi cunas adcedite; dum pia Mater 75
 Complexu in molli Natum foveat, ubera pernox
 Indulgens teneris Pueri rorantia labris:
 Nec procul in stipula demisso pectore mutum
 Procumbit pecus: & Domini vestigia lambens
 Pervigilat, longos fundit dum tibia cantus. 80
 Hic faustos ortus Pueri, noctemque verendam
 Discursu per inane levi, passimque canoris
 Laudibus excipite, & plausu celebrate faventes
 Omnia felicem ventura in saecula pacem,
 Certatimque renascentis cunabula mundi, 85
 Victum Anguem; victumque Anguis furiale venenum.

Sic

Sic placitum, sic averfos conjungere tērris
 Caelicolas: sic ferre homines ad sidera certum est.
 Haec ubi dicta: novum Superis inspirat amorem;
 Quo subito veteres deponant pectoris iras:
 Obliti scelerum; Patriſque exempla ſequitur
 Terrarum flagrentq ſtudio, & mortalia cudent
 Nec mora: Laetitiam choreis tum forte vacantiem
 Advocat: haec magni motuſque, animoſque Tonantis
 Temperat, & vultum diſcuſſa nube ſerenat.
 Laetitiam, quae Caelicolum per limina ſemper
 Diſcurſat, raroque imas petit hoſpita terras:
 Curarumque expert, lacrimalſque exoſa Viſago,
 Exultat, totoque abigit ſuſpiria caelo.
 Ut ſtetit ante Patrem, terraſque adcedere juſſa eſt:
 Mobilibus pictas humeris adcommodat alas:
 Lenimenque viae comites vocat. Illicet adſuare
 Jucundae viſu facies Cantuſque, Chorique
 Gaudiaque, Plauſuſque, & honeſtis ignibus ardens
 Rectus Amor: quem nuda Fides, Speſque incia luctuſque
 Vadentem, mira unanimes pietate ſorores
 Obſervant. Sequitur mox inculcata Voluptas,
 Gratiaque, & niveam ſuadens Concordia pacem.
 Quumque propinquafſet portae, quae maxima caelo
 Dicitur, aeternumque micat radiata coruſcis
 Aſtrorum ſignis: quando mortalibus aegris
 Dant nimboſ albae, & dāmnant caligine terras;

Sub-

46 D E P A R T U V I R G .

Subcinctæ occurrunt Horæ properantibus alis:
 Insomnes Horæ: namque his fulgentia Divûm
 Limina, & ingentis custodia credita cæli. 115
 Protinus aeratos impulso cardine postes
 Cum sonitu, magnoque polos quassante fragore
 Præpandunt obnixæ humeris. Volat illa per auras
 Obscura sub nocte nitens. gratantur eunti
 Sidera: jam festas meditatur Luna choreas. 120
 Exsultant Hyades: gaudet mutata Bootes
 Plaustra auro, totosque auro fulgere Juvenços.
 Tunc primum visa est, miseri post fata Parentis,
 Risisse Erigone, & longum posuisse dolorem:
 Armatoque ensis subducitur Orioni. 125
 Ut vero umbrosis posuit vestigia silvis:
 Culmina conscendit pastorum; atque omnia late
 Perlustrans tacitis oculis loca, concutit alas
 Adplaudens: pictosque sinus sub nocte coruscans,
 Subrisit lætum, puraque in luce refulsit. 130
 Primi illam sensere canes: sensere jacentes
 Haedorum passim per dura cubilia matres:
 Balatuque ovium vallis sonuere propinquæ,
 Saxaque, & adtoniti caput erexere magistri.
 Tunc ait: O parvi vigilēs gregis, o bona pubēs 135
 Silvarum, Superis gratum genus, ite, beati
 Pastores, ite antra novis intendite sertis:
 Reginam ad cunas, positumque in stramine Regem
 (Cæ-

(Certa fides) alti jam jam Moderator Olympi
 Cernere dat. properate: novique tepentia lactis 140
 Munera, cumque suo date condita subere mella:
 Insuetum & silvis stipula deducite carmen.
 Nec plura effata, in nubes taciturna recessit:
 Et penitus nigra noctis se condidit umbra.
 Olli inter se se vario sermone volutant, 145
 Quid Superûm mandata velint, quas quaerere cunas,
 Quos jubeant Reges, quae cingere frondibus antra.
 Continuo variis innectunt tempora ramis:
 Nectitur & lentiscus, opacaeque arbutus umbrae,
 Rosque maris, buxusque, & densa comas terebinthus: 150
 Cunctaque frondenti redimitur turba corona.
 Mox silvam exquirunt omnem: saltusque repostos
 Flammiferis lustrant taedis. Ardere putares
 Arva procul, totumque incendi lumine montem.
 Tandem inter dumos fessi, sub rupe cavata 155
 Speluncam adspiciunt: vocemque rudentis Afelli
 Auribus acceperere. Vident ipsumque, Bovemque,
 Longaevumque Senem, stantemque ad lumina Matrem
 Insomnem, & pressis refoventem Pignus in ulnis.
 Ergo insperatae gavisi munere sortis, 160
 Ocyus ingentem procero stipite laurum,
 Avulsamque solo palmam ab radicibus imis
 Adtollunt humeris: perque intervalla canentes
 Cum plausu, chœreisque, & multifono modulatu

Vesti-

Vestibuli ante aditum statuant: omnemque coronant. 165
 Fronde locum: grandes oleas, cedrosque comantes
 Adfigunt: longisque advelant limina fertis:
 Et late Idaliam spargunt cum baccare myrtum:
 Quos bonus ex antro dictis adgressus amicis:
 Compellat Senior: placidaque haec voce profatur. 170
 Dicite, Pastores (neque enim sine Numine, credo,
 Tam certum tenuistis iter) cui tanta paratis
 Munera? cui virides ramis frondentibus ambras
 Textitis? anne aliquis Superum Patre missus ab alto
 Has docuit sedes, locaque haec accedere iussit? 175
 Sic memorans, se se laetum venientibus offert.
 Illi autem: Nova per tenebras, nova lucis imago,
 O Genitor, media visa est modo lumina silva
 Spargere, & in nostras diffundere gaudia mentes:
 Sive Deus caelo veniens, seu forte Deorum 180
 Nuncius, in dubio est: nos vultum, habitumque loquentis
 Vidimus: & motas per noctem audivimus alas.
 Sic fati, jungunt dextras: mox ordine longo
 Antrum introgressi, calathis silvestria plenis
 Dona ferunt: Matrem & laeto simul ore salutant. 185
 Tum Puero adstantes Lycidas, & maximus Aegon,
 Aegon, Getulis centum cui pascua campis,
 Centeni per rura greges Malsyla vagantur:
 Ipse caput late, qua Bagrada, qua vagus errat
 Triton, Cinyphiae qua devolvuntur arenae, 190

In-

Ingens agricolis, ingens pastoribus Aegon.

At Lycidas vix urbe sua, vix colle propinquo
Cognitus, aequoreas carmen deflexit ad undas :

Et tamen hi non voce pares, non viribus aequis,

Inter adorantum choreas, plaususque Deorum

195

Rustica septena modulantur carmina canna:

Hoc erat, alme Puer, patriis quod noster in antris

Tityrus adtritae sprexit rude carmen avenae,

Et cecinit dignas Romano Consule silvas:

Ultima Cumaci venit jam carminis aetas:

200

Magna per exactos renovantur saecula cursus.

Scilicet haec Virgo est, haec sunt Saturnia regna:

Haec nova Progenies caelo descendit ab alto,

Progenies, per quam toto gens aurea mundo

Surget, & in mediis palmes florebit aristis.

205

Qua duce, siqua manent sceleris vestigia nostri,

Irrita perpetua solvent formidine terras:

Et vetitum magni pandetur limen Olympi:

Occidet & Serpens, miseros quae prima Parentes

Elusit, portentificis imbuta venenis.

210

Tune Deum vitam accipies? Divisque videbis

Permistos Heroas, & ipse videberis illis?

Pacatumque reges patriis virtutibus orbem?

Adspice felici diffusum lumine caelum,

Camposque, fluviosque, ipsasque in montibus herbas.

215

Adspice, venturo laetentur ut omnia saeclo.

G

Ipsae

50 DE PARTU VIRG.

Ipsae lacte domum referent distenta capellae
Ubera: nec magnos metuent armenta leones:

Agnaque per gladios ibit secura nocentes:
Bisque superfusos servabit tincta rubores. 220

Interea tibi, parve Puer, munuscula prima
Contingent, hederæque, intermistique corymbi.

Ipsa tibi blandos fundent cunabula flores:
Et duræ quercus sudabunt roscida mella:
Mella dabunt quercus: omnis feret omnia tellus. 225

At postquam firmata virum te fecerit ætas,
Et tua jam totum notescent facta per orbem:
Alter erit tum Tiphys, & altera quæ vehat Argo
Delectos Heroas: erunt etiam altera bella:

Atque ingens Stygias ibis Praedator ad undas. 230

Incipe, parve Puer, risu cognoscere Matrem,
Cara Dei Soboles, magnum Caeli incrementum.
Talia dum referunt Pastores: avia longe
Responsant nemora: & voces ad sidera jactant
Intonsi montes: ipsæ per confraga rupes, 235
Ipsa sonant arbuta: Deus, Deus ille, Menalca.

Hic subito magnum visi per inane volatus
Caelestum, cursusque alacres, alacresque recursus:
Auditaque procul voces, sonitusque rotarum.
Scilicet innocuis per sudum exercitus armis 240
Ibat ovans: divisæ acies, terna agmina ternis
Instructa ordinibus belli simulacra ciebant.

Ter

Ter clypeis jam cedentes invadere nubes
 Adspiceres: vacuas ter mittere tela per auras:
 Ter clamare ducem: mox dissita cogere signa: 245
 Atque unam laetae faciem praeferre phalangis:
 Rursus & aërios percurrere milite campos:
 Semotosque alios constanti incedere passu
 Nubila per, lasaque vias: & jungere nexu
 Brachia, perpetuis quatientes motibus alas, 250
 Gestantesque manu nostrae argumenta salutis,
 Spinasque, clavosque, horrenti & vimine fasces,
 Haesuramque hastam lateri, medicataque felle
 Pocula, sublimemque crucem, immanemque columnam.
 Ibant, & dulci mulcebant aethera cantu. 255
 Innumeras alii laudes, & magna Parentis
 Facta canunt: Ut prima novi fundaverit orbis
 Moenia, telluremque vagis discluserit undis:
 Ut passim varios caelo suspenderit ignes,
 Lunamque, stellasque: Ut magni lumina Solis, 260
 Jam late extremo tenebris Oriente fugatis,
 Protulerit. Tu belligeras, metuende, cohortes
 Dejicis, exturbasque polo: tu fulmine quaffas
 Cum Duce signa suo, nigroque involvis Averno,
 Cocytumque jubes, tristesque habitare lacunas. 265
 Te gemini cecinere axes, te maxima tellus:
 Victorem cecinit vastis cum fluctibus aequior.
 Nec te hominum fraudes, non avertere nefanda

52 D E P A R T U V I R G .

Criimina : sed laeto spectas mortalia vultu :
 Dignatasque tuo solaris numine terras. 270
 Salve, magne Opifex caeli, Rex maxime Divûm,
 Terrarumque, hominumque Salus: quem fidera, quem Sol,
 Quem metuunt Reges tenebrarum, & Tartarus ingens:
 Cui late humanum servit genus: omnia solus
 Qui regis: omnia amas pariter. tibi nomina mille, 275
 Mille potestatum, regnorum insignia mille.
 Salve Auctor: salve immensi Dominator Olympi:
 Et nobis felix, terrisque labantibus adsis.
 Ingeminant plausum nubes: lateque per auras
 Discursat vox: & caeli convexa resultant. 280

Herbofo tum forte toro, undisonisque sub antris
 Venturas tacito volvebat pectore fortes
 Caeruleus Rex, humentum generator aquarum
 Jordanes. quem juxta hilari famulantia vultu
 Agmina densentur Natae, pulcherrima Glauce, 285
 Dotoque, Protoque, Galenaque, Lamprothoëque
 Nudae humeros, nudis discincta veste papillis:
 Callirrhoë, Byroque, Pherusaque, Dinameneque,
 Asphaltisque adsueta leves fluitare per undas:
 Ipsaque odoratis perfusa liquoribus Anthiis: 290
 Anthiis, qua non ulla novos miscere colores
 Doctior, aut pictis caput exornare coronis.
 Mox Hyale, atque Thoë, & vultu nitidissima Crene,
 Gongistequae, Rhoëque, & candida Limnoria,

Et

Et Dryope, & virides Botane resoluta capillos. 295
 Ore omnes formosae, albis in vestibus omnes,
 Omnes puniceis evinctae, crura cothurnis.
 Ipse antro medius, pronaque adclivis in urna
 Fundit aquas. Nitet urna novis variata figuris
 Crytallo ex alba, & puro perlucida vitro, 300
 Egregium decus, & Superum mirabile donum.
 Umbrosis hic silva comis, densisque virebat
 Arboribus. Cervi passim, capreaeque fugaces
 Aestivum viridi captabant frigus in umbra.
 In medio, auratis effulgens fluctibus amnis 305
 Errabat campo, & cursu laeta arva secabat.
 Hic Juvenis fulvis velatus corpora fetis
 Stans cello in scopulo, Regem, Dominumque Deorum
 Vorticibus rapidis, medioque in fonte lavabat.
 At viridi in ripa lecti de more Ministri 310
 Subcincti exspectant: pronisque in flumina palmis
 Protendunt niveas caelestia lintea vestes.
 Ipse Pater caelo late manifesta sereno
 Signa dabat, Natoque levem per inane Columbam
 Insignem radiis mittebat, & igne corusco. 315
 Adtonitae circum venerantur Numina Nymphae:
 Et fluvius refugas ad fontem convocat undas.
 Talia caelata Genitor dum spectat in urna
 Fatorum ignarus, oculosque ad singula volvit
 Admirans: videt insolitos erumpere fontes: 320

In-

54 D E P A R T U V I R G.

Ingentemque undare domum: cavaque antra repleti
 Fluctibus, atque novum larices sumsisse saporem.
 Dumque haeret, paviratque simul, dum sublevat undis
 Muscosum caput, & taurino cornua vultu:
 Adspicit infuetas late florescere ripas, 325
 Claraque per densas discurrere lumina silvas
 Pastorum ludo: & laetos ad sidera cantus,
 Divinasque audit voces, & numina passim
 Advenisse Deum testantia. protinus ambas
 Ad caelum palmas hilaris cum voce tetendit: 330
 O maris, o terrae, Divûmque, hominumque Repertor,
 Quis tua vel magno decreta incognita Caelo
 Detulit huc audax, mediûsque abscondit in undis?
 Ipse mihi haec quondam (memini) dum talia mecum
 Saepe agitat, repetitque volens, narrare solebat 335
 Caeruleus Proteus: mendax si caetera Proteus,
 Non tamen hoc vanas effudit carmine voces:
 Adveniet tibi, Jordanes, properantibus annis,
 Adveniet, mihi crede, inquit: (certissima Caelum
 Signa dedit: nec me delusum oracula fallunt) 340
 Qui te olim Nili supra septemplex ortus,
 Supra Indum, & Gangen, fontemque binominis Istri
 Adtollet fama: qui te Tyberique, Padoque
 Praeferet, atque tuos astris aequabit honores.
 Cujus in adventu tristes discedere morbi 345
 Corporibus passim incipient. Jam victa repente

Cef.

Cessabit, turpes squamas maculasque remitter
Dira lues: lacerosque elephas effusus in artus,
Ulcerâ sanguineo sistet manantia tabo.

Quin & letales (dictu mirabile) febres

35a

Diffugient iussae, possessaque membra relinquent:

Cedet & infestae violentior ira Dianae:

Ira nocens, quae fulminea velut icta ruina,

Corpora cum gemitu ad terram prosternit, & igni

Interdum, nunc perdere aqua (miserabile visu)

355

Festinat. Stygio nimirum armata veneno

Exsuperat vis, & spumas agit ore tumentes.

Nec jam ultra longo vires minuente veterno,

Tabificus per operata impune vagabitur hydrops

Exitio obrepens miserorum: atque omnia late

36a

Viscera per varios perdet tumefacta dolores.

Non alias victae tam crebra silentia linguae

Abrumpent: noctem aut toties, tenebrasque priores

Excutient oculi, qui numquam sidera, numquam

Ardentem magni viderunt lampada Solis.

369

Multa quidem majora fide, sed vera, sed ipsos

Quae teneant spectantum oculos, possum ore referre:

Sed propero: ventura tamen mirabitur aetas.

Cernere erit, claudos passim genua aegra trahentes

Firmato subitos extendere poplite gressus.

37a

Tum nervis labefacta, diuque trementia membra

(Quis credat, nisi certa meus mihi cantet Apollo?)

Re-

56 DE PARTU VIRG.

Restringi, & validas cum robore sumere vires,
 Atque alius raptò jussus consurgere lecto,
 Haud mora, profiliet: passuque in templa citato 375
 Contendens, onus ipse humeris portabit. Ibi ingens
 Clamor, & innumerae circum donaria voces
 Spectantis populi, & rerum novitate paventis.

Parte alia extinctam penitus, sensuque carentem
 Ad sua jam cernes revocari munera dextram. 380

Nec minus & tacta compesci veste cruorem
 Feminæ: exsanguesque artus, pallentiaque ora
 Illicet obstructis calefacta rubescere venis.

Ipsas quin etiam Furiâs sub Tartara pelli,
 Immanes Erebi Furiâs: tum fessa levâri 385
 Pectora, vexatosque malis cruciatibus artus:
 Hinc vacuas late impleri stridoribus auras
 Dirarum frustra clamantium, ac saeva trementum
 Verbera, perque cavas conantum evadere nubes.

Jam deploratis vitam post funera reddi 390
 Corporibus video: jam moestam incedere pompam;
 Feralemque anteire tubam: mox gaudia matrum
 Insperata, patrumque hilares verso ordine fletus,
 Et circumfusam populis laetantibus urbem.
 Huic tu nutantes quoties adsurgere montes, 395
 Et (mirum) insuetas curvare cacumina silvas
 Adspicies. Quoties humenti in gramine ripae
 Aut solantem aestus, aut lenes pectore somnos

Car-

Carpentem, tenui adfueſces mulcere ſuſurro !
 Maſte tuis merito ripis, maſte omnibus undis . 409
 Ad re depoſito properabunt Numina faſtu :
 Nudabuntque ſacros artus , & carmina dicent
 Ad numerum : quum tu felix jam flumine ſancto
 Auſtorem rerum, Divûmque , hominumque Parentem
 (Tantus honos, laus tanta tuo, Rex maxime, fonti) 405
 Exutum veſte accipies : atque hospite tanto
 Adtonitus, trepidas hortabere voce Napaeas :
 Ite citae, date tura pias adolenda per aras ,
 Caeruleae comites : viridique ſedilia muſco
 Inſtruite : & vitreis ſuspendite ſerta columnis : 410
 Purpureas miſcete roſas : miſcete hyacinthos,
 Liliaque, & pulchro Regem conſpergite nimbo .
 Tunc nomen late clarum Jordanis ad auras
 Adtollent montes : Jordanen maxima circum
 Aeſquora, Jordanen ſilvaeque, amnesque ſonabunt . 415
 Illa autem humanis quamvis latura ruinis
 Auxilium, finemque dies, gratiſſima quamvis
 Urbibus adveniat, totumque optânda per orbem :
 Fluminibus tamen, & noſtris felicior undis
 (Siqua fides, ſiqua eſt veri prudentia Proteo) 420
 Oſtendet roſeos ſtellis ridentibus ortus .
 Quandoquidem non divitias, non quaeret honores
 Ille Patris Decus, ac Virtus ; mortalia poſtquam
 Membra ſibi, & fragiles jam ſponte induxerit artus :

H

Non

Non sceptrum invadet Cypri: non Caspia regna 425
 Diripiet: non exuviis Babylona superbam
 Eruet: aut alto scandet Capitolia curru,
 Militibus circum, & laeto comitante Senatu.
 Sed maris undifoni tractus, & litora longe
 Curva secans, media Socios sibi quaeret in acta: 430
 Dispersosque mari Nautas, nudosque Colonos
 Undarum, sinuosa fretis jactare parantes
 Retia, vexatas aut jam reparare fagenas
 Sollicitos, Patris ad solium, ac sua tecta vocabit.
 Atque ollis jus omne, potestatemque medendi 435
 Adjiciet: pellent morbos, dentesque retundent
 Vipereos: Orcique acies, ac monstra fugabunt.
 Quin & Custodes foribus radiantis Olympi
 Praeficiet. servare aditus, & claustra jubebit
 Aurea: queis non ulla queat vis saeva nocere 440
 Eumenidum, durique umbrarum obfistere postes.
 Tum Sedes passim emeritis duodena per astra
 Instituet: distincta suos de more sequetur
 Turba Duces. illi leges, & sancta vocatis
 Jura dabunt, plausu Sociorum, atque agmine laeti. 445
 Felices, qui jam cymba, remisque relictis,
 Alta serenati conscendent culmina caeli.
 Praeterea (si certa fides, nec vana futuri
 Gaudia) cognatas etiam spectabimus undas
 Lenaeos verti in latices. Ea prima Deum Rex 450

Arca-

Arcana, hos primos per signa ostendet honores
 Accepti late imperii. Mirabitur auctus
 Lympha suos, iussa insuetum spumare capaces
 Per pateras, largeque novum diffundere nectar,
 Et mensas hilarare, & felices hymenaeos. 455
 Nec semel ille altum remis evectus in aequor,
 Quum jam frustrato Socios rediisse labore
 Accipiet, praeda ingenti ditabit, & udos
 Squamigerum strata cumulos exponet in alga.
 Iratos etiam fluctus, tumidasque procellas, 460
 Miscentesque imo turbatam gurgite arenam,
 Jamque superjecto merfuras aequore puppim,
 Imperio premet increpitans. cadet arduus undae
 Impetus: atque audisse minantis iussa putares
 Eurosque, Zephyrosque, & ovantes turbine Coros. 465

Quid loquar, ut gemino numerosas pisce catervas,
 Munere & exiguo Cereris, miserabile vulgus
 Matres, atque viros pariter per gramina pascet:
 Ut jam bis senis redeant fragmenta canistris?

Aut intempesta gradiens ut nocte per altum 470
 Libera substrato ponet vestigia ponto:
 Vixque undas sicco tangeret pede? scilicet olli
 Adnabunt blandae Nereides. humida passim
 Sternent se freta: tum fundo Neptunus ab imo
 Excitus, agnoscet Dominum: positoque tridente 475
 Cum Phorco, Glaucoque, & semifero comitatu

60 D E P A R T U V I R G.

Profiliet, trepidusque sacris dabit oscula plantis .
 Sed quid ego exili vectus super alta phaeo
 Cuncta sequor memorans? non si Parnassia Musae
 Antra mihi, sacrosque aditus, atque aurea pendent 480
 Limina, sufficiam. non si mihi ferrea centum
 Ora sonent, centumque aerato e gutture linguae
 Vocibus expument agitantem pectora Phoebum:
 Laudatos valeam venturi Principis actus
 Enumerare, novoque amplecti singula cantu. 485

Haec senior quondam felici pectore Proteus
 Vaticinans (ut forte meo diverterat antro)
 Praemonuit: nunc eventus stat signa futuri
 Expectare. Nitor roseo sed fulsit ab ortu
 Clarior: & radiis dux praevia matutinis 490
 Oceani procul extremo se litore tollit
 Exoriens Aurora: sinusque induta rubentes,
 Ante diem citat auricomos ad frena jugales.
 Et jam consuetis tempus me currere ripis
 Undantem, magnosque lacus, & prata secantem 495
 Vorticibus. Viden', ut nostros agit impetus amnes?
 Jordanenque vocat tumidarum murmur aquarum?

Sic fatus, confestim humeris circumdat amictus
 Insolitos: quos pulchrae udis nevere sub antris
 Naiades, molli ducentes stamina musco; 500
 Sidonioque rudes saturantes murice telas,
 Aurea consperso variarunt sidera limbo:

Atque

Atque ita se tandem currenti reddidit alveo
Spumeus, & motas adspergine miscuit undas.

Haftenus, o Superi, Partus tentasse verendos 505
Sit fatis. optatam poscit me dulcis ad umbram
Pausilypus, poscunt Neptunia litora, & udi
Tritones, Nereusque senex, Panopeque, Ephyreque,
Et Melite, quaeque in primis mihi grata ministrat
Ocia, Musarumque cavae per saxa latebras, 510
Mergillina: novos fundunt ubi citria flores,
Citria Medorum sacros referentia lucos:
Et mihi non solita necit de fronde coronam.

F I N I S.

ACTII

ACTII SYNCERI
 SANNAZARI
 NEAPOLITANI
 DE MORTE
 CHRISTI DOMINI
 AD MORTALES LAMENTATIO.

I QUANDO magnum mirati surgere Solem
 Oceano, & toto flammas diffundere caelo:
 Certatimque suo terras ambire meatu
 Noctivagam Phoeben praecinctam cornibus
 aureis:

Aeternosque astrorum ignes, caelique micantes 5
 Scintillare oculos, aliquem dare jura putastis,
 Atque polo regnare hominum, rerumque Parentem,
 Cui mare, cui tellus, cui pareat arduus aether,
 Cuncta supercilio qui temperet: hunc simul aegri
 Mortales (si vestra dolor praecordia tangit) 10
 Adspicite immiti trajectum pectora ferro,
 Pectora, foedataeque manus, perfusaque rabo
 Ora, cruentatumque caput, crinesque revulsos:
 Adspicite, & plenos lacrimarum fundite rivos.
 Heu scelus, heu crudele nefas: jacet altus Olympi 15

Re-

Rector: & amisso torpent elementa Magistro .
 Quin etiam vacuum adfuetò sine pondere caelum
 Nutat , & ipsa suum quaerunt solia aurea Regem .
 Quem diversa procul saevo cum crimine tellus
 Ignotum populis caput , & miserabile corpus 20
 Sustinet , exsanguesque sinu complectitur artus ,
 Et tremefacta , graves testatur murmure questus .
 Testatur Sol ipse suum sub nube dolorem
 Jam latitans , atraque notans ferrugine frontem .
 Tu quoque deformesque genas , pallentiaque ora 25
 Contegis , inferiasque tuo das , Luna , Tonanti ,
 Auratum flavo rondens de vertice crinem ,
 Et lacrimas uda fundens in nocte tepentes .
 Nec minus abruptis fama est exisse sepulcris ,
 Perque vias errasse novis Simulacra figuris : 30
 Excitasque Umbras , medias ululasse per urbes .
 Sub noctem , & notos questu implevisse penates .
 Quid ? non & pelagi rabies adtollere fluctus
 Immanes visa est ? montesque evolvere aquarum ,
 Dejectura urbes , terrasque haustura profundo ? 35
 Quum simul & caput undisonis emerfus ab antris
 Caeruleus Triton rauco super aequora cornu
 Constreperet , nautasque horrenda voce moneret ,
 Naturae cecidisse Patrem , Regemque , Deumque .
 Haene manus vasti junxerunt foedera mundi ? 40
 Harum opus est , quodcumque jacet , quodcumque movetur ?
 Quid-

64 L A M E N T A T I O D E

Quidquid ubique parens rerum Natura gubernat,
 Frugiferens tellus, foetumque animantibus aequor,
 Vitalisque aër, atque ignibus aethra coruscis?
 Et nunc (proh facinus, quantum potuere nocentum 45
 Flagitia!) immixtis dant pervia vulnera clavis,
 Liventesque atro foedant squallore lacertos.
 Heu caput indignum spinis, venerandaque Caelo,
 Et toties clara stellarum impexa corona
 Caesaries: heu pectus hians: convulsaque dira 50
 Barba manu: tunisque artus: & frigida membra.
 Vosne pedes caelum premere, & vaga sidera sueti,
 Fulgentesque domos Superûm, sublimia tecta,
 Tam saevae immanes perpeffi cuspидis ictus,
 Et terram, & duras sparsistis sanguine cautes? 55
 Nec trepidat mens caeca hominum? Quae tanta tenaci
 Durities in corde riget? num nigra videtis
 Tartara, tot claris hominum viduata trophaeis,
 Desertasque in nocte domos, & tristia regna?
 Felicesque Animas laetum Pacana canentes 60
 Pone sequi Regem, & caelo insedisse sereno?
 Quid si non tantos subiisset sponte labores,
 Humanamque sua pensasset morte salutem
 Ille Sator rerum, & summi Mens certa Parentis,
 Qui nutu ingentes mundi moderatur habenas? 65
 Ut tandem intactos picea Phlegethontis ab unda
 Post obitum aeternae donaret munere lucis,

In

M O R T E C H R I S T I. 65

In partemque suorum operum, regnique vocaret :
 Tantus amor generis servandi, & gloria nostri :
 Quare agite, ex animis, mortales, pellite vestris, 79
 Siquid adhuc manet antiqua de sorde relictum :
 Mendacesque Deos, & detestanda priorum
 Sacra profanatis tandem detrudite ab aris.
 Imbuat effuso terram nec sanguine taurus :
 Nec miser ille suae divulsus ab ubere matris 75
 Ignotos agnus, balet super hostia cultros.
 Vivat ovis, vivat quidquid sub Sole creatum est.
 Mentem, animumque Deo, non tura, aut exta parate.
 Has illi pecudum fibras, haec reddite dona.
 Cernitis, ut primum flectat caput? ut pia pandat 80
 Brachia? & ingratas vocet ad sua vulnera gentes?
 Oblitasque viae moneat meminisse relictæ,
 Scilicet amplexus non rejecturus amicos?
 At vos obtusas ignari avertitis aures,
 Infelix genus, & sævæ ludibria mortis: 85
 Nec, quanta a tergo jam insistent tormenta, videtis.
 Tempus erit, quum vestra illum commissa notantem,
 Multantemque reos, altaque in nube sedentem
 Adspicietis: & horrentes tremor opprimit artus.
 Nec jam ferre oculos flammæ ardore coruscas, 90
 Aut timidos acie vultus contendere contra
 Audebit quisquam sibi conscius. Ibit in ignes
 Turba nocens: fontesque exsolvet corpore poenas:

66 LAM. DE MOR. CHRISTI.

Pallentesque aeternum amnes, vastasque lacunas
 Cocyti colet : & Furias horrescet hiantes : 95
 Atque animum monitis non intendisse pigebit.
 Tunc vos exactae capient mala taedia vitae
 Expertes caeli, atque aerae sub nocte profunda:
 Inque caput trifidos nequidquam optabitis ignes:
 Et frustra erectas tolletis ad aethera palmas. 100
 Quos Superum coetus, & fortunata piorum
 Agmina vix lacrimis poterunt spectare retentis,
 Invidiae stimulis, Dirisque ultricibus actos.
 Ergo vitales miseri dum carpitis auras,
 Dum compos mens ipsa sui est, dum certa facultas, 105
 Dum ratio, tempusque finunt: simul ite frequentes:
 Itē pii, veniam factis exposcite vestris:
 Itē, animos purgate: Orcique inhibete rapinas:
 Et tandem patrio mentem convertite caelo.
 Sic Rex ille hominum vacui spoliator Avernī, 110
 Oblitus scelerum, cognatae stirpis amore,
 Promissique memor, mentes intrabit amicas,
 Vestraque posthabitis recales praecordia templis.
 Postque tot exhaustos vitaeque, obitusque labores,
 Illo quo pluvias, quo pellit nubila, vultu 115
 Ablutos labe excipiet, laetusque reponet
 Sidereos inter Proceres, sanctumque Senatum,
 Sub pedibusque dabit stellantia cernere claustra.

F I N I S.

ACTII

ACTII SYNCERI
SANNAZARII
NEAPOLITANI
VIRI PATRICII
E C L O G A E.

ACCT. & IT. CA
L. & A. & IT. A. &
IN. & IT. O. & A. &
H. & A. & O. & I. & O. &
H. & A. & O. & I. & O. &

ACTII SYNCERI
 SANNAZARI
 NEAPOLITANI
 ECLOGA PRIMA,
 PHYLLOS.
 LYCIDAS, MYCON.

Lyc.

IRABAR, vicina, Mycon, per litora nuper
 Dum vagor, exspectoque leves ad pabula
 thymos,
 Quid tantum infuetus streperet mihi cor-
 vus, & iudae

Per scopulos passim fulicae, perque antra repostae
 Tristia flebilibus complerent saxa querelis:
 Quum jam nec curvus resiliret ab aequore delphin,
 Nec solitos de more choros induceret undis.

Ecce

Ecce dies aderat, caram qua Phyllida terrae
 Condidimus, tumuloque pias deflevimus Umbras
 Ah miseri: & posthac nec tristes linquimus auras: 10
 Nec dubitat saevus solaria ferre Pylemon.

Myc. Scilicet id fuerat, tota quod nocte vaganti
 Huc illuc, dum Pausilypi latus omne pererro,
 Piscosamque lego celeri Nefida phaselo:
 Nescio quid queruli gemerent lacrimabile mergi. 15
 Phyllis ad inferias, Phyllis, si credimus, illos
 Ad gemitum, o Lycida, tumulique ad sacra vocabat.

Lyc. Eheu, care Mycon, qualis spectacula pompae
 (Nunc recolo) quas ipse manus, quaeve ora notavi
 His oculis! his inquam oculis quae funera vidi 20
 Infelix! nec me tandem dolor improbus egit
 In scopulos, in saxa, rogoque absumsit eodem
 Ignea vis, vel saltem aliquis Deus aequore merfit.

Myc. O Lycida Lycida: nonne hoc felicius illi
 Evenisse putas, quam si fumosa Lycotae 25
 Antra, vel hirsuti tegetem subiisset Amyntae?
 Et nunc heu viles hamo sibi quaereret escas:
 Aut tenui laceras farciret vimine nallas.
 Sed tu, siquid habes veteres quod lugeat ignes,
 Quod Manes, cineresque diu testetur amatos: 30
 Incipe: quandoquidem molles tibi litus arenas
 Sternit: & infani posuerunt murmura fluctus.

Lyc. Immo haec, quae cineri nuper properata parabam

Car-

Carmina, ab extremo quum jam cava litora portu
Prospicerem, & nivei venerar saxa sepulcri: 35

Incipiam. tu coniferas ad busta cupressus
Sparge manu: & viridi tumulum superintege myrto.

Myc. En tibi caerulei muscum aequoris, en tibi conchas
Purpureas, nec non toto quaesita profundo,
Et vix ex imis evulsa coralia saxi 40

Adferimus. tu solemnes nunc incipe cantus:
Incipe, dum ad Solem Bajanus retia Milcon
Explicat, & madidos componit in orbe rudentes.

Lyc. Quos mihi nunc, Divae, scopulos, quae panditis antra,
Nereides: quas tu secreti litoris herbas, 45

Glauce pater, quae monstriferis mihi gramina succis
Ostendes nunc, Glauce? quibus tellure relicta,
Ah miser, & liquidi factus novus intola ponti,
Te sequar in medios mutato corpore fluctus,
Et feriam bifida spumantia marmora cauda. 50

Nam quid ego heu solis vitam sine Phyllide terris
Exoptem miser? aut quidnam rapta mihi luce
Dulce putem? quidve hic sperem? quid jam morer ultra
Infelix? an ut hac vili projectus in alga,

Arentes tantum frutices, desertaque cernam 55
Litora, & ingrato jactem mea verba sepulcro?

Scilicet hos thalamos, hos felices hymenaeos
Concelebrem? sic speratae mihi gaudia tetae
Dat Venus? ambiguos sic dat Lucina timores?

Quis

Quis mihi, quis te te rapuit, dulcissima Phylli? 60
 Phylli, meae quondam requies, spesque unica vitae,
 Nunc dolor, aeternusque imo sub pectore luctus,
 Non licuit tecum optatos conjungere somnos,
 Dulcia nec primæ decerpere dona juventae,
 Aut simul extremos vitam producere in annos. 65
 Nunc te (quis credat?) lapis hic habet: & mihi nusquam es,
 Nusquam terrarum Phyllis: sed fabula, & umbrae
 Frustrantur miseras per dira insomnia noctes.
 Me miserum: qua te tandem regione requiram?
 Quave sequar? per te quondam mihi terra placebat, 70
 Et populi, laetaeque suis cum moenibus urbes:
 Nunc juvat immensi fines lustrare profundi,
 Perque procellosas errare licentius undas
 Tritonum immistum turbis, scopulosaque cete
 Inter, & informes horrenti corpore phocas, 75
 Quo numquam terras videam. Jam jam illa tot annis
 Culta mihi tellus, populique, urbesque, valete:
 Litora cara, valete: vale simul, optima Phylli.
 Nos tibi, nos liquidis septem pro fluctibus aras
 Ponemus: septemque tibi de more quotannis 80
 Monstra maris magni vitulos mactabimus hirtos:
 Et tibi septenis pendebunt ostrea fertis,
 Ostrea muricibus variata, albisque lapillis.
 Hic tibi Nisaeae, & flavos resoluta capillos
 Cymodoce, mitisque pia cum Matre Palaemon, 85
 Et

Et Panope, & Siculi custos Galatea profundi
 Solennes nectent choreas, & carmina dicent:
 Quae Proteris quondam divino pectore vates
 Edocuit, magni quum funera fleret Achillis:
 Et Thetidis luctus consolaretur amaros. 90
 At tu, five altum felix colis aethera, seu jam
 Elysius inter Manes, coetusque verendos
 Letheos sequeris per stagna liquentia pisces;
 Seu legis aeternis formoso pollice flores,
 Narcissumque, crocumque, & vivaces amarantos; 95
 Et violis teneras misces pallentibus algas,
 Adspice nos, mitisque veni. tu Numen aquarum
 Semper eris, semper laetum piscantibus omen.
 Ut Nymphis, Nereoque, ut flavicomae Amphitrite,
 Sic tibi victrices fundent libamina cymbae. 100
 Interea tumulo supremum hoc accipe carmen,
 Carmen, quod, tenui dum nectit arundine linum,
 Piscator legat: & scopulo suspiret ab alto:
 IN. GREMIO. PHYLLIS. RECUBAT. SIRENIS. AMATAE
 CONSURGIS. GEMINO. FELIX. SEBETHE. SEPULCRO 105
Myc. Dulce sonant, Lycida, tua carmina: nec mihi malim
 Halcyonum lamenta, aut udo in gramine ripae
 Propter aquam dulces cynorum audire querelas.
 Sed tu: sic faciles, vicina Megaria, semper
 Sufficiat conchas: sic proxima Mergilline 110
 Ostrea, saxosaeque ferat tibi rupis echinos:

K

Quan-

74 PHYLLIS, ECLOGA I.

Quandoquidem nox obscuras jam distulit umbras,
Necdum permensus caelum Sol: incipe rursus,
Atque itera mihi carmen. Habent iterata leporem.

Lyc. Ne miserum ne coge, Mycon. sat lumina, sat jam 115

Exhaustae maduere genae. dolor (adspice) siccas
Obduxit fauces: quatit & singultibus imum

Pectus: anhelantemque animam vox aegra relinquit.

Et tamen haec alias tibi nos, & plura canemus,
Fortasse & meliora, aderit si Musa canenti.

120

Quin & veliferis olim haec spectanda carinis

Seu Prochytae, seu Miseni sub rupe patenti

Inscribam: grandesque notas ferrugine ducam:

Praeteriens quas nauta mari percurrat ab alto:

Et dicat: Lycidas, Lycidas haec carmina fecit.

125

Sed quoniam socii passim per litus ovantes

Exspectant, poscuntque tuas ad retia vires:

Eja age jam surgamus. ego haec ad busta sedebo,

Tu socios invise: escas nam quaerere temptis:

Et tibi nunc vacuae fluitant sine pondere nassae.

130

ECLO-

E C L O G A S E C U N D A ,

G A L A T E A .

FORTE Lycon vacuo fessus confederat antro
 Piscator, qua se scopuli de vertice, lato
 Ostentat pelago pulcherrima Mergilline.
 Dumque alii notosque sinus, piscosaeque circum
 Aequora collustrant flammis, aut linea longe
 Retia, captivosque trahunt ad litora pisces:
 Ipse per obscuram meditatur carmina noctem.

Immitis Galatea: nihil te munera tandem,
 Nil nostrae movere preces? verba irrita ventis
 Fudimus: & vanas scopulis impegimus undas.
 Adspice, cuncta silent, orcas & maxima cete
 Somnus habet, tacitae recubant per litora phocae.
 Non Zephyri strepit aura: sopor suus humida mulcet
 Aequora: sopito connivent sidera caelo.
 Solus ego (hei misero) dum tristi pectore questus
 Nocte itero, somnum tota de mente fugavi,
 Nec tamen ulla meae tangit te cura salutis.
 At non Praxinoë me quondam, non Polyborae
 Filia despexit, non divitis uxor Amyntae,
 Quamvis culta sinu, quamvis foret alba papillis.
 Quin etiam Aenaria, si quidquam credis, ab alta
 Saepe vocor. solet ipsa meas laudare Camoenas

In primis formosa Hyale: cui sanguis Iberis
 Clarus avis: cui tot terrae, tot litora parent:
 Quaeque vel in mediis Neptunum torreat undis. 25
 Sed mihi quid profunt haec omnia, si tibi tantum
 (Quis credat, Galatea?) tibi si denique tantum
 Displiceo? si tu nostram, crudelis, avenam
 Sola fugis? sola & nostros contemnis amores?
 Ostrea Miseni pendentibus eruta saxis 30
 Mille tibi misi: totidem sub gurgite vasto
 Pausilypus, totidem vitreis Euploea sub undis
 Servat adhuc. plures Nefis mihi servat echinos,
 Quos nec vere novo foliis lentiscus amaris
 Inficit, aut vacuae tenuant dispendia Lunae. 35
 Praeterea mihi sub pelago manus apta legendis
 Muricibus: didici Tyrios cognoscere succos,
 Quoque modo plena durent conchylia testa.
 Quid refugis? tingenda tibi jam lana paratur,
 Qua niteas, superesque alias, Galatea, puellas; 40
 Lana maris spumis quae mollior. hanc mihi pastor
 Ipse olim, dedit hanc pastor Melisaeus, ab alta
 Quum me forte senex audisset rupe canentem:
 Et dixit: Puer, ista tuae sint praemia Musae,
 Quandoquidem nostra cecinisti primus in acta. 45
 Ex illo in calathis servavi, ut mittere possem.
 Sed tu, nequa mihi superet spes, nequa futuri
 Conditio, Galatea, manum mihi dura negasti.

Hoc

Hoc est, hoc, miserum quod perdidit. ite Camoenae,
 Ite procul, sprevit nostras Galatea querelas. 50
 Scilicet, exiguae videor quod navita cymbae,
 Quodque leves hamos, nodosaque retia tracto,
 Despicias. an patrio non hoc quoque litore Glaucus
 Fecerat? aequoreae Glaucus scrutator arenae,
 Et nunc ille quidem tumidarum Numen aquarum. 55
 Sed nec, quae nimium vel me sic falsa fatigat,
 Fabula te moveat Lydae. Licet illa puellis
 Jactet, nescio quas mihi se misisse corollas:
 Non me Lyda tamen, non impulit, aequora testor,
 Nereïdasque omnes. si fallo, naufragus illas 60
 Experiar, falsosque bibam sub gurgite fluctus.
 Heu quid agam? externas trans pontum quaerere terras
 Jampridem est animus: quo numquam navita, numquam
 Piscator veniat. fors illic nostra licebit
 Fata queri. Boreae extremo damnata sub axe. 65
 Stagna petam, & rigidis numquam non cana pruinis?
 An Libyae rapidas, Austrique tepentis arenas,
 Et videam nigros populos, Solemque propinquum?
 Quid loquor infelix? an non per saxa, per ignes,
 Quo me cumque pedes ducent, mens aegra sequetur? 70
 Vitantur venti: pluviae vitantur, & aestus:
 Non vitatur Amor. mecum tumuletur oportet.
 Jam saxo me me ex illo demittere in undas
 Praecipitem jubet ipse furor. Vos o mihi Nymphae,
 Vos

78 GALATEA, ECLOGA II.

Vos maris undifoni Nymphae, praestate cadenti 75
Non duros obitus, faevasque extinguere flammās.

Scilicet haec olim, veniens seu litore curvo
Cajetae, seu Cumarum navalibus altis,
Dum loca transibit, raucus de puppe magister
Hortatus socios, dextrum deflectite, dicet, 80
In latus, o focii: dextras deflectite in undas:
Vitemus scopulos infames morte Lyconis.

Talia nequidquam furdas jactabat ad auras
Infelix piscator, & irrita vota fovebat:
Quum tandem extremo veniens effulsit ab ortu 85
Lucifer, & roseo perfudit lumine pontum.

ECLOGA TERTIA,

M O P S U S.

CELADON, MOPSUS, CHROMIS, IOLAS.

Cel. **D** Ic mihi (nam Baulis, verum si rettulit Aegon,
Bis fenos vos, Mopse, dies tenuere procellae).

Quid tu, quid Chromis interea, quid' vester Iolas,
Dum Notus insultat pelago, dum murmurat unda,
Ecquid desertis vacui lusistis in antris? 5

Mop. Quid nostrae facerent ingrata per ocia Musae,
O Celadon? neque tum conchas impune licebat
Per scopulos, non ostepedes tentare paguros.

Jam

Jam fragilem in sicco munibant saxa phaselum :

Raraque per longos pendebant retia remos. 10

Ante pedes cistaeque leves, hamique jacebant:

Et calami, nassaeque, & viminei labýrinthi.

Tum Chromis Inarimen spectans, his, inquit, ab oris

(Ah dirum exsilium) nostrae solvere carinae :

Quum Regem post bella suum comitata juvenus 15

Ignotis pelagi vitam committeret undis.

Quae tamen, ut fama est, Ligurum per saxa, per altas

Stechadas emicuit: Rhodanique inuenta per amnem

(Nam, bene si memini, Rhodanum referebat Amilcon,)

Oceani madidas vidit refluens arenas, 20

Et quae caeruleos procul adspicit ora Britannos,

Qui, nisi vana ferunt, quoties maris unda refedit,

Indigenae captant nudos per litora pisces.

Ne Chromi, ne luctus renova, respondit Iolas:

Sat tuus haec nobis Lucrini nuper ad undam 25

Narravit Lycabas: Solem se scilicet illic

Trans fluctus, trans & nubes vidisse cadentem

Haud aliter, quam si nostris e montibus illum

Cajetae adspiceret longe post litora ferri,

Et strepitum sensisse ruentis ab aethere currus. 30

Praeterea mores populorum, urbesque, locosque

Exposuit, quernasque domos, & lignea testa.

Addidit & varias, heu barbara nomina, gentes:

Bellovacos, Morinosque: &, quos quis dicere possit?

Tar-

- Tarbellos: latis errare & flumina campis: 35
 Nescio quem Ligerim tectis se innasse carinis.
 Sed mea nunc aliae poscunt sibi pectora curae.
 Tu modo, si quid habes (& te quoque Chloridis ardor
 Excruciat) scopulo hoc mecum meditare vicissim.
 Audiet, & gracilem percurrent Mopsus avenam. 40
 Sic illi: ast ego nil contra, sed quae mihi collo
 Garrula pendebat, manibus tunc sumpta cicuta est.
 Scilicet alternos conabar arundine versus
 Excipere. alternis nam dicere uterque parabat.
 Nec mora, jam Chromis hos, hos & referebat Iolas. 45
Chr. Nereïdes pelagi sacrum genus, aut mihi vestris
 Munera ferte vadis, duram queis Chlorida placem:
 Aut, si muneribus flecti nequit, aequore toto
 Quaerite, quae nostrum sanet medicina furorem.
Jol. Sirenes mea cura, audite haec ultima vota. 50
 Aut revocet jam Nisa suum, nec spernat Iolam,
 Aut videat morientem. Haec saxa impulsa marinis
 Fluctibus, haec misero vilis dabit alga sepulcrum.
Chr. Qualis tranquillo quae labitur aequore cymba,
 Quum Zephyris summae crispantur leniter undae, 55
 Tuta volat, luditque hilaris per transtra juvenus:
 Talis vita mihi, mea dum me Chloris amabat.
Jol. Adspicis, iratae feriant ut saxa procellae:
 Ut validis imae Coris turbentur arenae.
 Jam scopulis furit unda, tremit jam terra tumultu. 60

Fal-

Fallor, an hæc ipsa est Nisæ indignantis imago?

Chr. O Proteu pastor liquidi maris, o pater, o rex,

(Quandoquidem insanos odistis Numina fastus)

Quære Pitheculas tu, cui licet: atque superbac

Dic Hyale, salum te pascere monstra per aequor. 65

Jol. Ille habet, ille meos scopulus mihi servat amores,

Qui propior terrae est. illum pete, Glauce, natatu:

Neve manus duri contemnat Nisæ mariti,

Dic te squamigeras traxisse ad litora prædas.

Chr. Est Veneri Cypros gratissima, Creta Tonanti, 70

Junonique Samos, Vulcano maxima Lemnos:

Aenariae portus Hyale dum pulchra tenebit,

Nec Samos Aenariam vincet, nec maxima Lemnos.

Jol. Gradivus Rhodopen, & Mercurius Cyllenem,

Ortygiam Phoebe, Tritonia jactat Hymetton: 75

Nisæ colit Prochyten: Prochytes si commoda norint,

Ortygiam Phoebe, Tritonia linquet Hymetton.

Chr. Hic specus, hic rupes, texendisque optima nassis

Vimina sunt, junci, densaeque per avia myrtus:

Si mihi nunc Pholoë, vel tantum Chloris adesset, 80

Quam bene pugnaces possem contemnere ventos!

Jol. Nulla mihi sine te rident loca, displicet aequor,

Sordet terra, leves odi cum rebus hamos:

At si aderis tu, Nisæ, placebunt omnia: lactus

Tunc ego vel Libycis degam piscator arenis. 85

Chr. Dat rhombos. Sinvesta, Dicarchi litora pagros,

L

Her-

82 MOPSUS, ECLOGA III.

Herculeae nullum rupes, synodontas Amalphis:
 Parthenope teneris scatet ambitiosa puellis:
 Quis mihi nunc alias scrutari suadeat algas?
Jol. In fluviis mugil versatur, fargus in herbis, 90
 Polypus in scopulis, mediis melanurus in undis:
 Ante tuas, mea Nisa, fores ego semper oberro:
 Quae mihi det tales jucundior insula portus?
Mop. Haftenus, o Celadon, resonis sub rupibus illos
 Inter se vario memini contendere cantu, 95
 Horrida ventosi ridentes murmura ponti.
 Qui tamen & laudes, & munera digna tulere
 Carminibus, sed quae nequeat contemnere Triton:
 Hic, quam Circejo nudus sub gurgite cepi,
 Nativis concham maculis, & murice pictam: 100
 Ille recurvato nodosa coralia trunco.

FERDINANDO FEDERICI

REGIS F. ARAGONIO, CALABRIAE DUCI

ECLOGA QUARTA,

P R O T E U S.

NUNC primum notas velis majoribus undas
 Currimus, o Nymphae Craterides: ordine quando
 Suadet amor, carae primos Telluris honores
 Dicere: caeruleae magni Crateris alumnae.

Tel-

PROTEUS, ECLOGA IV. 83

Telluris primos carae dicamus honores, 5

Dum radiis fervens medium Sol excoquit aequor.

Tu vero patriae juvenis decus, edite caelo,

Spes generis tanti: seu te nimbosa Pyrene

Pro dulci Latio, pro nostris detinet arvis:

Seu vagus objecto munimine claudit Iberus: 10

Rumpe moras: nec te latis Hispania regnis

Adliciat, stirpisve tuae primordia, & ille

Gentis honos: licet effuso Tagus impleat auro,

Et pater Oceanus spumanti perluat unda.

Nam mihi, nam tempus veniet, quum reddita sceptris 15

Parthenopes, fractosque tua sub cuspide reges

Ipse canam: nunc litoream ne despice Musam;

Quam tibi post silvas, post horrida lustra Lycæi,

Siquid id est, fallas deduxi primus ad undas,

Aufus in experta tentare pericula cymba. 20

Quae vada non norunt, quis nescit Protea portus?

Illum olim veteris pascentem ad saxa Minervæ,

Mulcentemque suas divino carmine phocas,

E puppi sensere Melanthius, & Phrasidamus,

Ut forte a Capreis obscura nocte redibant: 25

Sensere & vario delphinis ludere cursu,

Tritonumque choris longe freta pulsa sonare.

Ipse autem haudquaquam mortali digna referri

Verba sono vacuas laetus cantabat ad auras:

Terrigena ut quondam matris de ventre Tiphœus 30

Exsiliens, infanda Deos. ad bella vocasset :
 Ut fratrum primus, Furiis, & hiantibus hydrys
 Instructus, densas ductaverit ipse catervas :
 Ut nisu ingenti partes de monte revulsas
 Aenariam, Prochytenque altis immiserit astris ; 35
 Ac totum subito caelum tremefecerit ictu :
 Tum Pater haud segni molitus fulmina dextra
 Immanes acies dejecerit, atque trophaeum
 Jusserit ardentem testari sulfure Bajas,
 Quod gens victa illis lavisset vulnera lymphis. 40
 Hinc magni Alcidae tauros, stratumque profundum
 Aggeribus memorat, ductamque per oppida pompam.
 His veteres addit Cumas, loca cognita Phoebo,
 Vatis & horrendae lucos, Triviaeque recessus,
 Cimmeriûmque domos, & opaca in vallibus antra. 45
 Te quoque formosae captum Nefidos amore,
 Pausilype, irato compellat ab aequore questu.
 Ah miser, ah male caute, tuae quid fata puellae
 Adceleras? cupit in medios evadere fluctus.
 Infelix: cupit insuetum finire dolorem. 50
 At tibi nec curae est, quod eam Neptunia monstra
 Circumstent, mare nec rapido quod sorbeat aestu.
 Ah miser, ah male caute, ultra quid brachia tendis?
 Siste gradum. riget illa jugis adsueta nivosis.
 Venatrix: quam mille ferae timuere sequentem. 55
 Per saltus. vos haec, Panope, vos, candida Drymo,

Cy-

Cymothoëque, Rhoëque, Pherusaque, Dinameneque
Accipite, & vestris sociam lustrate choreis.

Tum canit antiquas sedes, opulentaque regna
Auricomae Sirenis, & altum in monte sepulcrum, 60
Sacraque, Chalcidicosque Deos, magnisque per aequor
Auspiciis vectas haec ipsa ad litora classes.

Tum liquidos fontes subter cava moenia ducit,
Adtollitque arces, & culmina montibus aequat
Tectorum: vastas protendit in aequora moles, 65
Euploeamque procul trepidis dat cernere nautis,
Atque Pharon jungit scopulos, praeruptaque saxa
Theleboûm, Sarnique amnes, & pingua culta.

Tum canit, ut Corydona sacro Melisaeis in antro
Viderit, & calamos labris admoverit audax: 70
Formosum quibus ille olim cantarat Alexin,
Dixerat & Musam Damonis, & Alphefiboei.
Queis fretus, dictante Dea, tot sidera nobis
Prodiderit, tantas caeli patefecerit oras,

Quid referam aut Stabias, aut quae tenuisse canoris 75
Virginibus fama est abeuntes saxa carinas?
Aut ut terrifici sonitus, ignemque Vesevi,
Et desolatas passim deflexerit urbes?

Postremo reges, regumque ex ordine pugnās
Enumerat: bellicae artes, & praemia narrat. 80
Addit tristia fata, & te, quem luget ademptum
Italia infelix (sive id gravis ira Deorum,

Seu

86 PROTEUS, ECLOGA IV.

Seu fors dura tulit) trans altas evehit Alpes.
 Mox agit Oceani prope litora : denique sistit
 Spumantem ad Ligerim , parvaque includit in urna. 85
 Heu sortem miserandam , heu pectora caeca futuri .
 Haecine te fessum tellus extrema manebat
 Hospitiis , post tot terraeque , marisque labores ?
 Pone tamen gemitus : nec te monumenta parentum ,
 Aut moveant sperata tuis tibi funera regnis : 90
 Grata quies patriae : sed & omnis terra sepulcrum .
 Haec ille , & quae vix audita prioribus annis
 Heroum longaeva queat meminisse vetustas ,
 Commemorat . socio respondent aequora plausu :
 Luna suam donec paullatim fundere lucem 95
 Coepit , & ad vitreas redierunt Numina sedes .

CASSANDRAE MARCHESIAE ,

MULIERI PRAESTANTISSIMAE

ECLOGA QUINTA ,

HERPYLIS PHARMACEUTRIA .

DORYLAS, THELGON.

SED jam vulgatos & nos referamus amores :
 Quos pariter grata scopuli pendentis in umbra
 Hinc Dorylas , hinc Theleboi maris adcola Thelgon
 Certantes docuere , quibus cava litora , & ipse

Aequo-

HERPYLIS, ECLOGA V. 87

Aequoreus Platamon, sacrumque Serapidis antrum 5
Cum fonte, & Nymphis adsultavere marinis.

Tu mihi, seu doctas percurris Palladis artes,
Maeoniaeque aurum, & subtegmina vincis Arachnes;
Seu Dryadum choreis, coetuque immista Dianae
Haud minor incedis; pictaque adcincta pharetra 10
Venatu Prochyten, maternaque regna fatigas;

Sive Dicarchaeis qua molibus adsilit aequor,
Ludentes spectas Nereïdas: en age nostros,
(Siquis honos pelagi) Cassandra, en adspice lusus.
Non ingrata cano, penitusque injussa. Neque umquam 15
Arguerint ventura meis te saecula chartis

Praeteritam. faveat modo non invitus Apollo,
Et quae me facili vexere per aequora remo
Pierides: queis longa dies, & nomina curae.
Interea Dorylan juvet hic audire canentem. 20

Dor. Sebethi ad liquidas descenderat Herpylis undas,
Herpylis Euboidum non ultima: quam pater Alcon
Erudit, Musis & Phoebus cognitus Alcon.
Venerat & focii partem subitura laboris
Unanimis soror, & calathum de more ferebat. 25

Ipsa comas effusa, pedemque exuta sinistrum
Cum philtris longum submurmurat: atque ita fatur:

Pone aram, & vivos hauri de flumine rores,
Canaque vicino decerpe absinthia campo.
Illum illum magicis conabor adurere sacris, 30

Qui

Qui miseram tota spoliata mente reliquit.

Volvite praecipitem jam nunc, mea licia, rhombum.

Rhombus ad Aemonias revocetur aheneus artes :

Sistere qui pluvias, qui pellere nubila caelo,

Qui potis est trepidos undis abducere pisces. 35

Volvite praecipitem, mea licia, volvite rhombum.

Alga tibi haec primum tumidi purgamina ponti

Spargitur, & rapidis absumitur arida flammis :

Sic mihi sic, Maeon, uraris ad usque medullas.

Volvite praecipitem jam nunc, mea licia, rhombum. 40

Ter muscum, Clearista, ter hunc sine forcipe cancrum

Ure simul, cumque his, dic, viscera Maeonis uro.

Volvite praecipitem, mea licia, volvite rhombum.

Spongia nunc lacrimis perfunditur. heus bona magno

Spongia nata mari, lacrimas bibe sedula nostras. 45

Utque rapis sitiens illas, sic Maeonis omnem

Maeonis ingrati rapias de pectore sensum.

Volvite praecipitem jam nunc, mea licia, rhombum.

Ut pumex pinguescit, ut aequoris unda quiescit,

Quae ventis agitara, huc illuc concita fertur. 50

Sed quid ego heu tristi pectus concussa dolore

Imprecer, & vanis jactem convicia ventis?

Maeon tot mihi damna, ego Maeoni verba rependam?

Volvite praecipitem, mea licia, volvite rhombum.

Huc huc, qui rigida meditaris vulnera cauda, 55

Saeve Trigon, & tu, proprium cui sistere naves

Ve-

Veliferas, echenacis, adeste: & Maconis acres

Tu retinere pedes, tu figere corda labora.

Volvite praecipitem jam nunc, mea licia, rhombum.

Tunde jecur, spumamque simul torpedinis atrae. 60

Haec ego cras illi leralia pocula mittam:

Ebibat, & subito pallentes torpeat artus.

Volvite praecipitem, mea licia, volvite rhombum.

Scinde manu leporem, leporis penetrabile virus.

Nascitur Eois hic fluctibus: adtulit Aegle, 65

Docta Aegle, jussitque inimicum tangere limen.

Curre age, tange simul, simul obline. cras mihi poenas

Perfidus ille dabit: gemet ipso in limine Macon.

Sistite praecipitem jam nunc, mea licia, rhombum.

Contere & Halcyonis nidum mihi. pellere ventos 70

Dicitur, & saevas pelagi mulcere procellas.

Forfitan hic nostros sedabit pectoris aestus.

Sistite praecipitem, jam sistite, licia, rhombum.

Haftenus ille. quid huic subjunxerit ordine Thelgon,

Accipe. non omnes unus dolor angit amantes. 75

Thel. Rupe sub hac mecum sedit Galatea. videbam

Et Capreas, & quae Sinenum nomina servant

Rura procul. veteres alia de parte ruinas

Herculis, ambusta signabat ab arce Vesuvus.

Exfere caeruleos, Triton, de gurgite vultus. 80

Ipsæ meas, Triton, Nereo deferre querelas,

Ipsæ potes curva resonans super aequora concha

M

Et

Et scopulis naxrare , & fluctivagis balaenis .

Exsere caeruleos ; Triton pater , exsere vultus .

Hic primos mihi congressus dedit illa roganti :

85

Hic niveam formosa manum porrexit , & (cheu

Quid recolo ?) tacitos in me defixit ocellos .

Exsere caeruleos , Triton , de gurgite vultus :

Huc ades , o mea cura . quid o quid lenta moraris ?

Ipse ego te propter , socios , cymbamque reliqui .

90

Exsere caeruleos , Triton pater , exsere vultus .

Hic tibi consueta formosior explicat umbras

Populus . amplector saepe hanc , atque oscula figo .

Corticibus : saepe ipsa pedum vestigia quaero :

Et siquid manibus tetigisti , floribus orno .

95

Exsere caeruleos , Triton , de gurgite vultus .

Quem mihi nunc praefers ? si te juga frondea , si te

Arbuta , pascentesque juvant per rura capellae :

Nos quoque non graciles nunc primum jungere avenas

Discimus . incisae implent mea carmina fagos :

100

Et mea Maenaliis pender jam fistula silvis .

Exsere caeruleos , Triton pater , exsere vultus .

Sin magis adrident haec litora , sin magis alti

Divitiae pelagi : sparfos quis cogere pisces

Doctior , aut rigidum dextra jactare tridentem ?

105

Exsere caeruleos , Triton , de gurgite vultus .

Non ego delphinis , te iudice , non ego thynnus

Aequore vel medio dubitem certare natando .

Quid

Quid tibi me jactem? cui vix numerare vel hamos
Nunc vacat, aut restes, onerataque retia plumbo,
Et Sinuessano textas de vimine nassas.

Exfere caeruleos, Triton pater, exfere vultus.
Me Ligurum durae rupes, me Gallica norunt
Litora: piscantem pariter me Vartus, & ingens
Sensit Arar, sensere maris fera monstra Britanni.

Obrue caeruleos, Triton, sub gurgite vultus.
Et post haec heu, dura, fugis. non te mihi tellus
Extera, non venti rapuere. sed accipe munus,
Accipe. non ultra tecum, Galatæa, sedentem
Adspicies. I, laeta novas meditare choreas.

Obrue caeruleos, Triton pater, obrue vultus.

TRAJANO CABANILLO,

TROJAE, AC MONTELLAE

DOMINO,

SALIGES.

SI VACAT, & blandos etiamnum ventilat ignes
Quae Dea caerulea vehitur super aequora concha,
Turrigeramque Paphon, ditemque Amathonta tuerur:
Accipe flumineas properatum carmen ad undas

M 2

O mi-

O mihi non dubia, Cabanili, cognite fama, 5
 Sed longe varios rerum spectate per usus.
 Nam tibi me doctae sic devinxere Sorores,
 Sic mea felici permulcent pectora cura:
 Ut vix ulla queam melioris tempora vitae
 Te sine, vix placidos per noctem ducere somnos, 10
 En, agedum, Trajane, tuis haec praevia jussis
 Tractanti, jam jamque animo majora paranti
 Da veniam, & tenues ne dedignare Camoenas.
 Forte inter virides, si vera est fama, genistas,
 Capripedes Satyri, passimque agrestia Panes, 15
 Numina cum Faunis, & montivagis Silvanis,
 Exercet dum Sol raucas per rura cicadas,
 Vitabant aestus, qua pingua culta vadusos
 Irrigat, & placido cursu petit aequora Saronis.
 Grata quies nemorum manantibus undique rivis, 20
 Et Zephyriis densis inter crepitantibus alnos.
 Dumque leves aptant calamos, dum sibila pressis
 Explorant digitis, tenuique foramina cera
 Obducunt, vario modulantes carmina cantu:
 Auricomae viridi speculantur ab ilice Nymphae 25
 Dulcia clarifonis solventes ora cachinnis:
 Sed prope ferre pedem metuunt. nam saepe labores
 Audierant, Penea, tuos, & qualibus olim
 Infelix eheu Virgo Nonacria fatis,
 Infelix Virgo (quid enim non illa moveret?) 30

Pana metu fugiens e vertice Cylleneo,
 Pana Deum Arcadiae, quamvis pulcherrima, quamvis
 Dianae sacros inter lectissima coetus,
 Nodosa tenerum mutarit arundine pectus.
 Quas simul ac nemorum petulans, effraenaeque pubes 35
 Semiferi videre per herbida prata vagantes;
 Occultamque imis flammam traxere medullis:
 Sic timidas blandis hortantur vocibus ultro:
 Huc huc, o tenerae, placidissima turba, puellae:
 Quid procul adstatis? potius succedite ripae, 40
 Et viridi in prato molles de more choreas
 Ducite: quandoquidem calamos inflammas inertes:
 Et frustra ad surdas iactamus carmina silvas.
 Illae nil contra: celeri sed nuda parabant
 Crura fugae, tutosque agitabant mente receptus, 45
 Siqua forte viam per saxa irrumpere, & altis
 Evasisse jugis, Deus, aut sua fata dedissent.
 Tum juvenes, procul o, clamant, procul iste, puellae,
 Sit timor: ignavas animo depellite curas:
 Nullae hic insidiae, nullae per aperta latebrae: 50
 Cuncta patent: nullas abscondunt haec loca fraudes.
 Nos quoque non Lernae monstros, non igne Chimaerae,
 Scyllaeive lupis geniti, aut latrante Charybdi,
 Qui vestra immani laceremus viscera morsu:
 Sed Divum genus, & qui semper rupibus altis 55
 Vobiscum crebris venatibus insultemus.

His

His dictis permulsi animi, securaque tristem
 Corda metum ejiciunt: gresuque per uda citato
 Prata, Deis tandem cupidis, ripaeque propinquant,
 Tum manibus simul implicitis per gramina festas 60
 Exercent choreas: aliosque, aliosque reflexus
 Inter se laetae repetunt: nunc corpora librant
 In saltus: nunc molle latus, nunc candida jactant
 Brachia: & alterna quatiunt vestigia planta.
 Hic Saryri, quamquam voces audire canentum 65
 Crudeles, quamquam niveas spectare papillas
 Exsultant, oculisque bibunt sitiens ignem:
 Tanta tamen saevi gliscit vis effera morbi
 Pectoribus, praeceptisque amor, & malefana libido;
 Ut calamis sensim ejectis, ruptoque repente 70
 Foedere, surgentes ab humo, vento ocyus omnes
 Exsiliant: spreteque Deum pietate, fideque,
 Ah pavidas Nymphas, subitoque horrore rigentes
 Invadant avidi, faevorum more luporum,
 Qui laetas mediis proturbant lusibus agnas, 75
 Oblitasque sui passim rapiuntque, trahuntque,
 Dum viridi in campo cursant, aut valle sub alta,
 Et custos ignarus abest, & amica canum vis.
 Sic illi. at miserae discisso pectore Nymphae
 Frondiferam moestis silvam clamoribus implent: 80
 Atque huc, atque illuc fugiunt. non saxa, neque altis
 Tuta putant loca senta rubis. hinc ardua montis

Prae-

Praerupti juga, diffusos hinc stagna per agros
Adronitae circumspiciunt. via nulla salutis:

Et jam spes praerepta fugae: tum denique ad undas 85
Consistunt trepidae, flavosque a vertice crines

Cum lacrimis, gemituque, & flebilibus lamentis
Abscindunt, Sarnumque vocant, liquidasque Sorores:
Dumque vocant, fundo properat chorus omnis ab imo
Naiadum: properat vitreae rex caerulus undae 90

Sarnus, inexhaustumque vadis ciet agmen aquarum
Rauca sonans: sed quid Sarnusve, aut illa natantum
Agmina Naiadum possint, ubi ferrea contra
Stant fata, & duro leges adamante rigescunt?

Ergo defectae cura, auxilioque Deorum, 95

Ac caelum pariter Nymphae, lucemque perosae,
Unum illud, rebus tandem quod restat in arctis,
Finem optant. jamque in fluvium se mergere adortae,
Membra reclinabant, & aquas pronò ore petebant:

Quum subito obriguere pedes: lateque per imos 100
Exspatiata unguis radix, fugientia tardat,

Adfigitque solo vestigia. tum vagus ipsis
Spiritus emoritur venis: indignaque pallor.

Occupat ora: tegit trepidantia pectora cortex.

Nec mora: pro digitis ramos exire videres, 105

Auratasque comas glauca canescere fronde:

Et jam vitalis nusquam calor: ipsaque cedunt

Viscera paullatim venienti frigida ligno.

Sed

Sed quamvis totos duratae corporis artus,
 Caudicibusque latus, virgultisque undique septae,
 Ac penitus Salices: sensus tamen unicus illis,
 Silvicolas vitare Deos; & margine ripae
 Haerentes, medio procumbere fluminis alveo;

110

F I N I S.

*Fragmentum Carminis Piscatorii, quod hic vulgo collocant,
 quaere infra post Epigrammatum Libros.*

ACTII

ACTII SYNCERI
SANNAZARII

NEAPOLITANI

VIRI PATRICII

ELEGIARUM

LIBRI TRES.

ACTII SYNCERI
 SANNAZARII
 NEAPOLITANI
 ELEGIARUM
 LIBER I.

ELEGIA PRIMA,
 AD LUCIUM CRASSUM.

TE FOECUNDA tenent saxosi rura Petrini,
 Rura olim proavis facta superba meis.
 Et Sinveffanas spectas, mea gaudia, Nym-
 phas,
 Quisque novo semper sulfure fumat ager.
 Et modo miraris veteres in litore portus;
 Nunc Liris gelida qua fluit amnis aqua.
 Cunctaque felici figis vestigia cura,
 Observas Latiae dum monumenta viae.

N 2

At

At mihi paganae distant silvestria Musae.

Carmina, quae tenui gutture cantat Amor.

10

Fidaque secretis respondet silva querelis:

Et percussa meis vocibus antra sonant.

Nec tantum populos, nec tantum horrescimus urbes,

Quantum non iustae saevitiam dominae.

Hoc vitae genus, hoc studium mihi fata ministrant:

15

Hinc opto cineres nomen habere meos.

Me probet umbrosis pastorum turba sub antris,

Dum rogat agrestem lacte tepente Palem.

Me rudis indocta moduletur arundine Thyrsis;

Et tam constanti laudet amasse fide.

20

Inde super tumulumque meum, Manesque sepultos

Tityrus ex hedera ferta virente ferat.

Hic mihi saltabit Corydon, & pulcher Alexis:

Damoetas flores sparget utraque manu:

Fluminibusque sacris umbras inducet Iolas,

25

Dum coget saturas Alphefiboetus oves.

Non mihi Moeonidem, Luci, non cura Maronem

Vincere: si fiam notus amore, sat est.

Quid feret Aeacides nobis, quid cautus Ulysses?

Quid pius Aeneas, Ascaniusve puer?

30

Ista canant alii, quorum stipata triumphis

Musa vagum e tumulis nomen in astra ferat.

At mihi te te avidis liceat vincere lacertis;

Osculaque optata sumere longa mora.

Et

Et liceat posita mirari membra lucerna; 35

Noctis & insolitas nectere blanditias :

Atque manus, atque ora tuis componere in ulnis ;

Teque meo lassam saepe fovere sinu .

Sed quid ego, hei misero, ventosus inania fingo

Somnia ; quae forsân non feret ulla dies ? 40

Felix, qui potuit duram exorare puellam ;

Et capere optati gaudia conjugii .

Ille dies, noctesque suos decantat amores ;

Et recolit Veneris dulcia furta suae .

Ille etiam liquido perfusus odore capillos, 45

Exercet tenerum nocte juvante 'latus :

Inque sinu dominae primos reminiscitur ignes ;

Quos leviter pennis aureus afflat Amor .

Nec cupit, Aethiopum quae canent vellera filvis ;

Nec, quae Sidonio lana cruore rubet. 50

Solus habet, fuscis quidquid portatur ab Indis :

Solus habet ripas, aurifer Herme, tuas ;

Et quascumque metit Tegetes fragrantibus arvis

Medus, & assiduo Sole perustus Arabs .

Non auro, aut gemmis miseri torquemur amantes . 55

Qui dominam poterit flectere, dives erit .

Dives ero ante alios, si te, mea vita, volentem

Sustineam ignota pauper ; & exsul humo .

Nam quid rubra juvant fulgentibus aequora conchis ?

Aut quae multa niger rura Sabæus arat ? 60

Quid-

Quidve torus prodest, pluma spectandus, & ostro;

Si non est gremio cara puella meo?

Si trahere infelix inter suspiria noctem

Cogor; &, aeternos esse, negare, Deos?

Num me neglectis devovit saga sepulcris?

65

Num rumpunt somnos carmen, & herba meos?

Carmen inaccessa traducit ab ilice glandes:

Carmen nocturnae suppressit ora canis.

Carmen & infirmi pallentem sanguine Solem

Inficit; & Lunae sistit euntis equos.

70

Quid queror infelix? utinam mihi sola nocerent

Carmina; nec nostro pectore inesset Amor.

Ille vel Aeaeae superat cantamina Circes:

Ille vel Aemoniis nata venena jugis.

Parce, puer: non vana queror: tu vulnere nostro

75

Crescis; & exultas, saeve, cruore meo.

Quod si te nostrae ceperunt taedia vitae:

Ne cesset, quaeso, funeris atra dies.

E L E G I A S E C U N D A,

AD JOANNEM PARDUM HISPANUM.

PARDE, decus patriae, spes maxima, Parde, tuorum,

Atque idem Hispani gloria rara soli:

Quem juvat immensi causas exquirere mundi,

Primaque constanti corpora juncta fide:

An

An magnum aeterno volvatur Numine caelum: 5
 An propria hoc ingens mole labore opus:
 Cur falsi fluctus: cur ignibus aestuet Aetna:
 Cur vomat epotas vasta Charybdis aquas:
 Unde nitor stellis: cur nox majorve, minorve:
 Cur non ipsa suo lumine Luna micet. 10
 Felix, caelestes cui fas nunc scandere sedes:
 In queis post obitum fata manere sinant.
 At nos per silvas, & sordida rura, capellas
 Versamus: quando Phyllis amare jubet.
 Et teneris nostros ulmis incidimus ignes; 15
 Quos legat errantum coetus Hamadryadum.
 Et nunc capreolos, & nunc venamur onagros:
 Interdum faevas fallimus arte feras.
 Saepe juvat, pictas visco captare volucres:
 Nec Satyris ipso cedimus aucupio. 20
 Quod mihi si liceat tenui revocare cicuta
 Trinacrii niveas Upilionis oves:
 Rura colam semper: populi valeatis, & urbes:
 Rura dabunt oculis grata theatra meis.
 Illic gramineas, pastorum bella, palaestras 25
 Adspiciam, & celeri praemia parva pede.
 Nec me poeniteat sudibus certare columnis;
 Aut armare cavis pectora corticibus.
 Pugnabunt tauri, pugnabunt cornibus hirci:
 Victores molli cespite ferra ferent. 30

Plena-

Plenaque pellitus lustrabit ovilia pastor :

Ponet & agricolis rustica liba Deis .

Stabunt capripedes abiegno robore Fauni :

Stabit & indocta falce dolata Pales .

Quorum solennes ictus cadet agnus ad aras ;

35

Ictus, ut innumeras expiet agnus oves .

Tum milium, & niveo statuet fumantia lacte

Pocula ; votivas concipietque preces :

Et ter transiliet flammantes potus aristas ,

Ter quoque non tardo rustica turba pede .

40

Dii facite, inter oves, interque armenta canendo

Deficiam ; & silvis me premat atra dies :

Ut me non docta deplorat pastor avena :

Utque sub umbrosa contumuler platano :

Offaque pascentes venerentur nostra capellae :

45

Nec procul a tumulo candida balet ovis .

Exsultent alii Panchaeo munere Manes ;

Et quaerant Pariis marmora caesa jugis .

Mi sat erit, veteres recolat si Phyllis amores ;

Conferat & vernas ante sepulcra rosas .

50

E L E G I A T E R T I A ,

A D A M I C A M .

NULLA meos poterit mulier praevertere sensus ;
 Ipsa licet caelum linquat, & astra Venus .

Tu

Tu puero teneris ignis mihi primus ab annis :

Ultima tu tremulo flamma futura seni.

Jam sanxere semel nos inter foedera Divi,

5

Foedera ad extremos non solvenda rogos :

Ut, si nostra tuo superesset funere vita;

(Dii tamen in ventos omen abire sinant)

Ipse ego composito venerarer operata sepulcro

Ossa, ferens moesta tura, merumque manu.

10

Umbrarumque facer custos, tumulique sacerdos

Concinerem querula tristia verba lyra.

Nec me complexa quisquam divelleret urna ;

Quin cineri moriens oscula summa darem.

At si, quod potius cupio, tibi fata dedissent,

15

Lumina formosa condere nostra manu :

Tunc, mihi quum caros vultus spectare liceret;

Atque anima tecum jam fugiente loqui :

Ipse meos tumulo Manes laniata vocares ;

Inque tuo legeres ossa minuta sinu :

20

Flebilis & longos scindens ad busta capillos,

Clamares nomen jam moritura meum.

Tum cineri, & murae persolvens iusta favillae,

Mista dares rutilis lilia cana rosis.

Illic moesta dies, illic consumere noctes

25

Optares; nec te vinceret alter amor :

Sed memor usque viri, canis veneranda capillis,

Adferres tremula munera cara manu.

o mi

O

O mi-

O mihi, dum tales tumulto reddantur honores,
 Tam lentam Lachesis scindat avara colum. 30
 Non, ut nostra novos Arabum bibar urna liquores;
 Ustus & Afsyrio spiret odore cinis:
 Aut ut clara mei notescat fama sepulcri;
 Altaque marmoreus fidera tangat apex:
 Sed magis ut liceat longas audire querelas; 35
 Et gerere e lacrimis ferta rigata tuis.
 Tunc ego Letheae spatatus in aggere ripae;
 Qua nitet obtuso lumine falsa dies;
 Quaque levis caesiae nemus, ambrosiaeque virentis,
 Et fortunatos alluit unda greges: 40
 Dulcia praeteritae repetens insomnia vitae,
 Ostendam Elysiis tot mea dona choris.
 Felicesque animas inter felicior ipse
 Excipiam plausus laeta per arva novos.
 Atque aliquis comitum, laetusque, hilarisque recentes 45
 Sparget humi flores; & mihi ferta feret.
 Nec contentus eo, fidos extollet amores;
 Narrabitque aliis de pietate tua.
 Sed quoniam tenerae vernant nunc laeta juventae
 Tempora; & amplexus jungere fata sinunt: 50
 Dulcia lascivo jungamus gaudia lecto:
 Jam properat mortis panda senecta comes.
 Jam properant rugaeque graves, & serior aetas:
 Nec dabitur molli ludere posse toro.

Inte-

Interea cupidis nectamus colla lacertis :

55

Ultima jam solvet, quum volet, hora duos .

Dii facite, haec longos maneat spes certa per annos.

Candidus & pennis omina firmet Amor.

ELEGIA QUARTA,

AD LUCINAM, PARTURIENTE

CORNELIA PICCOLOMINEA,

A N T O N I I G A R L O N I I

ALLIFARUM DOMINI CONFUGE.

AFFER opem tenerae tandem, Lucina, puellae:
Auxilio, digna est, quam tueare tuo.

Te vocat; & madidis solam suspirat ocellis;

Et roseo tacitas fundit ab ore preces.

Illa quidem insueto languet male firma dolore,

5

Vixque potest longae tot mala ferre morae.

At tu, Diva, veni, tecumque unguenta repostae

Pyxidis, & siqua est, quae juvet, herba, feras.

Sic flentis miseros juvenis compescere questus,

Sic una poteris forte levare duos.

10

Lucis adest Dea magna: metum jam comprime, Garlon:

Non frustra est lacrimis illa vocata tuis.

Da costum, myrrhamque focis, quaeque orbe remoto

Cinnama per rubras navita vectat aquas .

O 2

Ipse

Ipse Deam venerare, sacras projectus ad aras; 15
 Et Genio annosum saepe refunde merum.
 Sed trepidi cessere metus, cessere querelae.
 Jam parit adventu tacta puella Deae:
 Jam puerum est enixa: vides, ut lumine matrem
 Exprimat? en, tenero quantus in ore decor. 20
 Salve, parve puer, cui jam felicia rident
 Saecula; cui pharetram sponte remittit Amor.
 Nam sive auratis humeros armare sagittis,
 Seu juvet accensas sollicitare faces;
 Seu potius jactare leves pueriliter alas, 25
 Et dare neglectas post tua terga comas:
 Quis te non Paphiis nutritum vallibus, aut quis
 Idaliae Puerum non putet esse Deae?
 Vive, precor, blandumque oculis ridere parenti
 Assuesce, & dulces discere movere jocos. 30

E L E G I A Q U I N T A ,

AD JULIUM SENENSEM, EXSULEM.

QUUM mihi languentes dolor oppugnaret ocellos;
 Cogere & tristi solvere verba sono:
 Ingratos inter gemitus, moestasque querelas
 Allata est manibus litera missa tuis.
 Inspexi, agnovique tuas, mea Numina, Musas, 5
 Pieriosque haustus, Castaliumque decus.

Po-

Pocis, ut iratum placent mea carmina Phoebum;

Et flectant duras ad tua vota Deas.

Non hoc ingenium, non haec facundia nostra est:

I, precor, atque alio flumine pelle sitim.

Ille mihi faciles jampridem denegat aures;

Et vetat argutae tangere fila lyrae.

Nec mihi jam solito latices de fonte ministrat,

Nec docet optatos Calliopea choros.

Quid petis extinctam dilapso a torre favillam?

Quid miser a nostro vulnere quaeris opem?

Jam tibi felici decurrunt carmina vena;

Et rapit ad patrium te tua Musa decus.

Ipsa mihi visa est, te lamentante, Thalia

Ingemere, & tristi Delius ore queri:

Qualis Strimonias olim quum fleret ad undas

Orpheus indignis vocibus Eurydicen:

Qui cantu Ismarii gelidis in rupibus Aemi

Adtonuit quercus, adtonuitque feras:

Saxaque Bistoniis deduxit montibus; & te

Currentem adstrictis, Hebre, repressit aquis;

Scilicet egregios semper Fortuna poëtas

Tanget, & ancipiti deprimet usque rota?

Neve sit extremos tantum submotus ad axes

Ille, Tomitana qui jacet exsul humo:

Te quoque nunc rigidi premit inclementia fati;

Longius & patria cogit abesse domo.

Sed

Sed nisi per magnos quaeratur fama labores;

Omnis in arduos est abitura rogos.

Sic pius Aeneas, sic stirps Laërtis Ulysses

35

Majus post cineres emeruere decus.

Sic quoque sublati Tirynthius undique monstros

Visit ab Oetaea regna paterna pyra.

Et te, crede mihi, tot saeva incommoda passum

Virtus sublimi ducet in astra via.

40

ELEGIA SEXTA,

IN FUNERE SARRI BRANCATII

LUCRETIA UXOR.

ERGO importunae ruperunt stamina Parcae,
Stamina lanifica tam bene ducta colo?

Ergo ego, quae fueram tali modo nupta marito,

Frigida nunc tristi conqueror in thalamo?

Quique his dignus erat vitam exhalasse labellis,

5

Occidit externis advena litoribus?

Felices nimium, fortunataeque Sorores,

Quae datis aeternis tura Sabaea focis.

O utinam numquam amplexus, numquam oscula nossem:

Essem pars vestri nempe ego parva chori.

10

Care vir, audaci nimium confise iuventae,

Et nimium lacrimis umbra gemenda meis:

Quis

Quis te tam denfos immittere corpus in hostes

Jussit? an ad pugnā non satis unus erat?

Me miseram, non ulla tuae te cura puellae,

15

Non subiit moestae certa ruina domus.

Tu mihi per sanctos solitus jurare hymenaeos,

Per non laedendi foedera conjugii;

Te non immemorem carae fore conjugis umquam;

Et si Letheus tingeret ora liquor.

20

Quin ipsa admonui, ne sic violentus in arma

Irrueres: Eheu quo, violente, ruis?

Quo raperis? quo jam nostri tibi cura recessit?

An potes uxoris non meminisse tuae?

Vix equidem credo; quamvis heu credere cogar;

25

Tam cito pectoribus me cecidisse tuis.

Sed cecidi; sic fors tulit impia; nullaue pro me

Vota salutares demeruere Deos.

Hectora sic conjux, sic conjux flevit Achillem;

Sic misera extinctum Laodamia virum.

30

Nunc mea virginitas, quando inlibata remansit;

Servetur cineri non violanda tuo.

ELEGIA SEPTIMA,

AD DIVUM JACOBUM PICENUM.

SANCTE Senex, quem nec sceleris contagia nostri,
 Nec pessum vitiis saecula dedere suis;
 Aequasti magnos qui paupertate triumphos,
 Tantus amor niveae simplicitatis erat.
 Silva tibi sedes, viridique e caespite lectus,
 Explebant mensas ampis, & herba tuas.
 Talis erat priscis victus mortalibus olim.
 Sed priscis tantum vivere cura fuit.
 At te diversos naturae expendere casus
 Juvit, & instantes Divum aperire metus:
 Submotumque oculis animo percurrere Caelum:
 Quasque tenes sedes, mente adiisse prius:
 Noscere praeterea cunctarum exordia rerum:
 Quod vix humanae conditionis erat.
 Magnum opus, ut prima surgentis origine mundi,
 Omnia sint senis edita luciferis:
 Utque Pater sancta demum cessare quiete
 Perfecto artifices jussit orbe manus.
 His addis cultusque pios, ritusque verendos,
 Cunctaque legifero tradita sacra Duci:
 Quaeque suis castae saeculis cecinere Sibyllae:
 Quaeque Sacer Vatum Spiritus ore refert:

Side-

Sidereos Partus, demissaque Pignora Caelo,
 Atque inopes cunas, stramineumque torum:
 Speratumque diu terris, Caeloque probatum 25
 Verum hominem, verum mente, animoque Deum.
 Hinc & supplicium infandum, atque obprobria mortis,
 Claraque de Stygia ducta trophaea domo:
 Denique, ut ad Patrem populo spectante suorum
 Cesserit; igniferis praesideatque locis: 30
 Quantaque nos maneant promissae gaudia vitae:
 Quantaque venturae gloria lucis erit.
 Miremur, tibi si placidi penetrale Tonantis,
 Et patet immensi regia clara poli:
 Quum tantum his superas meritis sit scandere in arces, 35
 Qua plaga securum lactea monstrat iter?
 Scilicet inde datur terras spectare jacentes,
 Et circumfusi brachia curva maris;
 Solis & ardentis radios, Lunaeque recursus:
 Qualiter & pacta stent elementa fide: 40
 Nec minus aeternis niteant ut sidera flammis:
 Et peragant varias noxque, diesque vices.
 Felix, qui nostras potuisti linquere curas;
 Et procul humanas despicere illecebras:
 Felices, qui te colles videre loquentem; 45
 Quaeque tibi gratos praebuit herba toros:
 Quaeque arbor, rupesve sacra te fovit in umbra:
 Et quae nunc Manes continet urna tuos.

P.

Nam

Nam licet incultis fuerit tibi vita sub antris;
 Nunc pedibus data sunt astra terenda tuis. 50
 Attamen o dic, sancte Pater, dic, addita Caelo
 Gloria, dic, patriae fama, decusque tuae:
 Ecquid te solitis mulcet sapientia chartis,
 Mollis ubi Elysium concitat aura nemus?
 An juvat aurata meditantem carmina canna, 55
 Nestere purpurea tempora cana rosa?
 An mage virgineis sedet invigilare choreis:
 Quum deceat caelo, quidquid in orbe libet?
 An potius toto Superum spectante senatu,
 Diluis aethereo crimina nostra foro? 60
 Denique quidquid agis, nitidi novus incola Caeli,
 Pectoribus nostris non leve Numen eris.

ELEGIA OCTAVA,

AD PETRUM DE ROCCA FORTI,

MAXIMUM REGIS GALLIARUM CANCELLARIUM.

QUOD pectus tibi forte, quod ardua pectoris arx est;
 Quod forti dignum pectore nomen habes:
 Quod leges sua jura tenent te vindice; quodque
 Omnia virtuti pervia facta tuae:
 Autumni sedem, chelaſque Aſtraea reliqui; 5
 Advenique tuos, noſter alumne, lares.

In

In cunis ego te, si nescis, sedula fovi.

Reptasti gremio sarcina grata meo.

Ipse tuos finxi mores, animumque, manusque:

Ingeniumque sagax, iudiciumque dedi.

Hinc nostri cultusque frequens, optandaque rerum

Cognitio, hinc fidei nomina tanta tuae.

Ad te igitur duplices subnixo poplite palmas

Insuetis tendo sollicitata malis:

Ne patiare, meas Latio languescere vires.

Pendet ab auxilio spes mea tota tuo.

Deprimor audaces inter derisa ministros:

Nec fas ingenuum tollere ad astra caput.

Quodque diu partum est virtute, & fortibus armis

Imperium, foedae servit avaritiae.

Nec mirum, vestro tantum quum distet ab orbe,

Terraque censura sit procul illa tua.

Quis credat? tectis cives pelluntur avitis;

Adrogat injustas dum sibi fiscus opes;

Fiscus opes miserorum. hoc est, heu, parcere victis?

Hoc est Ausonio reddere jura solo?

Cogitur infelix alienas ire per oras

Nobilitas, patriis exspoliata bonis:

Culpaturque fides domino servata priori,

Et maris, & terrae non labefacta minis.

Scilicet est crimen durum contemnere mortem:

Scilicet est reges crimen amare suos.

O bene fortunae memores, quicumque superbas
Gentibus a victis abstinere manus.

Nam quamvis saevos illeceat praeda tyrannos:
Magnanimos reges gloria sola juvat.

Delentur nullos hominum benefacta per annos;

Quaque licet faciunt nos ratione Deos.

At quis ferae spernit praeconia famae,

Quercubus alpinis adnumerare potes.

Ergo tu, Regem cui fas lenire potentem;

Da desiderii vela secunda meis.

Efficere, Iustitiae soliti reddantur honores:

Dignus es, altricem qui tueare tuam:

Sed soror ut nostros aequet Clementia fasces:

Qua sine, dura nimis, difficilisque vocer.

O decus, o lapsi spes constantissima faecli;

O vir fortuna fortior ipse tua.

Sic tibi contingat, Solyma de gente triumphum,

Captaque per nostros signa videre duces.

Sic Rhodantim Nilo spectes dare jura subactio:

Perque Araris ripas plurima laurus eat.

Hoc ego te, mecum hoc Phoebus, doctaeque Sorores,

Hoc pietas, hoc jus, nobilitasque rogant.

ELEGIA NONA,

DE STUDIIS SUIIS, ET LIBRIS

JOVIANI PONTANI.

QUⁱ primus patrios potuit liquisse penates;
 Et maris, & longae taedia ferre viae;
 Quem non moesta domus, quem non revocare parentes,
 Non potuit fufis blanda puella comiseri
 Impius, & scopulis, & duro robore natus,
 Atque inter tygres editus ille fuit;
 Non mihi circumstat solidum praecordia ferrum;
 Nec riget in nostro pectore dura flexilis
 Ut possim dulcesque lares, limenque puellae
 Linquere; & ignoto quaerere in orbe domum;
 Sed Phoebi sacros cogor lustrare recessus;
 Vocalemque undam, Thespiadumque choros;
 Ut fugiam nigras supremo in funere flammis;
 Et volitem populi docta per ora mei:
 Meque inter claros attollat fama poetas;
 Nec rapiat nomen nigra favilla meum:
 Et nostro celebrata superbiat Umbra sepulcro;
 Spernat & e Phariis marmora caesa jugis:
 Non tamen ut magni tumulum tentare Maronis
 Audeat; aut tantum speret habere decus.

Sed

Sed quis tam niveis vellat mea colla lacertis?

Quis vetet optato membra fovere finu?

An tanti fuerit sacro Parnassus hiatu,

Perque suas passim templa habitata Deas:

Ut tibi sit nitidos lacrimis corrumpere ocellos,

25

Discessumque fleas, cara puella, meum?

Ah pereat, quicumque leves sectatur honores,

Et sequitur famae nomina vana suae.

Tecum ego nocturnis dubitem cessare choreis?

Tecum ego conspersa gaudia inire rosa?

30

Deductumque levi urinem perfundere amomo?

Et noctem insolitis ducere blanditiis?

Scilicet & Furcas Pontanus in aequora classes,

Alfonsi & fortes ducat in arma manus,

Qui nunc nascentis canit incunabula mundi,

35

Aureaque aetherea sidera fixa domo:

Utque imbres, lapidesque pluant, ut nubibus ignes

Exsiliant; falsas ut mare volvat aquas:

Hesperidumque hortos, excussaue poma draconi,

Rusticaque ad primos munera missa toros;

40

Delicias, Lepidina, tuas, resonansque vicissim

Pastorum argutis carmen arundinibus:

Qualiter & fulvis radiet Sertorius armis;

Et Pompejanus praelia tentet eques:

Audeat arguto neu quis contendere versu,

45

Ille vel aeterno digna Marone sonat.

Te

Te pater irriguis audit Sebethus in antris,
 Jurgia ad ingratas dum jadis ipse fores.
 Inde vocas sacrum festas Hymenaeon ad aras,
 Optati referens foedera conjugii: 50
 Utque tuis primum surgens complexibus uxor,
 Vifa sit erepta virginitate queri.
 Felix, qui fidos expertus conjugis ignes,
 Vidisti sobolis pignora certa tuae:
 Naeniolasque rudes cecinisti, & blanda parentis 55
 Oscula, & ad cunas murmura nata suas.
 Felix, excultum torfit quae Fannia vatem;
 Quaeque illi regnum Cinnamona subripuit.
 Quamvis dissidii leges patiantur amaras,
 Spectabunt cineres nomen habere suos. 60
 Eridani post haec sed te quis credat ad amnem
 Populea canas fronde ligasse comas?
 Et Stellam cecinisse, atque impendisse querelas;
 Spectandos quum jam vix daret illa pedes:
 Bajanosque sinus, myrtetaque cognita Nymphis, 65
 Clausaque sulphureis antra recurva jugis:
 Tum Superum laudem, mutisque incisa sepulcris
 Nomina, collapsos & reparare rogos:
 Denique Pindaricosque modos, resonantia plestra,
 Et Methymnaeae fila novasse lyrae: 70
 Quum tamen interea motus, atque agmina Regum,
 Bellaque Campanae discutis historiae.

Quin

Quin & jucundo distringis faecula morfu;
 Dum vafer in Stygio disputat amne Charon;
 Varronisque tui, Nigidi que exempla secutus, 75
 Grammaticae haud spretas incipis ire vias.
 Carminis hinc numeros nostris depromis ab ausis,
 Dignatus pueri verba referre senex.
 Quid loquar, ut sacros Mariani exhauriat amnes
 Aegidius, verum dum canit ore Deum? 80
 Aut apta ingratos taxet sub imagine mores
 Qui super infusas spernit Asellus aquas?
 Te juvenesque, senesque colunt praecepta ferentem,
 Parthenope spreto quae Cicerone legit:
 Ex adytis quidquid Divum sapientia pandit; 85
 Et, Stagera, tui dogmata firma Senis:
 Quid deceat fortemque virum; quae Principis artes;
 Largificas praestet quae dare dona manus:
 Parendi leges quae sint, legesque loquendi:
 Edat ut argutos lingua diserta sales: 90
 Quid fortuna homini, quid det prudentia; quantum
 Immanes animos incitus ardor agat;
 Magnanimique viri quae sint ad singula partes,
 Sive colat pacem, seu fera bella gerat.
 Nec fugis astrorum causas aperire latentes, 95
 Et Ptolemaei fata reposta poli.
 Salve, sancte Senex, vatum quem rite parentem
 Praefecit terris Delius Ausoniis.

Non

Non te Letheae carpent oblivia ripae;

Nec totum in cineres vertet avara dies.

100

Nec tibi plebejo ponetur in aggere bustum.

Niliacas dabitur vincere Pyramidas.

Quid tibi viatrices expectas, Umbria, paknas?

Moenibus has patriae rettulit ille meae,

Ille suis longum studiis, & laude fruatur:

105

Me juvet in dominae consensisse sinu.

ELEGIA DECIMA,

AD JOANNEM SANGRIUM,

PATRICIUM NEAPOLITANUM,

DE SUO IMMATURO OBITU.

SI ME faevus Amor patriis pateretur in oris
Vivere, vel saltem matre vidente mori;

Ut, quae vix uno nunc sunt ingesta libello,

Essent illa suis continuata locis:

Forfitan immites potuissem temnere Parcas,

Ductaque de pulla tristia pensa colo:

Nec me plebejo ferret Libitina sepulcro;

Aut raperet nomen nigra favilla meum.

Nunc cogor dulcesque lacus, & amoena vireta,

Pieridumque sacros destituisse choros;

Q

Nec

Nec pote, quae primis effudit Musa sub annis,
Emendaturo subdere iudicio.

Sic heu, sic tenerae sulcis refecantur aristae:
Implumes nido sic rapiuntur aves.

Proh, Superi, tentes ibit Syncerus in auras? 15
Nec poterit nigri vincere fata rogi?

At tu, quandoquidem Nemesis jubet, optime Sangri;
Nec fas est homini vincere posse Deam:

Accipe concussae tabulas, atque arma carinae;
Naufragique mei collige reliquias: 20

Errantesque cie quocumque in litore Manes;
Taliaque in tumultu carmina caede meo:

ACTIUS. HIC. IACEO. SPES. MECUM. EXSTINCTA. QUIESCIT;
SOLUS. DE. NOSTRO. FUNERE. RESTAT. AMOR

ELEGIA UNDECIMA,

IN MALEDICOS DETRACTORES.

QUID ruis in sacros, temeraria turba, poëtas?
Saevaue mordaci praelia dente moves?

Define sacrilega convicia fundere lingua;

Define; pro populo stat Deus ipse suo.

Quis novus in furias armat dolor? ite, profani, 5

Ite, nec immeritas conscelerate Deas.

An monet hoc Stygiis immersus Scuccha lacunis;

Dum flens Eumenidum verbera torta timet?

Illum

Illum olim tinctae juverunt felle sagittae :

Nunc miserum facti poenitet usque sui .

10

Parcite tam cari Manes violare parentis ,

Per stupra , & talos , per cyathosque rogo .

Ars sua quemque juvet : non vos Helicon subire ,

Non fas virginei polluere amnis aquam .

Scilicet hanc sumto Joviani Musa cothurno

15

Hauriat ; & magno digna Marone sonet .

Cui comes intactae lustrans sacra silvae

Altilius , docto pectore carmen hier .

Nec minus & Musae repetens monimenta jocosae

Compater , argutos ingerat ore sales .

20

Elysiusque hedera comtus florente capillos ,

Rara , sed Aoniis concinat apta choris .

Extendatque armis titulos Aquivivus avitos ;

Et doceat nostras cernere castra Deas .

Ipse suae referat Cabanilius ardua Trojae

25

Moenia , & antiquos , Appula regna , lares .

Quique velut tenera surgit novus arbore ramus

Corvinus , quavis aure probanda canat .

Et qui Pieriis resonat non ultimus antris

Albinus , referat Principis acta sui .

30

Tu quoque quid cessas doctis deslere querelis

Excidium patriae , culte Marulle , tuae ?

Quique tot egregias animas , tot clara virorum

Ingenia enixu format , alitque suo ;

Q 2

Nectat

Nectat honorata Majus sua dicta corona; 35
 Tamque pias ferulas, regia sceptrâ vocet.
 Quin & rite suos Genio Chariteus honores
 Praebeat, & festas concinat ante dapes.
 Aelius at blandae fretus dulcedine linguae,
 Facunda totos conterat arte dies. 40
 Nec te jam pudeat venturo ostendere saeclo
 Eloquii vires, Scala diserte, tui.
 Certent Socraticis Zenonis scripta libellis;
 Cujus apis vernos intulit ore favos.
 At tu Castaliis non inficiande choreis, 45
 Castalidos, Carbo, nunc cane regna tuae.
 Te quoque, quem gemina mulcet sapientia lingua,
 Parde, juvet studiis invigilare tuis.
 Atque alii, quorum doctas it fama per aures,
 Extremo properent vincere fata die. 50
 Nos quoque, si magnus non averfatur Apollo,
 Cantemus Nymphas, capripedesque Deos.
 Nam bene Thespiacas, livor licet audiat, undas
 Novimus; & dextro pressimus antra pede.
 At vos incautis fociis aconita parate; 55
 Et furtis miseras exstimulate domos:
 Oedipodisque modo, thalamos foedate paternos;
 Si modo dat certum vulgus habere patrem;
 Nocturnisque dolis agitate, & caedibus urbem;
 Perque fora infestam reddite, perque vias. 60

Haec

Haec studia, has artes primis didicistis ab annis,
Non Aganippeae tangere fila lyrae.

Nam neque Calliope vobis, nec dexter Apollo
Permessi sanctos exhibuere lacus:

Dira sed Alecto gemina comitata Sorore
Pocula cœnoſo de Phlegethonte tulit.

65

Nimirum hinc nigro mores, & carmina tabo
Pallent; & foedo livor in ore sedet.

Fallor, an hos nobis miſit gravis Aetna Cyclopaſ:
Mitis & hanc ſentis tu quoque terra luem?

70

Heu, mea Parthenope, quae te contagia laedunt?
Talia tu numquam gignere monſtra ſoles.

Dii patrii, quorum monitis huc advena claſſis
Appulit, Euboïcas conſtituitque domos:

Litoribus talem noſtris avertite peſtem;

75

Moenia felici ſi poſuiſtis ave.

Vosque, Umbrae inſontes, quas jam letale venenum
Ante diem Stygias ire coëgit aquas:

Ultrices huc ferte faces; fumoque ſequaci

Auctores veſtrae ſollicitate necis.

Et vos, o vatium certiffima Numina, Muſae,

Numina carminibus non violanda meis,

Parcite, ſi veſtras nunc primum laeſimus aures:

Juſta laceſſita ſumſimus arma manu.

ACTII

ACTII SYNCERI
 SANNAZARI
 NEAPOLITANI
 ELEGIARUM
 LIBER II.

ELEGIA PRIMA,
 AD ALFONSUM, FERDINANDI
 FIL. ARAGONEUM, SICILIAE REGEM.

ALFONSE, invicto laus accessura Parenti,
 Hesperios inter non leve nomen avos:
 Quid me laudatos Parnassi mittis ad amnes?
 Obruitur largo flumine nostra sitis. (5
 Gloria Virgilio est, currus, atque arma referre:
 Nasonis medio fata in, amore mori.
 Battiaden docti sectatur Musa Propertii:
 Flaccus Pindaricos dividit aure modos.

Passe.

Passeris exsequias fracto canit ore Catullus.

Tu Nemesim laudas, culte Tibulle, tuam. 10

Omnia non uno defudant effeda campo.

Noster in exiguo tramite currit equus.

Si me Castalia docuisset Phoebus in umbra;

Oraque Gorgonea nostra rigasset aqua;

Meque vel Aeschylæo donasset Musa cothurno; 15

Et foret in nostro grandior ore sonus.

Non ego Phasiacæ canerem certamina pubis,

Aequora non prima sollicitata rate;

Non conjuratos subvertere Pergama Reges,

Non Trojæ profugos post duo iugtra Deos; 20

Thebanasve acies, Fratrūque immitia bella,

Sævaque discordi funera rapta pyra:

Teque, tuosque meo celebrarem carmine: nec me

Pignore tam grato dulce gravaret onus.

Nam canerem victosque duces, Hispanaque regna, 25

Horridaque a proavis bella peracta tuis;

Demissumque genus antiqua ab origine Regum;

Quantaque magnanimi gesta feruntur Avi,

Dum Libyæ tractus, veteres Carthaginis arces,

Lotophagum dices & populatur agros; 30

Reginæ accitu mox Italia regna secutus,

Chalcidicasque arces, Parthenopemque subit.

Sed quoniam instabiles animos muliebria versant

Pectora; suspectos deserit ille lares;

Ac

Ac patriae petit arva suae, nec longa moratus 35
 Ultiores rursus ducit in arma Deos;
 Obsessamque intrat Nymphis comitantibus urbem,
 Qua per operta vagus labitur antra liquor,
 Aurea quin illo dicunt sub Rege fuisse
 Saecula. felices, qui meruere frui. 40
 Quid Patris invictas acies, quid concita dicam
 Classica per campos, Dauniae terra, tuos:
 Disiectosque duces, populataque castra, neque ullis
 Clara magis Regum praelia temporibus.
 O mihi supremos si Parca indulerit annos; 45
 Quanta canam! quantus vox mea plausus erit!
 Tunc ego Moeonios ausim perrumpere fontes,
 Saevaque terribili bella tonare tuba.
 Utque alios fileam; tua fortia facta referrem;
 Proveherentque animos tot monumenta meos: 50
 Ut puer extremas regni percurreris oras,
 Lustratis referens praemia litoribus:
 Et male pacatos sedaveris ante tumultus,
 Quam patriis hostes finibus expuleris?
 Primus honos, forti defensos milite Locros 55
 Servasse, & muros, urbs Meliboea, tuos.
 Nec non Marte pari summas Caulonis in arces
 Venisse, inque suo templa sacrata jugo;
 Tempa Deae, vastis late quae praesidet undis,
 Una Jovis conjux fida, sororque Jovis. 60

Testis

Testis Chratis erit, testes Sybaritides undae,

Oraque, quae fluctus prospicit Ionios.

Adde, quod Etruscos oppleveris agmine campos;

Et tibi captivis fluxerit Arnus aquis:

Totque pharetratas, Turcarum corpora, turmas 65

Aufoniis dederis Manibus inferias.

Gratia Diis Italis; praerupta Ceraunia, & arces

Buthroti, nostras pertinuere minas:

Captivumque Ducem, fractosque adspeximus arcus,

Detulit huc domita quos tua classis aqua. 70

Hinc Ligurum furias, compressaque jurgia ferro,

Gallicaque in partes oppida versa duas.

Ipsè ego quae vidi, referam: scit Tuscula tellus,

Quaeque cadit summo lymphâ Aniena jugo:

Nam duce te, Latjos ferro dum subruis agros; 75

Tempora militiae prima fuere meae;

Bis Nomentanas, bis magni Tiburis arces

Vidimus ad nostros projicere arma pedes:

Quam jam sit media trepidatum pene Suburra;

Et Capitolino vota parata Jovi: 80

Nec semel, ut fatear, Collinae ad limina portae

Fregimus, armatos reppulimusque duces.

Parce tamen, veneranda Parens, si iusta secutus

Signa sub Alfonso: Rex erat ille meus.

Lanuvium infelix, fatis contraria nostris 85

Terra; potes certas tu variasse vices.

R

Nam

Nam quod ad hostiles flexit Victoria partes :
 Fortunae magis hoc, quam fuit artis opus.
 Ille sed Eridani ripas non fractus in altas
 Contendens, carae regna Sororis adit : 90
 Metatusque locum castris, Insubria passim
 Fudit, & Euganeis agmina missa jugis.
 Dicite Io, populi : turmas spectastis ovantes;
 Et per victrices foedera juncta manus.
 Ipse quoque haud fileat quos cedere Farfarus hostes 95
 Risit, & exutum vertere terga ducem.
 Heus ubi nunc, Roberte, tuae vocesque, minaeque,
 Campani peteres quum tibi jura soli?
 Jam nostros Reges, jam sternere cuncta parabas:
 Nunc fuga degeneres arguit ecce metus. 100
 Hortarisque tuos dimittere signa maniplos,
 Heu pudor, & longae praemia militiae.
 Hos tamen ille pius, quamvis diversa secutos,
 Alfonsus miti fovit, & auxit ope.
 Maeste animo custos hominum, maeste optime Regum, 105
 Ausoniae tu Sol, tu pater unus ades.
 Quid memorem pacisque artes, bellicque labores,
 Perpetuumque animi tempus in omne decus?
 Sed me formosae deterrent iussa puellae,
 Ne possim tantis invigilare choris: 110
 Et verat asper Amor dulces contemnere curas;
 Cogit & invisio subdere colla iugo.

Nec

Nec profunt lacrimae, nec verba precantia mortem:

Ille suas in me concutit usque faces.

Quare si nostri veniet tibi nuncia leti.

Fama; triumphales jam prope siste rotas:

Atque haec ad cineres moerens effare sepultos:

Saevitia dominae rapte Poëra jaces.

ELEGIA SECUNDA

IN FESTO DIE DIVI

NAZARII MARTYRIS,

QUI POETAE NATALIS EST.

ECCÈ mihi totum lux expectata per annum
Jam redit; Aoniae ferta novate Deae.

Haec me vitales genitum produxit in auras;

Jussit & erectum tollere ad astra caput.

Nunc mihi purpureis aram cumulate hyacinthis:

Cingite & intexta limina nostra rosa.

Sic etenim coluisse decet Geniumque, Laresque:

Ferte coronato tura, merumque foco.

Tuque apio innexos dudum acceptura poëtas,

Splendida solennes instrue mensa dapes.

Hic mihi puniceo Pontani Musa cothurno

Incipiet posito carmen hiare mero:

Nam quod ad hostiles flexit Victoria partes :
 Fortunae magis hoc, quam fuit artis opus.
 Ille sed Eridani ripas non fractus in altas
 Contendens, carae regna Sororis adit : 90
 Metatusque locum castris, Insubria passim
 Fudit, & Euganeis agmina missa jugis.
 Dicite Io, populi : turmas spectastis ovantes;
 Et per victrices foedera juncta manus.
 Ipse quoque haud fileat quos cedere Farfarus hostes 95
 Risit, & exutum vertere terga ducem.
 Heus ubi nunc, Roberte, tuae vocesque, minaeque,
 Campani peteres quum tibi jura soli?
 Jam nostros Reges, jam sternere cuncta parabas:
 Nunc fuga degeneres arguit ecce metus. 100
 Hortarisque tuos dimittere signa maniplos;
 Heu pudor, & longae praemia militiae.
 Hos tamen ille pius, quamvis diversa secutos,
 Alfonsus miti fovit, & auxit ope.
 Macte animo custos hominum, macte optime Regum, 105
 Aufoniae tu Sol, tu pater unus ades.
 Quid memorem pacisque artes, bellicae labores,
 Perpetuumque animi tempus in omne decus?
 Sed me formosae deterrent iussa puellae,
 Ne possim tantis invigilare choris: 110
 Et vetat asper Amor dulces contemnere curas;
 Cogit & inviso subdere colla iugo.

Nec

Nec profunt lacrimae, nec verba precantia mortem:

Ille suas in me concutit usque faces.

Quare si nostri veniet tibi nuncia leti

Fama; triumphales jam prope siste rotas:

Atque haec ad cineres moerens effare sepultos:

Saevitia dominae rapte Poëta jaces.

ELEGIA SECUNDA

IN FESTO DIE DIVI

NAZARII MARTYRIS,

QUI POETAE NATALIS EST.

ECCE mihi totum lux expectata per annum
Jam redit; Aoniæ ferta novate Deae.

Haec me vitales genitum produxit in auras;

Jussit & erectum tollere ad astra caput.

Nunc mihi purpureis aram cumulate hyacinthis:

Cingite & intextra limina nostra rosa.

Sic etenim coluisse decet Geniumque, Larefque:

Ferte coronato tura, merumque foco.

Tuque apio innexos dudum acceptura poëtas,

Splendida solennes instrue mensa dapes.

Hic mihi puniceo Pontani Musa cothurno

Incipiet posito carmen hiare mero:

Naturaeque vias, tenerique exordia mundi;

Proferet; & certa cuncta obitura die.

Crassus at aeterno frondis redimitus honore;

Solvat Pieriis ora rigata modis:

Et mihi Linternumque vetus, placidumque Petrinum,

Ostendatque Aravi regna opulenta mei:

Regna male ad seros heu perventura nepotes;

Dum versat varias Sors inimica vices. 20

Altiusque novos Superis laturus honores,

Pindarica feriat carmina docta lyra.

Sforciadum mox dicat, Aragoniosque hymenaeos:

Jure quibus cantis aequet, Homere, tuos.

Nec gemat exilium Spartani Musa Marulli, 25

Ventura ad nostras ingeniosa dapes:

Verba sed antiqui reddat; numerosque Lucretii;

Dum magnis Divos laudibus accumulat.

Adde tuos, Pudrice, sales; adde inclyta Patris

Eloquia; adde animo tot bona parva tuo. 30

Jamque Panhormitae lusus, & scripta recense,

Et Jovianaeae tempora amicitiae.

Hos inter meritis rediens Aquivivus ab armis,

Prodat honoratae praemia militiae:

Atque chori princeps docti argumenta Plutarchi, 35

Cumque suis referat dogmata principiis.

Ipsae autem haud dubitet Cabanilius acta referre

Vel sua, vel magno juncta Parentis Avo.

Nec

Nec Phoebæ minus ipse suo, quam Marte probatus,
 Phocæico pexas tingat in amne comas. 40
 Tu quoque, quem juvenem veneror, dulcissime Carlon,
 Incipe jam docta plectra movere manu:
 Allisæque tuas mihi concine, dum vaga Lunam
 Sidera per taciturnæ nocte sequuntur iter.
 Talibus auspiciis geniales ducere caenas, 45
 Thespiadumque modis concelebrare juvat.

ELEGIA TERTIA,

CALENDIS JANUARIIS,

AD FUSCUM.

EXORITUR lux alma; caput Sol detegit aureum;
 Qui toties nostros exhilaravit avos.
 Exoritur: redit ecce anni melioris origo.
 Quisquis ades, sancta concipe voce preces.
 Cingantur de more sacris fastigia templis, 5
 Quæ vaga Sebethi Nais ab amne legit.
 Ipse sui Janus præpandat limina templi:
 Cui geminum liquido stillet odore caput.
 Illius & castas fument pia tura per aras:
 Atque focos supra stet, videatque suos: 10
 Nunciet & tibi, Fusce, novos virtutis honores.
 Jam reor hæc animum vota fovere tuum.

Nec

134 **ELEGIARUM**

Nec magis optaris , quas Lydius amnis arenas,
 Quas volvit flavi lympha superba Tagi.
 Nec magis uberibus quidquid sibi colligit arvis
 Medus, & assiduo Sole perustus Arabs.
 Iusta precor : Latius utinam discedat ab oris
 Hostis, & indecori victus oberret equo.
 Victus Hydruntinas cogatur relinquere terras;
 Et plangat nostram sanguinolentus humum.
 Haec veniet lux, Fusce, tuis laetissima votis;
 Quum Pax optatas ducet in urbem moras.

15

20

ELEGIA QUARTA,

IN MORUM CANDIDAM.

NUNC, Erato, virides capiti subnecte corymbos;
 Profer & auratae fila canora lyrae.
 Arboris umbriferae casus referamus acerbos.
 Non erat haec nostro fabula nota solo.
 Audiat, & molli cantantes protegat umbra
 Ipsa, * * * * *
 Olim Bajanis fuerat pulcherrima silvis
 Naïas, errantes figere docta feras.
 Quam liquidus clausis Lucrinus saepe sub antris
 Optavit lateri jungere posse suo.
 Nec semel illius pharetram laudavit, & arcum
 Pastorum inculcis fistula carminibus.

3

10

Testes

Testes Cumeæ, testes Linternides undæ,
 Sanctaque Gauranæ Numina Hamadryades,
 Illam Silvanos, Panasque odisse bicornes, 15
 Et quoscumque colit silva, nemusque Deos.
 Sed quid fata parant? solitis Morinna redibat
 Montibus: hoc illi nomen, & omen erat:
 Quum subita cælum texit caligine nimbus;
 Et multa canam grandine fecit humum. 20
 Illa hiemem fugiens, diversa per arva cucurrit,
 Testa caput fertis, grandine testa caput.
 Vallis erat prope sulfureos male pervia montes,
 Candida quam Grajo nomine signat humus.
 Hanc super excisis pendebat cautibus antrum, 25
 Agricolum hirsutis nota domus gregibus.
 Pugnantes huc forte coëgerat impiger hircos
 Semideusque caper, semicaperque Deus.
 Quem procul ut vidit Nymphæ, sic pectore toto
 Insequitur; tales & jactit ore sonos: 30
 Quo properas, ah dura, measque ingrata querelas
 Despicias? aspectus ne fuge, Nympha, meos.
 Mecum capreolos, mecum venabere damas.
 Parebit jussis hoc pecus omne tuis.
 Nil est, quod fugias: mihi, crede, recentia semper 35
 Pocula de niveo fagina lacte madent.
 Semper pista rosis, semper contexta ligustris
 De nostro poteris munera ferre simi.

Dixit.

Dixit. at illa volans celeres praevertitur auras,
 Imbre nihil motos impediēte gradus. 40
 Jamque petens tristisque lacus, sterilemque paludem,
 Confitaque arbutis non minus arva novis,
 Adspicit exesi longe sub faucibus antri
 Obscurum caeco pulvere noctis iter.
 Huc, tamquam in latebras, se conjicit. haud minus ille 45
 Insequitur praedae tractus amore suae.
 Jamque patens caelum rursus, Solemque videbat;
 Liquerat & montem post sua terga cavum:
 Dextra pontus erat, praeruptaque faxa sinistra:
 Et jam defessam, jamque premebat amans. 50
 Protinus exclamans, Fer opem mihi, Deia, dixit:
 Oraque supremo diriguere sono.
 Attulit auxilium Nymphae Dea; seque vocanti
 Praebuit: illa cadens sponte recumbit humi:
 Fitque arbor subito: Morum dixere priores; 55
 Et de Morinna nil nisi nomen habet.
 Pes in radicem, in frondes ivere capilli;
 Et quae nunc cortex, caerulea vestis erat.
 Brachia sunt rami; sed quae nitidissima poma,
 Quas male vitasti, Nympha, fuere nives. 60
 Flevit Misenus, mutatam flevit Avernas;
 Fontibus & calidis ingemere Deae.
 Quin etiam flere suis Sebethides antris
 Najades, & passis Parthenopea comis.

Sed

Sed tamen ante alios lacrimas in stipite fudit 65
 Faunus; & haec tristes addit ad inferias:
 Inter silvicolas o non ignota Sorores,
 Nunc Morus, duris candida corticibus:
 Vive diu; & nostros semper tege fronde capillos;
 Cedat ut ipsa tuis Pinus acuta comis. 70
 Tu numquam miserae maculabere sanguine Thysbes;
 Immemor heu fati ne videare tui:
 Tu, nec fata negant, niveis uberrima pomis,
 His olim stabis frondea limitibus:
 Et circum puerique canent, facileque puellae: 75
 Ducentes festos ad tua sacra choros.
 Haftenus insigni cecinit testudine Musa;
 Aoniaeque volans laeta revisit aquas.

E L E G I A Q U I N T A ,

A D B A C C H U M.

BACCHE bimater, ades: sic sint tibi nexa corymbis
 Cornua; sic nitidis pendeat uva comis:
 Seu te nunc Thebae, seu te nunc Ismarus horrens,
 Sive habet umbrosis Naxos amica jugis.
 Huc, pater, huc propera frondenti candide thyrso; 5
 Huc potius gressus dirige, Bacche, tuos.
 Sed pallam jam pone gravem, pictosque cothurnos;
 Et musto teneros tu quoque tinge pedes;

S

Te.

Tecum etiam Dryadesque Deae, Satyrique bicornes

Adfint; & calamos, concavaque aera sonent;

10

Raucaque subductis percurrant tympana palmis,

Bassaridum fufis turba verenda comis.

Quas male festinans Silenus pone sequatur;

Et, procul ut maneant, subsideantque, roget.

Tum secum auriti fatum deploret aselli,

15

Incedet ferula dum titubante Senex.

At Deus hortorum, cui vertice fixa rubenti

Canna tremit, faevas falce repellat aves.

In medio crater caelato maximus auro

Spumet inexhaustum, Lesbia dona, merum:

20

Et circum de more tuas cava tibia laudes

Intonet, appositas concelebretque dapes.

Ipse ego perque vias urbis, perque omnia passim

Compita, perpetuo sacra colenda feram.

Ipse Gigantaeo referam memorata triumpho

25

Nomina, & evantes, orgia laeta, choros.

Nec fileam fuscas acies, Gangetica regna,

Gestaque odoratis praelia litoribus.

Mox thalamos, Ariadna, tuos, taedasque jugales,

Quaeque nitet medio fixa Corona polo.

30

Jamque pios ritus, indictaque sacra frequentans,

Instituam virgas fronde virente tegi:

Incedamque tuas vates tam magnus ad aras,

Quam nec Virgilius, quam nec Homerus erat.

...T

Tu

Tu mihi, sancte pater, mordaces exime curas : 35

Nubilaque annoſo pectora ſolve mero .

Tu mihi ſecuros adige in praecordia ſomnos :

Afflatuque juva lumina feſſa tuo .

Scimus enim, quantos ineunte aetate labores

Pertuleris, quantos fulminis igne metus . 40

Infelix Semele, quid munera poſcis amantem,

Quae tibi, quae Nato ſunt nocitura tuo ?

Poſce Jovem; quae digna tuis ſint praemia votis,

Poſce : feres votis praemia digna tuis .

Non tibi ſilvicolũm proles de plebe Deorum, 45

Sed cui ſint Phoebus, Mercuriusque pares ;

Sed quam Saturnus non dedignetur ab alto

Noſcere ; quam laeto Jupiter ore prober .

Salve, cara Patri ſoboles, mitiſſime Divũm :

Salve, hominum requies, laetitiaque parens : 50

Et faciles, ſi juſta peto, mihi proſpice Muſas :

Et me pacato numine dexter adi .

ELEGIA SEXTA,

AD LUDOVICUM MONTALIUM

SYRACUSANUM, CAROLICAES.

SCRINII MAGISTRUM.

MONS ALTUS nomen clarum tibi, five nivosis
 Nascenti dedit fertilis Aetna jugis;
 Seu lustrata vagis Nebrodis saxa Napaeis,
 Sive Dionaeo Numine clarus Eryx;
 Seu quod Olympiaco reptaris vertice; teque
 Pertulerit placido blanda Arethusa sinu:
 Nobile frondoso defluxit nomen Olympo,
 Elei referens sacra vetusta Jovis.
 Seu mage quod celfas puer exsuperaveris Alpes;
 Dum patet in laudes Belgica terra tuas:
 Oceanique petis non explorata Britanni
 Murmura; nec canae Tethyos ~~meta~~ times:
 Exhaustos praeferret ut illa aetate labores,
 Aëria nomen venit ab Alpe tibi.
 Quidquid id est, quicumque hujus tibi nominis auctor
 Mons, & inaccessi verticis asperitas:
 Non mores, non facta, sed altae mentis acumen
 Vidit, & ingenii praevia signa tui.

Nam

Nam licet ipse animo nubes, & sidera vincas;
 Cunctaque sint sensu pene minora tuo: 20
 Non te per duros aditus, rupeſve fragoſas,
 Sed per floriferum vallis adimus iter;
 Vallis, perpetuo quam veſtit gramine rivus;
 Et quam vicini litoris aura fover.
 Hoc eſt, hoc, mihi crede, Deos aequare merendo: 25
 Hoc eſt aeterni ſceptra tenere Jovis.
 Caetera mortales inter peritura labores
 Deſere, & hoc unum vita ſequatur opus.

E L E G I A S E P T I M A ,

A D J U N I A N U M M A J U M

P R A E C E P T O R E M .

Q U U M tibi Bajanae ſpectantur ab aequore Nymphae,
 Stagnaſque vicinis hospita litoribus;
 Qua vetus Herculeos perduxit ſemita taurus,
 Longius excluſo concita clauſtra mari;
 Quaque jacet Baulos inter lucumque Sibyllae, 5
 Et Prochytae rectum per juga tendit iter:
 Nos hic, ut noſti, durae parere puellae
 Cogimur, & triftes ducere in urbe moras.
 Nec tamen aut ſtudiis animum intendiſſe ſeveris,
 Aut prodeſt ſanctas excoluiſſe Deas. 10

Quum-

Quumque tot unanimēs dederint mihi fata sodales;
 Auxilium, nemo est, qui mihi rite ferat.
 Instat saevus Amor, reficitque in cote sagittas;
 Nec patitur presso colla movere iugo.
 Et licet assiduis tabescant pectora curis: 15
 Quaerimus, unde queant tanta venire mala.
 Atque utinam tristes Lachesis mihi finiat annos;
 Claudat & aetatis tempora dura meae:
 Aut aliquis, saevi quae sit medicina furoris,
 Non vanus nostra cantet in aure Deus. 20
 Sed jam laurigeris cessant oracula Delphis:
 Muraque Cumaeae Virginis antra silent.
 Nec Pan Maenalia reddit responsa sub umbra:
 Nocte licet pastor viscera libet ovis.
 Nec mihi Chaonias spes est audire columbas: 25
 Cornigerumque pudet fata referre Jovem.
 Oblitasque loqui jampridem Graecia quercus
 Mirara est posito conticuisse Deo.
 At tibi venturos, Maï, praedicere casus
 Fas est, & mites consuluisse Deos. 30
 Nec tantum aut arae fumos, aut nuncia sentis
 Fulgura, sed Stygiis somnia missa locis;
 Somnia, quae miseram perturbant saepe quietem;
 Dum mens incertis pendet imaginibus.
 O quoties per te vanum posuisse timorem 35
 Me memini, & laetos continuasse dies.

O quo-

O quoties, trepidus quum non spernenda putarem,
 In nostrum cavi damna futura caput.
 Saepe, meae tibi quum narraſſem viſa puellae;
 Dixiſti, certos haud procul eſſe metus. 40
 Saepe illam madidos luſtrare in flumine crines
 Juſſiſti, & miſto ſolvere farra ſale.
 Quod ſi olim terris talem te fata dediſſent,
 Spreviſſet Tuſcos Martia Roma viros.
 Nam te quis melius calidas deprendere fibras, 45
 Conſulere aërias aut potuiſſet aves?
 Illa triumphatum regeret nunc legibus orbem;
 Nec foret in cineres obruta pene ſuos.
 Nec fera vidifſet Cannenſis funera pugnae;
 Aut aquilas Parthos tam male ferre duces. 50
 Scipiadum patriis habitarent ſedibus Umbrae:
 Tanta nec Hiſpanum conderet oſſa ſolum.
 Te duce, veridicae patuiſſent ſcripta Sibyllae;
 Non intellecto quae nocuere Deo.
 Fortunate Deûm interpres, quem ſidera norunt, 55
 Cui Superûm mentes explicuiſſe licet.
 Non te letali tetigit Puer improbus arcu:
 Quamvis & dominos implicet ille Deos.
 Nec tibi ſecuros rumpunt ſuſpiria ſomnos:
 Fallaces Veneris deſpicias inſidias. 60
 At nos incertis caeci jaſtamur in undis:
 Ducimus & nullo tempora conſilio.

Et

Et quisquam mihi nunc longos optaverit annos,

Quum videat vitae taedia tanta meae?

Non me Sisyphio superent impulsa labore

65

Saxa; nec Infernis dolia adacta vadis.

Et Tityi rostro cedit mihi vultur obunco,

Pomaeque Lethaeis risa sub arboribus.

Vos igitur, qui me victum jam fletis, amici,

Sic mea compositis caedite busta notis:

70

ACTIUS. HIC. SITUS. EST. CINERES. GAUDETE. SEPULTI

JAM. VAGA. POST. OBITUS. UMBRA. DOLORE. VACAT

ELEGIA OCTAVA,

IN DOMINAE NATALEM, AD JUNONEM.

JUNONI fer sacra, novas lege, Musa, coronas:

Natalis Dominae jam mihi festus adest,

Ipse sed in primis solennes induit cultus:

Et mihi purpurea tempora cinge rosa.

Urque aliquid gratas Divae meditemur ad aras,

5

Affer inauratae garrula plectra lyrae.

Tu quoque, vita, tuos auro subnecte capillos:

Plurimaque in niveo pectore gemma micet.

Haec mihi te, mea lux, seros promisit in annos,

Haec mihi te certam jussit habere dies.

10

Quanta mihi hac primum fulserunt gaudia luce!

Quantus in hoc uno tempore venit honor!

O mi-

O mihi Erythraeis merito signanda lapillis:
 O mihi delicias inter habenda meas.
 Quisquis ades, bona verba, & laetos edite cantus; 15
 Libaque de Siculo dukcia mellè date.
 Alba mihi vestis nullo violata veneno
 Adsit; & in geminos defluat apra pedes.
 Ante aram viridi texant umbracula quercu
 Formosis Dryades, rustica turba, comis. 20
 Phoebus odorata circum regat atria lauro:
 At myrto duplices tu, Cytherea, fores.
 Ipsa Arabum merces Nisæa turba ministret:
 Lenæusque ferat Naxia vina Pater.
 Omnia sint laetis operata ex ordine sacris; 25
 Et caelum niveis constrepat alitibus.
 Magna parens Juno, centum comitata ministris,
 Huc ades; & votis annue, Diva, meis.
 Vos quoque, per yacuum quæ luditis æra, Nymphae;
 Cingite felici nûbila summa choro. 30
 Scilicet eventus hæc sint bona signa futuri:
 Haec eadem plenæ nuncia lætitiæ.
 Ipse ego vestra sequar jucundo gaudia plausu;
 Et peragam varios ore, manuque modos:
 Quin etiam fertis, & ture calentibus aris, 35
 Excipiam sancta Numina vestra die.
 At tu, Natalis, nullos non fasce per annos,
 Semper honorata luce serenus eas.

T

Quod-

Quodque opto, innumeras (siquid prece posse putamur)
Cumeae vincas Vatis Olympiadas.

40

ELEGIA NONA,

AD RUINAS CUMARUM,

URBIS VETUSTISSIMAE.

Hic, ubi Cumeae surgebant inclyta famae
Moenia, Tyrrheni gloria prima maris;
Longinquis quo saepe hospes properabat ab oris,
Visurus tripodas, Delie magne, tuos;
Et vagus antiquos intrabat navita portus,
Quaerens Daedaliae conscia signa fugae:
(Credere quis quondam potuit, dum fata manebant?)
Nunc silva agrestes occulit alta feras.
Atque ubi fatidicae latuere arcana Sibyllae,
Nunc claudit saturas vespere pastor oves.
Quaeque prius sanctos cogebat curia patres,
Serpentum facta est, alitumque domus.
Plenaque tot passim generosis atria ceris,
Ipse sua tandem subruta mole jacent.
Calcanturque olim sacris onerata trophaeis
Limina: distractos & tegit herba Deos.
Tot decora, artificumque manus, tot nota sepulcra,
Totque pios cineres una ruina premit.

Et

Et jam intra solasque domos, disiectaque passim
 Culmina setigeros advena figit apros. 20
 Nec tamen hoc Grajis cecinit Deus ipse carinis:
 Praevia nec lato missa Columba mari.
 Et querimur, cito si nostrae dara tempora vitae
 Diffugiunt? urbes mors violenta rapit.
 Atque utinam mea me fallant oracula vatem: 25
 Vanus & a longa posteritate ferar.
 Nec tu semper eris, quae septem amplecteris arces:
 Nec tu, quae mediis aemula surgis aquis.
 Et te (quis putet hoc?) altrix mea, durus arator
 Vertet; & Urbs, dicet, haec quoque clara fuit. 30
 Fata trahunt homines: fatis urgentibus, urbes,
 Et quodcumque vides, auferet ipsa dies.

E L E G I A D E C I M A,

M A L A P U N I C A.

QUID miser externas perquiris navita gentes?
 Et tam longinquo gurgite quaeris opes?
 Nec te ventorumque minas, pelagique procellas,
 Non piget ignotae damna subire viae?
 Adspice, quam tenui velemus cortice gemmas. 5
 Jam tibi, quidquid habent litora rubra, damus:
 Seu vis purpureos roseo fulgore hyacinthos:
 Infensam Baccho sive amethyston amas:

Ardentes seu quae torres imitantur, & ignes :
 Seu mage diluto lumine chrysolithos . 10
 Sed rude divitias extollit vulgus inanes :
 Nec meminit, quantis sit caput inde malis .
 Divitiae fera bella viris, letumque tulerunt .
 Nam prius aeterna pace vigeat humus .
 Divitiis natoque pater, natusque parente 15
 Caeditur, & caro fratre verenda soror .
 Nec tantum saevae tractant aconita novercae :
 Sed jugulat partus mater avara suos .
 Adde, quod & gemmae solo fulgore probantur ;
 Adscitusque illis quaeritur arte decor . 20
 At nobis natura oculos tardare tuentes ;
 Et dedit, arenti pellere ab ore sitim .
 Nec nostrae populos armant in praelia gemmae ;
 Nec suadent magnos clam violare Deos .
 Sed semper placidis vivunt convivia mensis : 25
 Stant ubi jucundo pocula plena mero .
 Illic nos tenerae vir porrigit ipse puellae ,
 Porrigit & cupido fida puella viro .
 Pacis opus sumus, & pacati munus amoris ;
 Quod capit à Satyro Naïs amara suo . 30
 Nec temere, Infernis quum nos libasset in hortis ,
 Noluit ad Matrem Nata redire suam .
 Nos quoque, dum Libycos errat Pomona per agros ;
 Obstupuit pleno fracta rubere sinu :

Ac

Ac rarum mirata decus, mirata liquorem,
 In sua de patrio transtulit arva solo.
 Ergo Puniceae laus haec, & gloria silvae,
 Vincere gemmiferi lucida dona maris;
 Pallentique graves depellere corpore morbos;
 Aëgraquæ Paeoniis ora levare modis.
 Quod nec Erythraei præstabant litora ponti,
 Non opibus pollens Indica terra suis.
 Tu vero, duplici fulgent cui tempora lauro,
 Militiae, & sacri dux, Aquivive, chori:
 Accipe nos, laudum contentus luce tuarum;
 Muneraque invisæ despice luxuriæ:
 Et seu carminibus, seu delassaberis armis;
 Diluat exundans haec tibi gemma sitim.

35

40

45

ACTII

ACTII SYNCERI
 SANNAZARII
 NEAPOLITANI
 ELEGIARUM
 LIBER III.

ELEGIA PRIMA,
 AD FEDERICUM, FERDINANDI
 FIL. ARAGONÆUM, SICILIAE REGEM.

ERGO ego fallaci tantum servire puellae
 Natus, & adverso semper amore queri?
 Nec me Piëria spectabit Phoebus in umbra
 Inter certantes carmina ferre choros?
 Qua densos Helicon saltus, collesque virentes
 Pandit; & Aonidum perluit antra liquor;
 Dispositaeque jugis intexunt ferta Puellae;
 Pendentefque sonant per cava saxa lyrae.

Jam

Jam libet intactis haurire e fontibus undam;
 Et lustrare sacrum, qua via nulla, nemus. 10
 Ardua sunt tentanda: novas en, carmina, vires
 Sumite: per durum Gloria anhelat iter.
 Nunc opus est alia crinem compescere fronde:
 Nil mihi cum sertis, Bacche jocose, tuis.
 Ipse audax virides Parnassi in vertice lauros 15
 Decerpam, aut silvis, Pinde canore, tuis.
 Ipse lyram nullo percussam pollicis ictu
 Suspendam ex humeris, praemia rara, meis.
 Non ego nunc molles meditor lascivus amores:
 Nec jacio ad surdas carmina blanda fores. 20
 Major ad heroos me subleuat aura cothurnos:
 Major & in nostro personat ore Deus.
 Laetus ades, Federice: tuas ex ordine laudes:
 Exsequar: auspiciis fama petenda tuis.
 Nam quamquam antiquis Regum bene fulta triumphis 25
 Stat domus; & tantis se tibi jactat avis:
 Majorum tua non titulis innixa recumbit
 Gloria, nec priscis gestit imaginibus:
 Sed certat magnos virtus anteire parentes,
 Aeternum & vera laude parare decus. 30
 Nec tua facta olim titulo breve marmor habebit.
 Immensum magni carminis illud opus.
 Seu te quis teneris puerum miratus ab annis,
 Aetatis referat tempora prima tuae:

Seu

Seu casus rerum varios, durosque labores, 35
 Exhausta & faevo praelia Marte canat.
 Egredium vix dum cunis Aeneïa nutrix
 Sensit, & adventu mota repente tuo est:
 Terque Deos venerata, caput ter subtulit urna;
 Et tandem Phrygio lingua voluta sono est: 40
 En iterum, Sol magne, meae post diruta Trojae
 Pergama, post, Latios spes mihi surgit avos.
 Hac aetate vagi quondam per prata Scamandri,
 Aenean vidi ludere saepe meum.
 Nec tu major eras, quum jam post fata Creusae 45
 Reptares gremio, pulcher lile, meo;
 Certaresque jocus curas mihi demere aniles,
 Deducens blandas nostra per ora manus.
 His tamen auspiciis Albanae ad sidera turres
 Crevere, & rerum maxima Roma caput; 50
 Hinc Decios, Fabiosque, hinc pectora dura Catones
 Vidimus, & fasces, Brute severe, tuos!
 Vidimus & ductos non uno ex hoste triumphos,
 Auctaque Juliae stemmata Caesaribus!
 Ingredere o, felixque subi pede nostra secundo 55
 Moenia; propensos & venerare Deos!
 Ingredere; Antiphatae pollens tibi regia servit,
 Et Laestrigonio limina tuta metu,
 Sit Jove Creta potens; sint clari ab Apolline Delphi;
 Laudet Amyclaeos Taenaris ora Duces, 60
 Al-

Alciden, Bacchumque ferant ad sidera Thebæ :

Terra rudimentis nostra beata tuis.

Nam te, dum rapidos arcet de finibus hostes;

Ardua magnanimus misit in arma Pater.

Auspice te, nostræ nullis incursibus arces, 65

Succumbent nullis. litora nostra minis.

Sed bene habet; cessere metus, cessere pericla:

Barbarus hostiles ad sua vertit equos.

Jam juga, jam lati respirant undique campi:

Nec tuba veliferas concitat ulla rates. 70

Tu tamen ad patrios revocabere victor honores;

Maternosque sinus, Parthenopemque petes.

Mox Salentinos ibis metator in agros,

Qua fecat Oebalia culta Galeus aqua.

Sed quo, Livor edax, non irruis? ecce repente: 75

Fata jubent longas te procul ire vias;

Romanumque Patrem, sacrasque invisere sedes,

In primis magnos promeruisse Deos.

Tum pontes, arcusque ducum, delubra, viasque,

Cumque suis cernes structa theatra foris. 80

Interea Vaticanas numerare per aedes

Tot signa artificum, tot monumetra licet.

Mox Vejos, veteresque Umbros, fortesque Sabinos

Transgresso, Hadriacum stat superare latus,

Aemiliaeque domos, Apenninumque nivalem, 85

Et Phaëtonteo proxima regna Pado.

Quis sumtus, Leonora, tuos, quis publica dicat
Munera, Atestinis edita Principibus?

Jam veteres superas, dives Ferraria, ludos;

Aurea dum celeri praemia ponis equo;

90

Effigiesque Deum, spectandaque signa per aras

Exstruis, & variis pegmata celsa locis.

Quis rursus Venetae miracula proferat Urbis?

Una instar magni quae simul orbis habet.

Una Italum Regina, altae pulcherrima Romae

95

Aemula, quae terris, quae dominaris aquis,

Tu tibi vel reges cives facis. o decus, o lux.

Ausoniae; per quam libera turba sumus:

Per quam barbaries nobis non imperat; & Sol

Exoriens nostro clarius orbe micat.

100

Proxima sunt, Gonsaga, tuae spectacula terrae,

Donaque per magnos ante parata Duces.

Mantua queis, largoque exultat Mincius ore,

Aufus spumiferum tollere ad astra caput.

Mincius aeterni sacrum geniale Maronis;

105

Cui cedit flavo lucidus amne Meles.

Hinc populos, Ticine, tuos spectare licebit,

Dictaque lanigerae Moenia pelle suis,

Taurinosque, altasque Alpes, Poeninaque castra,

Et Rhodanum, & ripas, magne Lemanne, tuas.

110

Inde per immensum lati spatia bere campi;

Ostendit sacrum Mons ubi Jura nemus.

Et

Et veteres felix custodit Claudius arces,
 Claudius aeternae conciliator opis:
 Hic formidatas acies, ipsumque videbis:
 Elatum longa prosperitate Ducem.
 Finitimis dum bella parat, tibiue arma, virosque
 Commendans, magni jus dabit imperii,
 Nimirum ingeniumque sagax miratus, & artes,
 Quaeque dabis mentis plurima signa tuae.
 Quapropter mediis generum te deligit armis,
 Pollicitus Natae spemque, torumque suae.
 Ac velut Oenoniai currus, astumque secutus,
 Eludet pacti foedera conjugii.
 Sed male ut Oenomaos currus cessere, dolique;
 Perfidiae poenas sic ferus iste luet.
 Ter victus, ter jam castris exutus ab hoste,
 Postremo miseram corruebat ante diem.
 Nam dejectus equo, fossaque inventus in alta,
 Obscoenam turpi sanguine tinget humum.
 Nec jam erit, extremos funus qui curet ad ignes;
 Non lapis, incisis qui tegat ossa notis.
 Tu celsus, tu sublimis, tu victor honorem
 Accipies, tibi quem Gallia tota dabit;
 Bisque tuis referet superatos Lingonas armis,
 Ductaque bis pulsos signa per Helvetios:
 Praeterea quantum populorum Mosa coërcet;
 Quantum caerulea Rhenus inundat aqua.

Atque erit is nostrae gentis vigor, omnia credi
 Ut possint justo succubuisse metu. 140
 Hic ego te, laudesque tuas, fortissime Juli,
 Non fileam, & valida praelia gesta manu.
 Quem titulis Aquiviva domus praekustribus ornat;
 Mortalesque inter, femideosque locat.
 Et jam militiae moles tibi creditur omnis;
 Omnia sub legos allicis ipse tuas. 145
 At te patrato, juvenum pulcherrime, bello
 Tempus erat patriis dona tulisse Deis;
 Mendacisque simul fastus, odiumque Tyranniae
 Cum prope defenso deseruisse solo. 150
 Eja age rumpe moras, invisaque castra relinque;
 Fidaque magnanimi limina Regis adi.
 Cui vel ad Oceani fines tot litora parent;
 Juraque dant sceptri Celtica regna fui.
 Hic tibi felices taedas, certosque hymenaeos 155
 Expediet, tutas & simul addet opes.
 Testis erit Liger, Arvernus qui fusus ab antris
 Libera devexum per loca findit iter.
 Interea Patrem, Campanaque testa revise,
 Debitaque auspiciis, hei mihi, regna tuis; 160
 Debita, sed fatis cito jam cessura malignis;
 Evertet tantas quum ferus hostis opes.
 Dii maris Etrusci, per quos Tyberinus, & Arnus,
 Macraque caeruleis jungitur altus aquis;
 Dum

Dum redit in patriam Juvenis, tot honoribus auctus, 165

Candida felici solvite vela Noto.

Vosque, citae puppes, jussu properate per aequor:

Fata dabunt istas saepe iterare vias:

Nec semel hos tractus, Ligurumque videbitis oras,

Aut Vari infaustum fluminis hospitium; 170

Vallatosque sinus scopulis, Toroëntia claustra,

Et sparsas mediis Stechadas aequoribus.

Denique Phocaïcosque sinus, Marioque refoßum

Litus, & antiquae moenia Massiliae.

Donec fatales Turonum accedere muros 175

Permittant vestro fata sinistra Duci.

Ah Liger, ah nimium lacrimis urgente meorum,

Qualia spectabis flumine busta tuo!

Busta, quibus magni ponant diademata reges;

Grataque solenni flore parentet humus. 180

Atque aliquis Latio veniens novus hospes ab orbe,

Portet honoratas munus ad inferias;

Et dicat: Federice, tuorum hic meta laborum

Haesit. habet nostros haec brevis urna Deos;

ELL.

ELEGIA SECUNDA,

*QUOD PUERITIAM EGERIT IN PICENTINIS,**AD CASSANDRAM MARCHESIAM.*

EST Picentinos inter pulcherrima montes
 Vallis: habet patrios hic pia turba Deos;
 Quam super hinc caelo surgens Cerretia rupes
 Pendet: at huic nomen Cerrea silva dedit.
 Parte alia sacrae respondent saxa Tebennae;
 Quique rigens Merulae nomine gaudet apex.
 Et circum nigra late nemus accubat umbra,
 Plurima qua riguis effluit unda jugis,
 Semiferi, si vera canunt, domus horrida Fauni;
 Convectant avidae quo sua lustra feræ.
 Accipit hic tergo formosum bucula taurum:
 Accipit immundum sima capella marem.
 Mille tori Dryadum, Satyrorum mille recessus,
 Antraque silvicolae grata latebra Deæ.
 Vivula nomen aquae, tenuique Subuncula rivo,
 Et quae de gelida grandine dicta sonat.
 Huc mea me primis Genitrix dum gestat ab annis,
 Deducens caro nupta novella Patri;
 Adtulit indigenis secum sua munera Divis,
 In primis docto florea ferta gregi.

Grege

Grege erat Aonidum coetu comitata sororum

Ipsa fui princeps Calliopea chori.

Delius argutis carmen partitus alumnis,

Flectebat faciles ad sua plectra manus.

Atque hic me sacro perlustravere liquore; 25

Cura quibus nostrae prima salutis erat.

Tum lotum media puerum statuere chorea,

Et circumfusus obstrepuere sonis.

Denique praecinctumque hederis, & virgine lauru,

Ad citharam dulces edocuere modos. 30

Tantus erat laetis avium concentus in agris,

Ut posses ipsos dicere adesse Deos.

Venerat omne genus pecudum, genus omne ferarum,

Atque illa festum luce habuere diem.

Tunc ego pastorum numero, silvestria primum 35

Tentavi calamis sibila disparibus.

Deductumque levi carmen modulatus in umbra,

Innumeros pavi lata per arva greges.

Androgeumque, Opicumque, & rustica sacra secutus,

Commovi lacrimis mox pia saxa meis, 40

Dum tumulum carae, dum festinata Parentis

Fata cano, gemitus dum, Melisaea, tuos.

Ac tacitas per operta vias rimatus, & antra

Inspecto, & variis flumina nata locis.

Mox majora vocant me Numina: scilicet alti 45

Incessere animum sacra verenda Dei;

Sacra

Sacra Dei Regisque hominum, Dominique Deorum,
 Primaevum sanctae religionis opus;
 Nuncius aethereis ut venerit aliger astris,
 Dona ferens castae Virginis in gremium. 50
 Quid referam caulasque ovium, lususque canentum
 Pastorum, & Reges, Arfacis ora, tuos?
 Nec minus haec inter piscandi concitus egit
 Ardor in aequoreos mittere lina sinus;
 Fallacesque cibos vacuis includere nassis; 55
 Atque hamo undivagos sollicitare greges;
 Quandoquidem falsas descendi ego primus ad undas,
 Ausus inexpertis reddere verba sonis.
 Quid referam mollesque Elegos, miserabile carmen,
 Et Superis laudes non sine ture datas? 60
 Quaeque aliis lusi numeris, dum seria tracto,
 Dum spargo varios per mea dicta sales.
 Multaque praeterea, dilectae grata puellae,
 Adscisco antiquis rursus Etrusca modis.
 Ut fileam nunc impenso tot regibus annos; 65
 Tot data belligerae tempora militiae:
 Et fileam vexata malis mea corpora morbis,
 Vixque Machaonia restituenda manu.
 Adde graves populique fugas, procerumque ruinas,
 Inflicta & miseris urbibus exilia. 70
 Ipse per infestos tecum, Federice, labores
 Multa adii terra, multa pericla mari.

Tu-

Tuscorumque vadis, Ligurumque exercitus undis,
 Postremo litus Massiliense subii.
 Jam Rhodanum, Volcasque feros, Vocontiaque arva 75
 Legimus, & fines, Belgica terra, tuos.
 Bisque pruinosas cursu superavimus Alpes:
 Bis metas magni vidimus Oceani.
 Atque hic te tandem deflevimus, optime Regum;
 Quantum Hecube Natos fleverat ipsa suos; 80
 Quantum discissis Fratres Cassandra capillis,
 Andromacheque sui dum legit ossa Viri.
 O fatum infelix, o fors male fida, quid illic
 Egimus? o tristimersa carina loco.
 Quum nullum interea frugis genus imbre, vel aestu 85
 Redderet ingenio Musa vocata meo.
 Et jam miramur, longo si pressa labore
 Amisit vires parvula vena suas?
 Ipse Deum simul, atque hominum celebrator Homerus
 Deficeret, ne dum segnis, inersque lyra. 90
 Deficeret pater ipse, & carminis auctor Apollo;
 Pegasidum sacras qui tenet unus aquas.
 Ergo, tanta meae quum sint dispendia vitae
 Facta; potes nostram quisque dolere vicem;
 Quod non ingenio, quod non profecimus arte; 95
 Quod mea sit longo mens prope victa situ:
 Quod mala subrepens imos, ceu pestis, in artus
 Irruerit, fracto corpore, segnities;

X

Nec

Nec pote jam lapsae studium revocare juventae ;
 Ingenii quum sit tanta ruina mei . 100
 Tu saltem , bona posteritas , ignosce dolori ;
 Qui facit , ut spreto sit mea fama loco :
 Musarum spolierque bonis , & nomine claro
 Varis ; & haec ultro credar habere mala .
 Profit , amicitiae sanctum per saecula nomen 105
 Servasse , & firmam regibus usque fidem .
 Vosque vel ignavo , vel tardo parcite , amici ,
 Cui natura suas dura negarit opes ;
 Dum tamen ambitione mala , atque libidine turpi ,
 Et caream invisae crimine avaritiae . 110
 Tu quoque vel fessae testis , Cassandra , senectae ,
 Quam manet arbitrium funeris omne mei ;
 Compositos tumulo cineres , atque ossa piato .
 Neu pigeat vati solvere iusta tuo .
 Parce tamen scisso seu me , mea vita , capillo ; 115
 Sive : sed heu prohibet dicere plura dolor .

E L E G I A T E R T I A .

D E O S N E M O R U M I N V O C A T

I N E X S T R U E N D A D O M O .

DI nemorum , salvete : ego vos de rupe propinqua ,
 De summis patriae moenibus adspicio :

Adspi-

Adspicio, venerorque. cavae mihi plaudite valles;

Garrula vicinis perstrepat aura jugis.

Vos quoque perque focos felicia dicite, cives,

Verba, per intactas flore decente vias.

Victima solennes eat inspectanda per aras,

Turbaque Palladia fronde revincta comas.

Mosque ut ab antiquae repetatur origine Romae,

Exterior forda cum bove taurus aret.

Ac prius infosso tectum quam cingere sulco

Incipimus, justos ture piate Deos.

Nulla per obductum decurrant nubila caelum:

Candidaque augustum concinat omen avis.

Exfurgat paries, ventos qui pellat, & imbres;

Qui multa circum luce serenus eat.

Adsit dispositis series concinna columnis;

Quaeque ornet medias crebra fenestra fores.

Ipse biceps primo custos in limine Janus

Occurrat laetis obviis hospitibus.

Protinus a dextra sacrae, mea turba, Sorores

Cingant virgineis atria prima choris.

A laeva nitidis stratum Pythona sagittis

Miretur posita Cynthus ipse lyra.

Aedibus in mediis parvi sinus amphitheatri

Visendas regum praebeat historias.

Ac primum triplici se se defendat ab hoste

Fernandus rapido jam metuendus equo.

X 2

Al-

Alfonsusque pharetratas, dira agmina, gentes
 Cogat Hydruntinis cedere litoribus. 30
 Tum juvenis Rex ipse, & Regum insignibus auctus
 Alpinos adigat linquere castra Duces.
 Postremo Federicus, avito laetus honore,
 Dalmaticas grandi classe refringat opes.
 Infestosque Deos, metuendaque jura minatus, 35
 Indicat Nato bella gerenda suo.
 Hic bene conveniens membris variantibus ordo
 Adspiciat celebres e regione situs.
 Exhedrae, xystique, tablinum, hypocausta, diætae,
 Et quae privatis usibus apta velim. 40
 Atque aliae Occasus, aliae vertantur in Ortus,
 Quaeque habeant Boream, quaeque inhibere Notum.
 Jungantur longis quadrata, obliqua rotundis:
 Et capiat structos plurima cella toros.
 O studiis placitura meis, o mille per artes 45
 Otia Piëriis nostra juvanda modis.
 Hic ego tranquillo transmittam tempora cursu;
 Dum veniat fatis mitior hora meis.
 Viximus aerumnas inter, lacrimosaeque Regum
 Funera: nunc patria jam licet urbe frui: 50
 Ut quod tot curae, tot detraxere labores,
 Restituat vati Parthenopea suo.

F I N I S .

ACTII

ACTII SYNCERI
SANNAZARII
NEAPOLITANI
VIRI PATRICII
EPIGRAMMATON
LIBRI TRES.

1. The first part of the paper discusses the
2. importance of the study of the
3. history of the United States.
4. The second part of the paper discusses the
5. importance of the study of the
6. history of the United States.
7. The third part of the paper discusses the
8. importance of the study of the
9. history of the United States.
10. The fourth part of the paper discusses the
11. importance of the study of the
12. history of the United States.

ACTII SYNCERI
SANNAZARI
NEAPOLITANI
EPIGRAMMATON
LIBER I.

I.

AD FEDERICUM REGEM.

SCRIBENDI studium mihi tu, Federice,
dedisti,
Ingenium ad laudes dum trahis omne tuas.
Ecce, suburbanum rus, & nova praedia donas:
Fecisti vatem, nunc facis agricolam.

II.

AD VILLAM MERGILLINAM.

Rupis o sacrae, pelagique custos,
Villa Nympharum domus, & propinquae

Do-

168 EPIGRAMMATON

Doridos, regum decus una quondam,
 Deliciaeque;
 Nunc meis tantum requies Camoenis; 5
 Urbis invisas quoties querelas,
 Et parum fidos popularis aurae
 Linquimus aestus:
 Tu mihi solos nemorum recessus
 Das, & haerentes per opaca laurus 10
 Saxa: tu fontes, Aganippidumque
 Antra recludis.
 Nam simul te te repeto; tuasque
 Sedulus mecum veneror Napaeas:
 Colle, Mergillina, tuo repente 15
 Pegasis unda
 Effluit, de qua chorus ipse Phoebi,
 Et chori Phoebus pater, atque princeps,
 Nititur plures mihi jam canenti
 Ducere rivos. 20
 Ergo tu nobis Helicon, & udae
 Phocidos saltus, hederisque opacum
 Thespieae rupis nemus, & canoro
 Vertice Pindus.
 I, puer, blandi comitem laboris 25
 Affer e prima citharam columna;
 Affer & flores; procul omnis a me
 Cura recedat.

Prin-

Principis nostri decus, atque laudes

Fama, per latas spatata terras,

30

Evehat, qua Sol oriens, cadensque

Frena retorquet;

Quaque non notos populos, & urbes

Damnat aeternis Helice pruinis;

Quaque ferventes cumulos arenae

35

Diffipat Auster.

Ille crescentes veneratus annos

Vatis, antiquum referentis ortum

Stirpis, & clarum genus, & potentum

Nomen avorum;

40

Contulit large numerosa dextra

Dona; & ignavae stimulos juventae

Addidit, silvas, & amica Musis

Otia praebens.

III.

C A L E N D A E M A J I.

MAjus adest; da ferta, puer: sic sancta vetustas

Instituit; prisca sic docuere patres.

Junge hederam violis; myrtum*subtexe ligustris;

Alba verecundis lilia pingere rosis.

Fundat inexhaustos mihi decolor Indus odores:

5

Et fluat Assyrio sparfa liquore coma.

Grandia fumoso spument crystalla Lyaeo:

Et bibat, in calices lapsa corona meos.

Y

Post

Post obitum non ulla mihi carchesia ponet

Aeacus. Infernis non viret uva jugis.

10

Heu vanum mortale genus, quid gaudia differs?

Falle diem: mediis mors venit atra jocis.

IV.

IN TUMULUM LADISLAI REGIS.

Miraris niveis pendentia saxa columnis,
Hospes, & hunc, acri qui sedet altus equo.

Quid si animos, roburque Ducis, praeclaraque nosces

Pectora, & invictas dura per arma manus?

Hic Capitolinis dejecit sedibus hostem:

5

Bisque triumphata victor ab urbe redit:

Italiamque omnem bello concussit, & armis:

Intulit Etrusco signa tremenda mari.

Neve foret Latio tantum diademate felix;

Ante suos vidit Gallica sceptrata pedes.

10

Quumque rebellantem pressisset pontibus Arnum;

Mors vetuit sextam claudere Olympiadem.

I nunc, regna para, fastusque attolle superbos:

Mors etiam magnos obruit atra Deos.

V.

AD FEDERICUM REGEM.

Clausa quod effossis erumpunt ossa sepulcris,
Et reserant veteres putria saxa rogos:

Nimirum tanto cupiunt sub Principe Manes

Vivere; & ad nutus Umbra vocata venit.

Ut-

Utque decet, longo manſuras tempore ſedes
Spondent, & regnis otia laeta tuis. 5

Quaeque diu ambiguis tecum Fortuna vagata eſt
Paſſibus; hic certa ſtat bene nixa rota.
Sume animos, Federice: tuis hic meta periclis
Haeret: habent Manes, & pia buſta fidem. 10

VI.

A D N I N A M.

S Excentas, Nina, da, precor, roganti
Sed tantum mihi baſiationes:

Non quas dent bene filiae parenti;
Nec quas dent bene fratribus ſorores:
Sed quas nupta rogata det marito; 5

Et quas det juveni puella caro.
Juvat me mora longa baſiorum;
Ne me tam cito deferat voluptas.

Nolo marmora muta, nolo pictos
Dearum, Nina, baſiare vultus: 10

Sed totam cupio tenere linguam,
Inſertam humidulis meis labellis;
Hanc & fugere; morſiunculaſque
Molles adicere; & columbulorum

In morem, teneros inire liſus, 15

Ac blandum ſimul excitare murmur.

Haec ſunt ſuavia dulciora melle
Hyblaeco, & Siculae liquore cannae.

Y 2

Haec

172 EPIGRAMMATON

Haec sola ambrosiaeque, nectarisque
 Succos fundere, sola habere possunt. 20
 Quae si contigerint mihi; tuisque
 Admovere finas manum papillis:
 Quis tunc divitias, quis aurum, & omnes
 Assis me putet aestimare reges?
 Jam non maluerim mihi beatas 25
 Aurorae, Venèrisque habere noctes:
 Non Hebes thalamos beatiores:
 Non, si deserat haec suum Maritum:
 Non si me roget usquequaque: non si
 Aeternam mihi spondeat juventam. 30

VII.

DE NATALI ALTILII VATIS.

MU sarum lux alma, meus cui tura quotannis,
 Cui rite Altilius fundit in igne merum:
 Accipe servatos hiberno frigore flores;
 Quaeque madent Siculis annua liba favis.
 Quandoquidem magnum Latio, rarumque dedisti 5
 Pignus, & Aoniis non leve nomen aquis.
 At tu, sic tristes numquam experiare tenebras;
 Sic Phoebi nitido semper honore mices:
 Fausta, precor, longos tamen expectata per annos,
 Altilioque tuo concolor usque redi. 10

VIII.

VIII.

AD FEDERICUM REGEM.

Hibernas tibi pampineis cum vitibus uvas
Mittimus, o regni gloria, honosque tui.
Praela vacant; riget omnis ager; spumantia tandem
Musta silent; mensis est tamen uva tuis.
Jam pater Autumnus vernantia lilia mittet;
Talia si media frigore Bruma dedit.

5

IX.

DE EXPEDITIONE ALFONSI REGIS.

Venturos olim Romana ad moenia Turcas,
Dixerunt vates: credite, vera canunt.
Scilicet Alfonso Turcas in bella trahentem
Expectas fatis anxia Roma tuis.
Pone metum, vincet; sed te meliora manebunt
Imperia; Alfonso Principe major eris.

5

X.

IN TUMULUM LAURAE PUELLAE.

ET lacrimas etiam Superi tibi, Laura, dedissent:
Fas etiam Superos si lacrimare foret.
Quod potuit tamen, auratas Puer ille sagittas
Fregit, & extinctas moesta Erycina faces.
Sed quamvis homines tangant tua fata, Deosque:
Nulli flebilior, quam mihi, vita, jaces.
Felices animae, quibus is comes ipsa per umbras;
Et datur Elysium sic habitare nemus.

5

XI.

XI.

DE PARTU NISAEAE, CHARITEI CONJUGIS.

DUm parit, & longas iterat Nisaea querelas;
Scinditur incerta seditione polus.

Piërides puerum, Charites optare puellam:

His Venus, ast illis docta Minerva favet.

Adstat amans Veneri Mavors, Phoebusque Minervae;

Magnanimusque aequa Jupiter aure sedet:

Quum subito aurato surgit Puer improbus arcu;

Et Caelum notis territat omne minis.

Affensere metu Superi. Pater ipse Deorum

Risit; & Aonias jussit abire Deas.

Exsultat palma Venus; & nascente puella

Augentur Charites, Cypria turba, Deae.

XII.

AD FEDERICUM REGEM.

EDicto nuper quum tu, Rex magne, caveres,
Audaci ne quis stringeret arma manu:

Deposuisse tuum vel primus diceris ensen,

Et monstrasse palam primus inermis latus.

Quid majus populisve tuis, Federice, vel urbi

Accidere huic nostrae per tua dona potest?

Post domitos hostes, inter tot commoda pacis,

Contigit exemplis vivere posse tuis.

Publica nimirum res tunc sibi constat, & aequum

Imperium; quum Rex, quod jubet, ipse facit.

XIII.

XIII.

DE EMENDATIONE CATULLI

AD IOVIANUM.

DOctus ab Elyfia redeat si valle Catullus;
 Ingratosque trahat Lesbia sola choros:
 Non tam mendosi moerebit damna libelli;
 Gestiet officio quam, Joviane, tuo.
 Ille tibi amplexus, atque oscula grata referret;
 Mallet & hos numeros, quam meminisse suos.

5

XIV.

DE CAESARE BORGIA.

Qui modo prostratos jactarat cornibus urfos,
 In latebras taurus concitus ecce fugir.
 Nec latebras putat esse satis sibi: Tybride toto
 Cingitur, & notis vix bene fidit aquis.
 Terruerat montes mugitibus: obvia nunc est,
 Et facilis cuivis praeda sine arte capi.
 Sed tamen id magnum; nuper potuisse vel urfos
 Sternere, nunc omnes posse timere feras.
 Ne tibi, Roma, novae defint spectacula pompae;
 Amphitheatrales reddit arena jocos.

5

10

XV.

AD EUMDEM, DUM AB URSINIS

PREMEREATUR.

OTaure, praefens qui fugis periculum:
 (Nam te nec odio, taediove tam bonas

Spre-

176 EPIGRAMMATON.

Sprevisse silvas, tam bonos putem lacus)
 Dic, quis propinqua nubibus tibi juga
 Molestus invidet? juga illa jam tuis 5
 Sudata cornibus, tuisque praeliis
 Devicta? quis saltus, & amnium uberes
 Cursus, torosque marginum virentium?
 Quis uda rivis prata? quis recondita
 Nemora? quis umbras sibilantium arborum 10
 Male advocatus abstulit tibi Deus?
 Non amplius videbis, ah miser, miser,
 Amata regna; non videbis amplius
 Tuos amores; non licebit, heu, tibi
 Posthac cubanti sub genistulis tuis, 15
 Mollive fulto niveum amaraco latus,
 Audire voces ruminantium gregum;
 Meridianum non inire somnulum.
 Quae nunc adibis resqua? quae petes loca,
 Miselle Taure? quas subibis ilices? 20
 Ubi myricae? ubi virentis arbuti
 Jucunda sedes? ubi salicta, & omnibus
 Eheu juvenca praeferenda pascuis?
 Juvenca, solos quae relicta ad aggeres
 Padi sonantis, heu malum sororibus 25
 Omen, dolentes inter orba populos
 Te te requirit, te reflagitans suum,
 Implet querelis nemus; & usque mugiens

Modo

Modo huc, modo illuc furit, amore perdita:

Omnia peragrat arva; lustrat omnia;

30

Num qua bifulcae signa cernat ungulae:

Quaerit per alta montium cacumina;

Quaerit per ima vallium cubilia,

Memor locorum, non tamen sui memor:

Te mane primo, te rubente vespero.

35

Luget: nec illam Luna quum recurreret

Caelo, nec atrae noctis alma sidera

Videre dormientem. abire flumina,

Abire Solem, abire cernit omnia;

At ipsa moestam sola non abit domum,

40

Humi recumbens, strata sub nudo aethere:

Hanc & Puellas nemorum, & ipse corniger

Silvanus adspicit; hanc bubulcus intuens,

Miser bubulcus, nec juvare eam valens,

Tantum, quod unicum in malis refugium habet,

45

Suspirat, ingemit, Deum invocat fidem,

Iratus Urfis, quod coegeriat procul

Abire silvis albulum, juveniculum,

Et tam venustam clamitare buculam.

XVI.

IN GEMMAM SUAM.

HAec, mihi quae roseos jussit sordere hyacinthos,

Et nitet articulis unica gemma meis;

Z

Cujus

178 EPIGRAMMATON

Cujus in exiguo Ductor stat Troicus orbe,
 Anchisesque senex, Ascaniusque puer:
 Quis credat? veteres inter neglecta ruinas,
 Et vili latuit semisepulta solo.
 Tu tamen obrueras; nec te, Sinvesta, pudebat
 Hoc decus heu terris occuluisse tuis.
 Scilicet Aenean Natumque, Patremque gerentem,
 Ignibus ereptos obrueresque Deos?
 Parcere debueras, cui jam pia flamma pepercit;
 Nec te tam turpi dedecorare nota.
 Et dubitem Belgasque feros, rigidosque Britannos
 Hac comite, ignotos, & penetrare sinus?
 Haec est Iliacos, pietas spectata per ignes;
 Quum verita est profugos laedere flamma Deos.

XVII.

DE VENERE, ET MARTE.

DUm Venus armatum complectitur obvia Martem;
 Distrinxit teneram fibula adunca manum.
 Sensit, & ante Jovem ridens ait ænula Pallas:
 Bella iterum gessit cum Diomede Soror.

XVIII.

DE ENDYMIONE, ET LUNA.

SPreverat hirsutas pascentem Pana capellas
 Candida nocturnis quae Dea fertur equis.
 At postquam nitæae conspexit munera lanæ;
 Posthabuit notas Endymionis oves.

Qui

Qui simul ac tristes somno inclinaret ocellos; 5
Mors haec, mors, inquit, non mihi somnus erit.

XIX.

DE FERDINANDO JUNIORE.

COrniger aesculea Faunus recubabat in umbra;
Quum prope latrantes sensit adesse canes.
Mox Juvenem Superis similem, divinaque tela
Conspiciens, trepido sic movet ora sonao:
Seu Mars, sive alto Phoebus descendis Olympo;
Jam jam linquo omnes te veniente feras.

XX.

DE POGGIO FLORENTINO, HISTORICO.

DUm patriam laudat, damnat dum Poggius hostem;
Nec malus est civis, nec bonus historicus.

XXI.

DE BARTH. PLATINA.

INgenia, & mores, vitasque, obitusque notasse
Pontificum; argutae lex fuit historiae.
Tu tamen hinc lautae tractas pulmenta culinae:
Hoc, Platina, est, ipsos pascere Pontifices.

XXII.

DE DIANA, ET FERDIN. II.

ERrabit Diana suis immista puellis;
Quum procul ecce mei conspicit ordo Ducis;
Atque ait: huc, Nymphae, concedite; namque propinquat;
Qui regat in saevas certius arma feras.

XXIII.

DE MANE, ET VESPERE.

Sol jubet exoriens, Faunos, Dryadasque puellas
Quaerere, & herbofo ducere monte choros.

Declivis, vitreas suadet descendere ad undas,

Doridaque, & lusus, o Galatea, tuos.

Causa patet: quia, sublimes quum tendit in arces,

Nos quoque per saltus, & juga summa rapit.

Quum vero Hesperios petit imae Thetyos amnes

Exemplo ad fontes nos vocat ipse suo.

Hinc adeo natura hominum loca mane requirit

Ardua; caeruleis vespere gaudet aquis.

XXIV.

DE VULTURNO, ET PUERO REGIO.

Miramur tacitis Vulturnum currere lymphis,
Et tardos dura compede ferre pedes.

At magis occulte mirabimur urier igni,

Et puerum tota nocte vocare suum.

Tunc etiam, formose puer, vaga flumina torques?

An fuerit reges perdomuisse parum?

Quinetiam combure Deos, Dominoque Deorum

Arma move; & pulso da Ganymede merum.

XXV.

IN QUINTIUM.

CLara tibi videor scripsisse Epigrammata, Quinti.
Sunt, fateor: medio scripsimus illa die.

Tu

Tu latebras obscurus amas; quia lumine nullo,
Atque intempeſta ſcribere nocte ſoles.

XXVI.

DE MERCURIO, ET AMORE.

DUm comes aligero Cyllenius iret Amori
Aliger; incauto ſubripuit faculas.

Depreſſo tum fure, manum referebat ad arcum;
Sed non inventa riſit Amor pharetra.

XXVII.

IN TUMULUM HANNIBALIS.

HAnnibal huc viſtas ſecum Carthaginis arces
Traſtulit: haec ambos terra Libyſſa tegit.

XXVIII.

DE VENERE, ET JUNONE.

Confidit nimium jaculo dum pulcher Adonis;
Inguina ſetofus candida rupit aper.

Accurrit miſeranda Venus. tum Nupta Tonantis;
Quid gemit haec? nullo Mars meus icſus apro eſt.

XXIX.

IN FABIANUM.

Eſſe tibi ſapiens, & vir, Fabiane, videris:
At mihi nec ſapiens, nec, Fabiane, vir es.

XXX.

DE PRAETORE PRAESIDE DESIDE.

AIt neſaſtas eſſe nundinas praetor;
Fari recuſat: quid neſaſtius dicas?

XXXI.

182 EPIGRAMMATON

XXXI.

ATRAMENTUM SCRIPTORIUM.

Ferrum putre situ spumanti fervet aceto,
Mandet ut aeternis scripta voluminibus.

Scilicet hoc illud, vatium volitare per ora,

Hoc est, Pyramidas vincere, Nile, tuas.

Infelix fatum: sanies rubiginis ergo

Eripit inviso nomina nostra rogo?

XXXII.

AD FEDERICUM REGEM.

NE tibi non aliquid Jani misisse Calendis
Arguar, aut laetam non celebrasse diem:

Mittimus hibernis servatas mensibus uvas;

Insuper & faustas addimus ore preces;

Ut tibi qui nido cum Sole renascitur annus,

Felici redeat candidus usque pede.

XXXIII.

IN MANCINUM.

Qui ferro fratres, stupro, Mancine, sorores
Fas violare putat; quid putat esse nefas?

XXXIV.

TUMULUS MAXIMILLAE.

Hic hic siste, precor, gradum, viator.

Hoc sub marmore Maximilla clausa est:

Quacum frigiduli jacent Amores,

Et Lusus, Veneresque, Gratiaeque.

Hanc

? Hanc illi miseræ severa Clotho 5
 Pro dulci thalamo domum paravit.
 Has matri dedit, has patri querelas
 Pro plausu, choreisque nuptiarum.
 Quid firmum tibi, quid putes, viator,
 Mansurum inviolabile, aut pereanne? 10
 Si quæ deliciae juvenculorum,
 Et decus fuerat puellularum,
 Nunc eheu jacet ecce Maximilla,
 Luctus perpetuus juvenculorum,
 Aeternae & lacrimae puellularum. 15

XXXV.

DE MIRABILI URBE VENETIIS.

V Iderat Hadriacis Venetam Neptunus in undis
 Stare Urbem, & toro ponere jura mari:
 Nunc mihi Tarpejas quantumvis, Jupiter, arces
 Objice, & illa sui moenia Martis, ait.
 Si Pelago, Tybrim praefers; Urbem adspice utramque:
 Illam homines dicēs, hanc posuisse Deos.

XXXVI.

DE ALFONSO DUCE CALABRIÆ.

A Lfonsus magnum dum trajicit Apenninum;
 Caltraque non solita primus in Alpe locat:
 Armorum sonitus, galeasque, aerataque testa
 Silvarum dominae portituere Deae.

Nec

Nec minus occultas Satyri petiere latebras,

Affueti imbelles ante videre feras :

Spectaruntque procul celsa de rupe silentes ;

Agmina dum, & magnos cogeret ille duces.

Atque aliquis signa adspiciens, miratur, & inquit :

Imperium vobis urbis, & orbis erit.

XXXVII.

DE INNOCENTIO VIII. PONTIFICE MAX.

Innocuo priscos aequum est debere Quirites :

Progenie exhaustam restituit patriam.

XXXVIII.

A D V E N E R E M.

Quid mihi te facilem blandis promittis ocellis,
Si miserum sic post uris, acerba Venus?

Non decet hoc Superos. aut te mihi fronte serena

Concilia, aut torvo lumine bella move,

XXXIX.

D E G A L L A.

Omnes, quos scripsi, versus vult Galla videre ;
Mittam ego, pro libris si mihi labra dabit.

XL.

D E V E T U S T I N O.

Emit sepulcro praedium Vetustinus,

Sed quod futuros non sequatur haeredes ;

Iratus aequae mortuisque, vivisque.

Scribique curat grandibus notis, demens,

VIGINTI. IN. AGRO. IN. FRONTE. TER. PEDES. OCTO

5

Habitat sub urbe scandulis tribus tectus;

Ne pensione degravetur, aut sumtur.

Dormit grabato, quo nec ipse jam vellet

Dormire cimex, nec lacerta, nec forex.

Coenat per hortos alliumque, caepasque,

10

Et falgamorum jure lividos caules:

Vel, siquid oporat unctius sibi poni,

Piscatur ipsis in paludibus ranas:

Aut e cloaca colligit meras sordes,

Putrem palumbum, mortuumve caponem.

15

Et doliorum turbidam bibit faecem,

Tamquam Falernum consulare, vel Chium,

Opimianae quod refuderint cellae.

Nec jam profectis hoc, sed Idibus tantum

Sacrisque potat ferculis Calendarum.

20

Et mane veste currit anxius rapta

Ad architectos, marmorumque sectores,

Ut de sepulcro conserat novas lites.

Quos jam miscellos pessimis modis mulctat;

Ducit, reducit, distrahit, rapit, vexat,

25

Per angiportus, viculosque, clivosque,

Et per ruinas Urbis, & per anfractus:

Monstrat theatra, porticusque priscorum,

Arcusque claris Principum sacros armis;

Hinc & Deorum templa, & obrutas thermas;

30

A a

Et

Et quidquid altis fornicum subest clivis:
 Nec jam Favissas linquit, & nigros Manes.
 Demum trecentis quum laboribus fractos,
 Et aestuantes pariter, & fame siccos
 Vix officinae post meridiem reddit 35
 Jam feriatae, vestibusque adhuc clausae;
 Culpat coronas, zophorumque permutat:
 Spiras reformat, & scapos columnarum:
 Et nunc Etruscas, nunc Corinthias mavult:
 Nunc Doricarum laudat ordinem tantum; 40
 Guttas, triglyphos, raenias, toros, plinthos.
 Quid cum columnis nunc tibi, Vetustine,
 Aut cum voluta, Jonicive pulvinis?
 Dormi, miselle; fat diu laborasti:
 Coenare fessos & aliquando permitte. 45
 Aut, si sepulcri cura te coquit tanta,
 Cadaver istud vel Gemoniis conde.

XLI.

IN TUMULUM NEAERAE.

Quae voces? Charitum. quae circum pompa? Neaerae.
 Unde odor hic? cineri tura ministrat Amor.
 Unde pyra? ex pharetra. quinam struxere? Lepores.
 Ast haec illacrimans quae legit ossa? Venus.
 Fortunate lapis, tumultoque beator omni, 5
 Tu regis, in terris siquid honoris erat.

XLII.

XLII.

D E H Y B L A.

HYbla, mei quondam dulcissima cura Marulli;
 Hybla, suburbano nuper humata solo:
 Accipe quae multo promuntur verba dolore:
 Accipe de lacrimis humida ferta meis.
 Te rosa, te violae, te mollis amaracus ornet:
 Te pia suspenso pondere velet humus.
 Et tibi, quod rarae possunt sperare puellae;
 Contingant vatis carmina docta tui.

5

XLIII.

D E A U F I D I O.

DUm caput Aufidio tractat chirurgus, & ipsum
 Alius exquirat, quo videat cerebrum.
 Ingemit Aufidius; quid me, chirurgus, fatigas?
 Quum subii rixam, non habui cerebrum.

XLIV.

A D A L F O N S U M.

Qui prius Herculeae sensit Leo vulnera clavae,
 Hic, Alfonsè, tuos corruet ante pedes.
 Quaeque viret nostras quercus passura secures,
 Deferet immundos fulmine tacta fues.
 Victa dabis Bellona manus: Pax arva reviset:
 Claudentur dirae Marte sedente fores.
 Tunc pia Parthenope laetos tibi ducet honores.
 Per fora, per vicos otia vulgus aget.

5

Sebethosque pater fluviis metuendus Etruscis,
Aurea caeruleum tollet ad astra caput.

10

XLV.

I N L Y D A M.

Quum dixi medio tibi macram algere sub aestu,
Non dixi fluvium, Lyda: quid ergo? cutem.

XLVI.

I N O L L U M.

Omnia facturum te dicis, nil facis; Olle.
Nil mirum: levius dicere, quam facere est.

XLVII.

A D R U F U M.

Tamquam prisca mihi, faxoque inventa vetusto,
Disticha, Rufe, soles saepe referre tua.
Stultum adeo me, Rufe, putas? ego tam mala credam
Carmina Romano marmore posse legi?
Archemoro longos affingis Nestoris annos.
Andromaches puerum Laomedonta vocas.
Desine mentiri Pyliam, Phrygiamque senectam.
Sint vetera haec aliis, mi nova semper erunt.

5

XLVIII.

D E C Y P A R I S S O P U E R O.

Flebat adhuc moerens cervo Cyparissus adempto,
Quum sua conspexit cortice membra regi.
Delius exclamat: Quid nostro, silva, dolore
Crescis? Tu Daphnen, tu Cyparissos habes.

XLIX.

XLIX.

D E H A R M O S Y N E.

HArmosynen quisquis seu vir, seu femina vidit,
Deperit: anne oculos Actius unus habet?

L.

D E J U C U N D O A R C H I T E C T O.

JUcundus geminos fecit tibi, Sequana, pontes:
Jure tuum potes hunc dicere Pontificem.

LI.

D E A E N E A, E T D I D O N E.

IMmemor ah miserae cur enssem linquis Elisae,
Nate Dea? profugas non gravat ille rates.
Anne parum fuerat caussam dare mortis acerbae,
Ni ferrum fugiens tu quoque triste dares?
Tolle, precor, tumidas tecum hoc, jam tolle per undas. 5
Discessu, fatis est, si perit illa tuo.

LII.

I N C A E C I L I A N U M.

SI tibi per genium fas est jurare Minervae,
Per Veneris flavas, Cacciliane, comas;
Nec jubar excipitur Solis, nec cornua Phoebes,
Nec Capitolini crura, caputque Patris:
Cur mihi tu ventrem, cur intestina Deorum, 5
Hispanâ tactus relligione, sonas?
Non pudet heu caelum rebus foedare pudendis?
An credis magnos haec quoque habere Deos?

LIII.

LIII.

AD MARINUM CARACCIOLUM.

O Dulce, ac lepidum, Marine, factum,
 Dignum perpetuo joco, arque risu,
 Dignum versiculis, facetiisque,
 Necnon & salibus, Marine, nostris.
 Ille maximus Urbis Imperator 5
 Caesar Borgia, Borgia ille Caesar,
 Caesar patris ocellus, & sororis,
 Fratrum blanditiæ, quies, voluptas,
 Montis pupulus ille Varicani,
 Ille inquam dominae Urbis inquinator, 10
 Caesar Borgia, Borgia ille Caesar,
 Moechus ille sororis, atque adulter,
 Fratrum perniciēs, lues, sepulcrum,
 Montis bellua tetra Varicani;
 Quingentas modo qui voravit urbes 15
 Imbutus scelere, & malis rapinis,
 Urbes sub ducibus suis quietas,
 Quascumque aut Latium ferax virorum,
 Aut Campaniā pinguis, aut per alta
 Divisi juga continent Sabini; 20
 Hisque ingessit Ariminum, Pisaurum,
 Urbinum, Populoniāque magnam,
 Camertes pariter, Forumque Livii,
 Corneliūque Forum, Faventiamque,

Et

Et quantum Aemiliae est, Etruriaeque, 25
 Quantum circuitu hinc & inde longo
 Neptuni lavat aestuantis unda.
 At nunc quis neget, esse opus Deorum?
 Dum vecors animi impotente morbo,
 Quaerit plura, nec est potis misellus 30
 Explere ingluviem periculosam;
 Ecce ecce evomit; o Jovem facetum,
 O pulchram Nemefim, o venusta fata.
 Verum scilicet id, Marine, verum est,
 Quod dici solet, en fides probat nunc; 35
 Fortunam si avide vorare pergas,
 Eandem male concoquas, necesse est.
 Ut jure evomere hunc putemus ipsum,
 Qui tantum miser hausit oppidorum.
 Ast id omne, quod hausit, oppidorum, 40
 Quod quinque assiduis voravit annis,
 Imbutus scelere, & malis rapinis,
 Scis quot evomuit diebus? uno.
 O lucem niveam, o Jovem facetum,
 O pulchram Nemefim, o venusta fata, 45
 O dulce, ac lepidum, Marine, factum.

LIV.

DE CAESARE BORGIA.

A Ut nihil, aut Caesar vult dici Borgia: quid ni?
 Quum simul & Caesar possit, & esse nihil.

LV.

L V.

A D E U M D E M.

OMnia vincebas: sperabas omnia, Caesar.
Omnia deficiunt: incipis esse nihil.

LVI.

D I E S G E N I A L I S.

AUreli, perfunde meis unguenta capillis,
Tu super & vernas sparge, Nearchē, rosas.
Sed prius aestivum ramis defendite solem;
Et viridi mollem sternite fronde torum.
Non plumae, non picta juvant me stragula, nec quae 5
Pavonis vario sponda colore nitet.
Larga coronata disponite pocula mensa;
Setino & gelidas adsociate nives:
Certatimque leves potanti inducite somnos.
Sic juvat aetatis ducere fila meae. 10
An scimus miseri, quid lux ventura minetur?
Vivamus: mortem fallere nemo potest.

LVII.

A D A M I C A M.

DA mihi tu, mea lux, tot basia rapta petenti,
Quot dederat vati Lesbia blanda suo.
Sed quid pauca peto, petiit si pauca Catullus
Basia? pauca quidem, si numerentur, erunt.
Da mihi, quot caelum stellas, quot litus arenas, 5
Silvaeque quot frondes, gramina campus habet;

Aëre

Aëre quot volucres, quot sunt & in aequore pisces;

Quot nova Cecropiae mella tuentur apes.

Haec mihi si dederis, spernam mensasque Deorum,

Et Ganymedea pocula sumta manu.

10

LVIII.

A D B A S S U M D E P H Y L L I D E .

QUum de cathedra, Basse, surgeret nuper
Mammosa Phyllis; tunica mollis, ut saepe

His accidit, qui obesulas habent clunes;

Intravit illuc, unde prodeunt aurae,

Quae de Sabaeis messibus nihil spirant:

Quod ut animadvertit dicaculus quidam;

Urbaniozem ut se faceret, ait ridens:

Heus, Phylli, quisnam mordicus tenet vestem?

Vorabit hanc, ni praecaves. Ad hunc Phyllis,

Immo, inquit, ut scias, sibi labra abstergit:

Accede, pupe, bafiare te nam vult.

5

10

LIX.

A D V E S B I A M .

ADspice, quam variis distringar, Vesbia, curis.

Uror, & heu nostro manat ab igne liquor.

Sum Nilus, sumque Aetna simul: restinguite flammam,

O lacrimae, lacrimas ebibe, flamma, meas.

B b

LX.

LX.

A D A E G L E N.

SI tibi sum Phoebus; si sum tibi Jupiter, Aegle:
Cur tu non Daphne sis mihi, non Danaë?

LXI.

A D P U L I C I A N U M.

AIt nescio quis Pulicianus,
Ni pulex mage sit vocandus hic, qui
Unus grammaticus, sed his minutis
Vel longe inferior, minutiorque est;
Divinum sibi passerem Catulli
Haudquaquam bene passerem sonare;
Nec jam id esse, quod autument legentes,
Sed quod versiculis parum pudicis
Ludens innuat ipse Martialis:
Da mi basia, sed Catulliana:
Quae si tot fuerint, quot ille dixit;
Donabo tibi passerem Catulli:
Ut sit, quod puero Poëta possit
Post longas dare basiationes,
Quod salvo nequeat pudore dici.
Proh, Dii, quam vaser es, Puliciane;
Solutus qui bene calleas poëtas.
Nimirum, & quod ab omnibus probetur,
Mutandum quoque suspicaris illud,
Quod nunc illepidumque, & infacetum

5

10

15

20

Men-

Mendosis Epigrammaton libellis

Insulse legit imperita turba :

Sic forsan tener ausus est Catullus

Magno mittere passerem Maroni :

Quum sit simpliciusque, rectiusque,

25

Mitti, dicere, mentulam Maroni .

Sed quid vos, Aganippides Puellae,

Ridetis? meus hic Pulicianus

Tam bellum sibi passerem Catulli

Intra viscera habere concupiscit .

30

LXII.

D E E O D E M.

V Anas Gigantum iras, & impetus graves
Miratur aliquis audiens mortalium ;

Ausumque Caelo vincula inferre irrita

Saeuum Typhoëa, quum jugosum Pelion

Adderet Olympo, matre nec Terra satum

5

Agnosceret se se; impium donec Pater

Iratus ardenti igne subtulit caput;

Ut par erat: nam quis petat sanus Deos?

At nunc quis hoc, quis hoc ferat mortalium?

Iners, pusillus, unus heu pulex ciet

10

Turmas, cohortes, copias, manipulos

Muscarum; & altos scandere adparat toros

Heroum; opacis qui sub umbris arborum

Strati, ac perenni flore subfulti caput,

B b 2

Du.

Ducunt quietem perpetem, aeternam, optimam; 15
 Nec nostra curant dicta, vel facta amplius,
 Ut qui beatos incolant tuti locos;
 Et nomen alta in arce sacrarint suum,
 Functi periclis, & malis laboribus;
 Cunctasque Fortunae improbae calcent minas, 20
 Ne dum pusilli pulicis morsus leves.
 At tu, moleste, amare, vesane, impie
 Pulex, inepti concitator agminis,
 Quo proripis te? quo vocas muscarias
 Ista phalanges? quo volatiles globos 25
 Impellis audax? i procul, miser, miser,
 I, criminoſe, maximam in malam crucem.
 Haud fas quietas Manium ſedes Deum
 Muscas ſubire, pulicumque copias.
 Nil hic negotii vel tibi, vel peſſimis 30
 Tuis maniplis: quid moraris, impie?
 Abi profundam in noctem, & ultimum Chaos.
 Speranda certe gloria hic nulla eſt tibi.
 Quos Dii probavere ſemel, hos ſemper probant.

LXIII.

A C T A E O N M A R M O R E U S .

Viderat Idaeo nudas in vertice Divas
 Phryx Paris, & dixit: Vincis utramque, Venus.
 At ſi, Gargaphiis quam nos male vidimus undis,
 Vidiffet, poterat dicere: Cede, Venus.

LXIV.

LXIV.

ORPHEO RESPICIENTI.

Hoc fuit, infelix, & adhuc heu respicis, Orpheu,
Quod te, quod miseram perdidit Eurydicen.

LXV.

ECHO LOQUITUR.

VIdi, arsi, fleui, tristemque (heu fata) repulsam
Spreta tuli: sum nunc vox, sonus, aura, nihil.

LXVI.

E A D E M J O C A T U R.

Quum facie caream, quaeris, cur dicar imago:
Quum tua verba sequar; dic, ubi lingua mea est?

LXVII.

I N M A L U M L I B R U M.

SI sapias, hospes, abi; miserum neu tange libellum.
Non hic Maconiden, Virgiliumve leges,
Sed foedas Bavii chartas, & olentia Maevii
Carmina, Romani dedecus eloquii.
Quid dubitas sacros incendia poscere lucos;
Abnuerit liquidas si dare Phoebus aquas?

ACTII

ACTII SYNCERI
 SANNAZARI
 NEAPOLITANI
 EPIGRAMMATON
 LIBER II.

I.

LAUDAT FEDERICUM REGEM.

UUM vehor picta vacuus phaselo;
 Et modo septos jaculis echinos,
 Nunc bene haerentes scopulis laboro
 Vellere conchas:

Tange vocales studiosa chordas,

5

Musa; & auratum moderare plectrum:

Pauca de multis referamus acta

Regis amati.

Qualis herbofo spatiata campo

Virgo, jam matris decus, & voluptas,

10

Ne-

Nectit e solis violis coronam,
Caetera linquens.

Hic ubi veras imitata turres

Tot simul pinnis, niveisque tectis,

Rupe Mergillina sedens, propinquum

Spectat in aequor;

Adsit ex imo Galatea fundo,

Nil timens saevos Polyphemi amores;

Nec mihi durum refluens canenti

Obstrepat unda.

Sit licet magnus, trepidasque turmas

Fregerit primis Federicus ausis;

Quum puer celfas penetravit Alpes,

Saxaque Rheni:

Texerit latis pelagus carinis,

Dalmatûm dites populatus urbes:

Senferit presso prope fulminantem

Ore Timavus:

Cinxerit sacra meritum corona

Et caput; Gallos quoniam feroces

Contudit: totas revocarit Orci ex

Faucibus urbes:

Nil tamen majus, nihil egit umquam

Fortius; quam quod titubante regno,

Quum sibi sceptrum, & diadema posset

Sumere tutus;

Co-

200 EPIGRAMMATON

Conjugem caram, propriosque natos
 Liquit, & fidas lacrimas clientum,
 Fratris heu pulsam sobolem secutus
 Per mare vastum.

40

Ergo nunc illi Moderator alti
 Aetheris; cui sunt pia facta curae;
 Regium frontis decus, & negatos
 Addit honores.

O Fides, rarum, placidumque Numen;
 O mihi nullis reticenda faeculis;
 Te te ego aeternum prece, victimisque
 Pronus adorem,

45

II.

DE ANDREA MATTHAEO AQUIVIVO.

CErnis, ut exsultet patriis Aquivivus in armis;
 Duraque spumanti frenâ relaxet equo?
 Quis mites illum Permessi hausisse liquores
 Credat, & imbelles excoluisse lyras?

Confurgunt niveae fulgenti in casside cristae:
 At clypeus torvo Gorgonis ore tumet.

5

Macte animo, rigidum Musas qui stringere ferrum,
 Qui Martem doctos cogis amare choros.

Haec ducis est virtus; non uni insistere palmae;
 Sed nomen factis quaerere, & ingeniiis.

10

III.

I N B U B O N E M.

NAm quis te, inepte Bubo, tam stolidus furor
Adegit importunum inire praelium,

Isto indecenti rostro, & alis luridis?

Quid bellicosae volutris, insulse, asperos

Lacessis ungues? desine, miser, dum licet;

Ne dormientis excites somnum tuo

Cum maximo, ut par est, malo, ac clade ultima.

Sed pervenite vis in ora vulgi; & hac

Via cupis, scelestes, fieri notior?

Non assequere; nec profecto tam bono

Fruere fato. An hoc pudendo sanguine

Se tingat Aquila, fulminum & caeli immemor?

Ponenda honestae mortis haec spes est tibi.

I V.

A D M A T H O N E M.

UT mandem victura meis tua nomina chartis;

Dicis amicitiam te, Matho, velle meam.

Et tibi semper in ore Duces, quos Grajus Homerus,

Quos noster Latia vexit in astra tuba.

Dumque ego sum tanti te iudice; venit ab horto

Cum donis olitor bisse, semelve tuus,

Scilicet aeterni pretium mihi grande daturus

Nominis, & fidae pignus amicitiae.

C c

O Ma-

202 EPIGRAMMATON

O Matho, quam felix & amico, & vate reperto es,
 Quam felix horto, muneribusque tuis;
 Si quod Diis genitis vix tot peperere labores,
 Id tibi lactucae, prototomique dabunt.

V.

DE PATRIA HOMERI.

S Myrna, Rhodos, Colophon, Salamin, Ios, Argos, Athenae,
 Cedite jam: Caelum patria Mæonidae est.

VI.

DE LUNA, ET PANE.

Effudit longas Tegeaea in rupe querelas
 Pan captus forma, candida Luna, tua.
 Quumque levi calamos cera conjungeret, addit:
 Praedata es sensus tu quoque, canna, meos.

VII.

IN TUMULUM AMARANTHAE.

Hic Amarantha jacet; quae, si fas vera fateri,
 Aut Veneri similis, vel Venus ipsa fuit.

VIII.

AD FERRANDUM REGEM.

EX ferro nomen tibi sit licet, aurea condis
 Saecula; nam sub te Principe nemo merit.

IX.

DE SUMMONTII PIETATE.

EXcirat obstrictas tumulis Summontius Umbras;
 Impleat ut sanctae munus amicitiae.

Utque

Utque prius vivos, sic & post fata sodales

Observat; tristes & sedet ante rogos.

Nec tantum violas cineri, ac bene olentia ponit

Serta; sed & lacrimis irrigat ossa piis.

Parva loquor: cultis reparat monumenta libellis;

Quum possint longam saxa timere diem.

At tu, vivaci quae fulcis nomina fama,

Poscenti gratas, Musa, repende vices:

Ut quoniam dulces optat sic vivere amicos;

Vivat, & in libris sit facer ille meis.

X.

DE VENERE, ET DIANA.

Incultam adspiciens silvis Cytherea Dianam,

Risit, & An tendes retia semper? ait.

Cui Dea casta: Feris cur non ego retia tendam;

Tendere si potuit Vir tuus illa tibi?

XI.

A D A E G L E N.

Abentem quaeris, praesentem despicias, Aegle.

Non redamas; sed me vis in amore mori.

XII.

DE VENERE, ET PRIAPO.

Trastabat clypeum Marti placitura Dione:

Saevaue feminea sumserat arma manu.

Pone, Dea, exclamat petulanti voce, Priapus;

Pone; decent istas haec magis arma manus.

XIII.
 I N G E L L I A M.

Quem tu nunc patruum, nunc patrem, Gellia, dicis;
Hic tibi nec patruus, Gellia, nec pater est.

XIV.
 I N F L A C C U M.

Non largitur opes, & vult Epigrammata Flaccus.
Jure suo haec poscit; vult sibi verba dari.

XV.
 D E P E T O C O M P A T R E.

Petus deliciae tuae, Dione;
Uni cui Charitum sales beatos,
Cui fontes dederas facetiarum,
Ac risus simul eleganter omnes;
Petus mortuus est tuus, Dione,
Petus Compater usque ad astra notus.
Qui puro niveae colore mentis
Vincebat nitidissimos olores.
Cui de lacteolis tuis papillis
Donarunt violas Jocusque, Amorque,
Donavit teneram Thalia myrtum.
Mox promens citharam decentiorem,
Versus addidit eruditiores.
O saevae nimium, malaeque Parcae,
Vestros non potuit tenere fufos
Petus; qui rapidas domare tygres,
Qui

Qui duras potuit movere quercos,
 Vestras non potuit colos morari.
 Sic, sic occidis heu, miselle Petecor,
 Nec te Piërides tuæ, nec ipsa
 Quæ te per Paphon, & Ghidon, virentem,
 Per colles Amathuntios vocavit,
 Fatis eripuerè tam malignis.
 At non unanimes tui sodales,
 Quos tu pectore tam pio colebas,
 Quos tristes obitu tuo relinquis,
 Hoc duro tibi defuere casu,
 Quin me trans Ligerim, ferosque Celtas,
 Lustrantem Morinùm pigras paludes,
 Dum quaero Oceani ultimos recessus,
 Veris nuncius obruit querelis.
 Ergo quid tibi tam vagus viator,
 Cui nec pulchra Neapolis, nec alti
 Colles Pausilypi, nec ipse iudex
 Sebethos pater, aut pater Veleus,
 Inferre exsequiarum, amice, possem?
 Rupem, quam vagus hinc, & inde Nereus
 Alterna veniens retundit unda,
 Accessi; & procul angulo in supremo
 Stans, supra pelagi affluentis æstur,
 Manes terque quaterque convocavi.
 Hic fudi lacrimas amariôres:
 Hic

Hic vici gemitus vel unus omnes,
 Omnes & simul omnium querelas;
 Mox quamvis cineri tuo decentem
 Pontanus tumulum pararit; ac te
 Cognatas veneretur inter Umbras;
 Quamvis & diuturnius sepulcrum,
 Quod nec saecula vincere ipsa possint,
 Divinis paret excitare chartis:
 Nostrum non tibi qualecunque munus
 Inter frigora, solitudineque
 Cessavit; nec honore te supremo
 Fraudavi misera: hoc scit ipsa Tethys;
 Scit late Oceani unda Gallicani.
 Stant arae tibi, stat videnda nautis
 Terreni tumuli pusilla moles;
 Et buxus super, & dicata quercus:
 Nam myrtum regio illa non habebat.
 Quae jussit pietas sacrasse, ut offerret
 Naturae tibi terminus sepulcrum.

XVI.

IGNES NOCTURNI ROMAE.

Adspicis, ut picti vulnus imitetur Olympi,
 Certet & astriferos vincere Roma polos;
 Scilicet hos, Auguste, tibi largiunt honores;
 Ne cupias magni tecta videre Jovis.

Alta

Alta coronatae jactant incendia turres :

5

Et Vaticano fulmina monte tonant.

Dumque palam tantos cupit ostentare paratus :

Urbs nimium in laudes ambitiosa suas :

Vivant astra, inquit, summo contenta Tonante ;

Pareat Augusto dummodo Roma suo.

XVII.

DE TYRANNIS, ET BRUTO.

Quum tot Tarquinius passim conforgere cernas ;
Miraris, Brutum cur ferat Italia ?

XVIII.

IN TUMULUM PUERI.

Nate, patris, matrisque amor, & suprema voluptas,
Accipe, quae nobis te dare par fuerat.

Busta cheu, tristesque notas damus ; invida quando
Mors immaturo funere te rapuit.

XIX.

DE HERCULE, ET GANYMEDE.

Palluit Alcides teneri Ganymedis amore :
Et verus amissi cesserat ardor Hylae.

Quid linquet nobis puer hic ? ait Uxor : honores
Eripuit quondam ; nunc rapit ecce Virum.

XX.

IN UFENTEM CRAPULATOREM.

Non fuit ; non paedicat, non irrumat Ufens :
Ista olim : quid nunc ? aut vomit, aut comedit.

XXI.

IN DEGENERANTEM.

N Omen avi, non facta refers: diceris ab illo
Alter, sed juvenis tu, precor, ille senex.

DE JOVE, ET CUPIDINE.

D E Veneris Nato quæstæ est Dictynna Tonanti,
Quod nimis ille Puer promptus ad arma foret.

Tum Pater accito ostendens grave fulmen Amori,

Hoc tibi, sæve Puer, spicula frangat, ait.

Cui lascivus Amor motis hæc reddidit alis:

Quid si iterum posito fulmine Cycnus eris?

IN RICCIUM.

A Egrotat sedis vitio, & male Riccius audit
Quid, si esset surdis Riccius auriculis?

DE DANAË, ET JOVE.

F ormosam Danaën munibat aenea turris:
Et fatis hoc vanus credidit esse Pater.

Indoluit, tenerae miseratus fara Puellæ

Jupiter, & subito factus amator, ait:

Ergo arcere potes Natam Divisq; virisque:

At si non arces imbribus, imber ero.

XXV.

XXV.

DE LUCIO GRAMMATISTA.

Noctes, & noctes iterat dum Lucius; illi
Perpetuam noctem praebeuit altus Arar.

XXVI.

DE VULCANO, ET VENERE.

Horrída Caëlicolis narrabat praelia Mavors,
Saevaque terribili capta trophæa manu:
Quod Venus audiret, doluit Vulcanus. &, Heus tu,
Inquit, an exspectas, ut mea vincla canat?

XXVII.

DE SEIPSO.

Miraris, liquidum cur non dissolvor in amnem,
Quum numquam siccas cogar habere genas.
Miror ego, in tenues potius non isse favillas,
Assiduæ carpant quum mea corda faces.
Scilicet ut misero possim superesse dolori;
Sic lacrimis flammâs temperat acer Amor.

XXVIII.

DE HERCULE, ET JOVE.

Pendebat Phrygii Tirynthius ore ministri;
Delicias magno dum facit ille Jovi.
Tum Pater, haud equidem favi, fortissime, dixit,
Formosum rapuit quum tibi Naïs Hylan.

D d

XXIX.

XXIX.

DE VENERE, ET PALLADE.

Induerat thoraca humeris, galeamque decoro
 Aptarat capiti, Marte iubente, Venus.
 Nil opus his, Sol, Diva, inquit; sumenda fuerunt,
 Quum vos ferratae circumiere plagae.

XXX.

CATONIS TUMULUS.

Hic, ubi Libertas, magni & jacet Umbra Catonis;
 Quam melius poterant Caesaris ossa tegi!

XXXI.

DE VENETORUM SIGNIS.

Romanas Aquilae postquam liquere cohortes;
 Magnanimus turmas ducit in arma Leo.

XXXII.

DE ANDREA MATTHAEO AQUIVIVO,
 DUCE HADRIAE.

Moesta Bituntinae duxerunt otia Nymphae,
 Nec Faunis solitos exhibuere choros.
 Scilicet optato quidquid sine Principe cernunt,
 Ingratum est, tantus Principis urget amor.
 Nec satis est, positis arcum sprevisse sagittis,
 Questubus & totos continuasse dies.
 Ast etiam nostris faciunt convicia terris:
 Et nos Sirenas, Lotophagosque vocant.

Vera

Vera loquor : Divae , veniam date vera loquenti :

Non amor hic certe , sed magis invidia est .

10

XXXIII.

DE THELESINAE CRINIBUS.

DUm nectit flavos auro Thelesina capillos ;

Contraxit radios Phoebus , & erubuit .

Mox haec ad Superos : En auro jungitur aurum :

Hoc est mortales , hoc superare Deos .

XXXIV.

IN GALEATIUM CARACCIOLUM.

Hippolyten , Leden , Thelesinam diligis unus :

Dic mihi , quid tota restat in urbe boni ?

XXXV.

IN THEATRUM CAMPANUM.

Dicite , Semidei , silvarum Numina , Panes ,

Et si qua adventu es Nympha fugata meo :

Cui licuit tantas saxorum evertere moles ,

Quas jam disiectas vix nemora alta tegunt ?

Hisne olim fueta est cuneis Campana juvenus

5

Amphitheatrales laeta videre jocos ?

Nunc ubi tot plaususque hominum , vocesque canorae ,

Tot risus , tot jam gaudia , tot facies ?

Scilicet , heu fati leges , rapit omnia tempus ;

Et quae sustulerat , deprimit ipsa dies .

10

D d 2

XXXVI.

DE FONTE MERGILLINES.

E St mihi rivo vitreus perenni
 Fons, arenosum prope litus; unde
 Saepe discedens sibi nauta rores
 Haurit amicos.

Unicus nostris scater ille ripis,
 Montis immenso sitiente tractu,
 Vitifer qua Pausilypus vadofum ex-
 currit in aequor.

Hunc ego vitta redimitus alba,
 Flore, & aestivis veneror coronis;
 Quum timent amnes, & hiulca saevum
 Arva Leonem.

Antequam festae redeant Calendae
 Fortis Augusti, superantque Patri
 Quatuor luces; mihi tempus omni
 Dulcius aevo.

Bis mihi sanctum, mihi bis vocandum,
 Bis celebrandum potiore cultu,
 Duplici voto, geminaque semper
 Turis acerra.

Namque ab extremo properans Eoo,
 Hac die primum mihi vagienti
 Phoebus illuxit, pariterque dias
 Haufimus auras,

Hac

Hac & insigni peragenda ritu 25
 Sacra solennes veniunt ad aras;
 Nazarî unde omnes tituli, meaeque
 Nomina gentis;
 Nazarî vastas cohibentis undas
 Aequis, faevosque domantis aestus, 30
 Quidquid & vani truculenta jussit
 Ira Neronis.
 O decus caeli, simul & tuorum,
 Rite quem parva veneramur aede;
 Cui frequentandas populis futuris 35
 Ponimus aras:
 Si mihi primos generis parentes,
 Si mihi lucem pariter dedisti:
 Huc age; & fontem tibi dedicatum
 Saepe revise. 40

XXXVII.

D I V O N A Z A R I O.

Natali quod, Dive, tuo lucem editus hausi;
 Quod tua nascenti lux mihi prima fuit:
 Actius hoc riguo parvum cum fonte sacellum
 Dedico; tu nūtū fac rata vota tuo:
 Ut quae Sextiles lux venerit ante Calendas 5
 Quarta, sit hic generi bis celebranda meo;
 Et quod solennes revocat tua festa per aras;
 Et quod natalem contigit esse meum.

XXXVIII.

XXXVIII.

DE LAURO, AD NERITINORUM DUCEM.

Illa Deûm laetis olim gestata triumphis,
 Claraque Phoebaeae laurus honore comae,
 Jampridem male culta, novos emittere ramos,
 Jampridem baccas edere desierat.

Nunc lacrimis adjuta tuis revirescit; & omne

5

Froniferum spirans implet odore nemus.

Sed nec eam lacrimae tantum juvere perennes;

Quantum mansuro carmine quod colitur.

Hoc debent, Aquivive, Duces tibi, debet & ipse

Phoebus; nam per te laurea silva viret.

10

XXXIX.

IN TUMULUM COTTAE VERONENSIS.

Sperabas tibi docta novum Verona Catullum:

Experta es duros bis viduata Deos.

Nulla animum posthac res erigat: optima quando

Prima sapit celeri Parca inimica manu.

Quae tamen ut vidit morientis frigida Cottae

15

Ora; suum passa est crimen, & erubuit.

XL.

IN PICENTEM MEDICUM.

Quod noctu latras, quod fellas olfacis unus;

Da veniam, Picens, hoc canis est vitium.

Sed quia tu Cynicus vis dici, & Clinicus idem;

Esse idem poteris Merdicius, & Medicus.

XLI.

XLI.

DE FERDINANDO JUNIORE.

SI merita audieris Ferrandi; Nestora credas:
Si numeres annos; dixeris Antilochum.

XLII.

I N Q U E M D A M.

NE valeam, Superi, bene si facere hic pote, quem fors
Exsilio, & vinclis vexit ad imperium.
Et peream, ni cuncta evertere jam volet hic, qui
Nil meminit praeter vincula, & exsiliū.

XLIII.

TUMULUS, IN QUO PLORATUR

F I L I U S U N I C U S.

CUr heu Laetitiā falso dixere parentes,
Tristitiā qui me dicere debuerant?
Natus erat miserae lux unica matris, ocellus
Unicus; hunc Lachesis noxia subripuit.
I nunc, vel Nioben confer mihi; cujus habet fors
Hoc melius, fieri faxea quod potuit.

XLIV.

I N P I C T U R A M.

ANna Parens, cui caelestem sperare Nepotem
Contigit, intactae Virginis, Anna, Parens:
Ut tandem te te meliori in sede locares,
Credibile est artes edidicisse novas.

Sci-

Scilicet obscoenae semper convicia turbae , 5
 Et scelera antiqui perpetiar domini?
 Vix haec; & medicas invadis protinus artes;
 Nec mora, jam caecis lumina restituis.
 Accurrunt aegri; complentur compita rhedis;
 Occupat angustas sedula turba vias. 10
 Ecce in quo picta es, paries excinditur; & te.
 Accipit hospitio Nata benigna pio.
 Nimirum sapias, Anna; hoc contulit ipsa senectus:
 Haud aliter poteras hac caruisse domo.

XLV.

DE JUNONE, ET GANYMEDE.

Jusserat Iliacum mensis adstare ministrum
 Jupiter: at Conjux, Quis mihi miscet, ait?
 Ille verecundis libat crystalla labellis:
 Cui Dea: Amatori da, puer, ista tuo.

XLVI.

IN CATONIS LAUDEM.

Quae tegit extinctum cum Libertate Catonem,
 Insultat tumulis, Caesar, arena tuis.

XLVII.

DE HOMERO IN LATINUM VERSO.

Quid septem de Vate sacro contenditis Urbes?
 Ecce potest civem dicere Roma suum.
 At vos aut nostrum, si fas, auferte Maronem;
 Aut alium vobis quaerite Maeoniden.

XLVIII.

XLVIII.

IN TUMULUM ASSANII.

TU, qui disiectos artus, inhumataque furtim

Assanii occulto membra refers tumulo;

Maeste animi pietate, tamen nihil irrita busti

Gloria tam claros afferet ad cineres:

Quandoquidem voluit potius sic sparsa jacere,

Quam cadere ad tristes nobilis Umbra rogos.

Nunc late exigui fines egressa sepulcri,

Eoum fama verberat Oceanum.

Contempsit dulcemque animam, floremque iuventae;

Sanguine ut agnato dedecus elueret.

Quumque hausit saevi stricto latus ense Tyranni;

Laudem obitu statuit quaerere, non tumulum.

Quodque magis mirere; hilaris, ridensque cruentos

Carnificis cultros cernere sustinuit.

Diffimulet patriam; taceat nomenque, genusque:

Qui facit hoc, dicit se Lacedaemonium.

XLIX.

IN TUMULUM CAUDOLAE.

HEu quae te rigidi rapuit vis effera fati;

Quis matri miserae tot peperit lacrimas,

Flos veterum, Caudola, virum? tibi moesta sepulcrum

Illa dedit, tristes Actius hos titulos;

Hos titulos; qui te nigras descendere ad umbras,

Obduci Stygia non patiantur aqua.

E c

Tem.

218 EPIGRAMMATON

Tempora miretur quivis sua: talis Achilles,
Talis, quum caderet, Martius Hector erat.

I, precor, i nullos non durature per annos,
Nestoreos qui jam vivere dignus eras.

10

L.

DE JOVE, ET AMORE.

Jupiter infractos jactat dum saepe Gigantes;
Et sibi servati dat decus omne poli:

Sic est, inquit Amor; namque hoc mugire solebas
Tunc quoque, quum torva fronte juvenus eras.

LI.

HYMNUS AD D. NAZARIUM.

Nazari, heu quis me tibi ad hanc supremi
Litoris ripam, quis ad hos putasset
Tethyos fluctus, quis ad has daturum
Tura paludes?

Post tot emensos pelago labores,

5

Tot pererratos populos, sub ipso
Fine terrarum datur ecce amicum

Cernere Numen.

Ergo in extremis, Pater alme, terris

Barbarae norunt tua sacra gentes,

10

Qua latus dextrum Liger aestuosus

Objicit undis.

Jamque & Aulercos genus acre, & ipsos

Cernis ad te Lexovios citato

Esse-

Effedo, & picta volitare flavos

15

Puppe Britannos.

O mihi semper geniale caeli.

Sidus, o famae decus omne nostrae,

Auctor o idem mihi gentis, & spi-

rabilis aurae.

20

Se tibi debet proavorum origo, &

Sanguinis si sunt decora ulla nostri:

Debet & praefens genus, & futurum,

Debet & haec lux

Sacra; quae magnum mihi prima Solem

25

Obtulit nascenti, & inane aperti

Aëris, pulchrosque micantis aethrae

Tot simul ignes.

Hinc tuis per me dare grata templis.

Munera, hinc natalicias coronas

30

Annuis suevit fociare fertis,

Dum fuit haec fors.

Nunc in ignotis vagor ecce campis,

Regis heu cari exilium secutus;

Dum fides, & fas, & amor, piusque

35

Me rapit ardor.

I, puer, buxum nemore e propinquo

Collige, & siquas tibi litus offert

Quercuum frondes: celebrare moestum

Sic juvat apnum.

40

E c 2

O ubi

220 EPIGRAMMATON

O, ubi dulces patriae recessus
 Abluis, Sebethæ, loca illa myrto
 Confita; o, qui Pausilypi virentes
 Det mihi citros,
 Qua tuum lambens maris unda fontem 45
 Margines parvi minuit facelli,
 Nostrum opus; quo se recreet quotannis
 Laeta juvenus.
 Quæ tibi sacris operata arenis,
 Frondibus remos, celeresque cymbas 50
 Ornat; & forsân mea nunc, ut olim,
 Dona requirit.
 Heu, Pater, cur heu mihi ad institutos
 Non licet jam jam properare cursus?
 Cur vetor templis, & adesse ludis 55
 Rite dicatis?
 Sit satis ventos tolerasse, & imbres,
 Ac minas fatorum, hominumque fraudes:
 Da, Pater, tecto salientem avito
 Cernere fumum. 60

LII.

DE AMORE FUGITIVO.

Q Uæritat huc illuc raptum sibi Cypria Natum:
 Ille sed ad nostri pectoris ima latet.
 Me miserum, quid agam? durus Puer; aspera Mater;
 Et magnum in me jus altera, & alter habent.

Si

Si celem; video, quantus Deus ossa peruret: 5
 Sin prodam; merito durior hostis erit.
 Adde, quod haec non est, quae Natum ad flagra reposcat,
 Sed quae de nostro bella cruore velit.
 Ergo istic, fugitive, late; sed parcius ure:
 Haud alio poteris tutior esse loco. 10

LIII.

DE CAMILLA SCALAMPA MEDIOLANENSI.

F Umantem ambustis olim Phaëtonta quadrigis
 Excepit rapidis fluctibus Eridanus.
 Ecce recens, Ticine, tibi de Sole trophaeum
 Erigit auratis culta Camilla comis.
 Nam Deus ille tuis ausus concurrere ripis, 5
 Majoris Numen sensit adesse Deae.
 O fatum fluviorum! ergo nova fabula vestris
 Semper erunt Nymphis aut Pater, aut Phaëton.

LIV.

DE VIOLANTE GRAPPINA,

FEMINA PRAECLARISS.

DIALOGUS VENERIS, ET AMORIS.

VEN. **U** Nde mihi has violas affers, Puer? **AM.** accipe, Mater;
 Quando aliud calida de nive nil potui.
VEN. De nive tu calida violas? **AM.** perstrinxit ocellos
 Candor; & ecce, nivem quod puto, pectus erat.
VEN. Mira refers: sed tela ubi sunt illa aurea? **AM.** habebam 5
 Quum legerem violas; nunc Violantis habet;

LV.

222 EPIGRAMMATON

LV.

DE MORINNA.

SIt spectanda comis: sit pulchro corpore tota;
 Sit Venus, & blandas spiret ab ore rosas:
 Aoniasque Deas, ipsam quoque Pallada vincat
 Ingenio; & dulci pectore mella fluant:
 Dum tamen ire mihi noctes Morinna quietas,
 Et sinat arbitrii libera jura mei.
 Arsimus; & primos miseri deflevimus ignes:
 Hoc fatis: extremo turpe in amore mori.

5

LVI.

AD ANIMUM SUUM.

ARsisti; & miseras consumsit flamma medullas;
 Aridaque in cineres ossa abiere leves:
 Flevisti; roremque oculi fudere perennem;
 Sebethus lacrimis crevit & ipse tuis:
 Ardendi, flendique igitur quae tanta cupido est?
 O anime, exsequias disce timere tuas;
 Neve iterum tua damna, iterum tua funera quaeras:
 Sirenum scopulos praeteriisse juvet.

5

LVII.

DE CASSANDRA MARCHESIA.

Define formosae dotes numerare puellae;
 Define jam extinctas sollicitare faces.
 Nam dum saepe comas, frontemque, humerosque, manusque
 Commemoras; proprios exstruis ipse rogos.

Dum-

Dumque oculis Cassandra, animo Cassandra recurfat; 5
 Cassandra heu mentis jus habet omne tuae;
 Blandus Amor tacitis subrepsit in ossa venenis.
 Sic sibi vel fatum quilibet esse potest.

L VIII.

H Y M N U S D I V O G A U D I O S O .

G Audete, coetus Virginum,
 Plenas habentes lampadas .
 Sponsus sacras ad nuptias
 Venit repente : surgite .
 Venit serenus Lucifer, 5
 Nocturna pellens sidera :
 Optata lux solennibus
 Adest dicata gaudiis;
 Lux clara, qua fugans nigram
 Mundi Sator caliginem, 10
 Vestri latere gloriam
 Patris diu non passus est;
 Qua Gaudiofi segmina,
 Tot inreperta faeculis
 Suis videnda civibus, 15
 Dives retexit urnula .
 O ter beate & amplius,
 Lapis pusille, qui tuo
 Tanti verendum Praefulis
 Sinu recondis pulverem. 20

Prae-

Praeful sed o beatior,
 Clarae decus Neapolis,
 Tuae benignus patriae
 Fer, Gaudiose, gaudia.

Addit fides, & veritas;
 Addit probata castitas:
 Morbos, famem, pericula
 Tuis repelle moenibus.

25

Ergo tibi fit gloria,
 Inseparata Trinitas,
 Verbum, Paterque, & Spiritus,
 Qui condidistis omnia.

30

LIX.

DE EODEM AD VESPERAS.

Audiat surgens pariter, cadensque
 Sol tuas laudes, meritosque honores,
 Urbis o nostrae columen, tuaeque
 Gloria gentis.

Audiat caelum, mare, terra, & aër,
 Annuos ritus tibi dum novamus,
 Dum damus flammis adolenda sacris
 Tura per aras.

5

Huc ades festa redimite fronde,
 Caelitum plausus, choreasque linquens;
 Et tuam sedem, tua, Gaudiose,
 Olsa revise;

10

Olsa,

Ossa, quae longa tumuli sub umbra
Abdita, ignaras latuere gentes;
Nocte mox pulsa redeunt apertas
Lucis in auras.

15

Hic dies nobis celebr, precamur,
Laetior semper redeat, nec ullos
Hostium motus ferat, aut maligni
Sideris aestus.

20

Da tuis longam, venerande, pacem
Civibus, da perpetuos honores,
Da bonam mentem, superique plenos
Luminis haustus.

Iusta poscentes animos benignus

25

Adjuva; injustos moderare sensus.
Sentiant per te patuisse castis
Aethera votis.

Laus tibi, Caeli Pater, atque Princeps,
Omnium Rector simul & Creator;
Quem fides veri studiosa Trinum
Credit, & Unum.

30

LX.

AD DIVUM NAZARIUM.

Dive, cui vasti metuenda ponti
Vis, & iratae famulantur undae;
Quem per & spumas gradientem, & aestus
Nauta vocavit,

F f

Ah

226 EPIGRAMMATON

Ah miser poenas pelago daturus , 5
 Quum niger circumstreperet procellis
 Auster , & turbata minax feriret
 Sidera fluctus :
 Te, mihi sanctum , patriumque Numen ,
 Te canam , gentis columen Latinae , 10
 Auream prolem patris Africani ,
 Perpetuaeque
 Matris heu vulnus grave , dum relictis
 Tybridis ripis , Italoque caelo ,
 Sponte trans Rhoetos iter , & nivolas 15
 Arripis Alpes ;
 Lacte depulsus , velut ille , primi
 Quem rapit cursus generosus ardor ,
 Pullus , & matrem fugit , & rapaces
 Transilit amnes . 20
 Mox & ad Rhenum , horribilesque tendis
 Treverum gentes animosus hospes ,
 Morte festinans capere invidendae
 Praemia palmae .
 Hic , ubi e carae gremio parentis , 25
 Jam necis magnae comitem futurum ,
 Excipis Celsum , Pater , & salubri
 Perluis unda .
 Perluis totas , mora nulla , & urbes :
 Undique exhaustis properatur agris : 30

Bar-

Barbaros gaudent Druydae sacrorum
Ponere ritus .

Nazarî nomen, meritique famam
Audiit, siquem Liger in remotis
Occulit ripis, refugove inuadat
Sequana cursu .

35

Te nequæ injusti rabies Neronis,
Impios jam jam minitantis ignes,
Non per exsertos Anolinus urgens
Terruit enses .

40

Jam voluptatum, gelidæque victor
Mortis, & lapsi reparator orbis
Diceris, milesque peraeque Iberis
Notus, & Indis .

Ergo speratum, Genitor, triumphum,
Et parum factis meruisse Caelum est:
Aureum vultu jubar, & coruscas
Fundis honores .

45

Salve io, magni nova lux Olympi,
Cui per extentas operosa terras
Templa tot surgunt, calidisque fumant
Ignibus arae .

50

Nos tibi hac grata scopulorum in umbra
Rite parvis aediculam columnis
Ponimus: nos perpetuo sacramus
Munere fontem .

55

228. EPIGRAMMATON

Accipe aestivam, nova ferta, citrum, &
 Virgines lauros, gracilesque myrtos,
 Quosque Mergillina tulit propinquo
 Litore odores.

60

O mihi longos liceat per annos
 Hic sacra, & festos renovare ludos,
 Et tuum castis sine fraude votis
 Poscere Numen.

LXI.

DE FERDINANDO HAVALO,
 PISCARIAE PRINCIPIS.

Admoveant iterum Caelo si castra Gigantes
 Hoc duce, quo Ligurum gloria fracta jacet:
 Cum Marte Enceladus, cum Phoebos signa Typhoeus
 Conferet, ipse Havalus cum Jove bella geret.

LXII.

IN NOLAM URBEM.

Insum Musis nomen, male grata petenti
 Virgilio optatam Nola negavit aquam.
 Noluit haec eadem Joviano rustica vati
 Hospitium parvae contribuisset morae:
 Idcirco nimirum hoc dicta es nomine, Nola,
 Nolueris magnis quod placuisse viris.
 At tibi pro scelere hoc coenosos fusa per agros
 Exhaustis populos Styx violenta tuos.

5

Jam-

Jamque quid, o nullis abolenda infamia faecis,
Imprecet? & caelum desit, & unda tibi.

10

LXIII.

I N L Y G D A M U M.

QUaeris, Lygdame, musca cur voceris?
Nam musca es, mihi crede, tam molesta,
Quam nec sunt culices, gravesque fuci,
Quam nec vermiculique, cirmicesque.
Unum te tamen arceat necesse est,
Turdellae auxilium cacantis, ut te
Non muscaria, milvique caudae,
Non alae accipitrum potentiorum
Avertant, abigantque saevientem.

5

ACTII

ACTII SYNCERI
 SANNAZARI
 NEAPOLITANI
 EPIGRAMMATON
 LIBER III.

I.

MARIAE GARLONIAE GRAPPINAE.

PROPAGO formosae arboris

Formosa Virgo, quae vagos

Inter oſſa Cupidines,

Veris lilia vincis,

Rosaeſque molles, & croci

5

Pulchre rubentis igneum

Florem, & uvidulas comas

Halantis hyacinthi:

Rediſti avitos ad lares,

Felicem ocellulis tuis

10

Red-

Redditura Neapolim ,

Caro adnixa marito :

Redisti ad optatos choros

Aequalium , & probos finus

Matris , ac bene cognitum

15

Fratris dulcis amorem .

Quis o , quis hunc albo mihi

Signet diem lapillulo ?

Quis Sabaea calentibus

Addat munera flammis ?

20

Vocanda Musarum cohors .

Huc huc , benigna ; & abditam

Barbiton cape , myrteis

Frontem vineta coronis ,

Thalia : quid dignum tuo

25

Promis favore ? quid bonae

Voce , vel fidibus student

Respondere Sorores ?

Sed esse quid laetum , Deae ,

Hic absque amoribus potest ?

30

Non movet Chione suis ,

Non me Lyda papillis .

Procul faceffant hinc malae ,

Saecli pudor , libidines .

Mi fat est , minuatur graves

35

Si Garlonia curas ,

Juven.

232 EPIGRAMMATON

Juventa, cur me tam cito
Ludendo inepta deferis?
Haec erat facies novis
Non fraudanda libellis.

40

II.

AD CASSANDRAM.

Quartā Charis, decima es mihi Pīēris, altera Cypris,
Cassandra una choris addita Diva tribus.

III.

SE FIDEM SERVATURUM.

Si post fata novos animas errare per artus,
Vera docent Samii dogmata nota Senis;
Nec pote mens eadem mutari, seu ferus altis
Errer aper filvis, seu vaga cantet avis:
Ipse ego, mens quoniam est uni servire puellae,
Exsurgam moestis turtur ab exsequiis.

5

IV.

AD FEDERICUM.

Litibus abstinui semper; mihi testis Apollo est,
Et Musae, & studiis otia grata meis.
Nunc me nescio quis per tristia jurgia versat
Scotius, & rauci cogit ad arma fori.
Es fateor magnus pulsus, Rex inclyte, Gallis.
Pelle etiam Scotos, & mihi major eris.

5

V.

V.

A D E U N U M .

Quidquid erat tripodum Cumis, Delphisque, peristi;
Discere fortunam dum cupis, Eune, tuam.

At Deus: Exstabis supra regesque, ducesque:

Veridico tandem rettulit ore tibi.

Tu tamen hinc vanos sumfisti, Graecule, fastus :

5

Jam magni dominus, jam pater, orbis eras.

Ecce crucem ascendis. non te Deus, Eune, fefellit:

Omnia sunt crepidis inferiora tuis.

VI.

A D P O R C I A M B R A N C I A M ,

E T I S A B E L L A M S O R O R E M .

Porciam, & Isabella, venustae pignora Matris,
Dicite, quis vestras non amet illecebras?

Tu quoque dic, tali quum sis dignissima partu,

Quis, Leonora, tuo nolit ab igne mori?

Natarum illecebris, Matris simul ignibus uri

5

Qui cupit; is mortis flagrat amore suae.

Vita, vale: in lucro est periisse: sed hoc reliquum, Mors,

Quod finis, est ipsis vix satis exsequiis.

VII.

In nonnullis Editionibus hoc Epigramma occurrit, quod fortasse ab ACTIO rejectum, extra caeterorum numerum vagari coepit.

QUUM A PATRIA DISCEDERET.

PArthenope mihi culta, vale, blandissima Siren:
 Atque horti valeant, Hesperidesque tuae.
 Mergillina, vale, nostri memor: & mea flentis
 Serta cape, heu Domini munera avara tui.
 Maternae salвете Umbrae: salвете, paternae:
 Accipite & vestris turea dona, focis.
 Neve nega optatos, Virgo Sebethias, amnes:
 Absentique tuas det mihi somnus aquas.
 Det fesso aestivas umbras sopor: & levis aura,
 Fluminaque ipsa suo lene sonent strepitu.
 Exsilium nam sponte sequor. Fors ipsa favebit:
 Fortibus haec solita est saepe & adesse viris.
 Et mihi sunt comites Musae: sunt Numina vatū:
 Et mens laeta suis gaudet ab auspiciis.
 Blanditurque animi constans sententia: quamvis
 Exsilii meritum sit satis ipsa fides.

F I N I S.

FRA-

F R A G M E N T U M

E J U S D E M A U C T O R I S .

O P T A T O S jam , Euploea , mihi circumspice portus ,
 Quo liceat trepidas piscanti includere praedas ;
 Et Zephyris relevare graves spirantibus aestus ;
 Si qua movet cupidam velocis gratia cymbae .
 Tuque ades , o nostri merces non parva laboris , 5
 Quem Phoebus mihi , quem doctae , mea turba , puellae
 Conciliant ; dumque ipse ratem de litore pello ,
 Da vela insinuans , pelagoque excurrere patenti ,
 Pars animae , Pudrice , meae . te nam sua Nereus
 Per vada , te medio Doris vocat aemula fluctu , 10
 Dum late horrifonum campus strepit omnis aquarum .
 Lucrinae ad Veneris templum convenerat omnis
 Aenariae , Prochytaeque manus : Zephyraeus opaca
 Scilicet Aenaria , Prochyta venit Euthycus alta ,
 Insignes ambo calamis , & versibus ambo , 15
 Aptus uterque fretis , piscatibus aptus uterque ;
 Ille hamos versare , hic retia solvere in aequor .
 Tum prior haec Zephyraeus : Adeste o litore ab omni ,
 Piscatorum artes ; liquidas exquirite sedes ;
 Vertite Tritonum latebras ; penetrate recessus 20
 Nereïdum : numquam nostros sedabitis ignes :
 Numquam me Pholoë , numquam me Chloris amabit .

236 F R A G M E N T U M .

Ede tuos mecum tandem, cava buccina, cantus.
 Testis Cymothoë, testis mihi candida Clotho,
 Optavi quoties mediis in fluctibus aegram 25
 Projicere hanc animam; quoties ego gurgite in alto
 Occurri monstris immanibus, horrida caete
 Ut saltem miseros lacerarent dentibus artus.
 Ede tuos tandem mecum, cava buccina, cantus:
 Omnia tentavi, terras, mare, nubila, caelum, 30
 Ventorumque domos, & tempora quattuor anni:
 Omnia sed nocuere simul. vos ite, puellae,
 Ite, Deae pelagi, furiis arcessite nostris
 Nunc alios succos, aliasque Melampodis herbas.
 Ede tuos tandem mecum, cava buccina, cantus. 35
 Non magicos versus, ignotaque nomina rerum,
 Dissimilesque Deos, Erebumque, Chaosque refugi.
 Ipsos quinetiam filo convolvere rhombos
 Edidici, partesque meas de litore echinos,
 De scopulis muscum, de fluctibus hausimus undam. 40
 Ede tuos tandem mecum, cava buccina, cantus.

Actii Synceri Sannazarii Carminum Finis.

ILLU-

ILLUSTRIMUM POETARUM
C A R M I N A
AD SANNAZARIUM,
ET DE SANNAZARIO.

C H A R I T E I.

Hos libros Juvenalis, atque Persis
SYNCERUS Chariteio Sodali
Misit ACTIUS, optimus Poëta.
Ille maximus omnium Poëta,
Quos arguta Neapolis creavit:
Quem SANNAZARIUM autumat vetustas:
Mi dono dedit aureos libellos,
Ornatos minioque purpuraque.
Quare vos agite, o bonae Camoenae,
Meo nomine gratias Amico;
Virgo cui fauceat Parens Tonantis:
Titoni ut superet perennis aevum,
Suis perpetuo & bonis fruatur.

JOANNIS PIERII VALERIANI.

O Faustos hodie meos ocellos,
Quois tantum licuit videre pulchri!
Ut nunc subsiliuntque gestiuntque!
Ut cordi, utque animo, intimae ut medullae
Spargunt illecebras petulciores!
Quois demum licuit videre amatam
Illam illam faciem optimi Poëtae
ACTII, qui Italicum melos polivit,
ACTII, qui columen chelys Latinae;
Qui summum decus Attici est leporis,
O faustos hodie meos ocellos!

BA-

Ex Elegia in Lycinnam.

ACTI, plectra movet cui lenia pulcher Apollo;
 Gratia cui dulci semper in ore sedet:
 Te viridis Sebethus habet, te florea Tempe,
 Cantantem faciles inter Hamadryadas.
 Nunc molles Elegos, nunc culta Epigrammata pangis;
 Nunc etiam magno digna Marone sonas.
 Nec pudet Arcadia carmen duxisse cicuta;
 Quaerere nec densas Phyllida per salices:
 Nec manibus tepidi tractare coagula lactis,
 Nec calathos lentis texere viminibus.
 Et tua litoreae respondent carmina Nymphae,
 Saltat & ad numeros Naïca turba tuos.
 Quidquid agis (nam te numquam cessare putandum est,
 Tradere nec molli pectora desidia)
 Nemo est, crede mihi, te fortunatior uno,
 Nec cui tot dederint Numina delicias. &c.

E J U S D E M.

HAs nassas, haec lina tibi, SINCERE, sepulto
 Piscator tenui dedicat arte Mycon.
 Hos calamos, myrtumque tibi, viridemque coronam
 Arcadia pastor ponit ab arte Lycon.
 Has lacrimas, vulsamque a vertice Mergillina
 Caesariem, & violas spargit, & ammineum.
 Parthenope patria ipsa tibi de marmore bustum
 Condit, & extentis funera temporibus.
 Quid moror? aeterni te suspicit Umbra Maronis,
 Et sibi vicinum donat habere locum.

P E T R I B E M B I.

DA sacro cineri flores: hic ille Maroni
 SINCERUS Musa proximus, ae. cumulo.

AN-

ANTONII TIBALDEI.

Virginis intactae Partum, Partumque videbis,
ACTIA quem docto pectore *Musa* dedit.
 Admirandi ambo: humanae fuit ille saluti
 Utilis, humanis hic fuit ingeniis.

M. ANTONII FLAMINII.

Quamvis *Virgilio* debebit *silva Maroni*,
 Et pastor, donec *Musa Maronis* erit:
 Tantum pene tibi debent piscator, & acta,
ACTI; divina proxime *Virgilio*.

P E T R I G R A V I N A E.

Qui divina legis *SYNCERI* carmina *Vatis*,
 Magnaque *Virginei* sacra *Puerperii*:
 Non haec humano credas procedere sensu;
 Auctori mentem movit, & ora *DEUS*.
 Hunc sibi delegit, quo non *Caelestia* quisquam
 Grandius, aut pleno cultius ore sonet.

J O. MATTHAEI TOSCANI.

Purima molitus praeclara, per omnia summum,
 Quod dare vel poterant singula, nomen habet.
Martis opus, dignum testatur sanguine equestri:
 Exsilio in Regem est certa probata fides.
 Sic illum piscator amat, sic acta remugit,
 Ut pecoris custos, silvaeque *Virgilium*.
 Jam sacra quid vatum pepererunt pectora *CHRISTO*,
 Virgineis quod se Partibus aequiparet?
 Sed nova *Maenalias* quod ducis ad antra *Camoenas*,
 Et calami *Tuscos* edidicere modos,
 Hoc proprium, *SYNCERE*, tuum est: hoc *Itala* tellus
 Ante *Siracossi* carmina *Vatis* amat.
 Tu belli, tu pacis homos: tibi denique lingua
 Et renovata vetus debet, & aucta recens.

GEOR.

Ex Itinere Neapolitano ad Casparem Naevium.

-- -- -- -- deinde cavatum
*Pausilypi in tenebris, & iniquo lumine montem
 Egressi, albentis templa ardua Mergillinae
 Ad mare conspiciamus, Cycno fundata sonoro:
 Cujus vox ultra Gangem audita, Tagumque,
 Dulcibus implevit vastum concentibus orbem.
 Nec poterant magnis alia ossibus ossa Maronis
 Conjungi melius, quam quae sunt juncta. &c.*

IN-

INDEX RERUM MEMORABILIMUM, QUAE IN SANNAZARII POEMATIS CONTINENTUR.

A

A Ctacon marmoreus . pag.
196

Aegidius Viterbiensis . 120

Aelius , poeta . 124

Albinus , poeta . 123

Alfonsi I. Aragonei , Regis Neapolitani , gesta . 127. 128

Alfonsus II. Aragonens , Ferdinandi filius , Dux Calabriae , laudatus . 128. 129. 183. 187.

Siciliae Rex . 126. Rex Neapolitanus , Turcas Hydruntina regione expulit . 164. 173

Altilius Gabriel , nobilis poeta . 123. 132. ejus natalis .

172

Amaranthae tumulus . 202

Angelorum exercitus descriptio .

50

Angelus affatur Mariam Virginem . 7

D. Annae pictura . 215

Apostolorum electio . 58

Aquivivus Andreas Matthaeus , Dux Hadriae , miles & poeta ; laudatus . 123. 132. 149. 200. 210

Aquivivus Belisarius , Neritonorum Dux . 214

Aquivivus Julius , Dux fortissimus . 156

Arcadia Sannazarii . 159

Arsenius tyrannicida . 217

Astraea alloquitur Petrum de Roccaforti , quique se in tutelam tradit . 114

Atramentum scriptorium . 182

Augustus Caesar universum orbem censeri jubet . 27

B

Bacchus . 137

Baptismus CHRISTI . 53

Bethleemiticus specus describitur . 33

H h

Bos

242 INDEX RERUM

Bos & Asellus adorant Puerum
JESUM. 37

C

Cabanilius Trajanus, Trojae ac
Montellae Dominus. 91.
amicus Sannazarii. 92. *poëta.* 123. *laudatus.* 132
Caesar Borgia, Dux Valentini-
nus, ab Urfinis pressus. 175.
notatus. 190. 191. 192
Cajetae, Aeneae nutricis, pro-
sopopoeja, & de Federico
Rege vaticinium. 152
Calendae Januariae. 133
Calendae Maji. 169
Camilla Scalampa, Mediola-
nensis. 221
Canticum D. Mariae Virginis. 24
Caracciolus Galeatus. 211
Caracciolus Marinus, poëtae
amicus. 190
Carbo, poëta. 124
Carthaginis ruinae. 30
Cassandra Marchesia, mulier
praestantissima. 86. *laudata.*
87. 158. 222. 232
Catonis tumulus. 210. 216
Catulli passer. 194
Catullus a Pontano emendatus.
175
Caudolae, viri fortissimi, tumu-
lus. 217
D. Celsus, comes D. Nazarii. 225

Chariteus, poëta. 124. *Cha-*
ritei conjux, Nisaea. 174
Chlamydis descriptio, qua DE-
UM Patrem indutum fingit
Poëta. 42
Claudius Princeps. 155
Comparatio radiorum Solis per
vitrum transcuntium, cum
Virginis partu. 36
Compater Petus, sive Petrus,
poëta lepidissimus. 123. *ejus*
mors defleta. 204
Conceptio VERBI Divini in
utero B. Virginis. 10
Concio DEI Patris ad Supe-
ros. 42
Cornelia Piccolominca, Antonii
Garlonii conjux. 107
Corvinus, poëta junior. 123
Cottae Joannis, poëtae Veronen-
sis, tumulus. 214
Crassus Lucius, vir doctus, &
antiquitatis studiosus. 99.
poëta. 132
Cumarum ruinae. 146
Cycnus cum Angelo compara-
tus. 6

D

Davidis Regis vaticinium de
CHRISTO, apud inferos. 13
Deambulatio matutina, & ve-
spertina. 180
Descriptio populi Bethleem con-
fluen-

MEMORABILIUM. 243

fluentis. 33. *Tauri*, *Leonis*, *Aquilae*, *Hominis*; quibus *Scriptores gestorum CHRISTI* significantur. 19. 20. *virginis insularis*, *navis adventum formidantis*. 8
Dies Genialis. 192
Domus Sannazarii. 162
Druidae, *Gallorum sacerdotes*. 227

E

Echo. 197
Elisabetha Mariam alloquitur. 23
Elysius, *poëta*. 123

F

Federicus Aragonens, *Ferdinandi filius*, *Siciliae & Neapolis Rex*, *Sannazarii patronus*. 150. 170. 173. 182. 232. *mortuus est in Gallia ad Ligerim*. 86. 157. *eius gesta, & laudes*. 150. 198. *eius edictum*. 174. *fuga in ulteriorem Galliam*. 79. *liberalitas*. 167
Ferdinandus Aragonens, *Alphonso Magni filius*, *Rex Neapolitanus*. 163
Ferdinandus junior, *Aragonens*, *Alfonso II. filius*, *Rex Nea-*

politanus, *laudatus*. 215. *notatus*. 202. *Ferdinandi junioris venatio*. 179
Ferdinandus Aragonens, *Federici Regis Neapolitani filius*, *Dux Calabriae*, *in Hispania exsul*. 83
Ferdinandus Havalus, *Piscariae Princeps*, *vir fortissimus*. 228
Ferraria laudata. 154
Filii unici tumulus. 215
Fuscus, *Poëtae amicus*. 133

G

Galliae extremae contra Britanniam sitae descriptio. 79
Garlonius Antonius, *Allifarum dominus*. 107. *laudatus*. 133
D. Gaudiosi laudes. 223. 224
Gemma Sannazarii. 177
Gesta, & cruciatus CHRISTI. 13. *a versu 254. ad 453.*
Gigantomachia. 84. 195

H

Hannibalis tumulus. 181
Harmosyne, *puella pulcherrima*, *a Sannazario dilecta*. 189
Herpylis pharmacentriae veneficia. 88
Homeri patria. 202

H h 2

Ho-

244 INDEX RERUM

Homerus in Latinum versus.

216

Horae, caeli janitrices. 46
Hyale, fortasse Joanna Arago-
nea, nupta Ferdinando II.
Regi Neapolitano, Alphonsi
fratris filio. 76
Hyblae tumulus. 187
Hydruntinam regionem Turcae
occupant. 133
Hymnus Angelorum in DE-
UM. 51

I

D. Jacobi Piceni laudes. 112
Ignes nocturni Romae. 206
Innocentius VIII. Pont. Max.
laudatus. 184
D. Joannes exsultat in utero
Matris. 24
Jordanis oratio ad DEUM. 54
Jordanis urnae descriptio. 53
Josephus, & Maria Virgo pa-
rent Augusti jussis. 31
Josephus adorat atque affatur
Puerum JESUM. 39. *Pa-*
stores alloquitur. 48. *ejus*
verba ad urbem Bethleem. 32
Italiae laudes, & descriptio. 29
Jucundus architectus. 189
Judicium extremum. 65
Julius Senensis, exsul. 108
Juno invocata, in amicae na-
tali. 144

L

Ladislai, Regis Neapolitani,
tumulus. 170
Laetitiae caelestis descriptio.
45. Laetitia Pastores affa-
tur. 46
LAMENTATIO DE MOR-
TE CHRISTI. 62
Laurae puellae tumulus. 173
Leonora, Princeps Ferrarien-
sis. 154
Lucina invocata, in partu Cor-
neliae Piccolomineae. 107
Lucius Grammatista. 209
Lucretia, uxor Sarri Branca-
tii. 110
Lucretium imitatus est Marul-
lus. 132

M

Majus Junianus, nobilis ludi-
magister. 124. *Sannazarii*
praeceptor. 141
Mala Punica laudata. 147
Mansua laudata. 154
MARIA Virgo Angelo respon-
det. 9. *DEI mandatis ob-*
temperat, per Angelum sibi
allatis. 10. *proficitur ad*
visendam Elisabetham. 23.
in patriam redit. 26. *generis*
humani Servatorem parit. 36
MA-

MEMORABILIMUM. 245

MARIAE jam jam parituræ
ad DEUM oratio. 35
Maria Garlonia Grappina, puella formosa. 230
Martialis quid senseris de Cæzulli passere. 194
Marullus Spartanus, poeta nobilis. 123. 132. *Hyblæ amator.* 187
Mausolæum in Caria. 28
Maximillæ tumulus. 182
Mergilline, Poëtæ villa. 4
 61. 75. 167. 199. *Mergillines fons.* 212
Metempsychosis, Pythagoræ dogma. 232
Miracula CHRISTI. 54
Montalius Ludovicus, Syracusanus, Caroli Cæsaris scripti magister, laudatus. 140
Morbi comitialis descriptio. 55
Mori candidæ fabula. 134
Morinna, mulier formosa. 222
Morinna Nympha. 135

N

D. Nazarii Martyris festus dies, Poëtæ natalis. 131.
 212
D. Nazarii gesta, & laudes. 213. 218. 225
D. Nazarii sacellum, a Poëta exstructum. 213. 229
Neærae tumulus. 186

Nefis a Pausilypo amata. 84
Nisææ, Charitei conjugis, partus. 174
Nola urbs reprehensa, quod hospitium Pontano negaverit. 228
Nymphae in Salices mutantur. 95
Nympharum Jordanidum descriptio. 52

O

Oraculorum defectio. 142
Orpheus respicientis statua. 197

P

Panhormitæ lusus. 132
Pardus Joannes, Hispanus, Philosophus nobilis. 102
laudatus. 124
Pastores proficiscuntur ad visendum Puerum JESUM. 47. *Josepho respondent.* 48.
JESUM adorant, & ad ejus cunas cantant. 49
Pausilypus Nefidem amat. 84
Pausilypus mons, vitifer. 212
Petrinum. 99. 132
Petrus de Roccaforti, maximus Regis Galliarum Cancellarius. 114
Phoenix descripta, & cum B. Virgine comparata. 38
 Phyl

246 INDEX RERUM

Phyllidis mors, & sepultura.

70

Picens medicus. 214

Picentini montes. 158

Platina Bartholomaeus, notatus. 179

Poëtarum reprehensores confutati. 122

Poggius Florentinus, notatus. 179

Pontanus Joannes Jovianus a Nolanis exclusus. 228. *Ca- tullum emendavit.* 175.

laudatus. 123. 131. *Meli- saei nomine gavisus est.* 85.

Pontani pietas in Petrum Compatrem. 206. *ejus scri- pta enumerantur & laudan- tur.* 118

Populorum Augusti imperio su- bjectorum enumeratio. 27. 28. 29. 30. 31

Porcia, & Isabella Branciae, sorores formosae. 233

Prodigia, quae CHRISTI mortem consecuta sunt. 63

Proteus. 83. *Protei vaticini- um.* 54

Pudericus Franciscus, amicus Poëtae inter primos. 235. *laudatus.* 132

Puer Regius formosissimus. 180

Pueri tumultus. 207

Pulicianus Angelus, notatus. 194. 195

R.

Roris matutini descriptio, ejus- demque cum divino Virginis partu comparatio. 36

S.

Sangrius Joannes, Patricius Nea- politanus. 121

SANNAZARIUS *Jaco- bus, litum insalens.* 232. *mili- tavit duce Alfonso II. Ara- goneo.* 129. *sponte in exst- lium abiit, Federicum Re- gem secutus.* 234. **SAN- NAZARII** *puericia in Pi- centinis exacta.* 158. *aeru- mnae.* 160. *itiner.* 161. *mores.* 162. *scripta enu- merata.* 159

Sarnus fluvius. 95

Sarrus Brancatius, miles for- tissimus, in praelio exstin- ctus. 111

Scala Bartholomaeus, vir di- fertus. 124

Scuccha latro. 122

Silentii nocturni descriptio. 34

Summontius Petrus, Historicus, laudatus. 202

Superstitionis veteris eversio. 65

Syrinx Nympha in arundinem mutata. 93

Tem-

MEMORABILIUM. 247

T

<i>Templum Divae Mariae Virgini a Poëta dicatum.</i>	4	<i>Vesuvius, mons ignivomus.</i>	85
<i>Theatrum Campanum.</i>	211	<i>Vetustini cujusdam insania in exstruendo sibi sepulcro.</i>	184
<i>Thelesinae crines.</i>	211	<i>Violantis Grappina, mulier praeclarissima.</i>	221
<i>Tityri, seu Virgiliï vaticinium ex Ecloga IV.</i>	49	<i>Urnæ Jordanis descriptio.</i>	53
		<i>Uvae hibernae dono missae a Sannazario Regi Federico.</i>	173. 182
		<i>Vulturnus fluvius.</i>	180

V

<i>Vaticinia Prophetarũ de CHRISTO, & Maria Virgine.</i>	25	<i>Zacharias maritus Elisabethae.</i>	25
<i>Veneziae laudatae.</i>	154. 183	<i>Zeno, vir doctus & elegans.</i>	124
<i>Venetorum signa.</i>	210		

Z

F I N I S.

NOI RIFORMATORI

dello Studio di Padova.

COncediamo Licenza a *Giuseppe Comino*, Stampatore in Padova, che possa ristampare il Libro intitolato: *Jacobi Sannazarii Opera Omnia Latine scripta*, giusta l'Esemplare stampato nell'anno 1568.

Dat. li 16. Luglio 1718.

(Francesco Soranzo Proc. Rif.

(Giovanni Pasqualigo Rif.

)

Agostino Gadaldini Segr.

E R R A T A.

Pag. 18 vers. 391 *pro* Phlegetontis *lege* Phlegethontis P. 28 v. 157 *pro* Bithynae *lege* Bithynae P. 49 v. 200 *pro* Utima *lege* Ultima P. 52 v. 288 *pro* Callirrhoe *lege* Callirhoe P. 73 v. 109 *pro* faciles, vicina Megaria, *semper lege* faciles vicina Megaria *semper* P. 79 v. 18 *pro* Stechadas *lege* Stoechadas P. 157 v. 172 *pro* Stechadas *lege* Stoechadas P. 210 *pro* DE VENERE, ET PALLADE. *lege* DE VENERE, ET SOLE.

P A T A V I I. C I O I O C C X V I I I.
 E X C U D E B A T I O S E P H V S C O M I N V S.

G A B R I E L I S
A L T I L I I.

S A N N A Z A R I I S O D A L I S,

EPITHALAMIUM

In Nuptias Joannis Galeatii Sfortiae , Ducis
Mediolanensis , & Isabellae Aragoniae,
Alfonsi II. Regis Neapoli-
tani, filiae .

NOTES

ON THE THEORY OF

THE CALCULUS OF DIFFERENTIALS

The theory of the calculus of differentials is a branch of mathematics which deals with the study of the rates of change of quantities. It is a fundamental tool in many areas of science and engineering, and its principles are essential for understanding the behavior of systems that change over time or space. The calculus of differentials is based on the concept of the derivative, which is a measure of the instantaneous rate of change of a function with respect to its independent variable. The derivative is defined as the limit of the ratio of the change in the function to the change in the independent variable as the change in the independent variable approaches zero. This definition is the foundation of the entire theory, and it is used to derive the rules for differentiating functions. The rules of differentiation are simple and easy to use, and they allow us to find the derivative of any function that can be expressed as a sum, product, or quotient of other functions. The derivative of a function is a new function, and it tells us how the original function is changing at any given point. This information is crucial for understanding the behavior of the function, and it is used in many applications, such as finding the maximum and minimum values of a function, or determining the rate of change of a physical quantity. The calculus of differentials is a powerful tool, and it is one of the most important branches of mathematics. It is a subject that is both challenging and rewarding, and it is a subject that is essential for anyone who wants to understand the world around them.

S E L E C T A
DOCTORUM VIRORUM
DE GABRIELE
A L T I L I O.
E F F U S Q U E S C R I P T I S
T E S T I M O N I A .

Paulus Jovius in Elogiis Virorum Literis illustrum.

GABRIEL ALTILIUS in Lucania natus, junioris Ferdinandi Regis praeceptor, usque adeo molliter, ac admirande in Elegis, & Heroico carmine excelluit, sicuti ex Epithalamio Isabellae Aragoniae perspicui potest, ut Pontani atque Actii testimonio, antiquis vatibus aequaretur. Is virtutis merito (1), Policastri (ea urbs olim Buxentum fuit) Antistes factus, a Musis per quas profecerat, celeriter impudenterque discessit, magno hercle ingrati animi piaculo, nisi ad spem non injustae veniae ob id culpa tegeretur, quod ad sacras literas nequaquam ordinis oblitus tempestive confugisset. Mortuus est in sacrata Sacerdotii Sede, sexaginta annis major (2), tulitque Pontani pietate, supremi officii nobile carmen, quod pro titulo urnae marmoreae incideretur.

Sannazarus Elegia XI. Libri I. v. 17.

Cui (Pontano) comes intactae lustrans sacraria silvae
ALTILIUS, docto pectore carmen hiet.

A 2

Idem

(1.) A SIXTO IV. anno MCCCCLXXI. XIV. Kal. Octobr. (2.) Anno Salutis MCCCCLXXXIV. Ughellus in Episcopis Policastrensis Ital. Sac. Vol. 7.

Idem Elegia II. Libri II. v. 21.

ALTILIUSQUE novos Superis laturus honores,
Pindarica feriat carmina docta lyra.
SFORCIADUM mox dicat, ARAGONIOSQUE Hymenaeos,
Jure quibus cantus aequet, Homere, tuos.

*Lilius Gregorius Gyraldus Dialogo I. de Poëtis
suorum temporum pag. 21. Edit. Florent.*

Ex eadem (Pontani) Academia fuit GABRIEL ALTILIUS, cujus licet pauca legerim, in Nuptiali tamen Carmine in Isabellam Aragoniam Regis filiam, miram habet & singularem quum eruditionem tum facundiam : affectatior tamen in quibusdam videtur. Pontificia hic dignitate apud Policastrenses ornatus decessit.

*Julius Caesar Scaliger Poëtices Libro VI.
qui & Hypercriticus.*

GABRIEL ALTILIUS Epithalamium cecinit longe optimum.

Jo. Matthaeus Toscanus Pepli Italiae Lib. III. pag. 63.

ALTILIUM Lucania genitum eadem tempestate Neapolis suspexit, qua Pontanum, & Sannazarium pari Poëtices studio florentes. Ex ejus Poëmatis Epithalamium me legisse memini, & pauca quaedam Epigrammata, quae satis eum in Poësi excelluisse declarant.

GABRIELIS ALTILII EPITHALAMIUM

*In Nuptias Joannis Galeatii Sfortiae, Ducis Mediolanensis,
& Isabellae Aragoniae, Alfonsi II. Regis
Neapolitani, filiae.*

URPUREOS jam laeta sinus Tithonia co-
njux
Extulerat, roseoque diem patefecerat ortu,
Caeruleum tremulo percurrens lumine pontum;
Qui cupido sua vota Viro, desponsaque dudum
Connubia, optatosque toros, & gaudia ferret:
Quum dulces Patris amplexus, quum moenia carae
Parthenopes, notasque excedens linqueret arces
SFORTIADAE Juveni donanda ARAGONIA Virgo.
Ipse levi pater advolitans per caerula curru
Neptunus, late undisonum substraverat aequor,
Infidique minas pelagi: nec gravior undis

Tem-

Phyllidis mors, & sepultura.

70

Picens medicus. 214

Picentini montes. 158

Platina Bartholomaeus, notatus. 179

Poëtarum reprehensores confutati. 122

Poggius Florentinus, notatus. 179

Pontanus Joannes Fovianus a Nolanis exclusus. 228. *Ca- tullum emendavit.* 175.

laudatus. 123. 131. *Meli- saci nomine gavisus est.* 85.

Pontani pietas in Petrum Compatrem. 206. *eius scri- pta enumerantur & laudan- tur.* 118

Populorum Augusti imperio su- bjectorum enumeratio. 27. 28. 29. 30. 31

Porcia, & Isabella Branciae, sorores formosae. 223

Prodigia, quae CHRISTI mortem consecuta sunt. 63

Proteus. 83. *Protei vatici- nium.* 54

Pudericus Franciscus, amicus Poëtae inter primos. 235. *laudatus.* 132

Puer Regius formosissimus. 180

Pueri tumulus. 207

Pulicianus Angelus, notatus. 194. 195

R

Roris matutini descriptio, ejus- demque cum divino Virginis partu comparatio. 36

S

Sangrius Joannes, Patricius Nea- politanus. 121

SANNAZARIUS *Jaco- bus, litium insolens.* 232. *mili- tavit duce Alfonso II. Ara- goneo.* 129. *sponse in exsi- lium abiit, Federicum Re- gem secutus.* 234. **SAN- NAZARII** *pueritia in Pi- centinis exacta.* 158. *aerum- nae.* 160. *itinerata.* 161. *mares.* 162. *scripta enu- merata.* 159

Sarnus fluvius. 95

Sarrus Brancatius, miles for- tissimus, in praelio extin- ctus. 111

Scala Bartholomaeus, vir di- fertus. 124

Scuccha latro. 122

Silentii nocturni descriptio. 34

Summonsius Petrus, Historicus, laudatus. 202

Superstitionis veteris eversio. 65

Syrinx Nympha in arundinem mutata. 93

Tem-

MEMORABILIUM. 247

T

<i>Templum Divae Mariae Virgini a Poëta dicatum.</i>	4	<i>Vesuvius, mons ignivomus.</i>	85
<i>Theatrum Campanum.</i>	211	<i>Vetustini cujusdam insania in exstruendo sibi sepulcro.</i>	184
<i>Thelesinae crines.</i>	211	<i>Violantis Grappina, mulier praeclarissima.</i>	221
<i>Tityri, seu Virgilii vaticinium ex Ecloga IV.</i>	49	<i>Urnæ Jordanis descriptio.</i>	53
		<i>Uvae hibernae dono missae a Sannazario Regi Federico.</i>	173. 182
		<i>Vulturnus fluvius.</i>	180

V

<i>Vaticinia Prophetarū de CHRISTO, & Maria Virgine.</i>	25	<i>Zacharias maritus Elisabethae.</i>	25
<i>Venetiae laudatae.</i>	154. 183	<i>Zeno, vir doctus & elegans.</i>	124
<i>Venetorum signa.</i>	210		

Z

F I N I S.

NOI RIFORMATORI

dello Studio di Padova.

COncediamo Licenza a *Giuseppe Comino*, Stampatore in Padova, che possa ristampare il Libro intitolato: *Jacobi Sannazarii Opera Omnia Latine scripta*, giusta l'Esemplare stampato nell'anno 1568.

Dat. li 16. Luglio 1718.

(Francesco Soranzo Proc. Rif.

(Giovanni Pasqualigo Rif.

(

Agostino Gadaldini Segr.

E R R A T A.

Pag. 18 vers. 391 *pro* Phlegetontis *lege* Phlegethontis P. 28 v. 157 *pro* Bithynae *lege* Bithynae P. 49 v. 200 *pro* Utima *lege* Ultima P. 52 v. 288 *pro* Callirrhoe *lege* Callirhoe P. 73 v. 109 *pro* faciles, vicina Megaria, *semper lege* faciles vicina Megaria *semper* P. 79 v. 18 *pro* Stechadas *lege* Stoechadas P. 157 v. 172 *pro* Stechadas *lege* Stoechadas P. 210 *pro* DE VENERE, ET PALLADE. *lege* DE VENERE, ET SOLE.

P A T A V I I. C I O I O C C X V I I I.
 E X C U D E B A T I O S E P H V S C O M I N V S.

G A B R I E L I S
A L T I L I I.

S A N N A Z A R I I S O D A L I S,

EPITHALAMIUM

In Nuptias Joannis Galeatii Sfortiae , Ducis
Mediolanensis, & Isabellae Aragoniae,
Alfonsi II. Regis Neapolitani, filiae.

ANNUAL REPORT

OF THE

BOARD OF DIRECTORS

FOR THE YEAR

1907

AND THE

FINANCIAL STATEMENTS

OF THE

COMPANY

FOR THE YEAR

1907

AND THE

FINANCIAL STATEMENTS

OF THE

COMPANY

FOR THE YEAR

1907

AND THE

FINANCIAL STATEMENTS

OF THE

COMPANY

S E L E C T A
DOCTORUM VIRORUM
DE GABRIELE
A L T I L I O.
E J V S Q U E S C R I P T I S
T E S T I M O N I A.

Paulus Jovius in Elogiis Virorum Literis illustrum.

GABRIEL ALTILIUS in Lucania natus, junioris Ferdinandi Regis praeceptor, usque adeo molliter, ac admirande in Elegis, & Heroico carmine excelluit, sicuti ex Epithalamio Isabellae Aragoniae perspicui potest, ut Pontani atque Actii testimonio, antiquis vatibus aequaretur. Is virtutis merito (1), Policastri (ea urbs olim Buxentum fuit) Antistes factus, a Musis per quas profecerat, celeriter impudenterque discessit, magno hercle ingrati animi piaculo, nisi ad spem non injustae veniae ob id culpa tegeretur, quod ad sacras literas nequaquam ordinis oblitus tempestive confugisset. Mortuus est in sacrata Sacerdotii Sede, sexaginta annis major (2), tulitque Pontani pietate, supremi officii nobile carmen, quod pro titulo urnae marmoreae incideretur.

Sannazarius Elegia XI. Libri 1. v. 17.

Cui (Pontano) comes intactae lustrans sacraria silvae
ALTILIUS, docto pectore carmen hiet.

A 2

Idem

(1.) A SIXTO IV. anno MCCCCLXXI. XIV. Kal. Octobr. (2.) Anno Salutis MCCCCLXXXIV. Ughellus in Episcopis Policastrensis Ital. Sac. Vol. 7.

T E S T I M O N I A .

Idem Elegia II. Libri II. v. 21.

ALTILIUSQUE novos Superis laturus honores,
Pindarica feriat carmina docta lyra.
SFORCIADUM mox dicat, ARAGONIOSQUE Hymenaeos,
Jure quibus cantus aequet, Homere, tuos.

*Lilius Gregorius Gyraldus Dialogo I. de Poëtis
suorum temporum pag. 21. Edit. Florent.*

Ex eadem (Pontani) Academia fuit GABRIEL ALTI-
LIUS, cujus licet pauca legerim, in Nuptiali tamen Carmine
in Isabellam Aragoniam Regis filiam, miram habet & singula-
rem quum eruditionem tum facundiam : affectatior tamen in
quibusdam videtur . Pontificia hic dignitate apud Policastren-
ses ornatus decessit .

*Julius Caesar Scaliger Poëtices Libro VI.
qui & Hypercriticus .*

GABRIEL ALTILIUS Epithalamium cecinit longe opti-
mum .

Jo. Matthaeus Toscanus Pepli Italiae Lib. III. pag. 63.

ALTILIUM Lucania genitum eadem tempestate Neapolis
suspexit, qua Pontanum, & Sannazarium pari Poëtices studio
florentes . Ex ejus Poëmatibus Epithalamium me legisse memini,
& pauca quaedam Epigrammata, quae satis cum in Poësi ex-
celluisse declarant .

G A B R I E L I S A L T I L I I E P I T H A L A M I U M

*In Nuptias Joannis Galeatii Sfortiae, Ducis Mediolanensis,
& Isabellae Aragoniae, Alfonsi II. Regis
Neapolitani, filiae.*

URPUREOS jam laeta sinus Tithonia co-
njux

Extulerat, roseoque diem patefecerat ortu,
Caeruleum tremulo percurrens lumine pontum;
Qui cupido sua vota Viro, desponsaque dudum

Connubia, optatosque toros, & gaudia ferret: 5

Quum dulces Patris amplexus, quum moenia carae
Parthenopes, notasque excedens linqueret arces

SFORTIADAE Juveni donanda ARAGONIA Virgo.

Ipsē levi pater advolitans per caerula curru

Neptunus, late undisonum substraverat aequor, 10

Infidique minas pelagi: nec gravior undis

Tem-

Temperies, caelove quies demissa fereno
 Adfuit, aut alias spirarunt lenius aerae.
 Hic studiis, varioque adsensu lecta juvenus,
 Fronde nova redimita comas, myrtoque virenti,
 Dum fremit, & validos certatim adnixa lacertos
 Remigio expediunt alacres, transtrisque locati
 Exsultant, laetoque sonant cava litora plausu;
 Dum patrio flet Nata sinu; dum Neptis avito,
 In gremio, Fratrumque piis complexibus haeret,
 Et longum inter se cara cervice morantur:
 At gemitu simul urbs omnis simul aegra supremo
 Digressu, desiderio intabescit iturae;
 Litoreque effusi toto atque e moenibus altis
 Prospectant, mixtaeque viris longo ordine matres,
 Et lacrimis incedentem, votisque sequuntur;
 Felicesque vias abeunti, aurasque precantur.
 Parte alia, qua perspicuo delabitur alveo
 Irriguis Sebethus aquis, & gurgite levi
 Prata secat, liquidisque terit sola roscida lymphis,
 Tercentum diversa locis se turba ferebant,
 Virginei coetus Nymphae, Campana propinquis
 Quas tulit ora jugis, quas dulcibus educat antris;
 Centum Pausylipi; centum de vertice Gauri,
 Et totidem calidis e litoribus Bajarum:
 Quaeque etiam Lyrim, lentisciferique recessus
 Linterni, Bacchaea tenent quae rura Vesevi;

Con-

EPITHALAMUM.

7

Conveniunt: nec Vulturi, ~~Sarriti~~ puellae
Non adsunt, non aequoreae Nefidos alumnae.

Quas inter mediae magna cingente corona 40

Bis senae superant forma praestante Sorores,
Aurea Sebethi ~~loboles~~, quas caerulea mater
Parthenope una sciens Musarum, & docta canendi

Parthenope primis teneras formavit ab annis,
Imbuerat cantuque novo numerisque modisque. 45

Pars vitta, pars caeruleis implexa hyacinthis;
Illae apio, hae ~~sarcisso~~, ~~aliae~~ immortali amarantho.

Perpetuos namque hos ipsae sibi ludicra flores
Semper alunt, viridem semper de rore nitorem.

Ergo inter se se manibus per mutua junctis, 50

Compositisque leves quatientes motibus artus
In numerum glomerantur: ibi variante reflexu

Nunc pedibus choreas, nunc carmina plaudere cantu,
Carmina quae curvis in vallibus affultrabant,

Incepere, omnis Hymenaeo ut ripa sonaret. 55

Magnorum taedas Superum, noctesque jugales,
Et caeli veneranda canunt connubia Musae:

Nos thalamos, ISABELLA, tuos, tua gaudia, conjux
SPORTIADE, tenerosque choris cantamus amores,

Sanctaque jura tori: Musarum nec pudet illós, 60

Nec te, Naiadum, Virgo, aut te carminis, Heros,
Poeniteat nostri. dilectae fontibus & nos

Pegaseis: praebet Sebethus pocula nobis,

Sebe-

Sebethus liquidos fontes, & mollia Tempe.

Dicite Hymen Hymenae Hymen, ter dicite, Nymphae. 65

Tuque novas visure faces, age, Lucifer, alnum

Pande jubar, roseumque oriens caput exfere tandem:

Exspectate, redi, nec amantum vota moratus,

Coge tuis agedum flammis concedere noctem

Actutum, tibi si cupidi sua vota Mariti

70

Concipiunt, tardusque redis si semper eisdem:

Si tacita quem mente diu opravere puellae,

Primaque jucundae voverunt tempora noctis,

Exortum timide nutanti corde pavescunt.

Dicite Hymen Hymenae Hymen, ter dicite, Nymphae. 75

Fortunate Gener! tibi lux, tibi pulcher Eous

Deserit Oceanum: tibi candidus explicat ignes,

Candidaque ora refert: fausto tibi fidere portat

Conjugium, dulcesque toros, laetosque Hymenaeos.

Dexter enim e caelo dexter Jovis adstitit Ales

80

Nascenti, eripuitque novum ter plausibus omen

Advolitans, dextrumque affulgens risit Olympus.

Hesperia in magna multis e millibus uni

Virgineos junctura sinus A R A G O N I A Virgo

Adveniat, sociosque toros paret aurea Conjux.

85

Dicite Hymen Hymenae Hymen, ter dicite, Nymphae.

Fortunate Gener! magnus tibi profocer Atlas,

Quosque tibi a prima percenset origine Iberus,

Adveniant Reges soceri Diis aequa propago:

Hos

EPITHALAMIUM. 9

Hos tibi per titulos atque haec per nomina felix 90
Adveniet, felix eadem sub stragula Conjux,
Sidonio tecum excipiat quam lectus in ostro
Languidulos tenero sociantem pectore somnos:
Maternum feri numerent genus unde nepotes,
Seque olim magnis jactent a Regibus ortos. 95

Dicite Hymen Hymenae Hymen, ter dicite, Nymphae.,
Illa tibi amplexusque feret noctemque beatam,
Implebitque tuos nivea cervice lacertos:
Qualem nulla tulit priscis Heroibus aetas,
Ipsa nec Eurotae viderunt flumina Nympham, 100
Taygeti aut juga virgineis lustrata choreis,
Nec nostri videre chori: quibus addita, qualis
Aurora exoriens stellis nitet alma fugatis
Purpureumve solet bruma cedente novum ver,
Candida se talem nobis ISABELLA ferebat. 105

Dicite Hymen Hymenae Hymen, ter dicite, Nymphae.
Illam dia Parens dum nixibus edit in auras,
Ambrosio exceptam gremio Venus aurea fovit,
Et formam, formaeque decus decori addit honorem.
Ac primas tibi, Virgo, aliis cedentibus, inquit, 110
Prima feres, Veneri tantum collata secundas.

Dicite Hymen Hymenae Hymen, ter dicite, Nymphae.
Admovit quoque blanda manus Saturnia Juno,
Permulcensque artus, sceptris haud, inquit, avitis
Sceptra minora geres; Latias Regina per urbes 115

B

Ince-

E R R A T A.

Pag. 18 vers. 391 *pro* Phlegetontis *lege* Phlegethontis P. 28 v. 157 *pro* Bithynae *lege* Bithynae P. 49 v. 200 *pro* Utima *lege* Ultima P. 52 v. 288 *pro* Callirrhoe *lege* Callirhoe P. 73 v. 109 *pro* faciles, vicina Megaria, *semper lege* faciles vicina Megaria *semper* P. 79 v. 18 *pro* Stechadas *lege* Stoechadas P. 157 v. 172 *pro* Stechadas *lege* Stoechadas P. 210 *pro* DE VENERE, ET PALLADE. *lege* DE VENERE, ET SOLE.

P A T A V I I. C I D I O C C X V I I I .
 E X C U D E B A T I O S E P H V S C O M I N V S .

G A B R I E L I S
A L T I L I I.

S A N N A Z A R I I S O D A L I S,

EPITHALAMIUM

In Nuptias Joannis Galeatii Sfortiae , Ducis
Mediolanensis , & Isabellae Aragoniae,
Alfonsi II. Regis Neapolitani, filiae.

THE HISTORY OF THE

REIGN OF KING CHARLES THE FIRST

BY JOHN BURNET

1679

LONDON: Printed by J. Streater, at the Sign of the Gun, in St. Dunstons Church-yard, near St. Dunstons Church, in the County of Middlesex.

1679

By Authority.

Printed by J. Streater, at the Sign of the Gun, in St. Dunstons Church-yard, near St. Dunstons Church, in the County of Middlesex.

THE HISTORY OF THE REIGN OF KING CHARLES THE FIRST, BY JOHN BURNET, 1679. LONDON: Printed by J. Streater, at the Sign of the Gun, in St. Dunstons Church-yard, near St. Dunstons Church, in the County of Middlesex.

1679

By Authority.

Printed by J. Streater, at the Sign of the Gun, in St. Dunstons Church-yard, near St. Dunstons Church, in the County of Middlesex.

1679

S E L E C T A
DOCTORUM VIRORUM
DE GABRIELE
A L T I L I O.
E J U S Q U E S C R I P T I S
T E S T I M O N I A.

Paulus Jovius in Elogiis Virorum Literis illustrum.

GABRIEL ALTILIUS in Lucania natus, junioris Ferdinandi Regis praeceptor, usque adeo molliter, ac admirande in Elegis, & Heroico carmine excelluit, sicuti ex Epithalamio Isabellae Aragoniae perspici potest, ut Pontani atque Actii testimonio, antiquis vatibus aequaretur. Is virtutis merito (1), Policastri (ea urbs olim Buxentum fuit) Antistes factus, a Musis per quas profecerat, celeriter impudenterque discessit, magno hercle ingrati animi piaculo, nisi ad spem non injustae veniae ob id culpa tegeretur, quod ad sacras literas nequaquam ordinis oblitus tempestive confugisset. Mortuus est in sacrata Sacerdotii Sede, sexaginta annis major (2), tulitque Pontani pietate, supremi officii nobile carmen, quod pro titulo urnae marmoreae incideretur.

Sannazarius Elegia XI. Libri 1. v. 17.

Cui (Pontano) comes intactae lustrans sacrae silvae
ALTILIUS, docto pectore carmen hiet.

A 2

Idem

(1.) A SIXTO IV. anno MCCCCLXXI. XIV. Kal. Octobr. (2.) Anno Salutis MCCCCLXXXIV. Ughellus in Episcopis Policastrensis Ital. Sac. Vol. 7.

T E S T I M O N I A .

Idem Elegia II. Libri II. v. 21.

ALTILIUSQUE novos Superis laturus honores,
Pindarica feriat carmina docta lyra.
SFORCIADUM mox dicat, ARAGONIOSQUE Hymenaeos,
Jure quibus cantus aequet, Homere, tuos.

*Lilius Gregorius Gyraldus Dialogo I. de Poëtis
suorum temporum pag. 21. Edit. Florent.*

Ex eadem (*Pontani*) Academia fuit GABRIEL ALTI-
LIUS, cujus licet pauca legerim, in Nuptiali tamen Carmine
in Isabellam Aragoniam Regis filiam, miram habet & singula-
rem quum eruditionem tum facundiam : affectatior tamen in
quibusdam videtur . Pontificia hic dignitate apud Policastren-
ses ornatus decessit .

*Julius Caesar Scaliger Poëtices Libro VI.
qui & Hypercriticus .*

GABRIEL ALTILIUS Epithalamium cecinit longe opti-
mum .

Jo. Matthaeus Toscanus Pepli Italiae Lib. III. pag. 63.

ALTILIUM Lucania genitum eadem tempestate Neapolis
suspexit, qua Pontanum, & Sannazarium pari Poëtices studio
florentes . Ex ejus Poëmatris Epithalamium me legisse memini,
& pauca quaedam Epigrammata, quae satis eum in Poësi ex-
celluisse declarant .

GABRIELIS ALTILII EPITHALAMIUM

*In Nuptias Joannis Galeatii Sfortiae, Ducis Mediolanensis,
& Isabellae Aragoniae, Alfonsi II. Regis
Neapolitani, filiae.*

PURPUREOS jam laeta sinus Tithonia co-
njux
Extulerat, roseoque diem patefecerat ortu,
Caeruleum tremulo percurrens lumine pontum;
Qui cupido sua vota Viro, desponsaque dudum
Connubia, optatosque toros, & gaudia ferret:
Quum dulces Patris amplexus, quum moenia carae
Parthenopes, notasque excedens linqueret arces
SFORTIADAE Juveni donanda ARAGONIA Virgo.
Ipse levi pater advolitans per caerulea curru
Neptunus, late undisonum substraverat aequor,
Infidique minas pelagi: nec gratior undis

Tem-

Temperies, caelove quies demissa fereno
 Adfuit, aut alias spirarunt lenius aerae.
 Hic studiis, varioque adfensu lecta juvenus,
 Fronde nova redimita comas, myrtoque virenti, 15
 Dum fremit, & validos certatim adnixa lacertos
 Remigio expediunt alacres, transtrisque locati
 Exsultant, laetoque sonant cava litora plausu;
 Dum patrio flet Nata sinu; dum Neptis avito,
 In gremio, Fratrumque piis complexibus haeret, 20
 Et longum inter se cara cervice morantur:
 At gemitu simul urbs omnis simul aegra supremo
 Digressu, desiderio intabescit iturae;
 Litoreque effusi toto atque e moenibus altis
 Prospectant, mixtaeque viris longo ordine matres, 25
 Et lacrimis incedentem, votisque sequuntur;
 Felicesque vias abeunti, aurasque precantur.
 Parte alia, qua perspicuo delabitur alveo
 Irriguis Sebethus aquis, & gurgite levi
 Prata secat, liquidisque terit sola roscida lymphis, 30
 Tercentum diversa locis se turba ferebant,
 Virginei coetus Nymphae, Campana propinquis
 Quas tulit ora jugis, quas dulcibus educat antris;
 Centum Pausylipi; centum de vertice Gauri,
 Et totidem calidis e litoribus Bajarum: 35
 Quaeque etiam Lyrim, lentisciferique recessus
 Linterni, Bacchaea tenent quae rura Vesevi,

Con-

EPIGRAMMATA MILAUM.

7

Conveniunt: nec Vulturini, ~~Sarcinæ~~ puellae
 Non adsunt, non aquoreae Nefidos alumnae.
 Quas inter mediae magna cingente corona
 40 Bis senae superant forma praestante Sorores,
 Aurea Sebethi soboles, quas caerulea mater
 Parthenope una sciens Musarum, & docta canendi
 Parthenope primis teneras formavit ab annis,
 Imbuerat cantuque novo numerisque modisque.
 45 Pars vitta, pars caeruleis implexa hyacinthis;
 Illae apio, hae narcissi, aliæ immortali amarantho.
 Perpetuos namque hos ipsae sibi ludicra flores
 Semper alunt, viridem semper de rore nitorem.
 Ergo inter se se manibus per mutua junctis,
 50 Compositisque leves quatientes moribus artus
 In numerum glomerantur: ibi variante reflexu
 Nunc pedibus choreas, nunc carmina plaudere cantu,
 Carmina quae curvis in vallibus assultabant,
 Incepere, omnis Hymenaeo ut ripa sonaret.
 55 Magnorum taedas Superum, noctesque jugales,
 Et caeli veneranda canunt connubia Musae:
 Nos thalamos, ISABELLA, tuos, tua gaudia, conjux
 SFORTIADE, tenerosque choris cantamus amores,
 Sanctaque jura tori: Musarum nec pudet illas,
 60 Nec te, Naiadum, Virgo, aut te carminis, Heros,
 Poniteat nostri. dilectae fontibus & nos
 Pegaseis: praebet Sebethus pocula nobis,

Sebe-

8 G A B. A L T I L I I

Sebethus liquidos fontes, & mollia Tempe.

Dicite Hymen Hymenae Hymen, ter dicite, Nymphae. 65
 Tuque novas visure faces, age, Lucifer, alnum
 Pande jubar, roseumque oriens caput exere tandem:
 Exspectate, redi, nec amantum vota moratus,
 Coge tuis agedum flammis concedere noctem
 Actutum, tibi si cupidi sua vota Mariti 70
 Concipiunt, tardusque redis si semper eisdem:
 Si tacita quem mente diu opravere puellae,
 Primaque jucundae voverunt tempora noctis,
 Exortum timide nutanti corde pavescuat.

Dicite Hymen Hymenae Hymen, ter dicite, Nymphae. 75
 Fortunate Gener! tibi lux, tibi pulcher Eous
 Deserit Oceanum: tibi candidus explicat ignes,
 Candidaque ora refert: fausto tibi fidere portat
 Conjugium, dulcesque toros, lactosque Hymenaeos.
 Dexter enim e caelo dexter Jovis adstitit Ales 80
 Nascenti, eripuitque novum ter plausibus omen
 Advolitans, dextrumque affulgens risit Olympus.
 Hesperia in magna multis e millibus uni
 Virgineos junctura sinus A R A G O N I A Virgo
 Adveniat, sociosque toros paret aurea Conjux. 85

Dicite Hymen Hymenae Hymen, ter dicite, Nymphae.
 Fortunate Gener! magnus tibi profocer Atlas,
 Quosque tibi a prima percenset origine Iberus,
 Adveniant Reges soceri Diis aequa propago:

Hos

EPITHALAMIUM. 9

Hos tibi per titulos atque haec per nomina felix 90
Adveniet, felix eadem sub stragula Conjux,
Sidonio tecum excipiat quam lectus in ostro
Languidulos tenero sociantem pectore somnos:
Maternum feri numerent genus unde nepotes,
Seque olim magnis jactent a Regibus ortos. 95

Dicite Hymen Hymenace Hymen, ter dicite, Nymphae.,
Illa tibi amplexusque feret noctemque beatam,
Implebitque tuos nivea cervice lacertos:
Qualem nulla tulit priscis Heroibus aetas,
Ipsa nec Eurotae viderunt flumina Nympham, 100
Taygeti aut juga virgineis lustrata choreis,
Nec nostri videre chori: quibus addita, qualis
Aurora exoriens stellis nitet alma fugatis
Purpureumve solet bruma cedente novum ver,
Candida se talem nobis ISABELLA ferebat. 105

Dicite Hymen Hymenace Hymen, ter dicite, Nymphae.
Illam dia Parens dum nixibus edit in auras,
Ambrosio exceptam gremio Venus aurea fovit,
Et formam, formaeque decus decori addit honorem.
Ac primas tibi, Virgo, aliis cedentibus, inquit, 110
Prima feres, Veneri tantum collata secundas.

Dicite Hymen Hymenace Hymen, ter dicite, Nymphae.
Admovit quoque blanda manus Saturnia Juno,
Permulsensque artus, sceptris haud, inquit, avertis
Sceptra minora geres; Latias Regina per urbes 115

B

Ince-

Incedes, populisque potens & divite regno.
 Magna Jovis Conjux magni tibi Conjugis omen
 Praecinit, haecque suis oppignerat oscula dictis:
 Osculaque in teneris sonuerunt pressa labellis.

Dicite Hymen Hymenae Hymen, ter dicite, Nymphae. 120
 Nec Pallas non laeta suos impertit honores
 Nascenti: primos eadem ad cunabula cantus
 Concinnuit, suavitque leves tibi carmine somnos:
 Atque animum tibi, Virgo, inquit, moresque verendos.
 Trado Diva, mares sensus, & vincere sexum 125
 Pallas: acum doctasque manus tibi cedit Arachne:
 Cedam victa libens Dea, dixit. ibi aurea totis
 Fluxerunt cunis flavae instrumenta Minervae
 Et radius pectenque & inaurati calathisci.

Dicite Hymen Hymenae Hymen, ter dicite, Nymphae. 130
 Se Junone Samos, jactant se Pallade Athenae:
 Te Cyprus, Cytherea, colunt juga Cynthia Phoebe:
 At, Virgo, non una tuo de nomine tellus
 Clarefcit; se nostra tuis natalibus ornat
 Parthenope, propriamque vocat Sebethos alumnam: 135
 Claraque mox ipsis Insubris terra feretur
 Connubiis; flavusque comas Ticinus, & ingens
 Eridanus, pronoque ruens celer Abdua cursu
 Attollent caput, & tanto se nomine caelo
 Aequant, cellis elati cornibus ibunt. 140

Dicite Hymen Hymenae Hymen, ter dicite, Nymphae.
 Mater-

E P I T H A L A M I U M. 11

Maternam invisens Delon Latonia Virgo,
 Laetatur dulcique solo, & natalibus arvis,
 Laetatur superas repetens Proserpina sedes,
 Mystica maternae quum sacra revisit Eleufis. 145

Tu quoque SPORTIACOS, Virgo, accessura penates,
 Cognatas i laeta domos, genus inclyta Mater
 Unde ferens, tanto talem te Diva Parenti
 Progenuit: quod deinde tuis felicibus auctum
 Connubiis, duplici confirmes addita vinclo, 150
 Ipsa viri fratrisque tui, conjuxque sororque.

Dicite Hymen Hymenae Hymen, ter dicite, Nymphae.
 Tales rite toros, talesque iniere Hymenaeos,
 Saturno quos Rhea potens enixa marito,
 Quum primos illi thalamos Thaumantias Iris 155
 Instrueret, variis spectanda coloribus Iris,
 Ambrosiaeque manus succo perfusa nitentes,
 Adstarentque suis incinctae vestibus Horae:
 Quum passim caeli per lumina laeta frequentes
 Caelicolae obstreperent, ac toto reddita Olympo 160
 Frater io, Conjux & io, vox una sonaret.

Dicite Hymen Hymenae Hymen, ter dicite, Nymphae.
 O patriae, o faeculi decus, Heroina; jugales
 Jam te sub leges vocat & sua jura Maritus.
 At nos aequales, quibus idem ad flumina cursus 165
 Et certamen idem florum, studiumque decentes
 Instaurare choros, nostri jam ad munera luci

B 2

Mane

Mane revertemur; jam te fine munera nobis
 Illa quidem placitura minus. namque alta relictæ
 Per nemora, ut querulis vitulae mugitibus instant, 170
 Et gemitu matrem implorant, quae montibus altis
 Erravit, viridi aut convalle oblita resedit
 Mollia prata secuta, novos aut forte hymenaeos;
 Cara, tui sic nos memores abitura relinquis
 Aeternum, dulcisque animis haerebis imago; 175
 Te nostri recinent lusus, te nostra sonabunt
 Carmina, te thyasi, primae tibi munera nostra
 Pendebunt suave halantes de more corollae:
 Prima tibi unguenta, & patrios fundemus odores
 Umbrosam sub loton: opaco vertice lotos 180
 Sebethi patris ad ripas spectanda virebit.
 Quodque oculo properante aliquis properante carina
 Praeteriens legat, hoc signabit litera carmen,
 Grandior incisum teneris quod praeferat arbor. (185
 Corticibus: COLE ME; ISABELLAE EGO REGIA LOTOS.
 Haec ita nos: at tu Divis egressa secundis,
 Ibis in amplexus cari exoptata Mariti,
 Qui robusta tuo circumdet brachia collo,
 Virgineaque sinum zona mox solvere pergat,
 Foecundam exercens optata prole juventam. 190
 Inde tuos mox jam Matri missura Nepotes
 In gremium, formosa decor queis Matris ab ore
 Misceat ora, maremque ferant a Patre vigorem.

Dici-

E P I T H A L A M I U M. 13

Dicite Hymen Hymenae Hymen, ter dicite, Nymphæ.
 Sed te jam placidis spirantes flatibus auræ 195
 Pacatumque vocat nautis properantibus aequor;
 Increpat & summa rector de puppe morantem.
 Ingredere optatasque vias pede suscipe laeto:
 Oscula Germanumque pios age deferere fletus:
 Te quoque lacrimulas, Virgo, jam mittere tempus. 200
 Abstergent tibi singultus mox gaudia tantos,
 Gaudia, quae lacrimis aliter testere profusis.

Dicite Hymen Hymenae Hymen, ter dicite, Nymphæ.
 Jam dextro classem tetigit pede: jam procul alta
 Conspicitur Virgo in puppi, laetique recepta 205
 Clamorem tollunt nautae, jam vincula solvunt,
 Jam pontem, funemque legunt: cavaque aera corusco
 Igne tonant, crebrisque lacessunt ictibus auras,
 Ac validis displosa sonoribus aëra complent,
 Egressae bona signa rati, & solventibus omen. 210
 Talis ad Aemonium frenato pisce Maritum
 Vesta Thetis, levis aut sedit quum Cypria concha.

Dicite Hymen Hymenae Hymen, ter dicite, Nymphæ.
 Provehitur sed jam pelago ratis, actaque remis
 Litora deseruit: dubios jam lintea visus 215
 Paullatim, flentesque oculos sublata relinquunt.
 Nos quoque vox, nos ipsa animi mens deserit omnis;
 Infractique labant gelido sub pectore sensus.
 Quod superest votis te, Virgo, & mente sequemur.

Ergo

Ergo seu patrio digressam litore, curvo 220
 Excipiet Cajeta sinu, seu te Anxuris arces
 Circeosque lacus juxta, & Tiberina legentem
 Ostia, nec fidum nautis mare, remige dextro
 Flectentem facili adnitens transmiserit aura
 Puppis, & Herculeos inviserit hospita portus: 225
 Sive Argoa tuis spumescant aequora remis,
 Qua patet effossis foecundior Ilva metallis,
 Et vastos pelagi in fluctus Populonia mater
 Prospektat, summoque attollitur ardua saxo:
 Seu tua Neleae remorentur lintea Pisae, 230
 Rorantesque imo tollens de gurgite vultus
 Labentem niveae praeter vada caerulea Lunae
 Adspiciat procul, & Nymphis stipatus adoret
 Macra suis adstans ripis pater, ad sua tandem
 Litora delatam regnis Ligur ora maritis 235
 Accipiat, prima & puppim veneretur herilem;
 Dum sacros Erycis portus, totosque recessus
 Ipsa suis nantem excipiens Venus alma lacertis,
 Invehat, optatisque adsignet denique terris:
 Nereïdes tibi, Nereïdes Tyrrhena propago 240
 Numina Nefaeae, Melitaeaeque, Cymodoceque,
 Glaucēque, Spioque, Janiraque, pulchraque Doto,
 Amphinomeque, Opisque, Pherusaque, Dexameneque,
 Atque Halye, atque Thoë, & flavo crine Amathusa,
 Maternumque Thetis nunc primum oblita dolorem, 245
 Ad-

EPITHALAMIUM. 15

Adstant, sternantque viam, & comitentur euntem,
Certatimque tuae praeludat turba carinae.
Jam votis nos te, Virgo, jam mente sequemur.
Mox ubi jam pelagi tantum, & permensa viarum,
Contigeris cupidas dilecti Conjugis ulnas, 250
Grataque sollicitos tandem nox junget amantes;
Aeternos vobis Cypris Dea, Cypris amores,
Concordeſque animos, & mutua vincula neſtat:
Vincula quae ſerae mancant ad fata ſeneſtae.
Foecundet Latona torum, Latona perenni 255
Prole domum, Latona genus per ſaecula propaget.
Jupiter ingentes det opes, det Jupiter annos,
Regnaque, fortunamque domus ſine fine manentem.
Dicite Hymen, iterate Hymen Hymenaeae, puellae.
Dulcis Hymen Hymenaeae Hymen, ades, o Hymenaeae. 260

F I N I S.

ILLU.

ILLUSTRIUM POETARUM

C A R M I N A

D E G A B R I E L E

A L T I L I O.

J A C O B I S A N N A Z A R I I

De Natali ALTILII Vatis.

Musarum lux alma, meus cui tura quotannis,
 Cui rite ALTILIUS fundit in igne merum:
 Accipe servatos hiberno frigore flores;
 Quaeque madent Siculis annua liba favis.
 Quandoquidem magnum Latio, rarumque dedisti
 Pignus, & Aoniis non leve nomen aquis.
 At tu, sic tristes numquam experiare tenebras;
 Sic Phoebi nitido semper honore mices:
 Fausta, precor, longos tamen expectata per annos,
 ALTILIO QUE tuo concolor usque redi.

JOANNIS JOVIANI PONTANI.

Comitis ALTILIUS placet puellis,
 Incomitae ALTILIO placent puellae.
 Iratam quia fecerit Dionem
 Cano candidior puella cycno,
 Quam totis amor insidens medullis
 Fulgentis pueri asserat calore.
 Oblatum sibi dum suaviari,
 Dum levi cupit hinc, & inde collo,
 Utraque & simul implicare palma,

Hic

*Hic trux ALTILIUS reflectit ora,
 Et dextra cupidas manus repellit,
 Ac verbis ferus, improbus minatur.
 Tunc illa in miseros abit dolores,
 Et largus abit imber ex ocellis,
 Torpent pectora, mensque, corculumque,
 Semi & mortua lectulo recumbit,
 Ultricem in puerum imprecata Divam.
 Incomtae ALTILIO hinc placent puellae.*

E J U S D E M.

T U M U L U S

GABRIELIS ALTILII, Episcopi Policastrensis,
 ac Poëtae doctissimi.

ET TIBI dant tumulos Musae, meritumque sepulcrum,
 Et tibi dat titulos quae tibi culta Charis.
 ALTILI o venerande, jaces hic? hac jacet urna
 Pontificale decus? Pontificalis honos?
 Ergo agite, o Nymphae Sebethides, ergo age, virgo
 Parthenope, ad tumulum spargite veris opes:
 Sparge tuos flores, florum foecunda Patulci:
 Et tu sparge tuas, Antiniana, rosas.
 ALTILIO requiem dic, o Chari, dic age, Clio:
 Luceat ALTILIO lux sine fine meo.
 Quisquis adest, pia verba sonet, madeatque sepulcrum
 De lacrimis: madeat, Pieri, rore tuo.

BASILII ZANCHII.

MINCIAD E in ripa veteris prope moenia Mantus
 Errat & in Tasco concinit Umbra lacu:
 Dum canit, argutos cantus imitatur oloris,
 Dulcius extremum dum canit ante diem.

C

Scili-

*Stilicet ALTILII post funera dulcis imago
 Nunc repetit patriae limina cara suae:
 Nunc tumulum invisit magni prope busta Maronis
 Sebethus placidis qua fluit amnis aquis.
 Talis Persephone, talis Ledaea propago,
 Alternis superas itque reditque vias.*

HIERONYMI AMALTHEI.

P*rotulit ALTILIUM, quae protulit ora Maronem:
 Protulit una duos, abstulit una duos.
 Felicem eventum sortita est utraque tellus
 Altera per cunas, altera per tumulos.*

JOANNIS MATTHAEI TOSCANI.

C*Arminis arguti, dulces qui spiret amores,
 ALTILIO palmam detulit ipsa Venus.
 Sic decuit vatem, quem culta Neapolis inter
 Perpetui voluit vivere veris opes.
 Unde suas lecto distinxit flore Camoenas,
 Struxit & Aoniis condita mella favis:
 Enthea quos Phoebi libabit turba liquores
 Citria dum gignet Parthenopea rosas.*

HO.

H O N O R A T I
F A S C I T E L L I
I S E R N I E N S I S
C A R M I N A
E L E G A N T I S S I M A.

Selecta Doctorum Virorum
DE HONORATO
FASCITELLO,
ejusque Scriptis Testimonia.

*Petrus Victorius Epistolarum Lib. II. Epistola
ad FASCITELLUM.*

Accepi (a Simone Portio) te ab JULIO III. PONT. MAX. Episcopum esse creatum, quum paucis antea mensibus vel diebus potius te usus esset, atque instituendo, ingenuaque omni disciplina expoliendo Cardinali suo destinasset: eo autem nuncio maxime laetatus sum, & tui ipsius causa, quem semper amavi, & propter admirabiles virtutes tuas, merito suspexi, & aliorum etiam, qui idem vitae iter ingressi, atque in doctrinae studiis diu versati, sperare possunt, praemium aliquod aliquando fore suis laboribus; cui rei si operam darent opulenti viri, & in maximis dignitatibus constituti, vehementer inflammarentur animi reliquorum ad optimas artes colendas, & in antiquum gradum honoris restituendas, unde importunitate barbarorum, calamitateque superiorum temporum indignissime dejectae fuerant: nam, quin hoc perfici posset, dubitare non debemus, quum hac aetate magna illis accessio facta sit, sponte ad hoc conspirantibus ingeniosis viris, potius quam iusta ulla mercede tantae suae industriae invitatis. &c.

Q. Marius Corradus Libro XIII. de Lingua Latina.

Luferunt alia doctissimi viri, Pontanus, Castilio, Varchius, Jo. Baptista Arcucius, Cotta, Naugerius, Fracastorius, Amaltheus, Marullus, Gambaro, FASCITELLUS; quorum tamen scriptis non minus, quam Virgilii, Horatii, aliorumque veterum, posteritas omnis adjuvabitur.

Abbas

*Abbas Ferdinandus Ughellus Italiae Sacrae Tomo Nono
in Episcopis Insulanensibus.*

HONORATUS FASCITELLUS Iferniensis, nobili familia natus anno 1502. patre Marco viro clar. matre Margaritha Caracciola; puer anno 17. Monachus Casinensis Coenobii factus (1), vir evasit in Graecis, humanis, divinisque literis versatissimus, & Poëta insignis, cujus etiam Poëmata lepidissima leguntur apud Jovium in Elogiis, suntque impressa quoque in Deliciis Poëtarum Italarum. Laudatur a Bembo, Joanne Casa, Flaminio, ab amico nostro erudito Jo. Baptista Mari Canonico S. Angeli in foro Piscium in notis ad Librum Petri Diaconi Casinensis de Viris Illustribus Casinensibus, quem publici juris fecit Romae anno 1655. aliisque doctissimis viris; quumque ob egregias virtutes JULII III. PONTIFICIS notus, & familiaris esset, Insulana insula condecoratus est die 30. Januarii 1551. praeceptor datus Innocentio Montio Cardinali in Pontificis Familiam adoptato. Interfuit Concilio Tridentino. Romae obiit mense Martio 1564. quum jam antea Episcopatu se absolvisset. (2) Insigne edidit Opus de factis Alphonfi Marchionis Vasti heroico carmine, cujus cum laude meminit Scipio Capicius (*in calce Lib. II.*) de Principiis rerum:

*Tum vitae unanimem socium comitemque laborum
FASCITELUM, irati rapuit quem Numinis ira,
Redde meum. nil triste illo durumque recepto.
Ipse tuam caelo demissam Virginis alvo
Progeniem, canet ille duces, magnique triumphos
AVALIDAE, qui nunc vires Orientis, & acrem
Impia compressit reparantem praelia Gallum.*

HO-

(1) Sub Vincentio Neapolitano (2) Scripsit quamplurima opera, quae temporum calamitate ad manus nostras non deveniunt. Floruit temporibus Caroli V. & Maximiliani Imperatorum. *Placidus Diaconus Casinensis in Supplemento ad Librum Petri Diaconi de Viris Illustribus Casinensibus.*

HONORATI FASCITELLI ISERNIENSIS CARMINA.

I.

AD CARDINALEM FARNESIUM.

FARNESI, tibi non sat est, ut ajunt,
In magnis voluisse; nam pusilli
Illud est hominis * Tibullianum.
Te, qui maximus es, Deûmque proles,
Decet maxima quaeque jure posse: 5

Quamvis fors etiam Maronianum
Perrupisse Acheronta sit necesse.
Jam scis quod volo: perfice ut fatis sit;
Hac via, aut alia, nihil laboro:

Tan-

* *Propertianum* debuit dicere, nam Propertii est Elegiarum lib. 2. In magnis
& voluisse sat est.

Tantum perfice : quod remordet , hoc est .

10

Sic tu terque quaterque Diis secundis

Diu terque quaterque sis beatus .

II.

AD ANTONIUM PERENOTUM

C A R D I N A L E M .

QUum quisquam maris aestibus
Deprehensus , truculenti & rabie Noti ,
Jactatus lacera trabe ,

Certus naufragii , vota Deis facit ;
Implerint subito leves

5

A puppi si animae lintea ; & aestibus
Ereptus , rabie & Noti ,

Terras prospiciat , quas petit ; & prope
Accedat magis ac magis

Cara ad litora , caram ad requiem , & lares ,
Non jam naufragium timens ;

10

Attollit mediis laetus in aethera
Ex undis duplices manus ;
Praesentefque supinus celebrat Deos :

Quos sperat fore perpetes ,

15

Purgato rapidis caelo Aquilonibus ,
Dum terras cupidus premat .

Sarcit carbasa mox ; & reficit ratem
Diris fluctibus erutam :

Tranquillo det hians ne pelago prius ,

20

Quam

C A R M I N A.

25

Quam portum subeat, latus;

Et, qui nunc fuerat praesidio Dei

Servatus, sua inertia

Magno cum opprobrio turpiter occidat.

Is, postquam incolumes tulit

25

Tandem in litus amicum madidus pedes,

Pictis vestibus, & trabe

Votivam Superis pariete de sacro

Suspendit tabulam, memor

Quam vim suspiciat Numinis, & colat.

30

Cesset si auxilium Dei,

Nil nostrum ingenium, nil valeant manus;

Sitque incognita Caelitum

Virtus, si nihil aequo ab Jove defluat.

III.

IN OBITU ARSILLI, MEDICI,

ET POETAE.

ERgo videmus lumine hoc spirabili

Cassum jacere te quoque;

Ut plebe quivis unus e vili jacet;

ARSILLE magno Apollini,

Novemque Musis care? sive poculis

5

Praesentibus morbi graves

Essent levandi; sive dulci carmine

Dicenda Mater aurea

D

Cupi-

Cupidinum, lususque furtorum leves.

O vota nostra inania! 10

Quid dura fati non potest necessitas?

I, da lyram mihi, puer;

Manuque funde proniore Caecubum.

Nunc sunt Lyaei munera,

Nunc plectra cordi; nunc juvat lectissimo 15

Cinxisse flore tempora.

Sicci, tenebris obsiti, tristi in Styge

Fortasse cras filebimus.

IV.

AD NICOLAUM ARDINGHELLUM,

CARDINALEM.

E St quidem hoc aliquid, fatemur omnes,
Non magnum modo in Urbe te, sed inter
Patres posse videre purpuratos.

Est quidem hoc aliquid, fatemur omnes,

ARDINGHELLE: fatemur, & frequentes 5

Hinc, atque hinc tibi gratulari avemus.

Sed quod sit satis, id negamus omnes,

Quantum, quod pote plurimum negari.

At, quum Maximum in Orbe viderimus,

Insignem triplici aurea tiara; 10

Quae virtus tua, nostraque omnium est spes;

Tum vero id poterit satis videri.

V.

V.

A D F. C O R N E L I U M.

UNus qui reliquus mihi patronus,
 CORNELI, fueras, vetusque amicus;
 Qui excelso usque animo esse me jubebas
 Firma in spe, eximiaque, maximaque
 Ut jam istos facerem pili beatos :
 Nunc diversus abire, nunc videris
 Idem non animo esse, non loquela.
 Et, quod me cruciat magis magisque,
 Nullam ob causam aliam, nisi ob facetam
 Unam, ridiculamque, futilemque.
 Quod FARNESIUS ad jocum libenter
 Refert omnia; qui solet joculari
 Tecum; & cui fuerit bono, rogare.
 Atque hic tu mihi per jocum, atque lufum
 Verbis illius (o novos lepores!)
 Quid non dicere, vel tacere pergis?
 Commentum placet elegans, salisque
 Plenum. sed, mihi crede, vultu, ocellis,
 Pallore, atque tremore, denique ipsa
 Nae tu proderis oscitatione.
 Tun' me? tun' mihi? qui tibi. sed ad rem.
 Amabo, mihi define ista posthac
 Plane frigida. Sin, vide, palam, clam
 Profecto ad JOVIUM elegantiarum

Appellabo parentem. habet paratas
 Is chartas, calamosque, sive Etruscos
 Malis, sive etiam Latiniores:
 Quales nunc Venetos tuos videmus:
 Quibus quum Historiam politioem
 Conscribillet ab orbe condito omnem,
 Illustrans, celebransque & hos, & illos:
 Jure amicitiae petemus, ut te
 In hos inferat, & tuos lepores.

25

30

VI.

IN PAULLUM JOVIUM.

NAe debent Jovio viri elegantes,
 Bonis artibus his, & his politi.
 Nae debent Jovio elegantiarum
 Parenti, artibus omnibus polito,
 Quantum vix animus capeffat ullus;
 Nec vivi modo, qui vident, amantque
 Urbani senis & salem, & lepores;
 Sed quos lumine adempto avarus Orcus
 Quis scit quo cohibet loco misellos?
 Nam facit Jovius suis tabellis,
 Excultis lepido suo labore,
 Leti funera non timere vivos;
 Vitam vivere mortuos perennem.

5

10

VII.

VII.

A D E U M D E M .

JOVI, quem pote nil novi latere,
 Rescistine hodie, tuum sodalem
 Qui te plus reliquis tulitque, fertque,
 Et semper feret in suis ocellis,
 A duro tibi Samnio redisse? 5
 Neges o utinam, senex beate;
 Sic sit, ipse ego nunciusque primus,
 Bisque hoc nomine carus esse possim.
 Sed seu sic habeat, quod ipse malim,
 Se res, sive aliter; tuus sodalis 10
 A duro tibi Samnio reversus
 Te salvere jubet, manusque pronus
 Absenti, ut licet, osculatur ambas.
 Hoc primum: a regione tum remota
 Vestos caseolos dat, atque pernas; 15
 Addit praeterea lepusculosque
 Duos, quos ab Anagniae ruinis
 Venator tibi tradidit ferendos.
 Tu ne despice quaecumque munus;
 Paullo post aderit sodalis ipse 20
 Cum rerum tibi facculo novarum:
 Canet versiculos suos jocosos,
 Tu gravem Historiam tuam repones.

VIII.

VIII.

A D J O V I I

Viros Illustres Armis.

M Agnanimi Heroës, salвете, haud parva supremi
Cura Jovis, docti maxima cura JOVII.

Vos tulit in Caeli sublimes Jupiter arcem,

Dignatus mensa concilioque Deum:

Vos JOVIUS totum late volitare per Orbem,

Romanaque jubet vivere in Historia.

Munera magna Jovis: verum, si dicere fas est,

Non sunt aeterni dona minora JOVII.

IX.

D E J O V I O.

Postquam relegit omnium

Provinciarum JOVIUS intimos lares,

Nec instituta substitit

Via, vel alto territus montis jugo

Hinc dividendis Italos,

Illinc Iberos bellicosa Gallia,

Vel aestuosis Hadriae

Illinc procellis, hinc profundis fluctibus

Turbatus Inferi maris:

Sed inter acres evagatus milites

Interque rauca cornua,

Et fusa victorum hinc, & hinc cadavera

Non

Non otiosa indagine

Tot inde retulit libros Annalium:

Mox utriusque litoris

15

Ora remensa, diligens felicibus

Piscator inde retibus,

Avara quidquid ante Neptuni manus

Celaverat nobis, tulit.

Nunc inquietus patre deductus Jove,

20

Animusque jam terrestribus

Non rebus explendus, velut celeri Noto

Elatus, ubi caelestibus

Explere se se latius bonis potest:

En aureo promit penu,

25

Quantum supremo Jupiter manu polo

Pulchri recondit: & quia

Numquam moveri Caelites queunt loco,

Ut sustulit fati dies,

Veras recepit singulorum IMAGINES:

30

Quas deditas Apollini,

Musisque Larium colentibus lacum,

Beata continet domus.

Has si videre longa te vetat via,

Aut morbus, aut senium grave,

35

Praefens libellus indicabit, aureo

Quovis monili carior.

Vos hinc remordet illa si cura, arduum

Ten-

Tentate Caelum, posteri;

Quod summa virtus sola dat recludier.

49

X.

IN CAROLI MAGNI EFFIGIEM.

A Udistine olim magni post Herculis arma,
Extremam paribus Calpem qui terruit ausis,
Invisum virtute animi dextraque Rolandum?

Audistin' robusta senis tot pignora Amonis?

Ac teneram roseo cum primis ore Puellam,

5

Casside sub dura solitam se credere campo,

Congressamque viris victricem excedere pugna?

Atque alios aliosque omnes fortissima bello

Pectora, bis senos ex ordine Palatinos?

Quos magnis longum spectatos Gallia rebus

10

Evexit Caelo, & fulgentibus intulit astris:

Scilicet insignes spoliis Heroas opimis,

Insignes raptis immani ex hoste trophaeis.

Hoc Duce, quem multo trabeatum cernis in auro,

Nunc etiam adspectu ipso, & majestate verendum,

15

Hoc meruere olli, & tantum exhaustere laborum.

CAROLUS hic ille est, quem nec saecula ulla, nec aetas

Non canet eximio REGEM cognomine MAGNUM:

Cujus ab auspiciis tum primum Gallica signa

Baetis, & infractus victricia sensit Iberus.

20

Intremuere Asiae reges, jacuitque subacta

Puni-

Punica terribili tellus concussa duello.
Cetera, ab angustae spatiis exclusa tabellae,
Te magni divina Jovii monumenta docebunt.

XI.

F A R I N A T A E U B E R T O.

Servata per te Patria quod tum maxime,
Sic quum misera casura fuerat maxime;
Nunc optimo tu jure, praeter ceteros,
O belli & idem pacis artibus inclyte
UBERTE, Patria vivis in superstitie,
Vivesque dum vivent sacri Annales Jovii.

XII.

I N G I B E R T U M, S U M M A I N G E N I I
I N D O L E P U E R U M.

GIBERTI ingenium bonas per artes
Excultum celebramus urbe tota,
Dignum Socratica institutione.
Hinc est gloria vera comparanda:
Hinc laus ipsa perennior petenda.
Hoc GIBERTUS amat, puer disertus,
Contemta juvenum procacitate.

XIII.

A D D E O S.

O, Inter veterem, & novam Theaten
Qui me, Dii, statuistis immerentem,
Quid vobis voluistis? an poetam

E

Ve-

Vestrum perdere per jocum, atque ludum?

Nam quid feci ego, quidve sum locutus,

Cur vos tam male me, male atque acerbe

Haberetis, ineptiusque multo,

Quam Rheae deceat genus beatum?

Esto enim mala nostra vos juvabant:

Una non satis, & super Charybdis

Erat? quorsum opus addidisse Scyllam?

Sed freto bona ficus in Sicano

Duci Dulichio tulit salutem:

Nobis in Latio salus Latinis

Est a montibus expetenda summis;

Ut Phoebus cithara increpans sonora

Ter per somnia visus admonere.

Quare Tibridis ad fluenta, Montes,

Qui gratissima regna Diis tenetis,

Caelo vertice proximi, & decorum

Incincti triplici caput tiara,

Summos vos adeo, rogoque supplex,

Ut monstro me ab utroque liberetis.

In sinu liceat latere vestro,

Et sacra recreare me sub umbra

Non fici Siculae; sed innocentis

Floridae, peramabilisque olivae:

A cujus mihi ramulis in orbem

Plexis Palladium petam coronam;

Et

Et colam omnia vestra dicta, facta. 30
 Sic post saecula longa & usque & usque
 Vobis non modo collium superbas
 Septem assurgere gratulemur arces;
 Sed magnum Oromedonta, & ipsum Olympum.

XIV.

IN SABELLAM ROMANAM,
 PUELLAM LEPIDISSIMAM.

SABELLAE* ocelli, non ocelli, sed vagi
 Soles duo minutuli:
 Labella, non labella, sed corallia
 Saxis tenella in candidis:
 Si vos rigentum flabra ventorum horrida 5
 Diffuaviari insaniunt,
 Nec est manu vel pallio procacium
 Arcere pervicaciam;
 Nos perditos, qui carne molli, & ossibus
 Non saxeis plane sumus, 10
 Quonam putatis esse posse corculo?
 Qua mente? nec plura attinet.

XV.

IN EAMDEM.

Os purpureum, genaeque laeves
 SABELLAE, o tenerae manus eburnae,
 Dentes candiduli, venusti ocelli:

E 2

Qui-

* In Gagnaeji Collectione legitur GIBERTI.

Quibus candidius, venustiusque
 Nec candor potis esse, nec venustas: 5
 Qui vestra glacie Notum rigere,
 Aut vestra Boream tepere flamma,
 Stulti versiculis canunt ineptis,
 Ah quanto satiusque veriusque
 Me aegrum, flante Aquilone, flante & Austro, 10
 Dicerent tremere usque & aestuare.

XVI.

DE LIVIAE COLUMNAE

ROMANAE OCULIS.

O Celli nitidi meae puellae,
 Puellae lepidissimae, & venustae,
 Quantum non alia ulla, cui per urbes
 Forma excellere contigit Latinas;
 Ocelli nitidi, quid accidisse 5
 Vobis (me miserum) audio molesti?
 Vos horror malus, & malae tenebrae,
 Vos furvis nigra nox obumbrat alis?
 Et qui sideribus pares eratis,
 Nunc caligine hebescit profunda? 10
 O nimis male, nequiterque factum!

XVII.

XVII.

A D E O S D E M.

NAe, si vos, nitidi, & venusti Ocelli,
 In magnum Superi ferent Olympum,
 Inter aetherias faces locandos;
 (Ut percrebuit, & dolemus omnes)
 Nae duri Superi, miselli homulli.
 Sed quando Superi; nec in beatos
 Jus aegris, neque fas; quod unum, & ingens
 Solamen reliquum; valete, Ocelli:
 Ocelli nitidi meae puellae,
 Avete, atque valete; deque summo
 Posthac vertice mi micate caeli.
 In terris ego ture vos, & ara,
 Et cantu citharae colam sonorae,
 Incensus magis in dies magisque
 Sanctarum liquido igne popularum.

5

10

15

XVIII.

A D E O S D E M.

Postquam vos, nitidi, & venusti Ocelli,
 Ocelli nitidi meae puellae,
 Inter sidera Diis referre visum est;
 Nos vestra sine luce multa passi,
 Eo nomine gratulari habemus,
 Quod iidem dederunt mali levamen,
 Terrarum miseram vicem dolentes.

5

Ut

Ut quicumque levi secant faselo
 Magnae navisfragum salum Diones,
 Illis vos Helice petita nautis, 10
 Vos sitis Cynosura jam futuri.
 Ergo, quod superest, miselli amantes,
 Ne frustra irrevocabiles fleamus;
 Sit finis lacrimis, modus querelis:
 Et mecum Veneris patens per aequor 15
 Hos jam suspicite, hos duces habete.

XIX.

A D P E T R U M M Y R T E U M.

M Iſi caſeolum meo poëtae;
 Ille continuo ſuae puellae
 Miſit turpiculae atque ineleganti:
 Tanti me meus aeſtimat poëta.
 Poſt paullo ſuus it puer, reditque 5
 Ad me verſiculis novis onuſtus,
 Quaerens quod dominus comeſſe poſſit.
 Mittam, Myrtee: qui negare poſſum?
 Sed prius mihi dic, rogo, quid omnes
 Vos ſummi, & lepidiſſimi poëtae 10
 Muſas dicere virgines ſoletis;
 In luſtris tamen improbe adlubefcit
 Eneſtas ſcabiæ, & fami perire?

XX.

XX.

I N A S P A S I U M,
M A L U M P O E T A M.

AD me tam stupidi, & mali poëtae
 ASPASII maledicta numquid hilum
 Pertinent, rogo? noti uterque nostrum
 Bonis omnibus, & malis ad unum,
 Ego, atque ille sumus suis uterque.
 Solum me miseret dicacitatis,
 Qua fertur stolidus, ruitque praeceps,
 Caecus nequitia, in meos Iambos.

XXI.

I N D I E M N A T A L E M S U U M.

NATALIS meus est. Io, sodales,
 Urantur pia tura Diis amicis,
 Vitae auctoribus, & Jovi supremo
 In primis hominum, & Deum parenti.
 Post Jovem neque Juno, nec Minerva,
 Sed FARNESIUS inclytus colendus,
 Bona cum venia omnium Deorum:
 Nam in terris prope par Jovi supremo.
 Luce non alia, sed ipsa eadem,
 Vitae principium ut dedit mihi ille;
 Hic cultum addidit, & decus: paremque
 Jussit, & similem esse me Deorum.

XXII.

DE ANNIA VILLA.

ANNII nemoris sacra
 Citria, & liquido facer
 Fons fluens pede per nemus,
 Quodque colle habet in sacro
 Mollis acta Sacellum: 5
 Vosque agrestia Numina,
 Dii, Deaeque genus Jovis,
 Frigidum quibus est nemus,
 Fonsque jugis, & inclyta
 Ara rite dicata: 10
 Rite si nemore horrido
 Fonte seposito procul
 Imminens pelago capit
 Ulla vos super arduo
 Ara colle dicata: 15
 Quam relinquo dolens querens,
 Quam reviso volens lubens
 Vos ego! & tenerum in sinum,
 Dia ad otia, gaudeo
 Memet abdere vestrum! 20
 Sive sub nemoris nigri
 Delitere comis juvat,
 Et fluente brevi in tuni-

ca ad

ca ad vagi Zephyri levem

Frigerarier auram:

25

Sive dulce loquaculi

Fontis ad gelidos specus

Sessitare, & aquam hac & hac

Somnuli illecebram manu

Usque pellere lenta.

30

Tum modo spatiarier

Garrula cithara gravem:

Collis e specula modo

Mille cernere puppium

Vela praetereuntum:

35

Quum calore Canis gravi

Terra & aequore perfurit,

Fervidoque Hyperione

Arctos ista vacat gelu,

Tristibusque tenebris.

40

At dies brevioribus

Rapta quum spatiis ruit,

Brumaque extulit horridum

Verticem gelidae nivis

Imbriumque potentem,

45

Tum foco silva integra

Advoluta hilarat domum:

Nos pigri utraque & utraque

Cruraque & latera indidem

F

Ustu-

Ustulamus ad ignem.

50

Verna pingue mihi veru

Verfat, & pereat cavet

Ne qua stilla beatior:

Ac premens fovet offulis

Uncta crusta suillis.

55

Promit hic sibi Caecuba,

Miscet ille Falerna, nec

Hic nec ille spuit, negans

Firma Massica lenibus

Diluenda Calenis.

60

Tum satur Genium Laris

Tum Larem Genii canit:

Stridulaque strepens cicu-

ta hinc & hinc male sobrio

Ter solum pede pulsat:

65

Usque dum veniens genis

Conniventibus, & pede

Debili sopor, unus ut

Quisque eat cubitum monet

Oscitante labello.

70

Qui novi tibi flosculos

Veris explicet, explicet

Is minore negotio,

Nocte quot media micant

Clara sidera caelo.

75

Nec

Nec meum officium mihi

Excidit: facio Jovi

Maximo, reliquisque Diis

Semper; ut decet, & boni

Tradidere parentes:

89

Sive Solis ad extimos

Cardines, citimosve se

Vertat annus, amabile

Sive rideat ad pares

Mollis aetheris horas.

85

Illa nocte dieque me

Cura fervidior coquit

Sola; cetera liberum;

Ne sacri ulla operatio

Negligatur aviti.

90

Hic diu mihi vivere, &

Hic tandem liceat mori,

Semper & lateam immemor

Omnium, bene nec mihi

Saepe cognitus ipsi.

95

Quod meus Fabius suo

Cum Polo facit optimus

Optimo, Capimontio

Rure qui sibi candidum

Laetus exigit aevum.

100

Quod Caserta facit meus,

F 2

Pon-

Pontietta facit meus,
 Ille moribus aureis
 Clarus, hic fidibus sacris,
 Infulaque decorus.

105

Quod Maphaeus ad uidi
 Rura frigida Tiburis
 Nuper ambitiosius
 Velle se quoque credulis
 Jactitabat amicis.

110

At FARNESIUS inclytus
 Vota dissipat irrita:
 Et jubet medio in foro
 Scribat historias graves,
 Ludicrumque poëma.

115

Sed FARNESIUS, omnia
 Qui potest, mihi tum meum
 Posset excutere ANNIVM,
 Quum suum imperium sibi
 Poscet Urbis & Orbis.

120

Sic diu hic mihi vivere,
 Hic mori liceat mihi:
 Et FARNESIUS, ut lubet,
 Possit omnia, maximo
 Nil AVO minor olim.

125

Vosque agrestia Numina,
 Dii Deaeque genus Jovis,

Este

Estē vos faciles mihi :

Vos Lares, Genius foci ,

Intonate sinistrum .

130

Sic laetum vireat nemus

Semper, & vitreus fluat

Fons perenne, recentibus

Ara fumet odoribus :

Intonate sinistrum.

135

Ipse non Heliconio

Collis invidet jugo :

Ipse non Aracynthios

Optet acta sibi modos :

Intonate sinistrum .

140

Nullus huc aditum ferat ,

Nullus aut grege cum improbo

Pastor impius, aut mala

Ales, aut quadrupes fera :

Intonate sinistrum.

145

Nullus undisoni aequoris

Fluctus auribus obstrepat :

Nulla vos violentior

Tundat aura Favonio :

Intonate sinistrum .

150

A D S C I P I O N E M

C A P T I U M.

QUIS mihi nunc ruri non suadeat esse, CAPTIVUS,
Et vetet agresti munera ferre Lari?

In patrios migravit agros, caeloque Caeserta

Devocat aeternos ad sua rura Deos:

Et facit, ut magnum Campania terra Tryphonem

In parva jactet se quoque habere casa.

O ego quid cesso? populique, urbesque, valete;

Et quaecumque levis compita vulgus amat:

Vulgus, in extremis quaesita Themistita terris

Cui placet, incertis & Calicuta viis;

Nescio quae Calicuta novo sub Sole reposta,

Aeternum Hispanae munus avaritiae.

Nempe parum fuerat, nostris ditescere regnis,

Et versare avida fasque nefasque manu:

Intactos nisi classe nova penetrasset ad Indos,

Intentata rudis Tethyos ad spatia.

Scilicet a curvo miles digressus aratro,

Praeceptis trans terras, & maria alta ruit.

Jamque super Solis cursusque aestusque perennes

Audet in ignotum tendere vela salum.

Sic alius nobis alio micat orbe Bootes;

Merisque sub Stygio gurgite terra patet.

Ille

Ille quidem victor terris advertere proram,
Et nova post tanto gestit adire sola.
Ignari rerum populi, per litora fusi, 25
Mirantur liquidas currere monstra vias.
Nunc alacres properant, trepida nunc mente resistunt:
Attollunt caelo lumina cum manibus.
Dumque nova passim tacti dulcedine torpent,
Et multa ancipites speque metuque fremunt; 30
Ecce tubae subitus magnum ferit aethera clangor;
Et crebra resonant tympana pulsa manu.
Illi Nereïdas divina voce canentes,
Et sanctos rentur Doridos ire choros.
Inter se miris obvertunt nutibus ora, 35
Et plausum magnis vocibus ingeminant.
Ast, ubi fulmineo caelum tremit omne fragore;
Et late fumo stat graveolente fretum;
Tum vero ingenti percussi corda pavore,
Bacchari Eumenidas per vada falsa putant. 40
Nec flammæ jam ferre novas, ictusque minaces,
Permistumque gravi sulfur odore queunt.
Pars fugit, & filvis se se procul abdit opacis:
Agmine pars denso regia iussa facit.
Regem magna virum, proceraque colla duorum 45
Sublimem junctis sustulerant manibus.
Hi currus illis, hae sunt in honore quadrigae:
Non aliis prisco more vehuntur equis.

Sed

Sed quibus ille paret contra contendere telis?

Aurum habet: hoc plena porrigit usque manu. 50

Quid facis ah, demens? gemmas, aurumque reconde:

Muneribus perdis teque, tuosque tuis.

At felix quondam patriis Epicurus in hortis,

Dum sibi & ipse ferit, quod sibi & ipse metit,

Contentus modico vitam traduxit agello: 55

Nec labes sanctum polluit ulla senem.

Hei mihi, quid dixi? Caelestes, parcite falso:

Contemnit magnos impius ille Deos.

Securus leti, Stygiae securus & undae,

Risit tergemini ferrea vincla Canis. 60

Non ego, qui soleam sacra menstrua. vos mihi testes:

Excidit; & linguae, non mea culpa fuit.

Sanctum ego iudicibus potuissem dicere vobis,

Flagraret tanta ni scelus invidia.

Infelix Epicure, nec hoc mihi nomine care, 65

Numina tunc ausus temnere magna Deum?

Tunc ausus Grajas convellere sacra per urbes,

Et dulci mentes fasce levare pias?

Stulte, luis poenas: quam nunc Acheronte sub imo

Velles accensis tura dedisse focis! 70

I, miser, Eumenidum pendentes fronte colubros,

I nunc, & Manes, & Phlegethonta nega:

Persephonem, Ditemque nega. te Tartarus horrens

Comescat, miris excrucietque modis.

Sed,

Sed, mea quae pietas, unum hoc ignoscite, Divi;
 Tuncque illum sanctum quis neget esse, rogem. 75
 Quis tunc, oro, neget? primis cui semper ab annis,
 Ut sine cura esset, maxima cura fuit.
 Non vasti tumidis pelagi se credidit undis;
 Flesteret ut dubiam per freta caeca ratem. 80
 Non litui strepitus arrestis auribus hausit:
 Nec stupuit media vellera tincta Tyro.
 Denique despexit curas; quaecumque sequaces
 Protinus a tristi pectore nos abigunt.
 Quin rerum causas tantum libare latentes 85
 Constituit primi liminis ante fores:
 Ne curis animum torqueret inanibus aegrum;
 Cerneret & medio somnia vana die.
 Huic igitur meritam dubitem concedere laudem;
 Et titulum nudi nominis invideam? 90
 Quin Senis exemplo jam stat quoque, pace Deorum,
 Hoc reliquum vitae degere, quod superest.
 Urbis delicias in caelum ferte, sodales:
 Urbs aliis placeat; sordida rurâ mihi.
 Hic juvet insanos animi componere motus, 95
 Et legere in tuto lintea laxa sinu:
 Armaque pro templo non magnae figere villae,
 Sospitis & cymbae texta soluta meae:
 Tum longis dulces somnis adjungere somnos,
 Et saepe ipsius non meminisse mei. 100

52 FASCITELLI CARM.

Dii facite, immites discerpant cetera venti :

Haec pars e votis sit rata sola meis .

Ut sit, qui possit de me quoque dicere, felix ,

Urbe procul solis qui sibi vivit agris :

Vivit; & aeterno CHRISTI dum flagrat amore, 105

Farre pius modico rustica sacra facit.

HONORATI FASCITELLI

Carminum Finis.

MAR.

MARCUS ANTONIUS FLAMINIUS

A D

HONORATUM FASCITELLUM.

FASCITELLE, quid otio in beato
 Dictavit tibi roscidis sub antris
 Musa candida? nil soles profecto
 Umquam scribere laurea corona
 Non dignum. ipse miser tumultuosa
 Urbe detineor: tibi benignus
 Dedit Jupiter in remoto agello
 Latentem placida frui quiete,
 Inter Socraticos libros, & inter
 Nymphas, & Satyros, nihil profani
 Curantem populi leves honores.
 Verum, siue aliquid Marone dignum
 Pangis, siue modis Horatianis
 Juvat ludere, quidquid est, sodale
 Tuo mitte. alii sibi atque Musis
 Scribant: tu cave carmina ocellas, quae
 Digna sunt medio legi theatra.

D E E O D E M

J. O. MATTHAEUS TOSCANUS

Carminum Illustrum Poëtarum Itatorum
 Tomo Primo pag. 257.

Citria mala tuae, & quot flores Parthenopes, tot
 Munditiae versus sunt, FASITELLE, tui.

G 2

Idem

HONORATUS FASCITELLUS,
EPISCOPUS INSULENSIS.

FASCITELLE, *fatum blandae Sirenis ad urbem*
Te probat ille, madent quo tua plectra, lepos.
Parthenope aeternos veris tua fundit honores:
Perpetuo vernal flore Camoena tibi.
Citria nativo patriae aura mala renident:
Aurea sunt Musae pignora cuncta tuae.
Quam tibi cum patria bene convenit! illa poëtae
Est patria, at patriae es ipse poëta tuae.

FASCITELLUM protulit Neapolis, Cardinali FARNESIO ob ingenii elegantiam carum: a quo & Episcopatu honestatus est. Purissima ejus & dulcissima poemata, quotquot in manus nostras venerunt, typis exaranda curavimus primo volumine Carminum Illustrium Poëtarum Italicorum. Multo tamen majorem carminum numerum, nondum luce donatum Poëtices studiosi desiderant: quae aliquando proditura non desperamus.

P A T A V I I. C I O I O C C X I X.
E X C U D E B A T I O S E P H V S C O M I N V S.

Catalogus Librorum, qui haëtenus prodierunt Patavii ex Typographia Cominiana, sumtibus Vulpiorum instituta.

Joannis Poleni, in Gymnasio Patavino Philosophiae Ordinariae Professoris &c. De Motu Aquae Mixto Libri duo. Quibus multa nova pertinentia ad Aëstuaria, ad Portus, atque ad Flumina continentur. 1717. cum figuris. 4.

Joannis Baptistae Morgagni, in Patavino Gymnasio Primarii Anatomes Professoris, Adversaria Anatomica Altera. Observationes complectuntur distributas in L. Animadversiones ad Librum I. Theatri Anatomici Cl. Viri Jo. Jacobi Mangeti, Sereniss. Regis Prussiae Archiatri. 1717. 4. chart. major.

Ejusdem Adversaria Anatomica Tertia. Observationes complectuntur distributas in L. Animadversiones ad Partem I. Libri II. Theatri Anatomici Jo. Jacobi Mangeti. 1717. 4. chart. major.

Andrae Naugerii, Patricii Veneti, Oratoris & Poëtae clarissimi, Opera omnia, quae quidem magna adhibita diligentia colligi potuerunt; curantibus Jo. Antonio, J. U. D. & Cajetano Vulpius Bergomensibus fratribus, cum effigie Naugerii in aes incisa. 1718. 4. chart. major.

Gabrielis Faërii, Cremonensis, Fabulae Centum, ex antiquis Auditoribus delectae, carminibusque explicatae. Accesserunt & alia ejusdem Opuscula. 1718. 4. chart. major.

La Coltivazione di Luigi Alamanni, e le Api di Giovanni Rucellai, Gentiluomini Fiorentini. La prima delle quali Opere s'è copiata con somma diligenza dall'Esemplare impresso in Parigi l'anno 1546. da Ruberto Stefano, Regio Stampatore; l'altra dall'antica Edizione che se ne fece in Venezia l'anno 1539. Colle Annotazioni di Ruberto Tisi sopra le Api, e con gli Epigrammi Toscani dell'Alamanni. Si è aggiunta una docta Lettera del Sig. Giovanni Cheruzzi Vicentino, in difesa del Trissino, due copiose Tavole non più stampate, e varie Notizie intorno alla vita, e agli scritti de' due Poeti. Col ritratto in rame di Luigi Alamanni. 1718. 4. chart. major.

Joannis Poleni de Castellis per quae derivantur Flaviorum Aquae habentibus latera convergentia, Liber. Quo etiam continentur nova Experimenta ad Aquas Fluentes, & ad Percussionis Vires pertinentia. 1718. cum figuris. 4.

Hieronymi Fracastorii Veronenfis Poëmata omnia, nunc multo, quam antea, emendatiora. Accesserunt Joannis Cottae, Jacobi Bonfadii, Adami Fumani, Nicolai Archii, Poëtarum Veronenfium, Carminum reliquiae. cum effigie Fracastorii in aes incisa. 1718. 8. chart. major.

Jacobi, five Aëtii Synceri, Sannazarii Poëmata. item Gabrielis Altilii, & Honorati Fasciellii Carmina nonnulla. cum effigie Sannazarii in aes incisa. 1719. 4.

Bre-

**Brevi prodibunt Jo. Baptistae Morgagni Adversaria Anatomica Quartæ,
Quinta, & Sexta. item Prima demum recudentur; additis Figuris.**

Nec non Liber ita inscriptus:

*Marmi Eruditi, ovvero Lettere sopra alcune antiche Inscrizioni, Opera Postuma del
Conte Sertorio Orsato, Cav. del Serenissimo Senato Veneto, raccolta dal P. D.
Giannantonio Orsato, Monaco Benedettino della Congregazione Casinese, Nipote del
Suddetto; e da esse di varie Annotazioni illustrata.*

£110.

B 382505 DUPL

